

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 125.
Archiwum Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego

179. Materiały dotyczące sprawy katastru (listy, protokoły, materiały rewizji w sprawie cen na produkty rolne, rachunki i in. materiały). 1853-1876. K. 163.

TTT179

ys Katastra

ВЕРХОВНА ОБ-КА АН УРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
№ 111 149

Katastr.

Spisabitov:

L. 563/863.

" 890/868.

" 675/ "

" 1297/869

" 1298/ "

d. Cytowani uwolnionym od opłaty nie
rozdawani darmo jeśli nie są wraz z czoł-
kami Komitetu lub Sekretarzem. —

e. Tak z rozdanych jak i rozprzedanych
eksemplarzy zamknąć rachunek z
dniem ostatniego grudnia 860, i na-
leżytości wraz z pozostałymi exem-
plarzami oddać Panu Księciu nowi-
czowski. —

Do Przeglądu.

O Ktatas brze

Rozprawa P. Kora. Księcia nowi-
czowski jest do nabycia w Kancelaryi T. g.
eksemplarz po 50 kr. W. A. —

Cytowani Tow. g. którzy przysła-
li wkładkę roczną, uiszcili; otrzymają za
złożeniem się do Kancelaryi Tow. po
jednym eksemplarzu tej Rozprawy
bezpłatnie. —

Dnia 2/VI 860

Saski

Kupcy
Przemyski

Rachunek

Rozprawy Wp. Kornela Kneerunowicza
o Kadastnie.

Wp. Kneerunowicza stojt w kancelaryi Fon: gos.
ponyryj broszury 22 ————— 550

Z tych:

1. Sprzedaż bez wierzytwa nalerijtorie
P. Prytycki ————— 22 6.
  2. Wydawn. Wm. Waleryanowi Kneerunowicowi " 9
  3. Wydawn. biptatacie letondom Fon:
gosp. ktorych naly uisili ————— 341 22 356
- Socostaje na studiu 22 ————— 194

Ze rozdane jak wyzej letondom Fon: gos.
na podstawie uchwały Komitetu redy
kierowa do Excuplany ————— 341
naley wrócić Wm. Kornelowi Kneerunowicowi
wielow: po 50 kr. za Excuplan — Krotk ————— 170/503

Lwów d. 12 Wnemia 1862 k.

W. Felincka

Na dniu 8 lutego 1863 wypłacono
na rzecz powyższej wiarytelnowi sto-
rowni do polewania P. Kora. Kneerunowicowi
wina do l. 80/862 50 zł W.A. P. Hm.
rykowi Nowakowshidum, i w Dr. Kas.
pod l. 108 zapłacono

[Signature]

531/860 VIII. 6. c.

[Faint, illegible handwriting throughout the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

K. Kreszmarowa

a) Pełniczkowskie

b) Strzyżewskie

17/852	Komunikacja Subst.	1 ex. 1/2	Komunikacja J.	1. ex.	40
	Substancja Pełniczk.	1 "	Substancja	- 1	
22/852	Kreszmarowa	2 " 2/2	Kreszmarowa W.	3 ex = 1/20	
11/4 "	Substancja Henryk	- 1. 1/2	Henryk Substancja	1 ex.	~~40~~
30/4 "	Substancja Kreszmar.	2. 2/2			
	Kreszmarowa W.	1 - 1	Kreszmarowa	1 -	40
	Kreszmarowa K.	40 ex	Kreszmarowa K.	40 ex	

82-48-

82-47

W tych miejsc W. Kreszmarowa
nie ma na drogach - 40

" 40

na drogach za 82	8	71.8	82-7	2/80
Zalega na W. Substancja	za 82	1 - 1	" 1 -	402

40%

Gen. K...
L...
P...

21
2

29/20

1/50

33 90

15

25
28
293

18 90

5
Proszę Wzrostowa przystać mi przez
addawę tej Kartki 500 (pięćset)
Exemplarzy Broczary o kadastroze

Komitet Przerobowy

Wydano 500 ek. Rykieli
18 lipca 860

Wielmożny

Stanisław Przytycki

Wielmożny Panie

Odsyłam referat mego
ojca — Proszę o rachunek
1mo z broszury o katastrze
2do z dwóch broszur o
serwitutach, gminnym
z widnia

i zastaję z ~~szanownym~~

szanownego

Kamuel Kruczkowski

Ad 1. La vol 1860 reptacione rot 392

wydano wiec exemplary — — 392 po 50 kr = 196 zł.

Ad 2. sprzedano ex. 6 = 6 zł.

z ex. 5 = 2 "

Przykło

Итого 0 1 экземпляре брошюры «Катастрофа»

Лео Пучкович

Podane 400 ex. Brojony 400 8k

24 arkusze papieru pełnowyż

Wielmożny sekretarzu!

Proszę bardzo, ażeby raczył
przystać mi z Kancelaryj Jego
do przepisywania zaraz.

Przyślij mi Pan także 400
eksyplarzy broszury o Katastrze,
która ma zaraz rozestąć w
niektóre atwady, aby je
rozdawano Księżom naszym,
przy jedzeniu w sprawie
wyborów. —

Racz Pan także
dzieć ^{pożyczyć} mojemu ~~bratankowi~~
że 24 arkusze dobrego
papieru do zawijania
Księżom na pocztę tak, aby
w nie wstąpiło po 60 eksyplarzy
broszury.

Przejmny służący

Konrad Krupny

Lwów 21/2 1861

Wielmożny

Stanisław Prystor

---

6 IX⁹

Proszę jeszcze przysłać mi
sześć egzemplarzy Sprawozdania
Komitetu do namiestnictwa
w sprawie propinacyj, drukowanego
w r. 1861

Konrad Krzeszowski

Proszę także o 29^{ty} tom rozpraw
który przesyła mi adlocatorem
za który ma być systematycznie
zapłać

Wielmożny

Stanisław Prus

1583
84.

10

Przemięty Komitecie!

W tych dniach przestana, będzie
Prześw. Komitetowi z Wiednia
pewna liczba exemplarzy
nowego wydania mojej Broszury
„Betrachtungen über die Behandlung
„der Streitigkeiten zwischen
„den gewesenen Herrschaften
„und den ehemaligen
„Untertanen in Galizien“
jakoż exemplarze osobnego
odbitcia jednego miesięcznego
artykulu Dziennikarskiego,
dotyczącego tej samej sprawy.

Proszę Prześw. Komitetu o wydanie
polecenia, aby Kancelarya Tw. gosp.
zajęta się spieszkiem rozprzedaniem
tych pism, mianowicie: broszury po 1 fl
artykulu po 40 kr.

za każdy exemplarz, — i aby
pieniądze, za te pisma używane,
odprzeznaczone do pokrycia kosztów
wydawnictwa podobnych pism,
do rąk moich addane zostały.

Wiedeń 25 Grud. 1868

Kornel Krzecunowicz

Kad. Di. 30 Junij. 871.
1583.

Otrymano ex. 100 Ber
trachtungen.

Trytels

---

in Linnæ
c. h. g. k. d. d. v. g. o. r. p. d. a. n. s. k. u. n. g. s.
Dreiwertiges Kometen

So

Tabl. jedw. 11

Proste Canna Sektarza
Sobradzaja a 5 par
tablic jedwabnikow i
dru maszyny
Oraz by klary z Canna
pianny klary krytome po
mie mie. Ku piere przyrod
do miu na pase gadzin
w celu przepitama mie
ktorych konceptis - sa
te robote rzytaca

Wierzy mowij

2517.
1582

1582

1050
525
86. 10
1661 10

12 60
25
37 60
62 40
0 00

2100
525
17. 85
2642 85
1582
1060

60. 25
2 10
62 35

3967.
71
385
35
350

11 total

Tabl. juw. 12

Pracownik Komisji Skarbowej
Dobroszycki

Przytoczył 26 tablic edyktów - Ł. 20 20
później 115 f 50 Edykt. M. A. 1811. na rękopisach
walczykowskich w wydawnictwie tablic. Proszę
wprowadzić Pana Piłsca by nie stracił tablic,
albowiem mam rzadki egzemplarz dawny
egzemplarz, który obywatel Pan Piłsca wznosił
zamiarych cenach wydawnictwa.

Proszę rozstrząsać po prostu egzemplarz do Tow.
Eckhardtschick - w Warszawie - wita - kołowa
Czesniowiec - Warszawa, może znaleźć a ma.
tęż dążyć do rozprawy i w sprawie nauki
kucharskiej jedwabników i w dziedzinie wyceny
egzemplarzy.

Proszę o limit na Edyktach piśmiennych
i o opłatę składową, by ułatwić rozprawy
niezależnie podobny kierunek - jak wydawało
się, może być to niemożliwe i t.j.

znowu 2 egzemplary

Jan Dobroszycki
miejscowy Dyk.

Władysław

Tahl. July.

Pan Sekretarz Szkoły
 objechał mią przytaczając 100
 exemplary tablic jedwab.
 mictwa, 100 procentu dresu
 morskowoych — wulkan na mi
 przed pod do drzewostay albo.
 wojem w tej gao rini wyisdran

W. Kresnowic

solata

wielmożny
Dyktando
Sekretarz C. V. Po. Gen.

43. 75 14
 10. 93
 ————
 32 82

Wielmożny Panie Sekretarzu!

Proszę jeszcze o 6 exemplarzy
 memoriału o gorzelniach —

Proszę także, abyś Pan był tak łaskaw,
 w exemplarzach, które jeszcze
 nie są rozestane (a szczególnie
 w exempl. do urzędników, izb
 handlowych, Komitetów) przekreślić
stówkiem ustępu na stronie 28 i
należąca do tego ustępu nota
pro 13, tak jak ja to przekreśli-
 łem w exemplarzu, który na
 pokaz zataczam, a który proszę
 także mi odesłać.

~~Chciałoby się, że trzeba by portować me-
 moriał tak najjaśniejszą drogą~~

Kornel Krzeszowski
 Lucio Grada

ten ustęp był myślny, sformułowany
 już o ten porządek, miałam poprawić
 i zaprzeczyć

Laskawy Panie sekretarzu!

- Posyłam referat i proszę:
- 1mo podanie do finansowej Dyrekcji zaraz
kazać przepisać i dać mi przepisany
do przejrzenia.
  - 2do Odczyt polski do członków naszego
towarzystwa w referacie pod nr II
przychodzi, Kazać wyedytować zaraz
ostatnią korektę, sobie zastrzegam.
  - 3^{cie} W ostatni protokole ostatniej sesyj naszej
zanotować i skorytatem podanie do
finansowej Dyrekcji i odczyt do
członków naszych, a przytem umieścić
moje odrębne zdanie na pierwszym
arkuszu referatu na boku zanotowane

Wajniwy stęga
Kornel Kwasznowski

1. Woy Lankowski
2. " Witek Jan
3. " Witek Julek
4. " Ostrowski Leopold
5. " Leszczynski Franciszek
6. " Lyskowski "
7. " Leszczynski Mieczyslaw
8. " Witek Julek
9. " Jablonski Jan
10. " Maszalski Zuzanna
11. " 3 za listem: Antoniego Galdickiego egzempl. 3.
12. Hr. Krasicki Karimier
13. Jaworski Gabriel
14. " Baworski Wiktor
15. " Wyprowski Seweryn
16. Józef Kossowski
17. A. Kan. Galdicki 1.
18. A. Ostrowski 1
19. A. Monant 1
20. A. Janicki 1
21. Fr. Porociewicz 1
22. Tarnawicki Mar. 1.
23. Andziński Wojciech
24. Hr. Krasicki Jan
25. Stanisław Muzak 1.
26. " Jan 1/2
27. " Mieczysław 1.
28. Ludwik Komarnicki 1.
- ~~29. Mikołaj Lipiński~~
29. Mikołaj Lipiński
30. Zabicki Ignacy - 1/2
31. Polanowski Alex.
32. Polanowski Antoni
33. H. Serwatowski
34. R. Herschfeld Franciszek 22. 35

- 35 - Baden: Michał
- 36 Marasse Ludwik *poeta*
- 37 Potocki: Jan Adam
- 38 Krewurbi: Jan Leon } *poet. Tow. Krak.*
- 39 Scheridlin Jan
- 40 Skaryński: Aleksyda
- 41 Szumanski: Ludwik
- 42 Wojtkowski: Gregorz *poeta*
- 43 Wolbi: Kajetan } *poeta*
- 44 Zeleniski: Jan *poeta*
- 45 Wodnicki: Jan Henryk
- 46 Fikauer: Konstanty *poeta*
- 47 Mlobasa: Karol *poeta*
- 48 Lewartowski: Jan Apolonij *poeta*
- 49 Skryński: Dawydz *poeta*
- 50 Sójewski: Jan Karol *poeta*
- 51 Bochdan: Karol Jan
- 52. Gutuchowski: Stanisław
- 53 Sartyński: Mateusz
- 54 Jan Chwastowski
- 60 W. Schornicki
- 61 Josef Meyer
- 62. Marra-Kowicz: Marjan *poeta*
- 63 Letmajer: Leon
- 64 Celarski: Adam w. Polnie
- 65 Dobryński: Jan
- 66 Konopka: Wit
- 67 Miringianin: Józef
- 68 Morawski: Adam
- 69 Mucha: Konstanty
- 70 Sangerle: A. Wlad.
- 71 Touycki: Wlad.

Kadavts 69

- 17/6 860 72. Arkowicki H. Mięczyński 1
- 73 Wolanicki Franciszek 1
- 74 Wybranowski Celestyn - 1.
- 75 Ruckiński Antoni - 1.
- 7 18/6 860 76. Janowski Gabr - 1
- 77 Skurcinski W. Szym - 1.
- 78 Hr. Russocki Wł. - 1
- 79 Hr. Grachi Alex 1
- 80 Suchodolski Teofil 1.
- 81 Wiceprezydent Mosch 1.
- 19/6 82 Turkowski Wład. - 1
- 83 Bochemski Alojzy - 1
- 20/6 84 Dabr Marek - 1
- 85 Kropkiewicz Stanisław 1.
- 21/6 86 Wolanicki Mikołaj - 1
- 87 Orłowski Oktaw - 1
- 88 Skrzyński Wład. - 1
- 89 J. Ludwika - 1
- 22/6 90 Hermann Ryszard - 1
- 91 Gablenz Rudolf - 1
- 92 Jedynowski Marja - 1
- 93 Janicki Franciszek 1
- 94 Dąbrowski Włodzisław 1
- 95 Orłowski Katarzyna 1
- 96 Kreczowski Wład. 4 W.K.
- 23 97 Chrzaniński Wład. 1
- 98 Majewski Jan 1
- 99 Kurnatowski Jan 1
- 6/12 860 100 Lorenz Wincenty - 1 uprzedni 50kr
- 101. Berkowski Ludwig 1.

97 dany
 4 W.K.
 1 cap

	102	Bobinski br. Alfred	}	5
	103	" " Alfred Józef		
	104	Stokliński Karol		
	105	Bobowski Feliks		
	106	Kenzel Tadeusz		
27/6	107	Nawroty C. Piotr		1
	108	Portnacki Klemens		1
	109	Bobowski Konstanty		1
	110	Dobiniński Sewer		1
	111	Bochenński Józef		1
	112	S. Kobiński		1
	113	Ważowski Krzysztof		1
	114	Kurapowski Marcin		1
	115	Cielecki Włodzimierz		1
30	116	Tedorowicz Jan		1
	117	Szymonowski Szymon		1
	118	Polanski		1
	119	Turski Omer		1
	120	Zawojch Antoni		1
	121	Godzinski M.		1
	122	Pietruski Konrad		1
	123	Augustynowski Piotr		1
2 lipca	124	Stechi Adolf		1
	125	Gronicki Alexander		1
	126-130	Knieczunowicz Waler		5 WK
27/7	131	Podlewski Włodzisław		1
	132	Knieczunowicz Zenon		1
	133	Pasicki Ignacy		1
	134	Przy Lubomirski i Nowi		1
4/7	135	Geringer Adolf	}	Waszkowski
	136	Warilewski Piotr		
5/7	137	Otkarski Teofil		1
		128	Waler, 5	

138	6 lipca 860.	Komarnicki Lud.	1
139		Dr. Celinski -	1
140	7/7 "	Geninger's Brief	1.
141	10/7 "	Kruszewski's Klempt	1
142		Pajzarkowski's Brief	1. odobry
143	11/7 "	Wierzbicki's Polian	1
144		Farnawicki's Musc.	1.
145		Zarewicz's Wladyslaw	1.
146		Skrzeczowski's Manusk.	1.
147	14/7 "	Krawicki's Hr. Jan	1.
148	16/7 "	Hr. Lanckoroński's Kay	1.
149	18/7 "	Kubicki's Brief	1 odobry
150		Materewski's Kan.	1
151		Jesnowski's Wen	1.
152		Wielowicz's Wlad.	1.
153		Strachowski's Brief	1.
154	19/7 "	Hr. Wodnicki's Kurz.	1
155		Dr. Kan. Jaworski	1.
156		Dr. Keliowski's Akter	1.
157	20/7 "	Hr. Bedem's Akter	1
158		Hr. Bronicki's Akter	1
159	21/7 "	Schumann's Inq. art	1.
160	23/7 "	Prawicki's Kurtachy	1.
161		Krajewski's Nizary	1.
162	24/7 "	Szeptycki's Jan	1.
163	28 "	Ozarowski's Hr. Konrad	1
164	6 Siepn.	Weipman's Eduard	1.
165		Gumowski's Wiktor	1.
166	8/8 "	Parynar's Konwald	1
167	23/8 "	Kielanowski's Tytus	1.
168	24/8 "	Dziadoszycki's Hr. Edwi.	1.
169	27/8 "	Larusicki's Aleksand	1.
170	31/8 "	Dolnanicki's Wlad.	1

160 Kup 1

1 Kup. 50 kre

171	3	wres.	800.	Latęcki Gabriel	1.
172	5	"	"	Michał Romułka	2. najstarszy
173	6	"	"	Torowicz młodszy	1
174	7	"	"	Marmorosz Józef	1
175	10	"	"	Staryński Władysław	1
176-177	11	"	"	Cybulski Adam i synowie	2
178	12	"	"	Kurowski Napoleon	1.
179	13	"	"	Stulecki Henryk	1
180				P. Infulewicz Ostrowski	1
181	14	"	"	Konopieczny Antoni	1
182	17	"	"	Lotyński Władysław	1
183	18	"	"	Litwinski Józef	1.
184	19	"	"	Potocki Antoni	1.
185				Skobierski Józef	1.
186				P. Gwardowski	1
187	20	"	"	Dr. Krewski Leon	1.
188	21	"	"	Januszowski Antoni	1.
189-190	22	"	"	Ochocki Mieczysław	2
191	24	"	"	Korybutowski Władysław	1.
192	26	"	"	Witkowski Tadeusz	1
193-194	28	"	"	Kedziński Mieczysław	2
195	1	Parcy		Kubiński Jan	1
196				Romowski Stanisław	1.
197	2	"	"	Malski Władysław	1
198-199				Dr. Komorowski Jan i synowie	2
200-201				Włodarczyk Michał i synowie	2.
202				Niedziński Józef	1
203	5	"	"	Witowski Karol	1
204	9	"	"	Kyrczyński Marek	1
205				Karłowicz Józef	1.
206	12	"	"	Truszczyński Leon	1.
207	15	"	"	Bauer Henryk	1.
208				Romułka Michał	1
209	16	"	"	Skarżewski Stanisław	1.
210				Kopeck Edmund	1
211	17	1/2			199 Kap. 2

- 199
- 212. 19 Par. 860. Dąbrowski Antoni 1.
  - 213 22/10 " " Szymon de Fran 1
  - 214. Kubiński Kajetan 1.
  - 215 23/10 " " Materuski Antoni 1
  - 216 Materuski Ludz. 1
  - 217 Lurawski Michał 1.
  - 218 Lekszyński Antoni 2
  - 219 25/10 " " Melbachowski Adam 1.
  - 220
  - 221 Wasiński Krzysztof 1.
  - 222 26/10 Damian Jan 1.
  - 223 Madejich Edmund 1.
  - 224 29/10 Dr. Głaz Michał 1
  - 225 7 Listop. 860 Babochi Kujet 1.
  - 226 Murawski Antoni 1
  - 227/11 Kocherich Antoni 1
  - 228 9/11 Kurnapowski Hier 1
  - 229 Dr. Krupisławski Jan 1.
  - 230 Lurich Michał 1
  - 231 13/11 Sarganda Mikołaj 2.
  - 232
  - 233 14/11 Lelowski Przem 1
  - 234 Stojowski Jan Bart 1.
  - 235 16/11 " " Gul Franc. 1.
  - 236 Dzierżewski Wincenty 1
  - 237 17/11 " " Jabłonowski Antoni 1
  - 238 Lurich Józef 1
  - 239 20/11 " " Popławski Antoni 1.
  - 240 Lurich Eytis 1.
  - 241 22/11 Dr. Piętkowski Tad. 1
  - 242 Dmowski Rafał 1
  - 243 Lurich Józef 1.
  - 244 23/11 Wawilowski Teofil 1.
  - 245 28/11 Dr. Kucharski Jan 1.
  - 246 Dr. Golejowski Karol 1.
  - 247 30/11 " " Dąbrowski Adam 1

airbratem
Stolice

248	4 grudnia 1860.	A. Mięczyński	1
249		Lagotis	1
250		Babu Karol	1
251		Rojewski	1
252	6. grudnia 860	Kortowski Zygmunt	1
253	"	Ciwinski Ignacy	1
254	7 "	Selowski Alexander	1
255	11 "	Dubs Marek	1
256	12 "	A. Aryst. Symon	1
257		Udrycki Adolf	1
258	14 "	Jordan Teofil	1
259	18 "	Federman	1
260		Herbicusz	1
261		Poten Fryd.	1
262	28 "	Bochowski Karol	1
263	29 "	Kunaszowski Wlad.	1
264	31 "	Napadionica Alex	1
265	1948	Lancecki Jan Alex	1
266	1949	Piotrycki Teles	1
267	1956	Szyryński Fran.	1
268	1971	Kurdycki Rudolf	1
269		Dolancki Ludwik	1
270		Janku Henryk	1

Rordano	rs	258	
Imedano	"	6-	off
W. W. Kren	"	9	
W. B. Inerz	"	400	
De	"	500	
Jest na stani		<u>1194</u>	
		1367	

W. H. Krenni wij dat ca 550
 rkyu.

Simdat P. Poytser	ca	6	
mit W. W. Kren	"	9	
Jest na stani		<u>1194</u>	
			<u>209</u>
			391

Rordano

20

Członkowie Towarzystwa gospod. wymienieni w Tabeli płatniczej pod liczbami bieżącymi, niniej wypisanymi, uiszcili należności należne za r. 1859, a wybrani w roku 1860^{4m} za rok 1860. —

Liczba bieżąca Tabeli płatniczej

2.	97.	197.	280.	356.	423.	499.	593.
4.	101.	208.	284.	358.	424.	505.	596.
6.	103.	214.	288.	360.	425.	508.	597.
11.	110.	215.	296.	362.	427.	511.	598.
13.	111.	218.	298.	364.	428.	513.	604.
14.	115.	222.	303.	366.	431.	522.	605.
16.	116.	224.	304.	369.	433.	525.	608.
19.	118.	228.	309.	372.	437.	526.	612.
35.	126.	229.	317.	375.	440.	530.	615.
38.	128.	236.	313.	380.	442.	531.	616.
41.	131.	242.	314.	382.	446.	532.	618.
45.	132.	246.	326.	394.	447.	533.	621.
51.	135.	249.	327.	398.	451.	537.	622.
60.	autor 134.	257.	331.	401.	452.	543.	623.
65.	157.	254.	332.	403.	460.	553.	626.
66.	163.	257.	335.	405.	461.	559.	628.
67.	164.	259.	337.	410.	462.	560.	635.
68.	165.	262.	339.	411.	471.	567.	637.
70.	166.	264.	340.	412.	474.	572.	642.
73.	168.	266.	341.	415.	477.	576.	643.
77.	169.	271.	344.	416.	482.	584.	647.
78.	170.	272.	345.	417.	486.	585.	650.
85.	177.	275.	351.	418.	492.	586.	652.
86.	188.	277.	352.	419.	494.	588.	655.
87.	189.	279.	355.	422.	497.	592.	656.

Lierzba biegała sabeli ptasniczej

658.	714.	758.	804.	840.	883.	919.	974.
659.	715.	759.	805.	842.	884.	922.	976.
661.	717.	760.	806.	846.	885.	923.	977.
664.	718.	761.	807.	849.	886.	930.	978.
668.	719.	762.	809.	850.	887.	935.	982.
670.	722.	763.	810.	851.	888.	937.	987.
671.	723.	765.	811.	852.	889.	938.	515.
674.	724.	771.	815.	855.	890.	939.	976.
675.	725.	772.	816.	858.	891.	943.	
677.	726.	774.	818.	859.	892.	944.	
678.	727.	775.	819.	860.	893.	950.	
679.	728.	777.	820.	861.	894.	952.	
683.	731.	779.	821.	862.	895.	954.	
685.	732.	780.	822.	864.	896.	955.	
688.	739.	784.	823.	866.	898.	957.	
692.	745.	785.	824.	870.	899.	959.	
694.	746.	786.	825.	871.	901.	961.	
695.	747.	789.	826.	872.	903.	963.	
696.	750.	790.	828.	873.	904.	964.	
698.	751.	791.	829.	875.	905.	965.	
706.	752.	793.	834.	876.	909.	966.	
707.	753.	795.	835.	878.	910.	967.	
710.	754.	798.	837.	880.	915.	968.	
712.	755.	800.	838.	881.	916.	970.	
713.	757.	803.	839.	882.	918.	971.	

Razem Członków 381.

Dnia 31. Maja 8to uisito

zar. 859. Członków ————— 2

Ogółem — 383

Uwolnionych od opłaty

raz jest Członków ————— 147

Razem 530

Lwów d 30. Maja 1860r.

W. Sebińska

dobnymi sakotkami uproszone roszania, — a nim stonice rejdrie,
rosa oxy wyje, — wstawca jeżeli simerasono tego (braku oswały, i wyki,
siego rolniege wykubateenia, niezastapi sprzynoacie i potrzebom kra-
ju naszego, ^{wiecej jak dotychczas} ^{nowe} ^{potrzebne} ^{urzuwanego} ^{przynoacie} ⁱ ^{potrebom} ^{kra-}
ju naszego, ^{ostannajace} ^{promodastwo}. —

Pracownienie Prardone co do insytlucyi ^{na} ^{przynoac} ^{tych} ^{rolow} ^{ych},
wydane na ministerstwa Głebi Gotuchowskiiego, istnieje po naj-
wiskszej exsoid, ^{more} ^{conueto} ^{tylko} ^{na} ^{papierze}, a mimo ze tu i ondzie, po-
dobnych rolowych proustanawiano; to jednakie, i przy tych rol-
owych, sakody prrex strakonanie, prorycie i wypasienie, nieroniej
exsoid, a pranie wosswie, bezkarnie sie, pojaniaja. —

Niedogodnosci sa, daje sie w mniejszym slofniu uczuac, w miejsce,
woosciach, odleglych nieco od miasteczek a nizeli w poblizu sa-
kowych, to w samych, prouduje sie, dobroduszny wtościanin nasz,
bez oporu, niemajacemu wzgladu na otolicznosci, czy sakoda byta
wyradzoną, lub nie, wyerajowi, ptacenia kiary, na rajete ze sak-
dy byto, skoro to kara, ^{abytke} ^{przypada} ^{albo} ^{najmujacemu} ^{ze} ^{sakody}
rolowemu, albo idzie co sie, najczesciej darzy "na sakimane boze"
s, j. na potrzeby tego luboniego narodowego obradku, ^{mijscowego} ^{hosciota} ^{para}
Gialnego. —

Prax sa w cale sie, inaczej ma, przy atastecach, tu proubieglejci,
mianowicie Sarozakonni mieszkancy, wręcami i praktycznie wpra-
wieni, do obchodzenia, i naciagania na wtaena korzyti, woselkich
dolycheracowych dla krajju naszego nieprzydatnych, exsoid zgubnych,
to na jego historycznym rozwoju, — na jego wyerajach, obyera-
jach i pojsciach prarnych, nieoparłych, choc more w niemieckich
krajach przytecznych, dla nas jednakie nieprzydatnych ogutowych
rozporowawien politycznych, a ustaw cywilnych i karnych, ci to
mieszkancy miasteczek naszych, w braku dostatecznych wtae-
nych sak i partwisk, puzeraja, we wielu miejscach, miko
przypadkowo swoje bydla, na sasiedako-wtościanotkie obrary,
a w raxie rajesia sakowych ze sakody, uciakaja sie, do formu-
tek prarnych i do calej xaritosci uistificacijnego processu, do
pracprorawienia, ^{ktorego} ^{wielu} ^{wtościanow} ^{odlanym} ^{morol}
nej na chleb prorawieni, okoto roli, pracy; brak czasu, ^{fun}
Puznow, a exsoid i urdolnicenia; inni nas, mozniejci i wy-

polowej policyi?

b) Jakiego powodu rozporządzenie Ministerstwa Głebki
Gotuchowskiego, co do polowych naprawczych, mimo dla
krajowego gospodarstwa wybitnie przychylny dążeń w
praktyce, bezwzględem się okazyje? - a na koniec

c) Opieraj, na niestety codziennem doświadczeniu, że wszelkie
dotychczas do podniesienia, nie już moralnego, ale nawet mater-
jalnego bytu krajiny naszej, proponowane reformy; krafiak
zwycię, na jakieś niepractowanej szaradzie napory, na-
pykujemy, mianowicie w prowadzeniu biegłych Eksterkow
Gonarkowskich naszego; czy, i jakie istnieją, środki i sposoby
obowiązkowych, aczkolwiek krajowym nieodpowiednich prze-
pisach politycznych i prawnych ustawach, na uzyskanie kło-
nych, moglibyśmy potrzyć same, bezkarnemu wopadaniu
obcego bytu, na nasze role, państwa i takti? -

Bródki 17. Maj 1862.

Henryk Gurdziej
cotonk czyn: Tow gosp: Lwow.

Do Pytań

Wskazanie
dotyczy do Akt D. 31 Lipca 1862
IV 2. 4.

Wniosek na porządnie Sejmicy
administracyjnej d. 31 Styczn. 1866.
Sejmicy postanowiła wysłać na
ogólnem zgromadzeniu
"Aby stał. Zgromadzenie od-
sato podanie p. Gurdziejego do
zatwierdzenia Komitetowi, z ty
wskazaniem, iż należy sterownem
było, podanie to odnieść do wyś.
Sejmicy dla wyttu Komisji gmin-
nej.

157/866

80
863

~~1847~~ 864
F. M. n. G. P. n. r. 10. 316/30
Dobry i kochany

Wojciechu!

1. 847.

Przebieg

Z pieniędzy, które Komitet
kaw. gosp. winien mi za
sprzedane eksportowe
mojej browary: Brzez
o kadatrze, przez
Wojciecha wystać
piędziesiąt R. W. a.

Pani Henrykowi Kawa
Kowstkiemu, redaktorowi
Gonia.

Zostaję z prawdziwym
wzgołowa słogą

Komitet Przemysłowy

Prozano 7to Lutego 1863.

F. II. 4. 6. (L. 80.)

Pruchwa Stawowa
w al.
2

860 7/2

Wilmowany
Grelinger

sekretarz c. k. galic.
sawarystwa zespaad.

Przekazany kwoty w ilosci
50 fl - z nastajacych sie pienij.
sij P. Kown. Koczumowianin z a
branzony: "Praca o kadactwa"
z 1. 847/862 ^{531/860} wypytawo p.
Henrykowi Nowakowickiemu
redaktorowi Gonia, i: w Dz. Kas.
z 1. 168/860 zapisano.
Lwów 8 Lutego 1863

Wypytawo' re
posiadaniem me
umijiny
7/2 863

Przejmiesz kwoty w ilosci 50 fl
niebratem i: 8/2 863 z Morakowski

Handwritten signature

W odpowiedzi na adresem Szanownego Komitetu c. k.
Towarzystwa Gospod. Gal. z dnia 21. Października b. r. do
L. 388, mam zasnąć donieść że:

Powiat Mielski położony w jednej z najżyźniejszych okolic
okolic Galicji, obfituje w glebę urodzajną, w słonecznym
dosłabym, ilość lasów, - nie posiada nie prawie lasów -
słoneczny i pastwiska - z wyjątkiem dwóch lub trzech miejsc
wsi produkujących nierówną ilość siana. -

Z przyczyn równego położenia pól z materii tylko pa-
-gowkami - porano od lat kilkunastu nawet te pola - które
dawniej jako lasy lub pastwiska były używane. Wyższe zaś
i słoneczne brzozy Dniestru i Zbrucza są, niestety, skąpe
albo nagie - albo krzakami zarosłe. Ten zupełny brak
siana zastępuje mianowicie koniczyna czerwona - lęta - lub
mianowicie słoneczny i lęta - Jęczmień i Owsa. - Dwa ostatnie
gatunki paszy uprawiają także w ilości w znacznej ilości.
Nawet na karmie dla wołów przybywających z Rusji na czo-
-kuchowacji do Koroszeni i prowadzą kupcy siana z do-
-środków powiatów Łojas i Haliczki i Borsawskiego.

Z tych przyczyn niżej w możliwości adać sprawę
Szanownemu Komitetowi Tow. Gosp. Gal. :

1. ani z ceny siana w naszym powiecie będącej -

ani z sprawdzonych ilości zegor.
z. Z tychże samych powodów niemaże w nich w nabożnych
uczach jana w urzędach powiatowych - gdyż nawet w
obieraniach zwykłe były luty lub puste miejsca, deflacji
można.

Borysławiec 22° Listopada. 1863.

Sylwan Winnicki

Do Starownego Komiteta
c. k. Towarzystwa Gospodarskiego

pram

we Lwowie

Ł
14 St. 20 1. 564 / 853.
21 XII 853
14

W. Komel Buchhändler

Postamt 24te Distriktsamt 1863
L 573.

Dach p. Kaur
Komun

Świętym Komitetie!

Odebratem Dnia
dzisiajszego wezwania
Świętego Komitetu,
ulegać jak najrychlej
zapłać "alegato, razno,
należności" w kwocie
15 f. w. a. -

gdy jednak mnie się
należy do Towarzystwa
gospodarskiego Kwoty
daleko znacniejsza,
za które odemnie
brozury o Katastrze,
jak świadczy stanowne
pismo Świętego Komitetu
z 10 Sierdz. 1862 L. 847,
proszę upraszam, aby
Święty Komitet raczył
zakwitować mnie z rocznej
należności 15 f. za rok
1864, i potrącić ją od
Kwoty mnie należnej,
a resztę tej ostatniej
Kwoty jak najrychlej
mi wystawić, gdyż
Towarzystwo winno
mi tę Kwotę od wiosny
roku 1860

Liedu 19 Sierdz. 1864

Komitet Wydziałowy

Expedycja

do Wzr. Paw.

Kometa Kreczenowicza -

we
Lwowiu.

Odpowiedź Wielmożnego Pana
 „na werwani” n. 22 dat. 21.
 16 Wn. 86. 1. 460, wy-
 daje nam się jako zart
gorki Wielmożnego Pana ^{wiadomiu}
^{wiadomiu} jest bowiem, iż
 iż kryptycznym potowim
 znajduje się Towarzystwo -
 Odpowiadamy przede, iż
 z tego naszego wyjątku
 tej wyjątku, skoro należało
 około 24000 fl. wywarzyć
 od otwartości adbierny - a
 dopokąd to nie nastąpi, o
 wypłacie namy być nie może,
 z tej powtórzyć przerywny: że
 i Salomon z powinnego obra-
 „nie należy. —

Z Komitetu etc
 Lwów 20 Grudnia 864

[Signature]

[Signature]

Przepr. i exp. 20/12. 864.

[Signature]

Podano 20^{ty} Października 1864

L. 516.

Do

szanownego Komitetu
c. k. galicyjskiego
Stowarzysstwa
gospodarskiego

w

Lwowie

Kornel Krzyżanowski
członek Stowarzysstwa

udziwiada
na adres
z 16 wrzesnia 1864
L. 463

23
r. 865.

XXIII 34
Poch. z p. Krumm.

Kriest 516

Staroway Komiteta

(Krumm)

Gdy staroway Komitet
& pawoda bratku pieciadry
w swojej kasie nie sadzi
sie, czy stacie zwrocenia
mi nalezytosi za naleyte
u mnie w r. 1861 broszury
o Katastrze, a nawet, z
starownego piwna z 20
Gnid. 1864 L. 516 obkazyz sie,
iz staroway Komitet tego
jest zdania, ze Stuznik moze
nie staci Stuga swego z
pawodu, iz jego Stuznicy
jesm sie nie uszczadz, —
proszo prosze, aby staroway
Komitet raryzt przystal mi
rachunek, ile mi jeszcze nalezy
za wspomniane broszury, i
to nalezy mi kwoty, ze do
zyskownego jej zwrocenia,
kompensowac & wyslatawac
rachunki, ktore ja, jako
czlonek Towarzystwa, za
rok biezacy i w latach
nastajacych uszczadzi w niem.

Proszo takze Starownego
Komiteta o polecenie kancelaryj,
czyli przystala mi rachunek
z danymi jej w Komis.
przez mnie

1. trzech broszurek niemiec-
kich o reformach podatkow
gminowych
2. dwuch broszurek nie-
mieskich o stuzebnictwie
3. broszury: r. 1862 o Katastrze

Lwow 10 Szyer. 1865

Kornel Kruczynowicz

Podano 10^{ty} Styornia 1865.

L. 23.

Prion. 1516/84.

Do

szanownego Komitetu
c. k. galicyjskiego
Towarzystwa gospo-
darskiego
w Lwowie

Kornel Krzeszowski,
członek Wydziału
Krajowego

W udzieleniu mi p. k. k.
umocnienia pierwszego
zobowiązania - pokój w
r. 1865 -

15/1 865 p.

W udzieleniu starannie ułożonych
do parafowania obrotu

2/12 865 p.

Rachunek z powrotatyh Prcmptowoy.

1881

Лавров дани

Счетная

		RACHUNEK		Rachunek	
<u>Odebrano</u>	z potrójnej brzoziarki	Przempl	100		
Sprzedano	tyje			Przempl	20
Zaginął	"			"	1
		Powrotaje na składowi		Przempl	79
		B			
<u>Odebrano</u>	Brzoziarki z Rura o Kaidostora	Pr.	104		
Sprzedano	tyje brzoziarki			4	} 14
Zaginął	" " W. K. Kozarunowiczow Do 1. 724 862			10	
		Powrotaje na składowi		Pr.	180
		C			
<u>Odebrano</u>	Brzoziarki z balowpłynym eto	Pr.	49		
Sprzedano	tyje brzoziarki et et			2	} 8
Zaginął	" " W. K. Kozarunowiczow Do 1. 724 862			6	
		Powrotaje na składowi		Pr.	41

Dz. P. 22/865

Lwów dnia 14 Stycznia 1865

35

RACHUNEK

Z KOMITETU

C. K. TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO GALICYJSKIEGO.

dla Wł. Koruta Wzruszowicza -

W roku	Liczba stron		Moneta Konwencyjna			
			Należności		Uiszczenie	
862, 63, 64	20	Podręcznik broszurki a) Angielski b) Niemiecki c) Francuski	30		28	50
863, 64	4	Rzecz o Kadastrowie	2		2	
862	2	Leżenie w domu i w szpitalu	2		2	
862	1	Wini Grzech - Transport - Nowy		40		40
Razem			34	40	32	90

z tego wplacono w r. 1862 - w kwocie 15 zł

346
868

(Katarzyna)
Seulhawa 880le D. 23 Lutego 868. 37

Protok. con ziemiopt

z r. 824

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

W roku 868 wezwał mnie komitet pod dnem 2 Maja
D. l. 345 o wystąpienie za protokołami (con Ziemioptodais
z r. 824) - Nie dostawczy mi od Sasiadów - protokołom
jedynie jeden protokoł z Seulhawy 880le - któremu mi
jednak krajowy komitet nie zwrócił. Gdy zaś
krajowa komisja katechralna krajowa zażądała od
nas także takich protokołom - prosię Wd Pana
Dob. o odzyskanie w Aktech Warsz. mego
protokołu - i jeżeli to być może, wroczenia go Panu
Laskowskiemu - aby za jego pośrednictwem, mógł za
protokoł ten dostać S. Edmundowi Krainkiemu
Obecnie przy krajowej komisji przydzielonemu. —

Sprawozdaniem z Ogólnego Zebrańia Towarzystwa
gospodź w Narodowa umieszczeniu nie zbadawa
Tem się - i przeżycie wyznaje zadowolenie moje
że niebyłam Obecnym zachodzącym nieporozumieniem
Daj może by Nowy komitet przyczynił się do pod-
wyższenia gospodarstwa - a utrzymał w korbach
bluźniących -

Delicja nie żyłowej Dozryżni Sarskiej - nej
apozymiej dziekuje za doniesienie o Nafierim
Sernym - a zostaje z przególnym Towarzystwem

Wym obawa

Wobudźja

miżanym stuy

Jakub Wiktor

Boj. 27. luter 868
S. 346

o

Priznání zříz Jan y -
na zříz Jan y -
Poh. l. 459/865
zuvámo 1. - Jankovi -
ktorovi.

Lvi 6 Maja 1868

J. J. J.

odebrat se J. J. J.

milprode

J. J. J.

Wysoki komitecie!

Chciał wzywaniem W. Komitetu z dnia 2^{go} Maja. b. r.
nr 375 zażądać użycia - objazdem wielu z sasia.
Daw moich o udzielenie mi Rejestrow z r. 824 i droto-
hotaw cen ziemniactwa w r. 826 sporządzonych - bez
niektórych, od nikogo tych nie dostatem. Założam
jedynie jeden drotok z mojej majątku Seuhawej Woli
Mam sprawdzić i rejestra gospodarskie z r. 824 z
Seuhawej Woli i Szaryna - lecz dla tego nieodpowiadnie
gdym z przyrozu gwałtownego gradu, jaki cała okolica
w onym niezręcznym roku nawiedził - sprzedaż nie
była - a ledwie zglady cen pozostały. Leczonych zaś
rejestrow, zdaje się, z całym nie prowadzono.

Co do pytań, jakie w powyższem wzywaniu wy-
jaśnieniem, odpowiadam:

ad i. Na całym pod górze Sawckim drzewo w lepiej
urządzonej gospodarstwach, rabie się w lesie
w Siagi Niz. Austr. mian - których rozkoś i
wykoś jest Łeba z mian Wiedeńskiej, z dodaniem
1/4 Łeba na ułnizie - drugość polan

tupanych jest 1 1/2 Łokcia. W więcej lesistych wsiach - dozewo z lasu furami się zwozi. Łater, lub siąg dabeltowych nieznają tu. Gdy każda wieś prawie ma las odpowiadni do potrzeb swoich - sprzedają tu niemamy. Dozewo jest w części twarde, a więcej miękkie. Dozewo miękkie do budowli, na Łokcie się ^{tu} sprzedaje od 40 do 60 x wa. wiele lepszego, lub gorszego przyszłego.

ad 2. Z powodów jak wspomniatem, nie ogólnego zwyczajem stawiania siąg - nie da się dokładnie oznaczyć ilość użycia fur do transportu. Gdzie jednak były - używano za czasów pańszczyznianich 4^{ch} fur - teraz zaś czterokrotnych formalnych, używa się pod przywóz jednej siągi - fur dwie. —

ad 3. Zboże w okolicy naszej sprzedają wieśniacy wsiaciele na targach po małych miasteczkach na okolicznas, jedynie potrzeby - niewielkie bowiem majątki, niewiele też produkują - hurtownięza sprzedają odbywa się jedynie w latach nadzwyczajnej potrzeby.

Miary używali więcej gospodarze do r. 855 niekorca o
 32 garnkach - lecz łwierci z Żubem - do czego się i więksi
 właściciele zastosować musieli - z ochotą 855 z za-
 prowadzeniem przez Arząd Meśców - musieli od dawne-
 go zwyczajów odstąpić - niestęplowane bowiem miary
 organa policyjne zabierają. -

ad 4. Dalej dawniej do R. 846, do którego kartofle się rodziły
 i gorzej niż w każdej prawie inni były - sprzedawano
 je na korce, mierząc je szerokością półkoreciakami z
 Żubem - co blisko 40 garnce wynosiło. Teraz zaś przy
 niewodzeniu kartofli sprzedawają oględniejsi - wyjątki
 jednak sprzedawają na plecach, zakupowane przez
 starozakonnych od potrzebniejszych wieśniaków -

ad 5. W ten sam sposób robia wieśniacy handel zbo-
 we - owieć przególnie, między sobą, jak i wynoszą
 workami do miasteczek - iż mierzą łwierciami - tyle
 ziarna sypią ile się w miarze utrzymać z doła

Padano 17 Czerwca 1865

L. 459.

Statarmistka

X. 2.

Se wyjątkiemia rzeczy sycyli konitat przyjac jako
tyżac sie podgórnich Okolic Obwodu Sauskiego

Seichawa 1865 d. 12^{ty} Czerwca 1865

Dotyczenie szeptu do
miejscowego Dyrektora
zwrócić p. Wiktorowi
pod l. 346/65.

Jh

Jakub Wiktor

Do dotychczas szeptu
a następnie w Wydziale

Lwów 17 Czerwca 1865

J. G. G.

l. 552.
r. 865.

Katastr XLIII
40

Ceny ziemi 2 r. 824

Odnosić do wezwania Wznowczego Komitetu z dnia 2°
Maja r. 6 do L 375. satawam opis protokolu z gminy Barchon,
o cenach robotnicy i ziemioptodow z Ru 1824° profesorskiego
Dworzaka, ze, ponimo starosna moiera i sasiada W Stanistawa Th,
Kowalskiego, protokolu sadiuk z innych gmin nie wysylatem, ten
miejsc rejestrów sradary ziemioptodow i drzewa, nigdi nie prachu,
wamyh.

Uto niat zuchowane protokola z Ru 1826°, stoyt je ukoło Ru 1850°
do Wladzy obwodowej lub Urzadu powiatowego, protokola te mieli. W Th,
mifarsze kadastralni przy szych operacyach, i gdi in bogotiem byto,
stronim podarywali.

Składam przytem wykas stam zbiorów z lat 1863- 1864. obradowany i przy,
jstos przy wielu z ziemiam Samborskich, uproszonych do tego przez Wskami,
stawa Koborskiego.

Przytym wyjasnim i dat wyskai nie ukoło w nam, mianowicie dat
goscibu dotychczas - goryz, od czasu, jak goselnictwo z gateri gospodarstwa
rolnego stalo bi profesorskim przemystowem, kure przemysl, jak wia=
domo, ostat bi, z nader natym wyjatkiem, w sse tydnw; ziemiane zas
na szych rachunek wotlis wyrabiajary, tytko stot bi dolicazai, i do
obczania rejestrów nie sse siltomni.

— " —

Do tej relacji mojej dotarlam przytym = arely Wznowczego
Komitet w obowiazku Wznowczego Komitetu uwolnić mijs rasyt, i do
mianowanica innego przytym - goryz, ponijajac sime powody, jstos
preschodzonym za cesso wyprawkami orowim nie zamistym - wdatam
bi za cesso z Obwodu Samborskiego - obowiazku tyk nie pet =

nie' nie potrafi.

Wykas dotychczas, choć nieupetny, zaudziernam prawni
basicade Stanislawie Kowalskiego, ktorego do zastapien
nia nuz, w tym przedmiocie uprositca.

Z upraniem!

Janina Dolaniski

Radkowa 10° lipca 1869.

Paź. 24. lipca 1865.

L. 552.

Wtorek do odnosnych facykulon
1. 25/7 1865

Kucharski

Tas VIII. Dek 6 (e)

Tas IV. " I. (e)

Za Tatruvian

Przetok stois do akt
ob. l. 278/866.

50/866

Rach. z kwoty 42
nowiorem
(Rymis)

Stanowny Komitacie!

Oprócz kwoty, która
mi należy ad stanownego
komitetu za Rysione
u mnie exemplarze
brozury: "Przez oka
"dostarc" - należyci
mi jeszcze brda kwoty
za piśma, które
później addatem do Kau-
celaryj stanownego
komitetu do rozprziedania.

Proszę o przystanie
mi rachunku, obejmującego
wszystkie pozycje mojej
należności i wykar roz-
sprzedanych jakoteż i
pozostatych jeszcze exem-
plarzy piśm moich.

Lwów 22 Lipca 1865

Konrad Krzemieniewicz

170/ - 45 = + 75 / wstępn

15/ /
D.K. 844

15/ /
D.K. 845

15/ /
D.K. 846

45/ /
D.K. 847

15. Ostatkiem w rachunku należy
wybrać 15 gr. w rachunku

Ponieważ za brozurę "Przez oka
dostarc" należą mi jeszcze p. K.
Krzemieniewiczowi około 120 A-
partii z drugiej mojej strony
p. Konrad Krzemieniewicz winien
mi 864, 865, 866 - parcie
parcie numerów ten strag do lińby
winnijnej w ten sposób, iż pobrano
z D.K. 844, 845: 846 wgi
wykazano 3 raty. jakoby raptownie,
z drugiej mojej strony odpiano z pu-
wójnej sumy za brozurę p. K. Krzem-
ieniewiczowi mi należący kwoty 45 K...
z D.K. 847.

Lwów 23 Czerwca 1866

Viktor

[Signature]

Padano 16to Styernia 1866.

(L. 50.)

Pris 516/866

Do

Stannawego Komitatu
c. k. galic. Sowa
Krystwa gospodars.
skiego

w Lwowie

Wskazy rodzow stacownie
do jedyntego brodu 2 p
Kracunowem

L. 21/12 866

Jl
✓

G/1866.

Katastr 44

Stanowny Komitet 1874.

Nosownie do wezwania Stanownego Komitetu Dtu 2. Maja b. r. Dosl. 375. w sprawie webrania potrzebnych materijalow dla majow kaufer, ma majacych udzial w obrudach nad Katisloem w Krajowej c. r. Dystrykcie Slatbu nastepujac przedkladam relacje ktorej tak, niestosownie poz-
mieniu wprowadzato moje ciagle dla mnogich rozn. funkcijnych spraw oddaleni z domu gdzie od wiosny b. r. prawie gosciem iestem. W tym wiec Stanowny Komitet saizny mnie niec za umiowionego z opoznieniem tej relacji me boac za opieszalosc. —

Widomo Stanownemu Komitetowi w rade wielkim nieporozumieniu utrzy-
mywane byly adta dominitalae za bylych mandatariuszow, wiadomo tak:
ze se registralny minajacych dominioz pozycyjonnych do Mandatariuszow
dominioz wiekszych prawnie nie istniely, a wiadomo narzedzie ze wroblekie
adta dominitalae po zmieszeniu Mandatariuszow i Dominioz przy pot-
krywej organizaczi wraim oddane zostaly powiatowym urzedom. — W
tych se obrudach powiatowych teraz ledwie najpotrzebnijze adta, iado to
gruntowe metryki z r. 820 i orzechka adtow pupilarnych krajdu sie — i
zlych to powodow o wydobyciu Rejestrow sprzedazy ziemioptowow z se rejestru
drewow a wlasnicioie cen tych produktow z r. 824 mowu byda me moze, rownie
protokoly w r. 826 a gminami spisane nigdzie sie one nachadz — Warchi z
wact mieszkac i urzedow powiatowych w Sambore, Rudbach, Komarnie
Grodnu w Drohobyzju i Starym Miescie z tym mnie odprawiono ze me tykto
z r. 824 ale i pozniejszych wykladow iad ziemioptowow f. Marckhron'schellen
me ma.

Zacz zas iad do odwozowania i wyperami po archiwach magistratu
alnych i powiatowych chocby te kawieraty powzyej wymienione materijaty
byto by me potrzebne, albowiem te materijaty — tablelle cen z r. 824 i protok-
oly z gminami z r. 826 — i pozniejze tablelle cen iad mnie zapewniono
w c. r. Buchhalterji w Lubowie, krajdu sie saw w archiwach XI
Departamentu — pojedynczo i restawione ze wzrystkich obwodow aty
Galicyi, i z kumta wiec na radzenie Stanownego Komitetu i waki
to uszere nie nastajute pewnie wydane beda — rownie z powzyej
wymienionemu protokotami z gminami spisaniem. —

Na dotore zapytania plenownego Komitetu w pomysłach powołanych we-
warum (zawieszka) mam posłużyć następujące przedłożone objaśnienia:
ad 1. Sprzedaż drewna tupańca odlaywa się w tej okolicy Rudek i tak pro-
wie w całym kraju, nasągi powidnyre czyli potłaczki, stonyżk miara
jedem sazen wysokości, jedum sazen szerokości tak zwanej miary lasowey
 $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ tobia dęgi 6-12 cali większa od miary wiedeńskiej - polana ewyżle
miara potłaczka dęgi 6 cali wiedeńskich. -

ad 2. Dobra oznaczy się ile fur jedum taki saż powidnyre takowa bywa
gdzi to od gatunku drewna, dobrej lub złej drogi holowey lub samy, od potężnia
mięszca więcej lub mniej przydatnego, od gęsty koni i od szalku ralezy, a
duro od tego ralezy czy drewno suche lub mokre. Pewnie też można twierdzić
że przy dobrej drodze, między przydatnym na trzech furach o udany porze
dobrych koni sztopskich jedum saż suchego szarwego drewna raburze się bade
na holach lub samy - a ten saż z oddelem 3 mil przy dobrej drodze wjeżdżaw
szy rano przywiezie się; - przy mniej sprzyjających okolicznościach trzeba
i 4 fur więcej do zwiezienia takiego saża z Brulowey odległości.

ad 3. Większe włościanie sprzedają ewyżle zboże mi na targach lecz
w domu gdzie kupują przysiężają, większymi partjami kupują i na
marcie przez nich furę raburze - włościanie prawie wyłącznie
byłko na targach zboże swoje sprzedają. -

ad 4. Koniec na który włościanie sprzedają na targach zboże i kartofle
bywał widzieć do niedawnego czasu większy niżeli miara krajowa
korowa. Według moich wzdry istnieć użycie w Grodnie i w Drohobyczu
pod okiem urzędu powiatowego taki rozprawy że bydzi zboże u sprzedających
włościan na targowicy zgodz na korze a przy odbieraniu u siebie w
domu podstawiać miarę na 10-12 gr. na co radne reklamować i żłazi
do urzędu powiatowego mi pomogę tak że niektórych wsi i tak n. p.
z Koltajowic radem włościan swoje zboże na targ do Grodna o 2 mile
się powiezie dla uniknięcia szkodliwa; woli to zboże choi że taniej
cena 4 mile do Sambora prowadzić. -

Kartofle sprzedają włościanie na owierci lecz z nasypem ile się na wierz-
chu tej owierci utryma w którym to celu bydzi ewyżle miarki a
szerokie owierci podają, tak że imiata potłacza nasypu nad miarę
stymponą pachowat ^{na korze} można - Większe włościanie sprzedane więcej
ziemni partjami kartofle miarę na potłocz lub owierci z dobrym
nasypem i: rubem i. - Od mierniejszego czasu zaprowadziły bydzi ewyżle
czasy

ze sprawy kontraktowej o zakupie kartofli kasztanowatych, które miały być
kartofli na 5 cwieterci stryżkowanych - ale że kartofle stryżkowe
tu nie dają, zatem i tu pokropodzenia sprzedawczego na dziennym
porządku. —

Wobec wszelkiego gatunku na targach przedawano włościanie
z wyjątkiem iad powyższy wymieniono Grodka i Drohobyczy na ko-
psze lwowski 32 garncowy zwykłe z matym nastypem, wyjątkowy owoce
który zwykłe z nastypem 1-2 gocy na korow wywiezie. — Włoszanie
swojej miary na targ nie przywożą boją się miar - więc na miare kijdowskiej
sprowadzają ją.

w Kolbajonowicach 28^{go} Lwowa 865

Leon Łatalski

Pradano 19 Styennia 1866.

(L. 67.)

Do

Starownego Komitetu

C. k. Towarzystwa gospodarskiego
galiicyjskiego

Leon Łatycki zastawiciel dobor
Koblejowic Samborskiego
obwodow - donosi w sprawie
Katastru o cenach ziemoplatow
z r. 824 - o miarach sbozo-
wycch - o sprzedazy drzewa.

Stacy do wiadomosci. Ulozy do akt

20/1 866 JH

460

Dach 2 Kramen ~~1867~~

867 Henry Gammie! Kommi

Wyprawca o przytoczenie
nie po trzyty exemplarze
mnie broszury:

1. Betrachtungen über die
Behandlung der Streitig-
keiten zwischen den
gewesenen Herrschaften
u. Untertanen - Wien 1861

2. Die Grund- u. Servitut-
Streitigkeiten in Galizien
(abgedruckt aus der constitution-
ellen österr. Zeitung)
Wien 1862 -

i. wyprawca faktów przygotowa-
nia mia rachunek, ile
miał jeszce do zardania

1. 2 broszury u. mia Kynowicz
- "   "   "   o Katastrze
2. 2 roznych broszur danych
do rozprawy.

Postaj 2 zracunkom
wymywni. sluz

Wien 3/5 1867 Manuel Proszkiewicz

47

Katastr

Dziś już może adestat
Winiarz dublowana, drugą
część uwagi o katastrze,
która, przez natychmiast
rozstać miśom zaufania
i estakom Komisji inspe-
ktoralnych wszystkim - ratem
fabry i lasowym miśom
zaufania. Komisja już
jutro rozpoczynają prace.

Do Komiteta Tow. gosp.
Kraakowskiego proszę, postać
tylko 2 exemplary tej drugiej
wersji ile postać już więcej.

Poznań 28 Lipca 1868

Kierul Krecznowicz

890
-868

Katary
Krasnowodsk

Zanim Komitet nie maury
zdecydować o kosztach druku
mój o katastrofę; ja będę
na siebie za te koszty
odpowiedzialny — lecz
proszę, aby Komitet tego
gospod. raczył się
zdecydować, a zarazem
płacić kamelaryj, aby
dalej mój, które ze
mnie przysyłać będą,
natychmiast były drukowane
i rozstane marionetkami
pustej adresów danych,
gdzie ta sprawa żadnej
zwłoki* nie ma.

Lwów 13 Lipca 1868

Komitet Krasnowodsk

C. J. W. Lipca 808

L. 890

Pano do drubki 14 - a Mericrons
drubki 15 Lipca 1888.

Adkur 2300 Rz. 2 papierami 890 -
1000. w drubce 20 18 fl -

J

J

Wierciana w. Pa-
ria: Monast-
L. 19 Gaudin: 1868

Uchwyty odnowy
1027
868

L. 19 868 J

12
jakoteri rathisiceni.
J

1. Do l. 890
sl 88

Mwaeji

43

o sprawie rewizyj Katastru
nych operatorów zecum Kowych
w szczególności w sprawie cen produkcji

W tych dniach roz-
począł Kowycy Katastralne
inspektorskie i sprawkowe
prace swoje; udnosiąc się
do rewizyj operatorów spraw
Kowych.

Przepisy dla tej rewizyj
wydane są: Informacja
do rewizyj opera-
torów sprawkowych dla gminy
wschodniej z 28 Maja 1868 i

2. Sostanowienia względem
abierania dot o wartości war-
tosi gruntów z etc z 28 Maja 1868.

W Kratkim uwiadomieniu
Gdy wspomniana informacja
odnosi się do przepisów
dawniejszych, przeto tych
przepisów analogicznych jest
potrzebna jest analogia:
Dajw. Patentu z 23 Gwid.
1817, instrukcji Katastralnej
sprawkowej, nakoniec
instrukcji dla przelazonych
gmin i urzę-
dników pomocniczych, powta-
nych do współdziałania
przy robotach wstępnych.

Przedewszystkiem
Kowycy inspektorskiej
sprawkowej Kowycy
Przedewszystkiem
wzajemnych przepisów

Estonkowie Komisary
inspektorskich i maziow
szafania przy Komisarych

2

szacunkowych powiemni
przedewszystkiem zarządzić
udzielenia sobie wszystkich
wymaganych przepisów
~~o sposobie dokładania~~
~~dokładnie~~ i wymerje-
sować ich dokładnie.

14

Ostatkowie Komisji inspe-
ktorackich powinni mieć
także: przepisy zasadnicze
dla rewizji, przez Stajás,
miejscowego Pana przyjeżdżającego i
regulamin dla Komisji
inspektorackich. W punkcie
szóstym, przepisano zasadniczych postanow-
~~enie~~ (przepisano zasadniczych postanow-
enie) się postanowienie, że
"do Komisji szacunkowych powo-
"łani będą Krajowej a z urzę-
" dników Katastralnych tylko
" tary, którzy język Krajowej
" i stosunki Krajowe gospodarkie
" dokładnie znają". - Przesłuzegawu
tego postanowienia jest dla Kraju
bardzo ważnem.

*) Przepisy te wydane były w języku
niemieckim. W litografowanym Hra-
mieniu polskim, które posiadamy,
zaświadczył w ustępie 10 tym błąd ważny.
W oryginale niemieckim brzmienie ten
ustęp: "Bei den einzelnen Schätzungs-
"Kommissionen haben die für die
"betreffenden Districte ernannten
"vertrauensmänner stets zu
"intervenieren ..... w Hymaizem

zai polskiem stoi: "Mazowie zan-
"janie mają być przy wyznaczeniu
"Komisji szacunkowej zawsze
"obecni ~~przez~~ ~~innymi~~ (zamiast:
"zawsze interweniować" czyli
"współdziałać"). - Zwłaszcza
uwaga na ten błąd, który na
exemplarzach polskiego Hyma-
czenia polskiego poprawie
potrzeba.

Fi koniecznem

Waznem jest rowniez
aley w Stanowicie Komisji
inspektorackich i miazow
Zaufania, przez Wydział
Krajowy obrani, spelniali
~~sumiennie i wytrwale~~
sumiennie, sumiennie
i wytrwale abowiazki
swoje.

Tylko bardzo wazne
prawdy, moga wytloz
nawryc ~~aligwata~~
~~ad przyjecia~~ miazow -
jezeli lub stozenie
mandatu, bez zadnym
powodem nie bytoby
stanie wytomarzone
nieobate ~~obowiaz~~
spelnienie abowiazku.

W Komisji inspektorackiej
najwazniejsza i najmozl
niejsza wyznosci przypadki
aligwata ~~obowiaz~~, powotaniem
do jezdrzenia z inspektoratem
dla dozoru a ma
Komisji szacunko-
wych. Gdyby takiej
wyznosci mial bezwazni
podjac sie nie ~~moze~~
wziemamy, ze aligwale
inni powozem moga i
powinni zlozyc potrzebne
kwoty na wypracowa-
zenie tej pracy.

do kazdem dystrykcie
kiedzie miazow zaufania
abowiazkiem ~~wspolnie~~
bez przerwy pracy,
wzrostkich wyznosciach
kanuszynych. Bezplatne
spelnienie tego abowiazku
nie powinno legc taudnem,

lub ich zastepiaro

wynpobieraniu
obpuc i kuy

i powinne w razie potrzeby tak
jednak (z strony do wyznosci
Komisaryznych powotane (zastępcy
gmin i wieksi wlasnicieli)
jakotez i mezarwie zaufania
osadzic ~~o~~ te ceny i dai
o nich swoje zdanie
w uwagach, jakie do proto-
kolu podac maja, prawo.

Uwagi te powinny sie
odnosic szeregownie do mas
zbozowych i do stozentku
w jakim ceny wsterech gminowych
czatunkow zboza miedzy
seba, zastawac powinny.

Tezeli miary faryzowe,
wywarne akto ~~1824~~ roku 1824
na zboze w miejscach targo-
wych, ~~rozmiarow, ych wysty-
na gmin, gmin, które wywie-
rogo, wysty na dotychczas
gmin, gmin podlegajacych
reewizji, byly inne niz
miary normalne (Korzec
lub n.a. maca czyli potkorze)
i zboze sprzedawane bylo
za naszem, to nalezy
wspomniec o tych okoliczno-
sciach, podac miary i nalezy
wymiarowe i dodac, wy-
miary te ^{inaczej} na wszystkie
czatunki zboza byly rowne,
czy tez przy niektorych
czatunkach (n.p. przy zbozu
miskkiem, przy awsie) wieksze
niz przy innych. *) - Tak kolwiek~~

*) wiadomo nam, ze w pojedynczych
miejscach targowych wzywano
ciwierci, ~~które trzymaty 4 (gdzie
~~4~~ (czasem giletami zwanych)~~
które trzymaty 9 do 12 garny
lwowskich, i ze takich ciwierci
liczono 4 na korzec lub
2 na potkorze czyli na
n.a. maca, która powszechnie
porównywano z potkorem.

petition

↓ na miary
normalne

W latach dwunastorocznych
miały nie zmieniały się
do roku 1824,

☞
Komisja inspektoracka
powołana przez
rząd do zbadania
czy do miar wyżej
wymienionych, a
w innych miejscach
targowych, a
szczególnie takich,
których ceny z r.
1824 w Katarakcie są
wyższe.

↓ będzie
najlepszą osadzą
ceny każdego
produktu w

↓ do Księgi targowej

podług naszych wiadomości,
~~z których na doświadczeniach~~
ceny, wyskakiwane za miary
wielkości z nasepami, nie
~~były~~ ^{bywały} redukowane przy
zapisywaniu w Księgi
targowej, to jednak przy-
tecznem byłoby znalezienie
ludzi, którzy prowadzili
Księgi targowe i mieć
od nich zezwolenie, wy-
soki ~~przez~~ ~~redukcję~~
~~ustaleni~~ ~~wytek~~ zapisy-
wali do Księgi targowej
ceny takie, jaka była za
miary zwykłej z
nasepem ~~z~~ ~~wytek~~ ~~ustaleni~~
~~z~~ ~~cenę~~ ~~w~~ ~~stosunku~~ ~~do~~ ~~miary~~ ~~normalnej~~
~~z~~ ~~redukowali.~~ *)

☞
Co do ~~osadzenia~~ ~~stosunków~~
cen między produktami,
najlepiej będzie przyjęcie ceny
złota jako stała, i osadzenie
ceny innych produktów w

*) n.p. jeżeli ćwierć zwykła
była na 9 garn. lwowskich,
a z nasepem wynosiła przy
złocie 10 garn. a przy awście
~~11 garn.~~ 11 garn., i jeżeli
z 2 takich ćwierci złota ~~z~~
kosztowały 56 Kr., a awsta
24 Kr. Mon. Romw. — czy zapisy-
wano tę cenę bez redukcji jako
cenę potkorea ~~z~~ lub n.a.
miej — czyli ~~redukcją~~ redukowaną
awsta, cenę złota w stosunku
10:8 a cenę awsta w sto-
sunku 11:8 i zapisywano
cenę z redukowaną ~~z~~ ~~z~~ ~~z~~
za złoto 44 ³/₁₀ a za awstę
17 ⁵/₁₁ Kr. ?

lecz przy gospodarstwie konsumuje.

Sp. L. S.

W stosunku do innych gruntów

Na cenę owca strzyżyma, bacznie zwrócić należy, gdyż ona w operatach katastralnych w ogólności w stosunku do ceny żyta zbyt wysoko jest ustalona, ~~stała~~ w skutek tego grunta, ~~więcej~~ owca ~~sta~~ gorsze, więcej owca niż innych produktów rolniczych być może nie na leży oszacowane. - Za zniżeniem ceny owca, w stosunku do ceny żyta, przemawiają następujące okoliczności:
~~1. Największa część owca użyta jest w gospodarstwie na utrzymanie~~ ~~rolniczych~~ ~~ciężkich~~ ~~kon~~ ~~bydła~~ ~~rolniczego~~ ~~lub~~ ~~na~~ ~~tworzenie~~ ~~innych~~ ~~rodzajów~~ ~~zwierząt~~, ~~więc~~ ~~użyta~~ ~~jest~~ ~~w~~ ~~sposób~~, ~~przy~~ ~~noszący~~ ~~daleko~~ ~~mniej~~ ~~dochodu~~ ~~niż~~ ~~przynoszą~~ ~~produkty~~ ~~sprzedawane~~ *) - 2. Owies ~~sprzedaje~~ ~~się~~ ~~na~~ ~~+~~ ~~sprzedawant~~ ~~się~~ ~~i~~ ~~sprzedaje~~ ~~zwykle~~ ~~dotąd~~ ~~na~~ ~~targach~~ ~~na~~ ~~miarę~~ ~~w~~ ~~korze~~, ~~lub~~ ~~z~~ ~~większym~~ ~~należaniem~~ ~~niż~~ ~~zboże~~ ~~twarde~~. - 3. Na miarę żyta wymagają w handlu 76 do 80 to, na miarę owca 47 do 50 to, waga ~~z~~ żyta produkowanego na naszych gruntach zbliża się więcej do wagi żądanej w handlu niż waga owca. - 4. Koszt transportu owca jest, w stosunku do objętości wagi i ceny, droższym niż ~~koszt transportu~~

*) z wyjątkiem niektórych okolic górskich, gdzie stają się ~~z~~ ~~owies~~ ~~stary~~ ~~owies~~ ~~także~~ ~~na~~ ~~pokarm~~ ~~dla~~ ~~ludzi~~, a produktem tego pokarmu jest siało fizyczna robota która zwykle w gorach ma wartość pieniężną.

Wielki

Koszt transportu
żyta, i dla tego też
gdy żyta również jak
pozostali dźwio idzie
kolejami za granicę,
owies rzadko i w mniejszej
ilości za granicę kraju
odchudzi.

~~W dotychczasowej tabeli
wykazano jest wykazane
sta, stosunki cen gotowych
gatunków zboża (jakoteż
i innych ziemiostraw) do
cen żyta, i przedstawione
są, ceny ^{ziemiostraw} ~~produktów~~, jakichy-
przy każdym stopniu
cen żyta w katastrze
dla gatunku ~~zboża~~ ^{zboża} wskazanej
ustanowionym ~~z~~ ^z przyjąć
wynikato.~~

czyli
albo na tabeli

szata
waga do
y gatunków

~~Je tylko w
władkach
miejscach~~

Jeż nawet podług
przepisów

ogólnych Krajowych
przepisach wyte być
do Kumbinacyj, rzadko
zaś stwige mogą, za
podstawę do ~~szacowania~~
~~ca w gminach~~ ~~przejdy~~
~~oczek~~

Wykazy cen targowych
nie mogą być wyte za podstawę
wob ~~nie~~ za rzadki do
Kumbinacyj dla ^{Katastralnych} cen ~~podrzadnych~~
gatunków zboża i ~~sta~~
roślin gładkich, gdyż
instrukcja Katastr. ~~(§ 51)~~
nie odwołuje się dla tych
produktów do cen targowych,
lecz wyrażnie ~~§~~ w § 51
polecą, aby stosunki cen
w gminie, w stosunku
miejscowe, były uzięte
za podstawę, ~~instrukcja~~
instrukcja w § 39 ^{wskazuje,}
~~mówi,~~ że ~~§~~ Komisya szacun-
kowa tylko dla arterek
głównych gatunków
zboża ma się opierać
na cenach targowych. - leny

~~o cenach~~ targow zapisane w
wykazach targowych ~~jeż~~
~~z~~ także i z tej przyczyny
nie mogą przy Katastrze
dla podrzadnych ziemiopłodów
rolnych być wyte, gdyż
~~ziemiopłody~~ ziemiopłody
te albo rzadko i w nie
ilościach na targach ~~by~~
wają, ^{przywzorne,}
~~przeznaczane,~~
albo też (jak n. p. gruch,
fasola, kartofle) ~~nie~~
~~w~~ ^{na targach} nie bywają, (w ważnych
nawet ilościach dla handlu
sprzedawane, lecz przeznacz
one ^{do} wyszatkim może
Szwowa) wyraża się w

sprzedaż detaliczną, którą
 wykonują ~~przekupnicy~~
 po cześci ~~przekupnie~~ a po
 cześci mniejszej produkcji,
 którzy jednak przy takiej
 sprzedaży trują ~~trują~~
 lub dwa zwykłe dzień
 lub dwa dni, z innymi
~~czasami~~
 sprzedają przywieziono
 furę takiego produktu,
 a często z cześcią
 niesprzedaną wracają
 do domu. — Dądo jeszcze

o ~~skrajności~~ dacie
 natery, że u nas księgi
 targowe w ogóle ~~przeważnie~~
~~sa~~ ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie~~
 nie ~~dobrze~~ sa prowadzone,
 a w szczególności dla
 produktów podrzędnych
 z roli, i dla siana i otrawy
 daleko gorzej, niż dla
 ceterach ceterach głównych
 gatunków zboża, gdyż
 już nawet przepisy o formie
 w jaku księgi targowych, z 1.
 1822 pochodzące, ~~nie~~ polecają
 lepsze i wiarygodniejsze
 zapisywanie cen ceterach
 głównych gatunków
 zboża, niż cen innych

~~ziemiopłodów.~~
~~ziemiopłodów.~~ ~~gdzieby~~
~~komisji~~ ~~innych~~ ~~która~~ ~~raczko~~
 lub staunkowej stracił się
 odwołaniu do wykładów
 cen targowych dla ~~podrzednych~~
 gatunków ~~ziemiopłodów~~
 z roli lub dla siana, wtedy
 ceterakwie komisji tych
 komisji i ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie~~
 przez ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie~~

ziemiopłodów. — Aby przy-
 tożyć się skutecznie
 do ~~usamienia~~ ~~meber~~
 wykazania niesto-
 sawności wylicz
 wykazów cen tar-
 gowych dla produktów
 wspomnianych, powinni
 marowić zaufania sami
 przejąć księgi targowe
 dawniejsze i nowe
 w miejscach targowych,
 na ~~tek~~ grzesy ~~grum~~
 im przydzielane upły-
 wających, i przekonać

czy wiarygodny,
mianowicie:
czy w Kołodze

czy to i o ile to księży prowa-
dzone są w sposób przepisany
~~się, czy się: czy w tej~~
~~Kołodze~~ po zapiskach cen
z każdego targu podję-
sano, jest Komisja
targowa? - czy pojedyn-
cze przypadki sprzedaży
takich produktów są
zapisane? - czy przy
pojedynczych przypadkach
zapisane jest natwisko
sprzedującego i kupującego
tego, i ilość sprzedanego
produktu? - czy i z
wielu pojedynczych sprzedaży
obliczone jest przecięcie,
które służyć powinno
za podstawę do wykazania
z każdego targu

ceny? - Jeżeli znajdą w
Kołodze targowej ~~czy~~ z czasów
najnowszych, każdymu pamiętających
ceny takie, które zupełnie
nie są zgodne z cenami
strzykawczymi przez
producentów, powinni starać
się wykryć przyczyny
takich zapisów, miano-
wicie: czy ~~rodzajem~~ ~~miar~~ ~~lub~~
~~wag jest użytych?~~ - czy ~~zawiesz~~
~~cen~~ która strzykawczymi
zapisywana, była tylko cena
na targu przez producenta
strzykawczymi, czy też ~~cenę~~
także cena przez przechymani-
na targu lub w sklepie,
albo cena przez oberwystę
za owies i siano w oberwystę
lub ~~z~~ ~~du~~ ~~starych~~ ~~w~~ ~~dotychczas~~
za Karm, dla przeciwdziałania
była wykrywana? - Wiadomości

(wzrost)
czy jest to
niektóre
miary i
na sejsy, czy
redukcja
miar, ~~używana~~
~~się~~ ~~materyjnie~~
czy przy a przy
sprzedażach
siana czasami
wanię wagi
siana na furze
używana się
materyjnie? - czy

Wiadomości z takich źródeł
względem ksiąg targowych
zawieszane, powinni mieć
zaufania i możliwości skontrolowania
swoich i ~~z~~ w uwagach swoich

i klimat mniej sprzyja
 jej uprawie. W tych
 uwarunkach nie tylko
 mniej radzi się kukurudzy
~~na~~ z Alas na Morze, lecz
 także jakości jest gorsza,
 waga mniejsza, a nawet
 nie mała część przelotnie
 zbiera się w stanie
 niedojrzałym. Z tych
 powodów powinna w katastrze
 przyjęta być znaczna
 różnica między obliczaniem
 uprawie kukurudzy mniej.
 Wb więcej sprzyjająciami
 co do ~~stosunku~~ ceny kukuru-
 dy do stosunku do
 ceny żyta.

Odotoczenie 2 linie ~~oddotoczenie 2 linie~~

~~Katastrze~~
 Najważniejszą dla
 ról jest cena Kartofel;
 bo Kartofle z obfitującym
 niż inne produkty ziemne
 i w taniej w stosunku
 do innych produktów roślinnych
 w operatach katastralnych
 są wykazane. Kartofle
 reprezentują w tych operatach
 po największej części także
 inne rośliny zielne (rzepa,
 buraki i t.p.) bo te rośliny
 rzadko wykazywano w opera-
 tach, po części dla tego,
 iż na mniejszej stosunkowo
 jest przestrzeni są upra-
 wiane, a po części także
 dla tego, aby nie mnożyć
 rubryk z wyframami, już i
 tak zbyt licznych.

Cena Kartofel, również
 jak innych podrzędnych
 ziemniaków z roli, powinna
 być ustanowiona w każdej
 gminie według statego
 stosunku wartości Kartofel

3/9	
9	
22	69
22	20
22	8
20	8.97
8/8	

do wartości ~~żyta~~ głównego produktu, którym u nas zwykle jest żyto.

Ok nam wiadomo przyjmowano dotąd w operatach katastralnych Galicji cenę kartofel w cenie równą się 22 do 25% ceny żyta, ~~wobec~~ ~~przez~~ a w przeszłościu mało co mniej od czwartej części ceny żyta.

Taki stosunek cen nie zgadza się ani z teorią, ani z praktyką, gorzej - darswa. Ledwie w przero- bieniu na wódkę reagowały kartofle spienione być w fakcie do żyta, stosunkiem, i to ~~jeżeli~~ ~~potrzeba~~ i jeżeli by potrzeba względnie miary dla kartofel znacznie większą, koszt transportu stosunkowo większy, niemniej i z okoliczności, że tylko kartofle zdrowe ^{tak} w ~~takim~~ dążyły się spienić, żyć, ~~stosunkiem~~. Lecz spienienie kartofel w garselnach nie może tu iść w rachunek, gdy kłkaset garseln istniejących w Galicji w rektach większych właścicieli lub spekulantów nie należy do trybu gospodarskiego, w gminie pospolitego, który w katastrze stanowi podstawę oszacowania.

Podług trybu gospodarowania w gminie pospolitej, ~~do~~ ~~wyją~~ się najznaczniejszą część kartofel do żywienia tej ludności wiejskiej, która grunta posiada i uprawia; część kartofel, również jak inne rośliny gtebiaste, w operatach katastralnych przez kartofle reprezentowane, wyjąją się na karmu dla bydła; mało tylko stosunkowo ~~część~~ kartofel ~~bywa~~ ~~oszacowywana~~ ~~w~~ ~~oszacowaniu~~

w gniecie produkowanych
idzie na sprzedaz; ciostka
da bywa wiekszy w gnie-
nach, przetworzonych blisko
wiekszych targowisk
konsumpcyjnych, a
mniejsza w gniecach,
do siebie maja
dolegtych.

I w danej
gniecie

~~jest~~ ~~zawieszony~~ ~~na~~ ~~pry-~~
~~bliznie~~ ~~czesc~~ ~~Kartofel~~ ~~i~~ ~~innych~~
~~roslin~~ ~~stabilnych~~, ~~ktora~~
~~si~~ ~~sprowadza~~, ~~jakosci~~ ~~i~~ ~~te~~
~~czesci~~, ~~ktore~~ ~~stwierdza~~ ~~do~~ ~~zyczenia~~
~~ludzi~~ ~~i~~ ~~do~~ ~~tworzenia~~ ~~ich~~ ~~sie~~
~~roboczych~~ ~~lub~~ ~~do~~ ~~tworzenia~~
~~innych~~ ~~rodzaju~~ ~~zwierzanych~~
(mleka, masla, wety,
miska), ~~ktore~~ ~~znovu~~
rodzaj ~~stosunku~~ ~~kolonialnych~~
nawny ~~duch~~ ~~pieniężny~~
przynoszą). ~~Stworzenie~~

~~jest~~ ~~stworzeniem~~, ~~to~~ ~~Przy~~ ~~tolu~~,
w ego rzecz, ~~nie~~ w ogole
niesprawiedliwa, i do nierów-
nosci w oszacowaniu
prawadzona, gdyby
katastracja, ien, Kartofel

Trudności podatkowe, z walency
sie nie dajace, zakhodza
nawnia także w ustana
ucianiu innych kryminków
naszego ^{stwierzonego} katastru, ktory
z tego powodu postuguja sie
musi przynuszeniem
fikcyjami, czesto do rzwy
wistosci bardzo sie odda
jaczem. Ma tegotel w
nowszych ustanowadostwach
granotw innych prawniczo
także stworne systemy
rozucowania, na obliczeniach
z mierzonych nastroj krymink
Kow sie apierajace. U nas
jednak system taki dotad
sie praktykuje.

Do rozwarzenia tych aktów
nosu stuznem ludzie przyjmowac
cena kartofel rowna 14 do
18% ~~całki~~ ~~1/2~~ ceny żyta,
czyli $5\frac{1}{2}$ do 7 razy mniejsza
od tej ceny *) W tych granicach
należałoby ustanowić
ceny ceny kartofel wyzsz
w gminach, ~~gdzie~~ w w realnych
gminach, w których kartofle
się nie uprawia, lub mniej
się uprawia, jak ~~dotychczas~~ lub w
gminach, bliskich miejsc
targowych, kartofle
konsumujących, a mniejszą
w gminach innych.

Dwie linie odstępne

Ceny siana i innych roślin trawiastych

Nawinają się ~~całki~~ ~~rodzajów~~ ~~innych~~
~~rodzajów~~ ~~stosunku~~ ~~do~~ ~~cen~~ ~~żyta~~ ~~i~~
~~rodzajów~~ ~~glucydoznych~~, tak i
ceny siana i innych trawiastych
i innych roślin trawiastych
winną powinne tak być w
każdej gminie ustanowione
aby ^{w porównaniu} ~~stosunkowo~~ tak między
sobą jako też i do ceny
katastralnej głównego produktu,
a także odpowiedzą dokładnie
stosunkom lokalnym w gminie (S12
informacji dla rewizji.)

Organa katastralne przyjmowac
wały dotychczas ceny siana
podług pewnych ~~stosunków~~
stosunków do cen żyta, miano

A. 8.

*) w gminach, w którychby uprawiano
żyta, był owożystym produktem,
w którychby więc ceny kartofel ustano-
wiane być miały w stosunku ~~stosunkowo~~
do ceny owożystego, wypadłaby cena
kartofel na 36 do 45% ~~z~~ ceny
owsa.

Odwoływały się organa
 Katastralne na prawdziwą
 ekonomiczną, równą
 wartość przywina, ^{uważa}
~~wartość~~ dobrego siana
 z 50 funtami owsa, —
~~koninowskiej~~, iż
 tylko siano dobrze zebrane
 bardzo dobrze zebrane
 ma taką wartość, co w
 innych rzadko się zdarza
 dla deszczów ^{zimy} =
 jaskiek, — musimy
 tu głównie przedzielić
 okoliczność, że war-
 tość przywina
 wcale jeszcze nie
 daje miary dachodu
 pieniężnego, który
 nie może być w
 równym stosunku
 do wartości przywiny
 przy sianie, ~~w miarę~~
~~koninowskiej~~ i przy
 owsem i przy zbożu,
 gdyż siano tylko dla
 bydła ^{zimą} złoże zaś także
 na inne stery wytki.
 Ceny siana i potrawu
 w katastralnych
 naszych operatach
 ustanowione

więcej owsa; ^{centnara} przywina
 w regule cen ^{siana z}
 Koninowskiej ^{jakoteż i}
 Studkiego ^{potrawu siana}
 Studkiego ^{n. a. m. a. y.}
 równa, cenę owsa, a
 ceny siana ^{meszancego}
 i kwadranego i potrawu
^{prawygo}
 w pewnych ^{miarę} stopniach
 między ^{także} odstępkach,
 i w ^{takich} stosunkach do
 ceny owsa, ~~które~~ które
 mniej więcej odpowiadają
 dla przywiny
 dla siana ^{stosunkowi}
 dla stożkiego siana
 przyjętemu. Takie
 stosunki cen ~~dla~~ siana
 nie mogą, odpowiadać
 ani teoryj ani praktyce
 gospodarskiej. Ceny
~~siana i potrawu tak~~
~~ustanowione były w~~
~~stosunku do siana, w sto-~~
~~stosunku do cen zboża,~~
~~daleko wyższe, niż~~
 w prowincjach najpięk-
 niej pracowanych i daleko
 wyższe niż ^{to} wskazy-
 dają przeciętne z
 prawnictwem gromadz-
 nego z r. 1820 i z
 wykarów cen z r. 1824,
 sporządzonych w r.
 1826. —

Powody, które powyżej,
 przytoczyliśmy za am-
 niem ceny kartofel,
 przemawiają w daleko
 większym stopniu
 za niższeniem ceny
 siana i potrawu, gdyż

siana stosunkowo
jeździ daleko
mniej się sprzedaje
daje niż karto-
kartofel;

Kartofle w ~~data~~ najzwyczajniej
swej części siera dla
ludzi, siano tylko
dla bydła; ~~Kartofel~~
~~stosunkowo więcej~~
~~niż siano się sprzedaje~~
~~(także dla) objętości~~
siano ~~stosunkowo~~
swojej (więcej) sprawia
Kosztów przy ~~transportu~~
wywozie; cena Katarabna
Kartofel stosuje się do
produktu zebranego, gdy
cena siana i ~~trawy~~
jest także zastosowana
do trawy spasanej na
Tatarsk i pastwiskach,
do trawy na łąkach
a nawet i ~~nowach~~.

To też informacja dla
niewziętej polca, przy ustaleniu
wianu ~~całkowicie~~ cen
siana i wszelkich roślin
pastewnych, uwzględniać
~~nie tylko ilość „jakości” ziemi~~
~~ptadu ale nie tylko ekonomiczność~~
przy produktach poddawanych
z roli uwzględniać się
majone (t.j. jako i ilość ziemi
ptadu i wyznieptad stanowi
przedmiot obrzerniejszego handlu,
czy z Tatarską, lub Tatarską,
adbył sądy, czy w stosunku
do swej objętości, ceny i wagi
mniejszego lub większego.
Kosztu wymaga) lecz także
i sposób wyznieptad roślin pastew-
nych, przestrzeń i potężnie
gruntu trawy radzanych,
i stosunek tej przestrzeni
do przestrzeni ornych grun-
tów.

↓ Które ulok
blizkich
mają takie

pastwiska od wsi
odległe, tylko dla
owiec lub ^(dla) niedźwiedzi
bydła ~~stwierone~~ ^{stwierone} ~~W tym~~
~~ortataw~~ ~~gminach~~ ~~górkich~~
~~W tym mających także~~ ~~odległe~~
grunta, trawy, łąki,
mozaiki i rowiny
zdanem narzecz
proponowane
~~ustanawiane~~ być
dla w razie potrzeby
ceny dużej dla
jednego i tego samego
gatunku siana (n.p.
siana lub potrawu
stodku lub miesz-
nego), manowicie;
większe dla gruntów
blizkich, mniejsze
dla dalszych odległych.
Ustanawianie takich
dużych cen w
gminach górkich
praktykowane
było w krajach
dawniej szlacheckich,

* met gmin niektórych,

zdarza się w sprawach
katastralnych, i
aby nie różnić klasy
gruntów mieszanych
Kadriano ^z traw, łąk
stodku, trawy, łąki
w jedną klasę z trawami
innymi, i, aby je zrównać
w ~~pragochodzie~~ ^{dla tych traw} w dachodzie,
umieszcza się ^{(ramiast}
wielkość ^{większej} ilości
trawy, ^{stodku} większą
ilość siana ^{mieszanego}
lub kwasnego. Dla takich
gmin trzeba także ~~oprawdzić~~
i ustanowić cenę siana

II

Co Do ceny Drzewa *

Najwazniejszym niomal exsymitriem
 przy ~~rozprawianiu~~ rozprawianiu lasow sa, ceny Drzewa.
 Bardzo wiele skarg bylo przeciwowolnemu
 tych cen ustanowieniu. To tez S. 13
 informacyj poleca wysledzic te ceny
 najdokladniej i dajc szeregowe do
 tego wysledzenia przepisy.

Należy przestrzegać ściśle wyko-
 nania tych przepisów, do których
 dla wyjaśnienia podajemy następu-
 jące uwagi.

Podług ustępu do S. 13 i podług
 S. 5. informacyj Dochodzić będzie cen
 Drzewa komisya skłozona z Komisarza
 i mierzow Kaufmanna, a do tej czynności
 komisyjnej mają być porożeni właścici-
 ciele większych obszarów lasowych
 lub tychże zastępcy, w tym celu miarow-
 wani i ile możności także szeregowa
 cy obernam i miejscowemi stacunka-
 mi gospodarstwa lesnego

Do ustępu a.

Cena Drzewa ma być ustalona,
 na podstawie specyjaly rozprawy tych
 przez posiadacza lasu zdrziatanych,
 więc nie przez przekupników. - Cena
 Drzewa ma być dochwizana dla
 bardzo gadunka Drzewa w długi miary
 szogony o lesie urywanej, a jeżeli mia-
 ry były rozmarite, to należy podać

N. 9.
 *) Doszła nas wiadomość, że mierzow Kauf-
 mania mianowanymi dla lasow, mają
 sobie przydzielone zbyt rozległe dy-
strykty inspektorackie. Gdyby
 temu niemożli podolac, mielibyśmy
miast udadz, sis do wydziału krajowego
 z prośbą, aby dla okolicznych
 w nich miarowani mierzowanymi mianow-
 wani innych mierzow Kaufmanna albo za-
 stępcow.

każda z tych miar osobno, jako też ile
możności ilość Dmewa w dłuży Karidy
miary sprzedanego. *)

do ustępn. 6.

Tereli przedarę uszciowo lub u ca,
To sei nie odbywała się na rozbie
samym, lecz na składach w lesie lub
w magazynie albo w Dostawie, w
inne miejsce odbyta, to trzeba ile
możliwie wysłać się jak najwcześniej
na była sprzedana, na Karidym z tych
miejsce i za jaką cenę, i potrząci
należyte Kosztu sędzania, sptawia,
nia, składania i Dostawy, do któ-
rych to Kosztów należy, o czym się
nie tylko sptawia fur i robalnikom
pionierami, lecz także i dawane im
naturalnie.

Do ustępn. c. i. d.

Przyrobione są goń i lesie emytkie
Do przyrobienia Dmewa nie używają,
a nas pily lecz siłkiery. W niektórych
tylko otulicach używają, pily albo
po części pily a po części siłkiery.

* N. p. przedano Dmewa bułowego
200 latron, 8' wysokich, 6' szerokiach,
6' Długości polan po 2f 20; są goń
300, 7' wysokich, 6' szerokiach, 3' Dłu-
gosci polan po 1f 10; Dmewa ośi-
kowego 350 są goń 6' wysokich,
6' szerokiach, 8' Długości polan
po 20 centów. i. t. d.

Koszt odnośnie do calej
ilości sargów wydanych,
wice odtracił cęta, Summa
tych kosztów od Summy
za prawo otrzymanej *)

Do ustępu # 1

Dopiero po otrzymaniu wydatków
kosztów od ceny na wyrażoną,
lasową, miarę, Drexla otrzymanej,
ma być pozostająca cała cena
redukowana na miarę katastralną
na, a w przypadku dyferyceny
jednego, tego samego getunku
Drexla były rozmaite stędy do
maksymalnej potrzeba obliczyć proce
nta ile możliwość podług ilości
Drexla po rozmaitych cenach sprzeda

N. 14.

*) Wzrosty, w przykłąd poprzedzający,
w Kłonym, na 300 sargów w liwerunkach
wytaczonych, odtrawiano z lasu
350 sargów, a po odtrawieniu
kosztów dostawy zostało za
te 350 sargów tylko 800 fl. Jeżeli
koszt wyrobienia kosztował 80 x a
surowizacja 10 x, wyrobienia
(albo siłki, z przeważ dotarciem
wartości uśrednionych drzasak) Koszt
wał po 80 x, a surowizacja po
10 x, razem po 90 x od sarga,
wice te Koszta od trzeba
policzyć od cętej ilości 350
sargów, i wypadnie Summa
315 fl, która odtrawiona
od zręczonych 800 fl zostanie
485 fl, to Summa rozdzielony
na 350 sargów, zostanie
za sarg już 138 1/3 38 1/3 x.

wanego,

Sztyk kateakralny ma 6 stop wy-
sokosci, 6 stop szerokosci, i 30 cali
czyli 2 1/2 stop Dlugosci polsa, zatem
90 stop kubicznych. Na to, wiec
miare, powinny byc zredukowane
ceny za wyzejajacy sztyk lasowy
wykladzom. *)

Warra sie czesto, ze mala ilosc
Drewna sprzedaje sie w miejscach
w lesie za cene wyzsza, konow,
mentem miejscowym, ktorzy
wiecej placza za Drewno blisko,
wielkosc za czas Drewna sprzedane
Daje sie za cene ^{mniejsza} ~~zadana~~ ~~zadana~~
kupcom hurtowym na rynek,
lub tez sprzedaje sie w magarynach
albo z odstawy sprzedawcy na inne miejsca
odbytu, przy czem, po odloz, cennu ko-
sztoiw magarynowych i dostawy

*) Sztyk n.p. lasowy sztyk drewna bukowego
ma po wyschniezciu 8 wysokosci 6 szer-
kosci i 3 Dlugosci polsa, wiec 144 ^{kubicznych} ~~cali~~
~~cali~~ ~~sztyk~~ i za ten sztyk wykladzom, byla
czyli cena po odloz, cennu konow 1440 cent,
^{co tedy} ~~przez to~~ ~~staj~~ ceny zredukowane na sztyk kata-
stralny w stowanku jad 144 do 90. zostanie
za ten sztyk 8 1/2 centow, czyli 50 sz. moni konow.

Szele Drewno sprzedawane bylo mi
wyschniete, to od wyakosci sztyka laso-
wego wypadnie odlozic osoto sztyk cali
przy drewnie sztykiem, a osoto 6 cali przy
drewnie miakim.

zostaje także cena Daleko mniejsza,
 niż ptacz konsumenci miejscowi,
 Dlatego też nieporównanie się brać
 za podstawa, jeden rodzaj sprzedawcy
 ani też obliczać przeciętną podług
 rodzajów sprzedawcy lecz podług ilości.
 Drewna ~~u każdego rodzaju sprzedawcy~~
 sprzedanego ze wszystkich rodzajów
 jón sprzedawcy. ~~Drewno sprzedanego, w p. d. e.~~
~~zeli sprzedano 20 szagów konsum. w tym~~
 miejscowym i to po odliczeniu kosztów
 wyrobku przyrosty po 150 sz. razem
 300 sz. i sprzedano 300 szagów kupcom
 w hurtownemu lub z podstawa, i to
 po odliczeniu kosztów wyrobku i in-
 nych kosztów, przyrosty po 80 centów
 za szag, więc razem 240 sz., - to to
 kwota potrzeba zsumować razem
 z owemi 30 sz., i będzie razem 270 sz.,
 które podzielisz przez całą ilość
 300 sprzedanych szagów, wypadnie
 za szag przeciętnie po 84 2/3 centów
 czyli 48 sz. monetom.

Takiego przeciętnego obliczenia
 przestrzegaj szczególnie należy przy
 wyliczaniu cen w lasach kam-
 ralnych lub innych większych
 lasach, w których są taryfy cen
 na sprzedaż miejscową, w których
 jednak ilość drewna nieprzejdzie
 się ~~na~~ na miejsców, lecz inaczej.

Liczba Kupcomi hurtownemu
~~sprzedano 300 szagów~~ lub z
 adstawcy sprzedano 300
 szagów, i to, po odliczeniu
 kosztów dawozu i innych
 kosztów przyrosty po 80
 centów za szag, więc 240 sz.,
 to to kwota, 240 sz. trzeba zsum-
 nować z owemi 30 sz., i będzie
 razem 270 sz., które podzielisz
 przez całą ilość 300 sprzedanych
 szagów, wypadnie za szag przeciętnie
 po 84 2/3 centów czyli 48 sz. monetom.

*) Jeżeli u p. sprzedano 20 szagów konsum-
 stom miejscowym, i to po odliczeniu kosztów
 wyrobku przyrosty po 150, razem 300 sz.

Dława s¹, i¹ lesmistrzowie stawa¹,
 ja¹ dozwolne ceny na Drzewa w potrzeb
 własnego skarbu brane, aby wy-
 karać większy dochód lasowy, Takie
 ceny m¹sz, cenami sprzedazy w¹sz
 nieporówny być uwzględnione, tem
 bardziej, gdy ustęp a S. 13. informa,
 cy¹ poleca dochodzić ceny Drzewa
 tylko na podstawie przedawcy
rzeczywiście.

Kategorie samego porodu nie nale-
 ży brać za podstawę taryfy cen
 Dla lasów ustanowione, lecz ceny
 przy sprzedawach rzeczywiście osiągnię-
 te.

Do ustępu f.

Ustęp ten poleca dochodzić prawe
wszystkich przedawców Drzewa na piwni
 Jeżeli taka przedawca odbywa się
 za cenę ustanowioną, ^{na} ~~XX~~ sągi, to
 obliczenie ceny Drzewa z niej nie
 podlegnie trudnościom.

Jeżeli zaś taka przedawca od-
 bywa się ciałem sekcyjami albo
 morgami, to ona tylko wtedy nie
 może być użyta do obliczenia ceny
 Drzewa, jeżeli adwokatem była
 wskutek niegospodarności lub
 nagłej potrzeby p. Noll: / gos-
 posiadacza, albo też jeżeli

na ~~przebiegu~~ przedany Dzewa prze-
strzeni nie znajduje się w czasie
przedary Dzewostan pełny (to jest
jeżeli tej przestrzeni przed upr-
dare, część Dzewa wybrano).
a wybrany ilości Dzewa nie
można dobrać dokładnie.

Przy wyciu przedary pełnych
przebiegiem Dzewa do obliczenia
jego ceny, potrzeba najpierw osz-
Dzie wiele szogów tej przestrzeni
wydawa, potem odliczyć od ceny
za całą przestrzeń uzyskanej nad-
wyżki wartości Dzewa materia-
łowego tam się znajdującego, którą
w przybliżeniu oznaczy przez ocenę,
a pozostającą po tem odliczeniu
krotę podzielić przez całą liczbę
szogów na tej przestrzeni ~~uzyskanej~~.

Wysokosc, i cena
za szog z uwzględnieniem
wypadajaca, zredukowac
na szog katastroficzny *)

Dzewa opato-
wego,

*) m. p. Dzewa Dzewo sprzedano za 250z.
~~na tych szogach~~
Odkryto 220 szogów mających 7' wysokości i
6' szerokości i 3' długości polan, i Dzewo
materiałowe, którego masa równa się
60 szogów ^{i które ma} wartości
o 50% wyższ, od Dzewa opatowego. Należy
więc najpierw odliczyć nadwyżkę wartości
Dzewa materiałowego, tym sposobem, iż od
ogólnej ~~summy~~ masy 60 szogów tego Dzewa
odliczyć się 20, resztą więc 40, które
dodawszy do summy 220 szogów opatowych,
uważym razem 260 szogów. Za ilość szogów
podzielę się summa 250z za całą prze-
strzeń otrzymaną i wypędnie szog jeden
po 2 3/4 centów, czyli 17 k. mon. conv.

Należy w tym jest przepis tego
ustępu szczególnie w okolicach wiele
lasów mających, w których mniej są
lub większa część drzewa mierny na
się, w których gatunki i wiek ich
różny mają, w których są gminy
własne, w których na koniec podleg-
sze gatunki drzewa (np. sosna,
lipa) w największej części albo
całkiem zbytu mierny.

Wszystkie te okoliczności potrzeba
dokładnie opisać, dla każdej
klasy lasów dotyczącej gminy,
również podać w jakim stosunku
ilość drzewa, w przecięciu rocznie
zuryta, stoi do rocznego przyrostu
drzewa, — gdyż okoliczności te muszą
wplywać podczas na katastralny
cenę drzewa podległej ras na osza-
cowanie przychodu w naturze.

Do ustępu i. k. l.

Przepisy w tych ustępach zawarte
niepotrzebują bliższego objaśnienia,
przestrzegając ich należy najścisłej.

Ważnym jest tylko uwaga na
te okoliczności, iż według naszej
domniemy w dotychczasowych opisa-
kach katastralnych przyjmowano
najczęściej
stosunki cen między pojedynczymi
rodzajami drzewa.

^{przebieg,}
 Drexera z roku 1824, kryją
 w lesie na pniu po otrzymaniu
 wszystkich kosztów. Zachowały
 się wprawdzie jeszcze rejestry
 główne, wykazy, co ceny, lecz
 rzadko już znaleźć można natężeń
 między tych ~~nie~~ rejestrow, których
 wykazywały, a której części lasu
 Drexera pochodziło, gdzie zostało
 sprzedane, i jakie przytem
 były koszty. Niebawo o za-
 chowanie tych natężeń, i
 i niekiedy nawet w czasach
 ostatnich rarem a niepotrzebną,
 ni aktami, chociaż one tak
 bardzo dla celów katastralnych
 były potrzebne.

Co do urzycia rejestrów z r. 1824
 tak a dośk kameralnych jakoteż
 i prywatnych w ogóle zalecamy
 jak najrychlejszą ostrożność w prze-
 konywaniu się: jakie miary
 Drexera istniały podczas
 w lesie, a którego pochodzą, rege-
 stry, na jakim miejscu Drexera
 było ^{wa} sprzedane; jakie koszty
 przytem przedajcy ponosił.
 Gdyby względem niektórych
 pozycyi przedajcy zachodziła
 wątpliwość co do tych okoliczności,
 to pozycy, to niepotrzeba uwzględ-
 niać.

Co do rejestrów z lasów kame-
 ralnych ^{z roku 1823} musimy jeszcze dodać

Dokładnie wyliczeń, w których
 cenach lasu ceny wykryte
 z roku 1824 były praktycznie
 takich i takich samych cen
 lasów wysłuchiwać także ceny tera-
 zniejszej, aby z tych danych wy-
 kryć natężeń stosunek cen
 teraźniejszych do cen z roku
 1824, który to stosunek jest
 nadzwyczaj ważnym, bo ma sta-
 się za podstawę do redukcji
 cen teraźniejszych w gminach
 innych.

Ostatni ustęp §. 13 informa-
 cya dla rewizji poleca aby Komisya
 szacunkowa — nie mogąc w gmi-
 nach do Komisji przyznanych
 lub w gminach analogicznych do-
 cieć krytyki ceny z roku 1824 —
 zapisata to w akcie i Dochozemi
 swoje zaopiniowała. W takich przy-
 padkach Komisya krajowa
 staraniem ^{leżnie} na podstawie
 dat innych wyznaleśi stosunek,
 w jakim wykryte ceny z roku
 teraźniejsze mają być ~~redukowa-~~
 nane.

A

Tabela

wykazująca stosunek cen ziemi z
główną rolą z ról i Tark do
ceny żyta.

Przyjmujemy cenę n.a. masy żyta ozimego w wytrze 100
wypadają ~~cenę i innych różnych jakości i ilości~~
~~produktów i innych stosunków miejscowych~~
~~ceny~~

	za n.a. masy na	135 do 150
poziomy ozimej	.....	60 " 65
Łaznienia	.....	36 " 42
Owca	.....	115 " 130
Poziomy jarej	.....	87 " 93
Żyta jarego	.....	90 " 100
Grzechu lub fasoli	.....	80 " 90
Bobu	.....	70 " 80
Wyki i soczewicy pastewnej	.....	50 " 60
Strączki	.....	75 " 90
Prosa	.....	60 " 80
Kukurudzy	.....	14 " 18
Kartofel	.....	23, 34
Konwryny i siana słodkiego	centnar	16 " 27
Siana mieszanego	"	10 " 18
Siana kwaśnego	"	15 " 24
Prtrawa słodkiego	"	10 " 19
" mieszanego	"	6 " 12
" kwaśnego	"	

Podług tych stosunków, utworzony została
następująca tabela, w której — przy
każdym stopniu ceny żyta ozimego
przyjętym w kolumnie — wykazano,
jakiej ceny innych produktów przyjęć
by wypadło. — w tej tabeli zostawione
są szerokie granice dość obszerne granice, w
obrotach których wygodnie znaleźć cyfry adno-
wiadające jakości i ilości produktu i innym
stosunkom miejscowym, o których w jutrzejszym
wspomnieliśmy. —

Cy.

✶

Kanownego Cokolziabu

c.k. Tow. gosp. gal.

Rohatyn'skiemu

na rzecz Ni. Alexandra Gromin'skiego
Brazodniczy

Dawidow

p. Rohatyn

expediatur:

5/8 sbs. flat

O

Curiosum de Kanownego

pisma z dnia 29^{go} lipca
^{proszę}
L. N. Komitet c. k. Tow. g. g.

~~proszę~~ ~~proszę~~
~~proszę~~ ~~proszę~~

~~proszę~~ ~~proszę~~
~~proszę~~ ~~proszę~~

rozprawy 5 egz. "Uwagi"
w sprawie rewizji Katalożki,

użył, operator pracownikowy
w rozprawie; w sprawie

cech produktów p. N. Kom.
"ale. Threccenowice, - z

kon nadmianiciana, i
instrukcji dawnej, w

dużej dla niej samej
nie prz. separ. aut. u
nieprowada

Z Komitetu c. k. Tow. g. g.

Luz 5° sierpnia 868

proszę: i
5/8 sbs. flat

Luz

z admiara Gospodarskiego Rohatynskiego

Do

Swietnego Komitetu

Okr. Powiatowego Gospodarskiego
Galicyjskiego

we Lwowie

Prof. Uniwersytetu

L. 922

Do l. 675/68

Adresy do Cap. I

Katart 17

XIII

1. W. Pajarskowski Józef wśai' dóbr Lwow № 116 ²/₄
2. " Jaworski Apolinary J. Skwarzawa poczta Olszanica
3. " Korzeniowski Alexander J. Lwow Ulica Pilsarska Dom Olszanica
4. " Breuer Jan J. Matryce J. Mszana
5. W. hr. Dziecuszycki Stanisław J. Nieluchów J. Busk
6. " Lodyński Hieronim J. Milatyn J. Zółkiew
7. " Wajgart Eugeniusz J. Macoszyń J. Busk
8. " Gnoruski Wacenty J. Krasne J. Grodek
9. " Wiszniewski Henryk J. Dobrzany J. Cieszanów
10. " Karzycki Tytus J. Chotyłub J. Kółkiew
11. " Karski Kazimierz (syn) J. Wierzona J. Kulikow
12. " Kieplisz Marcelli J. Artafów J. Sadowa Wisznia
13. " Dobrzański J. Milatyn J. Sadowa Wisznia
14. " Wolski Marcjan pełnomocnik Radziechów J. Radziechów
15. " Papara Julian wś. dóbr Daluiz J. Kaniouka skwanitowa
16. " Kryzanowski Sylwester Dzierżawca Kaniouka J. Kawa ruska
17. " Galkowski Michał wś. dóbr Głuchów wś. wolska J. Betz
18. " Sotowy Jan wś. dóbr poturycza J. Sokal
19. " Kunaszewski Władysław wś. dóbr Kutyżczere J. Katoce
20. " Wysocki Józef J. pełnomocnik w Łopatynia
21. " Czajkowski Zygor wś. dóbr Jarostawie f. Zborow
22. " Sznajder Józef wś. dóbr Białokamien poczta
23. " Kniegshaber Antoni J. Jwaerow f. Zborow
24. " Mochuacki Izrael J. Turstolug J. Tarnopol.
25. " Kakowski Jan J. Beresowica J. "
26. " Foz Jan J. Borszerow J. Borszerow
27. " Rozinkiewicz Nadlesniery Cygany J. Seriszany
28. " Szumajski Eustachy wś. dóbr Karowca J. Tarnopol
29. " ~~Kuzniński Leon wś. dóbr Dworak krajowy w Tarnopol~~
30. W. hr. Borkowski Alfred wś. dóbr Szlachcinie poczta Tarnopol
31. W. Traczewski Piotr Dzierżawca Kozłów J. Serisna
32. " Czajkowski Walerjan wś. dóbr Swierz J. Przemyślany
33. " Tustanowski Władysław J. Zagórze J. Rohatyn
34. " Hochendorf Edwin J. Byszon J. Masianpol
35. " Gotschik Marcelli J. Stawczyn J. Berezany
36. " Lityński Edmund J. Liswinów J. podhajce

27. W. Serwatowski Teodor w. dobr. Bucinów posta Taruopol
28. " Cywiński Edward s. Płocierz s. Korowa
29. " Szeliński Henryk s. Korowa s. s.
30. " Tuczynski Kazimierz s. Skoryki s. Zbasin
31. " Korytowski Juliusz s. Płocierz s. Taruopol
32. " Czerwiński Stanisław Dzierżawa Dothe s. Janów
Schucki Władysław w. dobr. Katusowszczyzna s. Czorków
33. " Geriager Adolf w. dobr. Milowca s. Pluste
34. JW. bar. Bruński Seweryn s. Katesowyki —
35. W. Horodyski Rudolf s. Wasylkowce posta Husiatyn
36. " Jasiński Franciszek s. Zahajpol s. Kotoomyja
37. " Rybski Eustachy s. Czarnotocze s. Tyśmienica
38. JW. hr. Borkowski Stanisław s. Morysów s. Stanisławów
39. W. Głajst Antoni f. k. Verwalter w. Delatynie
40. " Glowacki Henryk w. dobr. Kremenidów posta Wócie zielone
Majdan,
41. " Jabłoński Rudolf s. Beduarów s. Stanisławów
pocz. Stanisławów
42. " Abgarowicz Teodor s. Bradziszów s. Wżniów
43. JW. hr. Jabłoński Józef s. Pauców s. Stanisławów
44. W. Cywiński Ignacy s. Opatowce s. Buczacz
45. " Teodorowicz Łajchan s. Michalcz s. Horodenka
Machowski Stanisław s. Tereszany s. Buczacz
46. " Morawski Włodzisław s. Olesza s. Manasterzyska
47. " " Konrad Dzierżawa Kowalowska s. s.
48. " " wielowiejski Władysław w. dobr. Oleszów Karłowca Horodenka
Drohojowski Władysław w. dobr. Turka s. Kotoomyja
49. " Bogdanowicz Krzysztof s. Dziurków s. Opatyn
50. " Komarski Karol s. Popielniki s. Kuty
51. " " Hadziński Robert Dzierżawa Kamionka wielka s. Opatyn
52. " " Rybski Władysław w. dobr. Ostrów s. Haliż
53. " " Galkiewicz Michał s. Hutycze Stanisławów
Wronicki January Kradzi Drochow s. Wójciszów
54. " " Wisniewski Alojzy Dzierżawa Ładzkie s. Tyśmienica

84. W. *Ustrzycki włościanin w dobrach przelatyce p. Jarosław*
Winnicki Karimierz w dobrach Stodganie p. Małocice
 85. " *Guszkowski Ferdynand w Starystawie w przemyslu*
 86. " *Marcin w podwojsce w przankowie*
 87. " *Zbyszewski Feliks pens. major w Szarok p. Sarysk*
Lipski Feliks w dobrach Taciwier p. Karayca
 88. " *Groszowski Leon w dobrach Taciwier p. Karayca*
Korwin Mikołaj w Incewkowa p. Małocice
 89. " *Gaiwoszy Stanisław w Trzciawie w Biperze*
 90. " *Nadziak Szymon w Seredwica w Ustrzyki*
 91. " *Perlecki Wiktor w Hossow w " "*
 92. " *Horowiczowski Cezar w Ustrzyki w " "*
 93. " *Lettner Józef Dyrektor lasów w Surowie*
niarski
 94. " *W. Wiszniewski egzaminowany leśniczy*
przez Kamellana zarządu państwa w Brady
 95. " *Szala Józef nadleśniczy w Winnikach*
 96. " *Grabowski Franciszek leśniczy w Winnikach*
W. Orzechowski leśniczy w Dobrotkach p. Kozłowa
Fabianowski nadleśniczy w połuskiej p. Małocice
 97. " *W. Bladoni nadleśniczy p. Podkajca*
 98. " *Gebauer Wincenty w Romanowie p. Bolche*
Kreischner nadleśniczy w Skrusowie p. Mikalim
 99. " *W. Strasser Karol w Hossow w dobrach Hossow p. Kossow*
 100. " *Pauli Edward c. k. Nadleśniczy p. Kully*
 101. " *Jan Sturweil c. k. Nadleśniczy p. Solotwinu*
 102. " *Schnauer Albert c. k. Leśniczy w Rybnikach p. Drohobycz*
 102. " *Mikolasz Karol c. k. Nadleśniczy p. Katusz*
 103. " *Furczek c. k. Leśniczy w Tamiawie p. Bolchow*
 104. " *Kudkowski Karol c. k. Leśniczy w Miruniu p. Dolina*
 105. " *Schrestka Józef c. k. Leśniczy w Strzelbicy p. Smolnica*
 106. " *Grossmann Nadleśniczy w Nowogrodki p. Kadymno*
 107. " *Thornicki c. k. Leśniczy w Oxiomle p. Szadowa wierzynka*
 108. " *Flanz Józef c. k. Leśniczy p. Dobromil*
 109. " *Hohenauer c. k. Leśniczy w Tyrawie solnej p. Sanok*

V

Co do ^{zakresu działania} ~~stosunku~~ organów wykonujących,
ich stosunku między sobą i do stron.

Komisya Krajowa ma w sprawach katastrof, nego szacowania gruntów taki zakres działania, jaki miały przedtem c. k. Krajowe Dy. rekcye Starbu we Lwowie i w Thrańowie; ona także kieruje rewizją operatorów zarządną najpierw we wschodnich obwodach Galicyi; jej podlegają wrystnie inne organa katastrofne w Kraju.

Zakres działania Komisyi inspekcyjnych jest ten sam, jaki dotychczas ^{miały} ~~urzędów~~ inspektorackie; im podlegają Komisye szacunkowe. — Ustęp 20^{ty} regulaminu dla Komisyi inspektorackich zostawia nadal z tych Komisyi postanowienie, w jakim języku mają być prowadzone protokoły jej obrad.*) Niemniej wzięcie, że wrystnie Komisye inspektorackie prowadzić będą protokoły obrad w języku polskim, i że w tym także języku wydawać będą swoje polecenia Komisjom szacunkowym.

Każdy członek Komisyi inspektorackiej ma prawo i obowiązek nietylko być przytomnym na posiedzeniu, i dawać głos swój, lecz przed posiedzeniem rozprawić doświadczenia.

*) w Komisyi Krajowej prowadzić się protokoły obrad w języku polskim.

nie sprawy i akta jej dotyczącej. Bez ta-
kiego rozporządzenia nietylko w stanic
dai zdanie stacjonarne w ^{studenckich i państwowych} ~~tych~~ przedmiotach
~~ścisłych i naukowych~~, Katastralnych.

↓ Dla Komisji
inspektorackich

Ustęp 24 regulaminu stanowi: zero,
ferent inspektorackiej Komisji, którym jest inspek-
tor lub Komisar, ~~szacunkowy~~, ma objędnai do-
misyje szacunkowe przynajmniej raz na miesiąc;
Komisji inspektorackiej wolno wysyłać na ta-
kie objędnai także jednego z członków swoich,
przez Wydział Krajowy mianowanych. Zbytek
nem byłoby doradzić, że wysyłanie takiego człon-
ka jest potrzebnem. — Ustęp 25 ^{tegoż} regulaminu
~~Dla Komisji inspektorackich~~ zawiera nastę-
pujące postanowienie: " Jeżeliby referent Ko-
" misji inspektorackiej znalazł, że Ktoś z or-
" ganów szacunkowych w postępowaniu swoim
" zbiera od przepisów, natenczas ma obowiązek
" zwrócić jego uwagę na te obrażenia i ustąpić,
" i pouczyć go, jak ma postępować. " Douwa,
nie to może odnosić się tylko do formy postę-
powania, wskazałoby też postępowanie obra-
żenia od przepisów co do istoty rzeczy, wydane
być mogą Komisjom szacunkowym jedynie
przez Komisję inspektoracką, gdyż w ustępie 8
lit. b. przepisów zasadniczych, przez Najjasniej-
szego Pana zatwierdzonych, przyznaje prawo
kierowania i nadzorowania Komisji szacun-
kowych jedynie Komisjom inspektorackim,
więc nie inspektorom lub innym referentom.
Takoz i S. J. informacji do rewizji wskazuje,
ze Komisje szacunkowe otrzymują polecenia

od Komisji inspektorackich i mają odnosić
się do niej w sprawach wątpliwych.

(jedną linię odstąpić)

(szamkowej)
Wszystkie czynności Komisji inspektorackich
mają się odbywać według przepisów, ogłoszonych i
przez nas na wstępie niniejszych uwag (str. 1)
przytoczonych. Przez władzę Krajową, nad któ-
rą stoi c. k. Ministerstwo, nikt nie ma prawa
wydania w drodze urzędowej jakichkolwiek
instrukcyj, ani obowiązujących objaśnień, ani
tę przycygnięć lub dodatków do tych przepisów.

Jak na wstępie pisma naszego wspo-
mnieliśmy, iż tak członkowie Komisji inspektorackich,
jako też i inżynierów zarządzenia obowiąz-
kiem jest, przedewszystkiem powziąć dokładne
przepisy do natasjonalnego szacowania gurn-
tów się odnoszące. Nie możemy powziąć u-
wagi, że przez informację do rewizji redago-
wanej w najwystarzej części pierwotnie po pol-
sku, wszystkie inne przepisy były redagowa-
ne po niemiecku, a polskie ich tłumacze-
nia mają często błędy, które zmieniają sens
lub czynią go niezrozumiałym. Nie czynimy
żadego zarzutów tłumaczom, którzy może nie mie-
li wiadomości fachowych do tego potrzebnych,
lub do szybkiego tłumaczenia mogą, nie mo-
gli uniknąć błędów. Poprawienie błędów ta-
kich było obowiązkiem urzędów przepisów ogłasza-
jących. Uważamy, że Komisja Krajowa powin-
na postarać się o dokładne przepisy tłumaczenia.

Kanım to nastąpi, rzdrimy mrdrom raurfa-
nia, aby jereh rorurnicjz po niemieccku, nie
spuszczał si; na przekład polski, lecz czyta-
li także oryginał niemieccki.

jedna, leme odstawic

We wszystkich urzędowych czynno-
ściach Komisji rachunkowej mają wstąpić,
ndział mrdrom raurfania, przez Wydział
Krajowy mianowany (Ustęp 10 przepisów
zasadniczych i §. 4 informacji dla rewizji).
Współdział ten, bez którego żadna czynność
urzędowa Komisji nie może być uważa-
na za dokonaną, musi być rzeczywistym, czyn-
nym, ~~Merowic raurfania rzdaniem~~
~~czym przed rozpoczęciem Komisjiowej czyn-~~
~~ności ^{należy} ~~zastąpić~~ si; do niej przygotować,~~
jej przedmiot i odnosić si; do niego prze-
pisy ~~dokładnie~~ rozporządzać, przez Komisję
Kardę czynności badać, dążyć pomocniere
rozporządzać, nyciągi w dokumentoie
z oryginałami porównywać, obliczenia i man-
drai, przy czynnościach Komisjiowych ze strona,
mi do Komisji powołanymi (wistnymi wła-
ścicielami lub ich pełnomocnikami, zastępcami
mi gmin, rzdornawcami) objaśniać strony,
i badać, aby ich zeznania dokładnie były
zapisane. Jeżeli strony, mimo danych im
objaśnień, nierorurnicjz sprawy należyćie,
lub nie są przekonane, że podania ich są same
lub porównyćie przez Komisję im czynione są
zgodne z rzeczywistością, wtedy mrdrom raurfania

↓ od samego rozpoczęcia
czynności Komisjiowej
aż do zupełnego ukoń-
czenia. Merowic raurfania
~~Merowic~~ być wczesnie
zawiadomieni o dniu i
przedmocie Komisji,
i przedmiot ten niemniej
odnosić si; do niego
przepisy należyćie roz-
porządzać. Mniemamy,
że Komisarz rachun-
kowej ~~powinien~~ przede-
wzrostkiem obradzić
si; z merami raurfania
o przedmocie Komisji
i zasługnać ich zda-
nia. ~~Przy Komisji~~
nia. Merowic raurfania
powinni przy Komisji

Curatnik Katastralny
zapisna te okolivosti (^{Curatnik Katastralny} ~~gdyle Komisijnicy~~
sam tego niemayni) w uragach swoich do
protokolu.

~~Przedmiot czynności Komisijnej powy-
wiec byc ukonczony zupełnie w obecności in-
szo zarządu. Jeżeli więc up. przedmiotem
było wyśledzenie ceny dni roboczych, lub
kosztów utrzymania budynków, to nie dość
jest spisać protokół o rocznych kosztach u-
trzymania pít roboczych lub o kosztach sta-
wiania budynków, i latach ich trwania, lecz
w obecności in-szo zarządu musi być prze-
prowadzone całe obliczenie i z niego wypra-
wana cena dnia roboczego pierszego i ciągłego
lub roczne koszty utrzymania budynków.~~

Do ukonczeniu czynności Komisijnej po-
winni in-szo zarządu zastanowić
się nad jej celnością i nad jej wynikłością,
mi, i podpisać akt z domieszczeniem po-
trebnych uwag co do postępowania Ko-
misijnego, względem którego in-szo zar-
ządu mają dać swoje zdanie, t. j. po-
czynić swoje uwagi, jakże po rozpa-
zowaniu stosunków miejscowych za naj-
stosowniejsze uznają. — Gdy by

~~gdyle~~ in-szo zarządu nietyl-
ki wstanie przy Komisiji samej podać rzecz-
ne uwagi (zdania i uwagi), to powinni
przy podpisie aktu zastrzedz sobie, iż uwagi
podać później, a zarazem z aktów pozycić
wyciągi, które im do utworzenia takich uwag

Wydział Krajowy
mianował zastępców
dla mazarów zaufania
z natury rzeczy wypływa,
że zastępca może być
tylko wtedy powołany
do Komisji, jeżeli
ma zaufanie i szczerze
uczynany oświadczy
iż nie może być obe-
cnym. Dla sprawy
samej Aytaly Korzystnej,
gdyley jedni i ci sami
aleywatele pełnili te
obowiązki, w które
tylko ciągła i dłużej
praktyka ujęta
się można.

można być potrzebne, i wzywamy również
te uwagi, podać je do Komisji inspekto-
rakcyjnej.

jedną komisję zastępców

Podług przepisów dawniejszych mia-
ły gminy przy Komisjach zastępowane być
przez osobne wydziały do tego wybrane, gmi-
ny zaś były obowiązywane trzynastu ludzi do
pomocy ay też do nierówności (Gefährlichkeit),
których zatwierdzał urząd powiatowy. — Później
polecono, aby do każdej Komisji powołanymi
byli także właściciele ^{lub} tych zastępców.

Podług §. 5 informacji do rewizji
"leża do każdej gminy z gminami powo-
"żani z każdej gminy dwa zastępcy przez prze-
"wodzonych gminy wyznaczeni i posiadacze wiek-
"szości posiadłości lub jego zastępca do tej spra-
"wy mianowany, zaś do wyznaczenia i do-
"czekania się do racunku lasów powołani są
"dla (tylko) właściciele większych obszarów la-
"sowych lub tychże zastępcy w tym celu mia-
"nowani, i ile możności także rezerwowany
"z miejscowemi stosunkami gospodarstwa le-
"śnego dokładnie obchodzeni. Wzrostnie to osoby
"powinny przynajmniej kilka dni naprzed
"zawiadomione być o dniu, miejscu i przed-
"miocie wyznaczenia Komisyjnej; nie wstępując
"się ich nierozstrzygnięci) Wydziału Komisji. Gmi-
"ny niemają obowiązku przyjmować urzędni-
"ka pomocniczego; porostawia się jednako gmi-
"nie do woli, aby albo sama dla siebie, albo też

„w porządku z innymi gminami lub posiad-
zawami wistnych posiadłości przyjsza ludzi
„do pomocy, których wybór niewymaga dal-
szego potwierdzenia.”

Radzimy, aby wistasi właściciele, do jedne-
go dystryktu sądownego należący, czy to sa-
mi, czy wspólnie z gminami, mieli jedną,
osobę zdolną do pomocy w tych sprawach. Je-
dna lub dwie takich osób może wystarczyć
na cały dystrykt sądowny.

Nie tylko z powodu ^{postanowienia} przytoczonego
§. 5 informacyi dla rewiru, lecz także z po-
wodu zmienionego stanowiska gminy, nie
może gmina być amuszona do przyjmowa-
nia osobnych urzędników pomocniczych
(Gepflichteten), ani też do wyrokowania ^{urzędowego} (protwier-
dzenia ^{osob} do pomocy w tej sprawie ^{przez nią} obranych).
W każdym przypadku niemożna gminy (lub
wistasi właściciele) amuszona być do swi-
kania dla robot katastralnych osób takich,
któreby umiały po niemiecku, ani też może
osobom przez ^{nie} nich do pomocy ^{obranym} własnym nato-
żony być obowiązek tłumaczenia z polskie-
go na niemieckie lub z niemieckiego na
polskie, jakto dla wygody urzędników nie-
umiejących po polsku, wymagata n. p. in-
formacya reklamacyjna przez c. k. Krajo-
wą Dyrekcję Starostw Krakowską wydana.

Teraz każdy urzędnik katastralny powi-
nien umieć dokładnie język krajowy, a protoko-
ły wszystkie w języku krajowym powinny być pro-
wadzone.

Preregulnie nierowice ransania banygi nato
porwinni, aly protoloby hominyjne w
calosci prowadzone byly w jerytku Arzo
wym.

IV

VI

Określenie rodzajów uprawy, klasyfikacja i
klasowanie gruntów.

Przepisy do określenia rodzajów uprawy, klasyfikowania i klasowania gruntów, zawarte są w osobnej Instrukcji dla przedsiębiorczych gmin, przedsiębiorców gromadzkich i właścicieli nieruchomości, powołanych do współdziałania przy robotach wstępnych!

W poniższych rozporządzeniach poda-
no do tych przepisów niektóre wyjaśnienia,
lub poczyniono w nich zmiany, które praktycz-
nie silnie nam są znane:

1. ~~§~~ Grunty w §. 53 wspomnianej instrukcji jako nieużytecznie wymienionych, mają do gruntów nieużytkanych zaliczone być także drogi polowe i rowy (Feldwege und Abzugsgräben. Rozp. minist. 25 Styc. 1863).
2. ~~§~~ Rodzaj uprawy zwany: łąką odłogową (Trischacker) ma być w gminie ustanowiony także i w tym przypadku, jeżeli grunta tego rodzaju w uprawy tylko w posiadaniu dworku się znajdują.
3. ~~§~~ Określone rodzaje uprawy w §. 16 ^{nowej} Fideicomisowej instrukcji dla gmin wspomniane, mogą być w gminie ustanowione tylko wtedy, jeżeli na gruntach, do tych rodzajów uprawy policzyć się mających, uprawa podwładna obejmuje przy-
najmniej jędmę, awantę, łąkę pierwszoklasową (punkt II rozp. minist. z 15 maja 1861). - Gdyby więc np. w gminie były grunta, które dają razem łąkę i łąkę z drzewa i z trawy, to trzeba sądzić, że łąka

powierzchni obejmują drzewa, (t.j. jaka część
zajęta jest przymi drzew, lub ~~tak~~ ich korona,
mi^{tak} (zaciemiona, iż na niej trawa wytworona
albo się nie ródzi, albo ródzi się tak słabo,
iż jej zbior niemógłby się wynagrodzić). Jeżeli
drzewa wskazanym sposobem nie obejmują
przynajmniej $\frac{1}{4}$ przestrzeni, to te grunta ra-
liczą się do ~~tak~~ lub do pastwisk, podług tego,
czy trawa na nich zwykłe rosi się lub spa-
sa; — jeżeli zaś drzewa obejmują $\frac{1}{4}$, lecz nie
całe $\frac{1}{4}$ przestrzeni, to dla tych gruntów powi-
nien być ustanowiony ^{mieszany} rodzaj upa-
ny: łąki lub pastwiska z drzewami; — jeżeli
na koniec drzewa obejmują całe $\frac{1}{4}$ przestrze-
ni lub więcej, to grunta te mają być zali-
czone do lasów.

Jedną, leśną odstępnie

Wiadome nam są błędy w klasyfika-
cji i klasowaniu gruntów. Wtedy te pro-
chodzą po części z ~~zasad~~ przepisów samych,
po części zaś z mylnego tych przepisów wyko-
nania.

Zasada szacowania klasowego, poła-
czona z przepisami niedoradzającymi usta-
nawiać wielką ilość klas w jednej gminie,
prowadzi do tego, że pomiędzy klasami grunt-
ów w jednej gminie są nadto wielkie róż-
nice szacowanymi różnice, — że do jednej
klasy zaliczają się grunta różnej jakości i
równego położenia i dla nich ustanawia się
jedną średnią cyfrę dochodu bez względu
na różnice między nimi zachodzące, że więc
dla znacznej części gruntów do klasy wyższej

zaliczonych, stykających się z gruntami z klasy
 niższej i od nich nie wiele lepszych, ustano-
 wiony jest dochód nadto wysoki, rzeczywistemu
 stosunkowi ich wartości do wartości gruntów
 klasy niższej nieodpowiadający. - Później,
 szerm od przepisów było często ich wykrona-
 nie; albowiem przepisy nierzadko polecają
 unikać wielkiej ilości klas, jednakże niepo-
 stanowiąc, wiele klas ma być w gminie, i
 polecają trzymać się głównie stanu faktycz-
 nego.*) Mniemamy więc, że gdzie różnice
 w dochodzie oszacowanym między klasami
 są zbyt naraz i nieusprawiedliwione, można
 i należałoby poprawić błąd ustanowieniem
 większej ilości klas.

Późdem w wystronaniu przepisów by-
 ło także, iż w zaliczaniu gruntów lub ciałych-
 nin do pewnej klasy nieuwzględniano dostatecznie
 wyjątków okoliczności na wartość

*) §. 24 instrukcyi dla gmin poleca, aby nie po-
 mnać ilości klas bez dostatecznego powodu
 i mieć na baczeniu, że grunta klasy niż-
 szej winny co do przychodu znacznie różnić
 się od gruntów klasy wyższej, że więc małe
 różnice niepowinny być uwzględnione. Rozp.
 minist. z 15 czerwca 1861 stanowi w paragrafie VI
 że przy reklamacyach przeciw klasyfikacyi
 dążyć należy do jak najmniejszego ograni-
 czenia ilości klas. - Rozp. minist. późniejsze
 z 5 stycznia 1863 jednak poleca, aby przy tem
 ograniczeniu ilości klas nie wystracać prze-
 cież stanowi faktycznemu.

4

84

sach większych) także Odległość Krajowej części lasu od miejsca odbytu i jej większa lub mniejsza przydatność (§. 33 instr. dla gmin); bo te okoliczności wpływają znacząco na wartość drewna w lesie na miejscu. Wre-
gule więc, szczególnie w lasach większej obję-
tości, niemożna dopuszczać, aby część lasu
się odległa lub lekka na przykrym porożem
albo na górę zaliczona była do jednej kła-
sy z częścią bliższą, krajną lub dostępnie-
szą. — Gdy według przepisów tylko opa-
łowa wartości drewna powinna być sza-
cowana, więc i przy klasyfikacji nie moż-
na uwzględnić wartości drewna mate-
ryałowego. — Lasy u nas zwykle nie są
stwierdzone z nasieniem, lecz same odmładzają
się z nasienia lub z korzenia. Najczęściej las
wyrobany nierodni już tych samych gatunków
koro drewno co pierwsi, lecz podległe, np. pod-
binie, buczynie lub grabinie, rodni w części
większej osierzyne. Często się zdarzy, że stara
część lasu ma jeszcze gatunki drewna lepsze,
część zaś wyrobiana gorsze, w takich przypad-
kach należy już według §. 33 instrukcji dla
gmin podzielić las na klasy i część lasu młod-
szą zaliczyć do klasy niższej niż część starsza. *

*) Gdyby nie uwzględniono tych okoliczności przy
klasyfikacji i szacowaniu, wtedy przy ustanawia-
niu przychodu w naturze takim większa wartość
wzrośnie należy na to, aby stosunek różnych ga-
tunków drewna w lesie produkowanych występowały
był dokładnie z precyzją całego lasu.

jedną linię odstąpić

Z powodu związku, w jakim operacje wstępne (oznaczenie rodzajów uprawy, klasyfikacja i klasowanie) zostają z zachowaniem właściwym, i z powodu znanych błędów tych operacji, proponowała Komisya Krajowa, aby przy próbnej rewizji w grupach gmin rozporoznaczono i prostowano w razie potrzeby także operacje wstępne. Ministerstwo Skarbu jednak nie przychyliło się do tego wniosku i natomiast wydało następujące polecenie zarządce w S. I. informacji do rewizji: "Gdyby się w ciągu rewizji okazało, że w skutek znaczących usterek w operacjach wstępnych nie podobna w danej gminie uniknąć całkowitej zmiany tych operacji - bo bez takiej zmiany niemożna by było prowadzić rewizję bez naruszenia faktycznych stosunków dochodu - to należy tę gminę wybrać z grupy do rewizji przewidzianej, a natomiast wybrać do rewizji gminę inną, która z grupy przegranicy". W tym przypadku należy wybrać i zaproponować Komisji Krajowej do zatwierdzenia taką gminę, która ma obszar większy i rozmaite rodzaje uprawy, i w której daty pomiarów, szczególnie kontrasty Ruzina i Dniepru, granic, w większej znajdują się ilości. Gdyby się okazało, iż nietylko w gminach do grupy należących, lecz także w gminach, które z niemi graniczą, są znaczne błędy w operacjach wstępnych, to należy zawiadomić o tem Komisję Krajową, która zariądzi co potrzeba. - Jeżeli mierzynie zaufania niegodzą się z Komisją o co do osądzenia operacji wstępnych, lub co do

wyboru gminy, powinni donieść o tem Komu-
sji Krajowej za pośrednictwem Komisyi ino-
torackiej. - W każdym przypadku powinny
być dokładnie wykarane wszystkie błędy w ozna-
czeniu rodzaju uprawy i w klasyfikacji pastw-
zone. -

VII

(co do)

Wyciągi z rachunków gospodarskich z przycho-
dzi w naturze z ról i las.

Urzędnicy Katastralni, którzy nie mieli
języka krajowego i stosunków miejscowych,
nie mogli być skłonni do starannego zbierania
niezrozumiałych im rachunków gospodarskich.
W ^{niektórych} wyciągach z rachunków, które nam się wi-
dzieli zdarzyło, zapisywali oni zwykle tylko ilość
nasienia i zbioru; niewystędzali ile morgów by-
ło obsianych nasieniem w rachunkach wypara-
nym, lecz przyjmowali ilość nasienia na morg
podług zdania własnego lub podług dat innych
niepochodzących z tego samego gospodarstwa,
z którego pochodziły rachunki. Którzy musieli
powstawać znaczne błędy w ocenianiu i w sta-
nowieniu ^{wy}myślności tych rachunków. *) Na
podstawie doświadczeń uebranych z operatów
katastralnych H. Kisztwa Urzędowskiego,
przedstawił także Wydział Krajowy w relacji swojej

*) Ilość nasienia zależy od sposobu siania i od ga-
tunku ziarna nasiennego. Przy wyciu siewnika
wyjdzie daleko mniej nasienia, niż przy siewie rę-
cznej; żyta mianego przyca, owsa sarkoskiego, jęcz-
mienia karwalerstkiego siew się na morgu mniej
niż żyta, owsa lub jęczmienia prostego; dwa do trzech
garncy kukurudzy wychodzi na morg przy siewniku
ręcznym, a do 8 garncy przy siewie rutnym. — Jeżeli przy
kombinacji z rachunków gospodarskich, z których

Do Sejmu z 17 grudnia 1865, że niezwawano
na takie wyjągi z rejestrow gospodarstwach,
które wykorzystwały plony mniejsze, i czyniono

wypisano ilości wysiewu i siewu, zastawiając,
jeśli ilość nasienia na morg mniejsza niż
rezerwista, to plon z morga wyjądnie
znaczenie większy od rezerwistego.

Przyjmujemy ^{że} podług rachunków
gospodarstwach pewnego folwarku wysiano
przez 10 lat 600 korcy żyta, z których było plon
m 3773 kor., a kukurudzy wysiano 15 korcy,
z których było plonu 960 kor.; wysiano zaś
żyta prostego i kawy po części siewnikiem
po części ręką, przeciętnie 28 garn. na morg,
a kukurudzy sadzonej rękami przeciętnie
3 garn. na morg, więc obsiano w ogółem
tem 636 mor., a kukurudzą 160 morg, roz-
dzielony na 1/2 ilości morgów plon wyżej
wskazany, wyjądnie żyta 5 1/2 korcy, a kuku-
rudzy 6 korcy z morga.

Jeżeliby zaś w danym przypadku wład-
nik katastralny nie myślał, ile wysiewano
na morg w tym samym folwarku, i jeżeliby
np. podług udania swojego lub podług podani
właścicieli (sigających więcej lub mniej mających
a podanie większej ilości nasienia jest dla
nich korzystniejszem) przyjął, iż na nasienie
wychodziło żyta 116 korca a kukurudzy 8 garni-
cy na morg - to zastawiając ten wysiew do
powyższych rachunków folwarcnych, przy-
szedłby do wniosku, iż rezerwa 600 korcy żyta

przeciw tym rejestrom zarzuty; zaś porożonymano
 się na rejestra, wykarujące plony większe, chociaż
 te ostatnie rejestra nie mogły służyć za podsta-
 wę, gdyż pochodziły z gospodarstw najlepszych, toż-
 szych znaczenie w rolnictwo wydatki; z gospodarstw
 mających gorzej, ^{które} ~~przeznaczają~~ się znaczenie
 do uprawiania ról; natomiast, z gospodarstw zоста-
 wiających znaczną część roli w ugorze. Wynikło
 sięami z rejestrow latnich gospodarstw urasądnia-
 no plony, ustanowione w gminach, dla których o-
 pewny szacunek nie przyjmowały żadnych lub
 przyjmowały bardzo mało ugorów, i w których wła-
 ściciele nie torą wielkich wydatków i niemają go-
 rzeli. Takie postępowanie było przeciwnie przepi-
 som, które polecają brać za podstawę tryb gospo-
 darstwa w gminie zwycięzcy.

Towarnejnie więc Komisya szacunkowe¹⁰ Gmin-
 ny poprawić dawne błędy, ^{szacunki} ~~szacunki~~ ra-
 chunki gospodarskie i rozpoznawanie je dokła-
 dzie, gdyż jedynie tylko z tych rachunków, z ~~których~~
 lat okresu pochodzących, można czerpać dane o plo-
 nach precyzyjnych, i już §. 35 Katastralnej instrukcyi
 szacunkowej wskazuje, iż dane z tych rachunków

posiadały na 565 morgach, a 15 korcy Ru-
 kurdry na 60 morgach; rozdzieliny zaś na
 1/2 ilość morgów plon wyżej wskazanym, wypadły
 ryta 6 korcy 21 3/4 gam., a Kulkurdry 16 kor. 2 morga
 więc wypadły plon ryta 0 1 kor. 5 3/4 gam., a Ru-
 kurdry 0 10 korcy 2 morga większy od plonu
 rzeczywistego. —

sa najpewniejszym punktem oparcia nie tylko dla gmin okręgu dotychczasowego, lecz także dla podobnych im gmin okręgów granicznych.

Co do zbierania i ujęcia tych rachunków znajdujemy w §. 19 informacji do rewizji postanowienia szczegółowe, z myślą dalszych przepisów zgodne.

Rachunki gospodarskie (rejestr, raporty, wykazy drzewisk i. t. p.) powinny być wieste z dłuższego okresu, ile możności z 10 do 20, roku, mieć się także i z wistszej liicy lat, jeżeli się takie znajdują. — Rachunki z takich gospodarstw, w których urywa się narowni urojonego z przedsiębiorstw przemysłowych (gondelnictwo) albo które prowadzą się z niezwyczajnym wzrokiem na przychód w naturze znacznym wpływem wynierającym nakładem (z ujęciem wapna, rusci do gnojenia i. t. p.) — jako też i rachunki z gospodarstw w skutek niebaldotwa znacznie gorzej, niż to w gminie prospolicie bywa, prowadzonych, nie powinny być uwzględnione.

Sporządzenie wyciągów z rachunków gospodarskich ma się odbywać z oględnością *). Wskazywanie o kolierności wpływ wynierające jak np. zmiany powierachni posiadanych rodzajów uprawy w ciągu lat, z których ra.

*) Najczęściej w folwarkach mieć rejestrów sa także raporty tygodniowe lub miesięczne. Raporty będą zredtem peroniejzym, bo sa zwykle kontrolowane przez właścicieli lub rządców.

6
88
chunski pochodzą, *) należy wyjaśnić, a w przy-
padkach wątpliwych zasięgać dokładnych wiado-
mości.

Z rachunków gospodarskich należy wyjąć
tę część stosunki uprawy (Cultiverhältnisse), t.j. ile
morgów przeciętnie rocznie było obsiewanych kar-
tym produktem, i ile rosnęło ugorem. Względnie
no tym sposobem stosunki uprawy można po-
równać ze stosunkami uprawy przyjemni w opo-
rtańcach katastralnych.

Z rachunków gospodarskich ma się także
wyprowadzić ilość wysiewu i zbioru każdego ziemia-
nictwa, niemniej ilość morgów, które były obsia-
ne, i z których sprzęt pochodził.

Główniejszą bieżącą potrzebą
aby cała ilość nasienia była z rachunków gospodar-
skich przeniesiona do wyciągu. Gdyby zaś zdarzyło
się, iż w samych rachunkach cała ilość nasienia nie jest
zapisana, to należy brać ten w przybliżeniu ile można
się uzupełnić. - Za upraw ^{u.p.} solwarski, w których uprawie
ról dawno nie było, do obsiewania na wspólne (Kulturan-
genossenschaft).

*) Jeżeli rachunki pochodzą z lat, wśród których przybyło lub
ubyło roli, to trzeba wyprowadzić w którym roku i wiele przy-
było lub ubyło, i obliczyć wiele roli było w przecięciu
z lat uwzględnionych; np: w pierwszych 7 latach było 300
morgów, w następnych 5 zaś uprawiano także 20
morg. przybyłych z Prusów, więc na całe 12 lat
wypadnie w przecięciu ^{rocznie} 312½ morgów. Porówna-
nie tej przeciętnej ilości ról z przeciętnym rocznym
plonem z tych samych lat wykaże plon na 1
morg przypadający.

przez wtoscian
danego i te
ilość doliczyć
do ilości nasienia

Orą lub innymi ziemiopłodami) wtoscianom, któ-
ry je obsiewają nasieniem własnem, nie zapisanem
w rejestrach folwarcznych. W takim przypadku należy
z badać najściślej wystąpienie okoliczności, wysledzić ilość
morgów w danym roku na morpótke, obsianych; sów-
niez wysledzić ilość nasienia w rachunkach wypra-
nego, i doliczyć także część zbioru przez wtoscian wzię-
tego, jeżeli ta nie była w rachunkach zapisana, do ilo-
ści zbioru w rachunkach wypracowanego.

W przypadkach, w których niemożna dobrać
z rachunków gospodarstwieńskich ilości morgów dan-
ego gatunkiem ziemiopłodów obsianych (a to
właśnie u nas najczęściej się zdarza) należy z do-
kładnością dochodzić w jakiej mierze odbywał się
zbiór i wiele danego rodzaju ziemiopłodów
wysiewano precyzyjnie na morg w ten sam rok gospodar-
stwie, i na tej podstawie obliczyć liczbę mor-
gów danego ziemiopłodem obsianych. — Dla wy-
zej wskazałszy jak wielki wpływ wywierają
te okoliczności na obliczenie z rachunków gospodar-
stwieńskich planu na morg wypadającego.

Plan z gruntów solnych w rejestrach wyka-
zany, należy według §. 10 informacyi porównać z
całym obrębem tych gruntów, i z tego porówna-
nia w precyzyi z lat wrostkich wypracować, ile z
wrostkich ziemiopłodów w ciągu tych lat zebrać
na jeden morg rocznie przypada. *) Wykaz taki może
być szczególnie użyty do porównania z przychodem
w naturze i z pieniężnym dochodem swoim w opre-

*) Dla ustalenia rachunków przy sporządzaniu wypra-
czonego wykazu najlepiej będzie przyjąć wartość mogy
złota innego jako jednostki, na którą zredukują się także
ze wartości danego innego ziemiopłodu według stosunku
podanej ceny naturalnej tego ziemiopłodu do ceny

216

atach katastralnych obliczonym.

ceny katastralnej zysku. - Spocob ten obliczenia obiazaniemy przyrzadzom.

Imunasolelnie rejestra febrwaru 1870 maja, cego 320 morgow roli

wymiarujac ogolny przychod w naturze	ilosc	Mon. Kom. Nr.	Katastralna		Redukuje w tym samym ta do ceny kat. lat. alnej roz. tego innego ziemioptoda	Redukuje w tym samym ta do wartosci ziemioptoda narzeto, przy padnie
			podana cena	aktualna		
zysku orinnego mce	5120	40	-	-	5120	
Przebieg orinnj mce	4790	57	40	57	6825	
Isornienia	4690	25	"	25	2931	
Awsa	8000	16	"	16	3440	
Skrecaki	3900	22	"	22	2145	
Skrotfel	12580	6	"	6	1887	
Grochu	595	40	"	40	595	
Konieczny centnarow	4260	11	"	11	1171	
Ugoru lito, niezistnie rownie 60 morg, wize przez 12 lat 720 morg Ugor przecorwany rownie pod orinnia, rzedna trawa pososty, bywal spaszany, przy czem czesci trawy bide strato. nato - wize wytek z ugoru przyjmije sie po 1/2 centn. mce szanego siana z morga, przy padnie przo na 12 lat szan. mce szanego centnarow	1080	9	"	9	243	
Summa					24357	
podzielony z sume na lat 12, wypadnie na rok					2029	⁷⁵ / ₁₀₀
z sumy rowna podzielony na 320 morgow wypadnie przychod w naturze na 1 morg rownie					6	³⁴² / ₁₀₀₀

ten przychod rowny z morga policzyci po cenie katastralnej 40 Kr. M. Komw, wypadnie pieniazny dochod swowj z morga 4 2/3 fl., 13 7/10 Kr. Mon. Komw.

Gdyby w dawniejszym operacie Ratusz, tralnym dotychczas były nyciągi z rachunków gospodarskich, albo ^{w nim} ~~się~~ odwoływano (do nyciągów z gmin innych, powinna Komisya nyciągi te z oryginalnemi rachunkami porównać, sprowadzić i w sposób wyżej wskazywany uzupełnić.

Jeżeli w grupie gmin do rewizji przeznaczonej niema dokładnych rachunków gospodarskich, wysułka tażowe Komisya w innych gminach podobnych, i wyje wymiarkości tych rachunków, z dokładnem względnieniem różnic, zachodzących między gminami co do jakości gruntu i co do innych miejscowych stosunków.

VIII

VIII

Daty o wartości gruntów (cenach kupa
i czynszach dzierżawnych).

Pracowanie gruntów, obliczając do-
chód z kombinacji różnych czynników, do-
ciarby z największą, wykonywane było od-
noszą, musi prowadzić do wyników
błędnych; bo niepodobni jest mieć
materjalny do ^{należącego osądzenia} ~~stanowienia~~ cyfry każde-
go czynnika, precyzyjnej i z rzeczywistością
zgodnej, ani też obmyśleć takie reguły do
stanawiania tych cyfr i do ich kombi-
nacji między sobą, któreby mogły być za-
stawiane sprawiedliwie do gruntów i oko-
lic, mających różne gospodarstwo stowarz.
Względnie więc reguły od władz wyższych
wydawane mogą odpowiadać tylko zda-
niom w bieżących porządkach, zastoso-
wać ich jednak będzie zawsze od-
dalac się od rzeczywistości; gdzie zaś albo niema
reguł, albo ~~te~~ reguła przebiega tylko
pewne granice, w obszar, których prou-
szac się można, tam konstruować będzie dowol-
ności różnych organów wykonujących. W
ogóle jest pewnem, że čím więcej czynników
wchodzi się do kombinacji przy pracowaniu,
tym więcej jest błędów, a błęd w cyfrze jedne-
go czynnika popędziły rosnie przez kombi-
nację z innymi czynnikami.

* podobnem szacowaniu gruntów, ustanowionem około r. 1836 w dwóch prowincjach pruskich, prawia, że w znakomitym dziele swo- im, że ten, kto wykonuje ta- kie szacowanie, musi sobie wy- myślić z innych wiadomości szanie o czystym dochodzie z gruntów, któreby mu służy- ły za regulatora przy kombinacji cyfr równych czynni- ków. - W naszych także prze- pisach szacunkowych rzeczy- wista wartość gruntów uważa- na jest za regulatora i poro- rektora. - §. §. 25 i 34 instruk- cji dla gmin do robot nastę- pnych polecają ~~zawnie~~ ~~przy~~ ~~których~~ ~~każdy~~ ~~głównie~~ na wartość kapitałową i dzierżawną gruntów, przy ~~stwierdzeniu~~ ~~zas~~ §. 36 ka- tastralnej instrukcji sza- cunkowej, poleca zbierać od powrotku operacji szacun- kowych jak najwięcej dat o ren- cie gruntowej. * Kto, za ma służyć w swoim czasie do urasądzenia (sua einzeligen Begründung) czys- tego dochodu, więc § ten ~~ustal~~ ~~uje~~, iż w szacowaniu ciągle więcej na oku. - §. 186 tejże instrukcji

* Z tej to przychylny w krajach - w któ- rych dawniej odbywało się szacowanie gruntów z równych kombinowane czynników, chociaż lepiej niż u nas wytkonywane, - ugrano zawsze dat o szacunkowej wartości gruntów, kapitał- owej i dzierżawnej, jako regulatora i poro- rektora, niedorwałajacego, aby wyznaczeni ^{stanu} ideal- nego szacowanie obiegaty zbyt od rzeczy- wistego. - Muz, który miał znaczny udział w

~~W naszej katastralnej instruk- cji szacunkowej mamy także przepisy do tego się odnoszące. - §. 36 poleca zbierać od samego powrotku operacji szacun- kowych jak najwięcej ilości dat o ren- cie gruntowej, ~~która~~ ~~ma~~ ~~służyć~~ ~~do~~ ~~urasądnie- nia~~ ~~szacowanego~~ ~~czystego~~ ~~dochodu~~, §. 186~~

wskazuje nawet, iż czynsz dzierżawny może być użyty jako podstaw do szacowania pastwisk; §. 198 wskazuje, iż szacowanie ma być modyfikowane, jeżeli nieznajduje ura- sądzenia w danych o wartości kapitał- owej i o czynszach dzierżawnych; §§ 213 i 214 ~~nastawia~~ ~~nakazuje~~ ~~ustanowić~~, aby dochód czysty był urasądniony i wynaowiedliwiony przez powołanie się na wyznaczeni cen kup- na gruntów i czynszów dzierżawnych.

Z powodu, iż te przepisy instrukcji były po części zaniedbane, po części zaś błędnie zastosowane, powołały sżargi, w których repre- zentanci nasi żądali, aby daty o ren- cie gruntowej

*) Renta gruntowa mierzona się czynsz dzierżawny lub procent od ceny kupna. -

były starannie zbierane, rozporządzane i na-
 leżycie zastosowane, sądził także, aby do szacowa-
 nia gruntów opierającego się na cenach zie-
 miopłodów z r. 1824, zbierane były daty o ce-
 nach kupna gruntów i o czynszach dzierżaw-
 nych z lat rokowi 1824^{mu} najbliższych, lub też
 aby ceny gruntów z lat nowszych redukowane
 były w tym stosunku, w jakim wstają ceny
 produktów tych lat do cen produktów z r.
 1824. — Gdy nareszcie Komisya Kra-
~~jeowa dla redukcji przydatła c. k. Minister-~~
~~stwo Skarbu w reskrypcji z 5 stycznia 1865,~~
~~całkowicie jednako ten przepis w reskrypcji z~~
~~15 listopada 1864. — Gdy nareszcie Komisya Kra-~~
 jowa, w r. 1864 ustanowiona, podała wnioski
 swoje także co do zbierania i urzycia dat o war-
 tości gruntów, zatwierdziło c. k. Ministerstwo
 Skarbu te wnioski, jednako z odmianami
 o których wspomniemy.

I. Zbieranie i rozporządzenie dat o wartości gruntów.

Wiobny przepis zarwiera posta-
 nowienia co do zbierania tych dat z kon-
 traktów kupna i dzierżawnych. Objasnimy
 niektóre ustępy tego przepisu.

jedno, linia odstanie

do artykułu I

Komisya Krajowa proponowała
 zbieranie dat z dokumentów tylko pisemnych
 z lat 1851 do 1867; lecz c. k. Ministerstwo Skarbu
 poleciło zbierać je z lat 1858 do 1867 i mietyl.
 no z dokumentów pisemnych, lecz

co do Dzierraw takze z ugód ustnych *)
Ostatni ustęp art. I poleca zbierać na miej-
scu protokolarnie daty o Dzierrawach o,
pierających się na ugódach ustnych. Licz-
ne mamy doświadczenia o niedokładno-
ściach i błędach podobnych czynności mo-
tocolarnych. Thonniye Teranniozre pro-
winny unikac takich błędów, i przy do-
chożeniu protokolarnym z ugód ustnych
starac się wyśledzić dokładnie warunki
Dzierrawy i wszystkie okoliczności, które
do osądzenia i obliczenia czystego czynu
Dzierrawnego z gruntu są potrzebne.
jedna linia odstąpić -

Do art. II lit. a

Punkt 7 przepisów zasadniczych
przez Najjasniejszego Pana zatwierdzonych
poleca zbierać daty o rencie gruntowej z do-
kumentów dołączających dobrowolnej sprzedaży
i Dzierraw. Thonniya Majora więc propo-
nowata wyłączyć wyłączenia dla celów

*)

Ustęp polecający zbierać te daty takze z ugód ust-
nych powołuje się na §. 32 instrukcji szacun-
kowej. - Przepisy zasadnicze umyślnie dla renwirji
wydane, przez Naj. Pana w r. 1866 zatwierdzone, więc
późniejsze i wiążąca moc nie dawniej, instrukcyja maj-
ce, polecały w ustępie 7 lit. a zbierać te daty z dokumen-
tów pisemnych, więc nie z ugód ustnych, z których
trudno powziąć doświadczone wiadomości o wyrz-
kach warunkach Dzierrawy, na obliczenie czys-
tego czynu z gruntu wpływających. - Nie
wiemy z jakich powodów ek. Ministerstwo
Skarbu odstąpiło od przepisu Cesarzowego.

publicznych jako też przedane i wydzierżawienia
w drodze egzekucyi odbyte. C. K. Ministerstwo na-
kazato ~~też~~ wyśczerzyć także przedane i wydzie-
żawienia między krewnymi zwanymi i dzierżaw-
ny tacimskich beneficjów podług interkale-
sjów (art. II lit. a).

Gdy w myśl art. I mają być zbiens-
ne tylko daty z przedany i dzierżaw gospodarstw
gruntowych i pojedynczych gruntów, i gdy dla
celów katastralnych mogą stać się tylko daty
odnoszące się do gruntów do użycia (Kupna,
Dzierżawy) przeznaczonych, nie rozumie się,
że do tych dat nie należą Kupna, Dzierżawy
lub najmy samych tylko domów, budynków
lub parceli gruntowych, nabytych do budowa-
nia, do rozszerzania dziedzińców i t. p., - że
więc także przypadki Kupn, Dzierżaw lub
najmów również wyśczerzone być powinny.

(jedną liniją odstąpić)

Do art. III ~~do III~~

Odnosnie do każdego przypadku Kupna
i Dzierżawy ma Komisyja szacunkowa stosownie
~~do art. III~~ wysledzić dokładnie parcelle gruntowe,
nabyte lub wydzierżawione, niemniej wszystkie
przedmioty i cizary przez Kupciela lub Dzierżaw-
cę razem z gruntami przysięte. - Art. IV i
V wskazuje przedmioty i cizary, których wartość
kapitałowa w przypadkach Kupna, zaś wartość
użytkowa w przypadkach Dzierżawy ma być od
ceny Kupna lub od czynszu Dzierżawnego odtra-
cona, lub do tejże ceny i tego czynszu dodana,
w tym celu, aby wysledzić cenę Kupna lub ce-
nę Dzierżawną za sam grunt przypadający. -
Art. VI wskazuje, jak ma być oznaczona,

wartości rzeczonych przedmiotów i cieżarów.

Niepodobniestwem było w przepisach
wyliczyć wszystkie rodzaje przedmiotów i ciężarów razem z gruntami nabywanymi lub
wydzierżawianymi) ^{dotkądnie} oznaczyć (reguły szacowa-
nia ich wartości. W praktycznym więc wy-
konaniu musza ^{użyć} Komisye ~~wykonanie~~ to co
brakuje w przepisach, a w razie wątpli-
wych zasięgnąć wyjaśnienia od Komisji
Krajowej.

Wskazujemy tu n.p. uwagę na ^{dotkądnie}
nie dzierżawcom folwarków drzewo opałowe lub
materiałowe, na oddanie im do użytku inwentar-
za żywe lub martwe (konie, bydło, inchołnaria,
młynski zbożowe, sżugi i. t. d.), na donoszenie
kapitały, szczególnie do wydzierżawionych past-
wisk, do których często dodaje się także parobków
sól, olejki i. t. p. — Wszystkie te przedmioty nale-
żą do "rzeczy ruchomych", których wartość wy-
kłada według art. V lit. d powinna być potrą-
cona od czynszu dzierżawnego. *) Z drugiej zaś

*) Rozumie się iż wartość użytkowa przedmiotów
dzierżawcy dźwanych, niemozie być szacowana
idealnie (np. według wyznarzonej a nigdy nie
praktykowanej Stopy procentowej), lecz powinna
być przyjęta według rzeczywistej wartości, jako
te przedmioty mają dla użytku jego. — Stopy
procentowa wysoka w ogóle dla kapitałów
w obrocie rzeczonych, zwykle jest jeszcze wyższa.
Od kapitałów czy to w gotowych pieniądzech
czy też w suchomościach u dzierżawców latowa-
nych. — Wiemy n.p. że 2 do 3 procent miesięcznie

stopy powinna być wzięta do wyznaczenia
wzrostu wartości naturalnych, które dzierżawca da,
jeżeli wzięta jest wartość wyznaczenia pieniężnego, również
wartości innych czynności, które dzierżawca prze-
jął.

(jedna linia odstąpi)

Do art. V lit. a.

Komisya Majorowa proponowała, aby
od czynszu dzierżawnych potrącano także
wartości wydatków budynków gospodarskich.
Nieprzyjęto jednak c. k. Ministerstwo Skarbu
tej propozycji. Według art. V lit. a. przepisu,
zredagowanego na podstawie decyzji komis.
Terytalnej, ma się ~~potrącać~~ przy Ruppach
~~potrącać~~ ^{potrącać}
od ceny Ruppna wartości kapitałowa ~~jak~~
^{budynków}
budynków mieszkalnych, ~~jakto też~~ ^{gospo-}
darstwach; a przy dzierżawach ~~nie~~ ^{nie} ~~od~~ ^{od} ~~czynszu~~ ^{czynszu} ~~dzierżawnego~~ ^{tych} ~~tych~~ ^{tych} wartości
wydatków ~~budynków~~ ^{budynków} ~~mieszkalnych~~ ^{mieszkalnych}. Niemno-
żemy dopatrzeć lojalnej konspekcyjności w tym
przepisie, który dla porównania z wyznaczenia
mi szacunku naturalnego poleca brać z
jednej strony ceny Ruppna gruntów, z potra-
ceniem wartości kapitałowej budynków

↓ niema być
ustraszenia
od czynszu
dzierżawnego. Niemno-

praca dzierżawcy pastwiska od porządek na Rypie,
nie był, jeżeli więc np: do pastwiska wypuszc-
zonego za 1500 fl, w dzierżawie dającą wypłaty
dzierżawcy 4000 fl na 6 miesięcy bez procentu, a w
sędziy od porządek na Rypie do paszy pasca, po
dobry dzierżawcy 2 1/2% na miesiąc, to procent
za 6 miesięcy od 4000 fl wynosić 600 fl i stanowiąc
brzo wartość wydatków kapitału, która ma
się potrącić od czynszu dzierżawnego; w stanie
mimo to 900 fl jako wydatki wyznaczenia dzierżawny z gruntu.

gospodarskich a z drugiej strony czynsze ziemskie,
wone bez potrącenia wartości wrythowej tychże
budynków. Znajdujemy także, że przepis ten
niejest zgodnym z systemem całym, który chce
mieć oszacowanym cały dochód z samych
gruntów, więc też do urasądzenia tego czyns.
tego dochodu ^{nie powinien być} ~~może być~~ czynsze ziemskie,
płacone ~~tylko za sam grunt~~ ~~a nie za grunt~~
~~za grunta~~
z budynkami. — Uwieramy, że Komisja
Krajowa nieomieszkając ^{w tym względzie} c. R. Ministerstwu
przedstawienie, ~~w tym względzie~~ które może o
brzmiać skutek porządany. Gdyby jednak
Komisje szacunkowe tymczasowo nie uwzględ-
niały budynków gospodarskich przy oszacowa-
waniu przyładków ziemian, to w razie spro-
wadzonej zmiany przepisu musiano by powsta-
nąć dochodzenia na miejscu w gminach. Ka-
żemy więc, aby Komisje szacunkowe, w przy-
padkach, w których ziemiany są murowane
z budynkami gospodarskimi, zdiaraly
także opisanie tych budynków, i zataczaly
do opisanie do aktów dotychczas, razem
z oszacowaniem ~~ich~~ wartości wrythowej
tychże budynków.
Działaniem według przepisów.

(jedna linia odstąpić)

Do art. V lit. c. XX.

Do praw w ustępie c. przytoczo-
nych, których wartość od ceny gruntów
kontraktom umówionej ma być potrąconą,
należą ~~także~~ ^{Także} wogóle prawa wosku lub pa-
sania w lasach lub na przestrzeniach gmin-
nych, o ile te prawa nabyte są razem z
gruntami przez Kujawę tego lub ~~z~~ ziemian.

do art. V lit. d

Do rzeczy ruchomych w usterpisie d

Przebieg ruchomych doposażenie
 dodawanie dźwiernawom drzewo opałowe i
 dźwiernawom, szczytówne,
 materiałowe, doposażenie, szczególnie
 przy wydzierżawieniu
 pastwisk, Kapitały; dodawanie
 dźwiernawom pastwisk parobcy,
 osepki, sól dla bydła, i. t. d.

wspomnianych należa także wszystkie
 prawa w usterpisie c nie zawarte, razem z
 gruntami nabyte. — Prawnie należa, ~~to~~!

(jedna linia odstępuje)

do art. VI lit. c.

C. K. Ministerstwo Skarbu poleciło, aby

Do czynszu Dzierzawnego Dodawany był także
 wydatek na zabezpieczenie budynków, jeśli Dzierżawca
 za kontraktem zobowiązał się do poniesienia
 tego wydatku. — Niemielibyśmy nie do zaru-
 cenia przeciw temu przepisowi, gdyby przy
 Dzierżawach gruntów z budynkami odliczano
 zupełnie czynsz Dzierzawny za budynki od czyn-
 szu Dzierzawnego za grunta, t. j. gdyby wartość
 tej wartości wytkową wszystkich budynków
 odliczano od rocznego czynszu Dzierzawne-
 go. Gdy jednak Ministerstwo jak wyżej wpa-
 mnieliśmy, niezwolnilioby potrącać od czynszu
 Dzierzawnego wartości wytkowej budynków
 gospodarskich, więc też do tego czynszu niepo-
 winien być dodany wydatek na zabezpiecze-
 nie tychże budynków, jeśli go Dzierżawca
 ponosi. Spodziewamy się, że Norminga Kra-
 jowa i w tym względzie za naszymi stronami
 przedstawić. Aby na przykładzie umiary
 przepisu mieć materiał do tej umiary zaru-
 cować się ^{możemy} rządzący Normingom, żeby
 w każdym przypadku, w którym Dzierżawca
 jest do zabezpieczenia budynków obowiąz-
 any, zapisata w akcie swoim osobno me-
 mię assekuracyjną ~~osobno~~ za budynki gospo-
 darstwie, a osobno za budynki inne.

do art VI lit. a

Stosownie do art. VI lit a ma być
do ceny w dokumencie wyrażonej dodana także
należność marowa do przeniesienia własności.
Rozumie się jednak, że ta należność o tyle tyl.
no ma być dodana, do ceny kupna, o ile kupni-
jący do jej płacenia był obowiązany. Toż samo
ma się rozumieć o innych ciężarach, których mar-
tosi do ceny kupna lub do czynszu dzierżawnego
tylko wtedy ma być dodana, jeżeli je kupi-
ciel lub dzierżawca kontraktem na siebie prze-
jął.

do art VI lit. a
i VII lit a

C. K. Ministerstwo Skarbu poleca (sto-
sownie do dawniejszych swoich przepisów),
by do ceny kupna lub dzierżawy dodana była
także wartość kapitałowa lub odpowiednia
kwota za dodatki konkurencyjne i wydatki
z tytułu patronatu, przez nabywcę lub dzierżaw-
cę razem z gruntami przejęte (VI a), i aby w
przypadkach kupna dodatki konkurencyjne
obliczane były według przecięcia z ostatnich
trzech, a wydatki z tytułu patronatu według
przecięcia z ostatnich dziesięciu lat, zawarcia
kontraktu kupna pośredzących (VII a).

Przepis ten jest ze względu na stosun-
ki kraju naszego niestosownym i zbyt
wymagającym, nieodpowiednie jego wykonanie spro-
wadziłoby wyrzkości niesłuszne i także trun-
ności w wykonaniu, których zwalzenie
byłoby prawie niepodobnem.
jedną, którą odstąpił

Co do patronatu, wspomnieć naj,

pierw musimy, że oszacowanie wartości Kapitału
 latowej wydatków i tytułu patronatu, prócz
 wydatków z ostatnich lat trziesięciu, nietylko
 znacznym podlega trudnościom, lecz także
 prowadzi do błędnych wyliczeń. Przypuść
 ciwemy bowiem, że ten, kto kupuje majątek
 ziemski uwzględni w cenie kupna wydatki
 na patronat, to uwzględniłby oczywiście nie
 te wydatki, które jego pośrednik ponosił
 w latach ostatnich, lecz te, które jego samego
 czekają w przyszłości; zapłaciłby wręcz wię-
 cej za majątek, jeżeli jego pośrednik w os-
 taniach latach znacznie był wydatki i zosta-
 wia mu budynki posiebne i parafialne no-
 we; zapłaciłby zaś mniej, jeżeli pośrednik
 nie na te budynki nie był i w tym sta-
 nie je zostawił. W moc przepisu Minister-
 ialsnego zaś miałoby się dwać wszer prze-
ciwnie, bo ten przepis, polecając dodawać
 wartości Kapitałową wydatków patronato-
 wych do ceny kupna, Rare przyjmować
 wartość większą, jeżeli wydatki w ostatnich
 latach były większe, mniejszą zaś lub żadną,
 jeżeli wydatki te były mniejsze lub żadne;
 przypuszcza więc ten przepis, że ten, kto ku-
 pił majątek, zapłaci za niego mniej, je-
 li został budynki parafialne nowe i dobre,
 a więcej, jeżeli został je w najgorszym sta-
 nie. Takich <sup>prze-
ciwnie</sup> ~~absurdów~~ oczywiście przypu-
 scać niemożna. — Lecz i to przypuszczenie,
 że kupujący płaci mniej za majątek, z któ-
 rym połączony jest patronat, jest w ogóle myl-
 nem. Albowiem patronat spowodował z

jednej strony wydatki, a drugiej zaś daje pra-
wa. Gdyby więc chciano uwzględnić wartość
wydatków na patronat, to z drugiej strony
musiano by uwzględnić także wartość praw
z patronatu wypływających. — Wydatki pa-
tronatowe są, precyzyjnie mówiąc, są one od
1854 znacznie mniejsze niż były dawniej,
a przecież i dawniej nawet przy szacunkach
dobrych przyjmowano patronat nie jako cis-
zar, lecz jako prawo, wartości mające. — Z
tych to powodów musimy, że przy te-
razniejszym obliczaniu ^{cen Kupna gruntów} wartości wydatków
patronatowych powinna być uwzględniona
jako skompensowana prawami z patronatu
wypływającymi, więc też nie powinna być ani
szacowana, ani do ceny Kupna dodawana.

Tylko w przypadku, jeżeli Kupiec Kon-
traktem obowiązkiem zapłaty zaległości wy-
datków patronatowych, które poprzedzają już
przed zawarciem Kontraktu powinien być zapła-
cić, to uiszczenie tych zaległości już nie będzie
dla Kupcyła wydatkiem z tytułu patronatu,
lecz obowiązkiem zapłaty należności za
pośrednika, i wtedy ta należność powinna
być podług art. VI lit. c. do ceny Kupna doda-
na. Podobnie jeżeli Dzierżawca, który nie
wykonuje praw patronatu, przyjmie Kontrak-
tem obowiązek uiszczenia za właściciela powyższych
wydatków z patronatu płynących, to wydatki
te powinny być jako przyrostek do czynszu dzier-
żawnego uwzględnione i do niego dodane.

Jedną linię odstąpić!

Co do innych wydatków Kontraktacyjnych.

nych, musimy najpierw wspomnieć, że gdyby chciano występować, obliczać i dodawać do ceny kupna gruntów i do czynszu dzierżawnego wartość wszystkich wydatków, w kraju naszym konkurrencyjnymi zwanymi, po największej części w naturze uiszczanych, i gdyby konkurrencie postępując chciano to wszystko wywodzić także do kupowanych parcel pojedynczych, toby wymołano gmatwaniny i trudności, które tylko otwory, byłyby pole do największej dowolności. Treść c. k. Ministerstwa Skarbu, iż przy kupkach ma być obliczana wartość tych wydatków na podstawie wydatków z ostatnich lat trzech doprowadziłaby nas do wyników jeszcze błędniejszych, niż wskazywane powyżej wyników obliczenia wydatków państwowego z ostatnich lat dziesięciu.

Leć Dodawanie wartości tak zwanych wydatków konkurrencyjnych jako także do ceny gruntów i podwyższanie przez to tej ceny, jest nawet zasadniczo błędne i niekorzystne.

Mamy w kraju naszym trzy rodzaje wydatków tak zwanych konkurrencyjnych: Drog, do szkół i do budynków parafialnych.

Wydatki w robociznie na drogi w obszarze obszaru dworskiego i gminy nie rozkładają się u nas na grunta lecz ^{na} drogi lub na ^{na} domów. Wydatki na te drogi są prostymi wydatkami w gospodarstwo domowe; bo bez tych dróg ani z pola ani w pole ani na targ dostać by się niemożna. Uwzględniając wartość tych wydatków przez dodanie ich ^{ich} wartości do ceny gruntów (ceny kupna lub czynszów dzierżawnych) musiano

konsekwentnie także uwzględnić wydatki
na tamy przy rzekach lub inne w gospodar-
stwo rolne, i wartości ich dodawać do ceny grun-
tów, lecz wtedy przyszłoby się do przedstawienia
takich ^{cen cen} gruntów, które nie mogłyby służyć do po-
równania z dochodem czystym, w Katastrze sza-
cować się mającym. - Należy musimy zwrócić
uwagę na tę okoliczność, że drogi gminne,
nie mniej drogi krajowe i powiatowe, nie bu-
dują się i nie utrzymują się przez Koronujących.
Dla tego, iż im sprzeciwiają wydatki, ale dla tego,
iż im przynosią korzyść, i to korzyść większą,
niż wydatki, inaczej bowiem byłoby bezsensownem
drogi budować i utrzymywać. *) Gdy więc bez po-
pełnienia prawdziwej niedorocznosci, niemając

*) że samo c. k. Ministerstwo Warbu uważało,
iż korzyść z dróg przewyższa wydatki na nie,
mamy dowód w tej okoliczności, iż dowożono a
nawet przewożono przy szacowaniu Katastral-
nem podnosić ceny produktów, więc podnosić tak-
że i oszacowany dochód z gruntów tam, gdzie
powstały nowe środki komunikacyjne. Nie mo-
żna więc mniemać, że to samo Ministerstwo przy
obliczaniu cen Kupna gruntów dopuszczało,
iż grunta z powodu wydatków na drogi są
mniej warte, że ^{więc} ~~more~~ byłyby warte ^{więcej}
gdyby drog nie było, albo gdyby były
inne.

przypuszcie, aby wydatki na Drogi nie były przynajmniej
mniej skompensowane korzyściami z Drogi, niż te
niemożna dopuścić, aby przy obliczaniu wartości
gruntów z Kontraktów Kupna i Dzielenia war-
tości wydatków konkurencyjnych do Drogi była
Doliczania do ceny gruntów Kontraktem umówio-
nej.

Wydatki konkurencyjne na szkole jako
takie nie ciążyły i nie ciężały na gruntach leca na
gminach i jej członkach. — Podług

~~Podług~~ §. 9 nowej ustawy o Konkur-
sji szkolnej, rozkładają się te wydatki na
gminy i na obszary dworskie w stosunku
do zamieszkałości w nich ludności, a nie w
stosunku do gruntów lub do podatku grun-
towego. Robocizna do budowy szkolnej rozkła-
da się jak inne robocizny w gminie podług
Stosie domów kolejno, więc także nie na grun-
ta. Do szkół wyznaniowych konkurują tyl-
ko członkowie gminy dotychczasowego wyznania
dla tego, że należą do tego wyznania, a nie dla
tego, iż mają grunta. Stąd wydatki na szkołę
kompensują ^{się} korzyściami ze szkoły. — Wydatki
konkurencyjne do księży i do budynków
parochialnych (oprócz wydatków patronato-
wych) cięża jedynie na parafianach nie dla
tego, że parafianie mają grunta, ale dla te-
go, że należą do parafii dotychczasowej. Właściciel
gruntu leżącego nawet w obszarze parafii jego
własnego wyznania nie przyznaje się do wy-
datków konkurencyjnych tej parafii, jeżeli
sam mieszka gdzie indziej, do innej parafii

nalery. Jeżeli ten kto kupił grunt nalery do
innego wyznania, to nie konkuruje do wydat-
ków kościelnych tej parafii do której należał
jego poprzednik. Wydatki więc konkurren-
cyjne do kościoła nie ciąży na gruncie, lecz
na osobie. — Z wytorowych tu stosunków
wynika, że wydatki konkurrencyjne (na
skroty i na kościoły) jakże także nie są ciżba-
rami gruntowemi, nie mogą wytyrzić na
wartości gruntów, że więc wartość tych
wydatków nie powinna być przy teraźniej-
szym obliczaniu wartości gruntów dolicza-
ną do ceny gruntów kontraktem umówio-
nej.

Jeżeli nabywca gruntu przez ob-
owiązek płacenia ceny za grunt umówio-
nej przyjął obowiązek uiszczania wydat-
ków na skroty lub kościoły, prawna konkur-
renca przenoszących, ^(jeżeli więc przysięst) obowiązek, oparty na
tytule specyjalnym, lub jeżeli przyjął ob-
owiązek płacenia zaległości konkurrencyj-
nych za poprzednika, wtedy ciąży na ta-
kim przez nabywcę, przysięst już nie są dla
niego własnościami wydatkami konkurren-
cyjnymi, lecz prestacyą, lub nalery,
tożsą, z innego tytułu pochodząca, której
wartości powinna być podług art. VI lit.
b i c doliczona do ceny gruntu kontrak-
tem umówionej.

jeżeli więc przysięst

Musimy tu nadmienić wyrazi-
nie, że Komisya Krajowa postara

98

sie o takie zmniejszenie lub wyjasnienie przepisow w
do wydatkow patronatowych i konwencyjnych,
ktoreby odpowiadalo smownosci i stosunkom kraju
naszego.

(jeden linij wstawic)

ad art VII lit. a.

Z polecenia ek. Ministrowa Karla zomicz,
czono w art. VII lit. a dodatek, ze przy wzierawach
wartosci wytkowa budynkow mieszkalnych obli-
czy sie odpowiednio stosunkom miejscowym "a
" w przypadkach wtpliwych przyjma b dzie w 4%
" prawdopodobnych kosztow stawiania budynkow."
Ostatnia czesc tego przepisu jest dla kraju naszego
niestworowna. — Procz

~~Procz~~ procentu od kapitału na posta-
wienie budynku, zachodza takze koszty kurycia
budynkow, ktore przy naszych budynkach, szac-
gobnie wloscianskich z drewna i gliny stawia-
nych i stoma poszytych, wynosza, wiecej jak
4% od kapitału w budynku wtoronego. — Obli-

~~Obliczenie~~ wartosci wytkowej, budyn-
kow dla wzierawcy podlug procentu od kapita-
tu w budynku wtoronego jest takze w zasadzie
ktednem. Wartosci wytkowa palacow b dzie dla
wzierawcy mniejsza a wartosci wytkowa male-
go domku wloscianskiego b dzie dla niego ^{wieksza} ~~mniejsza~~,
nie procent od kapitału w stawianie tych budyn-
kow wtoronego. — Myśl

~~Myśl~~ przewodniczaca szukana byc powinna
w celu do ktorego sie dazy, a tym celem jest obliwie-
nie, wiele z wyznru wzierawnego, kontraktom u-
mowionego, przyprawa na sam grunt. Nalezny wiec
wyrazyc z tego wyznru to, co wzierawca piasci za
inne wytki, zatem takze za uzywanie budynkow.

esa to niepotrzeba dopuszczać przypadek wstę-
plinych, ani uciekać się do obliczania procentu-
tów od kosztów budowania, które nie przed-
stawiają wartości wytkorowej budynków) ^{(- lecz}
więc, wiele dzierżawca płaci za budynki do
gruntów mu dowane, a za podstarstwo tego
wzajemnie postura, zdania rzeczoznawców
miejscowych i wiadomości o czynszach pła-
conych za podłane budynki bez gruntów
najmowane, w gminie dotychczas, lub w
gminach otoliernych.

jedną limit utrapami

do art VII lit C.

Ustęp ten wskazuje podstawy do o-
szacowania przedmiotów, których wartość
ma być do ceny gruntów kontrahentem umó-
wionej dowana, lub od niej potrącona.

Zwróćmy tu w szczególności uwaga
gę na dowane dzierżawcom inwentarze
zysoc lub martwe, na dopowierzone im ka-
pitały szczególnie przy wydzierżawieniu post-
wisk. Przedmioty te powinny być szacowa-
ne według tej wartości, jaka ma być dla
wytkorowego z nich dzierżawcy, gdyż
dzierżawca z powodu dowanych mu rzecz-
nych przedmiotów za dzierżawę tyle płaci
więcej, ile dla niego jest wart wytek z tych
przedmiotów. *)

*) Stopy procentowa, wysoka w ogóle dla ka-
pitałów w obrocie lokacyjnych, zwykle jest wyż-
szą dla kapitałów czy to w pieniądzu czy
też w innych ruchomościach u dzierżawców
lokowanych. - Wiemy np. że 2 i więcej procent

do Art. X

Daty o renisie gruntowej z kontraktów Kupna i Dzierraw, zbierane w 700 gminach przez Komisję Krajową, wskazanych, mają służyć do ogólnego ocenienia wyników dotychczasowych operatów szacunkowych. W wystrzałach więc, w których zamierzoną będzie renta gruntowa, ma być według art X zapisać także krytyki dochołów parcell dotychczasowych, w dotychczasowych operatach szacunkowych ustanowiony, i porównać go z rentą gruntową.

Art. X proleca także aby Komisja, odnosić się do pojedynczych przypadków Kupna i Dzierraw, poświęca swoje uwagi, szczególnie wtedy, jeżeli zachodzi okoliczności wyjątkowe, wywierające wpływ znaczny na podwyższenie lub znizowanie ceny gruntów, i w skutek których powstają znaczne różnice między tą ceną, a pośrednią wartością gruntów w gminie. — Ocenić wartość pośrednią, (wycenioną) gruntów potrzeba, właśnie najlepiej mierzonymi warunkami, ze stosunkami swojej okolicy obecnymi; oni więc powinni pod tym względem rozpoznać wartość przyrędku Kupna i Dzierrawy, uważać, czy cena Kupna i Dzierrawy różni się znacznie od ceny gruntów wycenionej, a gdyby jaka różnica zachodziła, dowiedzieć się o jej przyczynach, i tę różnicę również jak jej przyczyny zamieścić w uwagach swoich. *)

*) Jeżeli np. uprawa roli od dawną znacznie gorzej niż inne w tejże okolicy położone zagospodarowane przez dany lub wydzierżawiony został znacznie niż od

2. Wycie dat o wartości gruntów przy
rewizji szacowania gruntów w gru-
pach gmin.

Przy rewizji szacowania, która przebie-
wała się w małej ilości gmin, słyszeć mają nieca-
łe daty do prostowania, urasádnienia i uspra-
wiedliwienia wyników rewizji, stosownie do
§.§. 36, 193, 213 i 214 katastralnej instrukcyi
szacunkowej i do §.§. 24, 39 i 42 informacyi do
rewizji. Jeżeli w grupie gmin do rewizji przexna-
wonej niema dostatecznych i odpowiednich dat
o renie gruntowej z Kontraktów Kupna i Dwie-
naw, to Komisya winna (w myśl §. 214 instr.
szacunk. w §. 42 informacyi przytoczonej) w-
zyć daty z innych gmin okolicznych, z dokła-
dem uwzględnieniem różnic zachodzących w
stosunkach gospodarskich między temi gmi-
nami.

§. 42 informacyi stanowi że przy urasádnie-
niu cyfry czystego dochodu winna Komisya po-
wołać się na rentę gruntową, z Kontraktów
Kupna i Dwieńaw obliczoną, mając uwzględnienie
okoliczności, że szacunek odrywa się na podstawie
cen katastralnych ze nastosowaniem do teraźniej-

wartości najwyższej ról podobnych, lub jeżeli polwark,
w którym role od dawna uprawiają się łąkami z gorzelni,
przędarni lub młyniarskimi, był znaczenie drożej, albo też na-
wał pastwiska kupiony dla prowadzenia ogrodu, lub kawał
gruntu kupiony w celu zaokrąglenia posiadłości, zapłacony
był znaczenie drożej niż wynosi wartość najwyższą gruntów
podobnych, to te wyjątkowe okoliczności w uwagach pro-
wadzić należy.

szerego stanu uprawy.

Terarniejsza cena gruntów (Napitata, ma lub Dierrawna) jest wyrazem Terarniejszego stanu uprawy i Terarniejszych cen produktów. Gdyby przy Terarniejszym stanie uprawy istniały ceny katastralne produktów z roku 1824, to cena gruntów byłaby w ogóle o tyle mniejsza, o ile ceny produktów są mniejsze od Terarniejszych. W tym więc stosunku należy zmniejszyć rentę gruntową z Terarniejszych Kontraktów Napina i Dierraw obliczona, a renta tym sposobem zmniejszona, ~~która~~ ma służyć do urasądzenia wysokości rewiru szacunku gruntów. *) Do wyznaczenia cyfry tego stosunku dość będzie porównać ^{przeciętna} cenę żyta z lat 1853 do 1867, z których daty o cenie gruntowej mają być wybierane, z ceną żyta katastralną, gdyż żyto jest naszym głównym krajowym produktem, a ceny innych produktów mają być w katastralnie tak ustanawiane, aby odpowiadały stałym ich stosunkom do ceny żyta. Jeżeli więc np. przeciętna cena żyta z lat wczorajszych będzie trzy razy większa od ceny żyta.

*) Wypływa to z natury rzeczy. Jarosz i S. S. 24. 39 informacyi do rewiru wspomniana wyrazem, jeżeli czynsz Dierrawny służy do obliczenia wartości wytku ze spaszania łaci przed lub po zbiorze siana mykomywanego, lub do obliczenia cyfry tego dochodu z pastwisk, to czynsz ten ma być zredukowany na ceny z roku 1824, t.j. w tym stosunku, w jakim stoi Terarniejsza cena siana do ceny siana katastralnej.

ta katastralnej, to renta gruntowa powinna być na $\frac{1}{2}$ zredukowana.

Powyżej już wspomnieliśmy, że naturalne szacowanie, z różnymi wymiarkami kombinowane, potrzebuje regulatora i rektora, którym jest wartość kapitalowa i która równa gruntów. Zdaniem naszym powinny więc Komisye przed rozpoznaniem cyfr przychodu w naturze i kosztów nakładu zająć się zbieraniem i rozpoznaniem dat o renie gruntowej z kontraktów kupna i dzierżawy, i z tych dat uzyć szczególnie średnie, odnoszące się do gruntów zwykłych w okolicy trybem zagospodarowanych, przedstawiające pospolitą wartość gruntów w gminach. Będzie to głównie męrowie zausania, ze stosunkami miejscowymi obecnymi, i na danych ^z przyrządów, Noś Kupna i Dzierżawy oparci, powinniśmy zrobić sobie dokładne zdanie o wartości gruntów i o czystym dochodzie tej wartości odpowiadającym, i to dla każdego rodzaju uprawy i dla każdej klasy gruntów tych gmin, w których szacowanie ma się rewidować. ^{tem} Przy ~~tem~~ należy mieć także na uwadze, że w jednej klasie są grunta rozmaitej wartości, że więc wartości i odpowiadający jej czysty dochód powinien być obmyślony z uwzględnieniem agółu gruntów do klasy dotychczas przydzielonych.

Dochód z gruntów, teraźniejszej ich wartości odpowiadający i z niego wyprowadzony, i w szacowanym powyżej stosunku zredukowany, powinien

W początku
operacji rewidacyjnych

być miany ciągle na oku; on bo,
wiem jedynie może być regulatorem
i przewodnikiem przy uświadomieniu
przedstawienia przychodu w naturze,
~~kosztów nakładu i wykombinowa-~~
~~nia dochodu surowego i czystego~~
owego labiryntu cyfr, które się skła-
dają, dla przedstawienia przycho-
du w naturze, kosztów nakładu i
wykombinowania dochodu ^{surowego i} czystego.
g. 2

Do
 Szanownego Oddziału Delegata
 c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego
 w Krakowie.

W dopełnieniu uchwały 36: ogólnego Zgromadzenia mo-
 my zarządził przestać Szanownemu Oddziałowi przesyłaniem ...
 exempl. projektu nowego Statutu, z uprzejmą prośbą o doręczenie tychże
 Szanownym Oddziałom, a następnie o wzięcie pod obrady, i przystąpienie nam
 opinii swojej do końca bieżącego roku najdalej.

Przy tej sposobności dotaczamy:

- a. dwa exempl.: Statutu organicznego szkoły "Dublaniskiej" dla użyt-
 ku Szanownego Oddziału;
- b. jeden exempl.: "Cennik Cegielniński"
- c. trzy exempl.: broszurki p. Estaszewskiego, p. t. "Moje dobre chęci", z
 prośbą o współwzajemność tegoż p. t. z Radą szkolną, chlubnie zalecon-
 go Dyrektora. Cena exemplarza jest 10 centów. Chcący zamówić większą
 ilość racza się zgłosić do p. Kwawerę Gólskiego, kustosza zakładu
 narodowego inżynierii Galicyjskich. - Przytem dotaczamy, j. kopia p. t. "Pamiętnik
 wypraw, tego Dyrektora p. Gólskiego do Komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galicyjs-
 kiego, mającego cel tej publikacji i zawierającego zarządzenie prośbę do Szanownych
 Oddziałów w tym przedmiocie;
- d. pakiet ogłoszeń p. Mikołajowi Lisow, o maszynce do wypróśniania pło-
 sków miodowych;
- e. zaproszenie do kasyjety na Dyktando p. Chwałowa p. t. "Encyklopedia do
 krajoznawstwa Galicyjskiego";
- f. Statutu Towarzystwa pomocy naukowej, zawieranego pod kierun-
 kiem ludzkiego Dyrektora gimnazjalnego p. Kamilarowa Sobieskiego, pro-
 sząc o poparcie tej sprawy;
- g. sześć exempl. broszury p. p. Trosznicowa i Federa p. t. "Die Grundeigenschaften
 Jäger in Galizien" przeterminowanej do rozprzedania na rzecz Zakładu Dublan-
 skiego i następnego odstąpienia przedsięwzięcia Komitetowi. Cena 1 exempl. 10 centów.
- h. "Czynności p. Jynocęgo Solta z rymńskiego na Ogólnem Zgromadzeniu c. k.
 Towarzystwa gospodarczo-rolniczego Krakowskiego, i odczyt jego w sprawie wy-
 dania Dyktanda ekonomicznego p. t. "Wskazówki dla gospodarstwa wiejskiego";
- i. Statut Towarzystwa przyjaciół oświaty ludowej dla wiadomości Szan-
 ownego Oddziału.

Pr. Komitetu c. k. Towarzystwa gospod. galic.

Lwów 4: Sierpnia 1868.

Wiceprezes:

Jan Łatowski

za Sekretarza,
Tomasz Hochanowski

U w a g i

w sprawie rewizji katastralnych operatów szacunkowych, w szczególności: w sprawie cen produktów.

W tych już dniach rozpoczynają komisye katastralne inspektorackie i szacunkowe prace swoje, odnoszące się do rewizji operatów szacunkowych.

Przepisy dla tej rewizji wydane są :

1. Informacya do rewizji operatów szacunkowych w Galicyi wschodniej — i;
2. Postanowienia względem zbierania dat o wartości gruntów z dnia 28. Maja 1868.

Gdy wspomniona informacya odwołuje się do przepisów dawniejszych, przeto potrzebną jest także znajomość: Najw. Patentu z dnia 23. Grudnia 1817, instrukcyi katastralnej szacunkowej, nakoniec instrukcyi dla przełożonych gmin i urzędników pomocniczych, powołanych do współdziałania przy robotach wstępnych.

Członkowie komisyj inspektorackich i mężowie zaufania przy komisjach szacunkowych, powinni przedewszystkiem zażądać udzielenia sobie wszystkich wspomnianych przepisów i wyczyć się ich dokładnie.

Członkowie komisyj inspektorackich powinni mieć także: przepisy zasadnicze dla rewizyi, przez Najj. Pana przyjęte *) i regulamin dla komisyj inspektorackich. W punkcie szóstym przepisów zasadniczych znajduje się postanowienie, że „do komisyj szacunkowych powołani „będą krajowcy, a z urzędników katastralnych tylko tacy, którzy język krajowy „i stosunki krajowe gospodarskie dokładnie znają.“ — Przestrzeganie tego postanowienia jest dla kraju bardzo ważnem.

Ważnem jest również i koniecznem, aby członkowie komisyj inspektorackich i mężowie zaufania, przez Wydział krajowy obrani, spełniali umiejętnie, sumiennie i wytrwale obowiązki swoje.

Tylko bardzo ważne powody mogą wylłomaczyć nieprzyjęcie lub złożenie mandatu, lecz żadnym powodem nie byłoby wylłomaczone niedbale pełnienie obowiązku.

W każdym dystrykcie będzie mężów zaufania lub ich zastępców obowiązkiem, współdziałać bez przerwy przy wszystkich czynnościach komisyjnych. Bezpłatne pełnienie tego obowiązku nie powinno być trudnem, gdy odległości w dystrykcie nie wielkie, grupy gmin w których czynności rewizyjne się odbywają zwykle są blizkie siebie, a nadto gościnność obywatelska nie dopuści, aby mężowi pracującemu dla obywatelstwa brakło gdziekolwiek bezpłatnego umieszczenia i pokarmu. Gdyby jednak w którym dystrykcie brakło mężów, mogą-

*) Przepisy te wydane były w języku niemieckim. W litografowanym tłumaczeniu polskiem, które posiadamy, zaszedł w ustępie 10tym błąd ważny. W oryginale niemieckim brzmi ten ustęp: „Bei den einzelnen Schätzungskommissionen haben die für die betreffenden Districte ernannten Vertrauensmänner stets „zu interveniren....“ — w tłumaczeniu zaś polskiem stoi: „Mężowie zaufania mają być przy czynnościach „komisji szacunkowej zawsze obecni (zamiast: zawsze interweniować czyli współdziałać“). Zwracamy uwagę na ten błąd, który na exemplarzach tłumaczenia polskiego poprawić potrzeba.

cych pracować bez przerwy bezpłatnie, lub gdyby im potrzebny był pomocnik płatny, sądzymy, że obywatele dotyczącego dystryktu mogą i powinni w interesie wspólnym przyłożyć się do kosztów składką, która nie może być wielką.

Współdziałanie mężów zaufania przy komisjach szacunkowych powinno być nie bierne lecz czynne. Oni powinni być pomocnymi w wyszukiwaniu materiałów, kontrolować ich użycie, pytać także i objaśniać gminy i inne strony do komisji powołane. Ich także jest prawem i obowiązkiem wnosić do każdego komisyjnego aktu swoje uwagi, jakie za stosowne uznają.

Gdy jedną z pierwszych czynności rewizyjnych będzie rozpoznanie katastralnych cen produktów, przeto sądzymy potrzebnem udzielić współobywatelom niektórych uwag w tym względzie, czerpanych ze zdań i doświadczeń znakomitszych naszych gospodarzy, ze sprawą katastralnego szacowania gruntów obeznanych.

I.

Co do cen ziemiopłodów z ról, łąk i pastwisk.

1. Ceny czterech głównych gatunków zboża tj. pszenicy ozimej, żyta ozimego, jęczmienia i owsa.

Rewizya cen ziemiopłodów równie jak i innych pojedynczych czynników szacowania, odbywać się ma w grupach gmin przez komisję krajową oznaczonych.

Podług §. 10 informacji powinna cena czterech głównych gatunków zboża zatrzymaną być przy rewizyi w grupach w takiej cyfrze, w jakiej jest ustanowioną w operacie szacunkowym (teraźniejszym *) — Mogą jednak i powinni w razie potrzeby tak strony do czynności komisyjnych powołane (zastępcy gmin i więksi właściciele) jakoteż i mężowie zaufania, osądzić te ceny i dać o nich swoje zdanie w uwagach, jakie do protokołu podać mają prawo.

Uwagi te powinny się odnosić szczególnie do miar zbożowych i do stosunku, w jakim ceny czterech głównych gatunków zboża między sobą zostawać powinny.

Jeżeli miary targowe, używane około roku 1824 na zboże w miejscach targowych, które wywierają wpływ na grupę gmin podlegającą rewizyi, były inne niż miary normalne (korzec lub n. a. meca czyli półkorzec) i zboże sprzedawane było z nasepem, to należy wspomnieć o tych okolicznościach, podać miary i nasepy zwyczajowe, i dodać, czy miary te i nasepy na wszystkie gatunki zboża były równe, czy też przy niektórych gatunkach (np. przy zbożu miękkim, przy owsie) większe niż przy innych **). — Jakkolwiek podług naszych wiadomości, ceny uzyskiwane za miary większe z nasepami, nie bywały redukowane na miary normalne przy zapisywaniu w księgi targowe, to jednak pożytecznem byłoby znaleźć ludzi, którzy prowadzili księgi targowe w latach dawniejszych, chociażby nie sięgających po rok 1824, i mieć od nich zeznanie, czy zapisywali do księgi targowej cenę taką, jaka była za miary zwyczajowe z nasepem, czy też tę cenę w stosunku do miary normalnej redukowali ***).

Komisye inspektorackie powinnyby rzeczzone dochodzenia co do miar czynić także w innych miejscach targowych, szczególnie takich, których ceny z r. 1824 w katastrze są użyte.

*) Komisya krajowa proponowała, aby tylko cenę żyta zatrzymać niezmienną, ceny zaś pszenicy, jęczmienia i owsa zbadać przez komisye szacunkowe i zmienić w razie potrzeby; ministerstwo zaś poleciło pozostawić przy rewizyi w grupach ceny czterech gatunków zboża niezmiennie. Komisya krajowa jednak nie omieszka zbierać materiały dla osądzenia tych cen, i poczyni w razie potrzeby wnioski do zmian.

***) Wiadomo nam, że w pojedynczych miejscach targowych używano ćwierci (czasem giletami zwanych), które trzymały 9 do 12 garnicy lwowskich, i że takich ćwierci liczono 4 na korzec, lub 2 na półkorzec czyli na n. a. meca, którą powszechnie porównywano z półkorcem.

***) Np. jeżeli ćwierć zwyczajowa była na 9 garnicy lwowskich, z nasepem zaś wynosiła przy życie 10 garn. a przy owsie 11 garn., i jeżeli 2 takich ćwierci żyta kosztowały 56 kr., a owsa 24 kr. m. k. — czy zapisywano tę cenę do księgi targowej bez redukcji jako cenę półkorca lub n. a. mecy — czyli też redukowano ową cenę żyta w stosunku 10 : 8, a cenę owsa w stosunku 11 : 8, i zapisywano cenę zredukowaną, tj. za żyto $44\frac{5}{10}$ a za owies $17\frac{5}{11}$ kr. ? —

Co do stosunków cen między produktami, najlepiej będzie osądzać ceny każdego produktu w stosunku do ceny żyta ozimego; gdyż żyto ozime jest naszym głównym produktem chlebowym, i także w dziełach ekonomicznych przyjmuje się żyto jako jednostka, na którą wartość innych ziemiopłodów z roli i łąk się redukuje.

Za podstawę należy przyjąć cenę żyta ozimego taką, jaka jest w operacie gminy, podlegającym rewizji — i postawić wyraźnie żądanie, aby komisja krajowa, po zebraniu materyałów o miarach i o stosunkach cen między pojedynczemi okolicami, także cenę żyta osądziła i podług potrzeby zmieniła.

Cena pszenicy ozimej, jęczmienia i owsa, a więc i jej stosunek do ceny żyta ozimego, zależy od lepszej lub gorszej jakości ziarna w gminie produkowanego, od mniejszej lub większej odległości od miejsca targowego, i od ilości produkcji (§§. 47 i 48 instr. katastr.). Jakość produktu szczególnie przy pszenicy i jęczmieniu uwzględnić potrzeba; przy jęczmieniu także i tę okoliczność, czy i jaka jego część idzie w poślad, który się nie sprzedaje lecz przy gospodarstwie konsumuje.

Na cenę owsa szczególną bacność zwrócić należy, gdyż ona w operatach katastralnych w ogólności, w stosunku do ceny żyta, zbyt wysoko jest ustanowiona; a w skutek tego grunta gorsze, więcej owsa niż innych produktów rodzące, musiałyby być w stosunku do innych gruntów wyżej niż należy oszacowane. — Za znizieniem ceny owsa, w stosunku do ceny żyta, przemawiają następujące okoliczności:

1. Największa część owsa użytą jest w gospodarstwie na utrzymanie bydła roboczego lub na tworzenie innych płodów zwierzęcych, więc użytą jest w sposób, przynoszący daleko mniej dochodu pieniężnego, niż przynoszą produkty sprzedawane *).

2. Owies sprzedawał się i sprzedaje zwykle dotąd na targach na miarę większą, lub z większym nasepem niż zboże twarde.

3. Na mecę żyta wymagają w handlu 76 do 80 funtów, na mecę owsa 47 do 50 funtów, a waga żyta produkowanego na naszych gruntach zbliża się więcej do wagi żądanej w handlu niż waga owsa.

4. Koszt transportu owsa jest, w stosunku do objętości, wagi i ceny, droższym niż koszt transportu żyta, i dlatego też gdy żyta równie jak pszenicy dużo idzie kolejami za granicę, owies rzadko i w mniejszej ilości za granicę kraju odchodzi.

2. Ceny innych (podrzędnych) ziemiopłodów z roli.

Ceny innych gatunków zboża i roślin głębiastych, mają być podług §. 11 informacji dokładnie zbadane i w miarę potrzeby sprostowane.

Cena każdego z tych ziemiopłodów musi być w każdej gminie tak ustanowioną, aby była w stosunku należytym do ceny tego produktu, który w gminie głównie jest uprawianym, a tym produktem będzie u nas prawie wszędzie żyto ozime. Stosunki cen mają być w regule wzięte z roku 1824, i tylko w przypadku, gdyby stosunek stały był w roku 1824 w skutek szczególnych okoliczności zwichnięty, starać się trzeba wykryć ten stosunek z lat przynajmniej trzech, w których nie było okoliczności na zwichnięcie stałego stosunku wpływających (§§. 50 do 52 instr. katastr.).

Zestarzałe te przepisy dziś już należyte wykonać się nie dadzą. Regułą być powinny stosunki cen z roku 1824, które trudno wykryć należyte; gdy ceny z roku 1824, spisane w roku 1826, nie poddane podówczas należytemu osądzeniu, przedstawiają rażące między sobą sprzeczności, tak, iż dopiero po stosownem wylączeniu ekstremów mogłyby tylko w ogólnych krajowych przecięciach użyte być do kombinacji. — Wykazy cen targowych już nawet podług przepisów nie mogą być użyte za podstawę, lub za środek do kombinacji dla

*) W niektórych okolicach górskich, służy owies także na pokarm dla ludzi; a produktem tego pokarmu jest siła fizyczna robotnika, która zwykle w górach małą ma wartość pieniężną.

katastralnych cen podrzędnych gatunków zboża i roślin głębiastych; gdyż instrukcja katastr. nie odwołuje się dla tych produktów do cen targowych, lecz wyraźnie w §. 51 poleca, aby stosunki cen w gminie, więc stosunki miejscowe, były wzięte za podstawę, a w §. 39 wskazuje, że komisya szacunkowa tylko dla czterech głównych gatunków zboża ma się opierać na cenach targowych. — Ceny zapisane w wykazach targowych także i z tej przyczyny nie mogą przy katastrze dla podrzędnych ziemiopłodów rolnych być użyte, gdyż ziemiopłody te albo rzadko i w mniejszych ilościach na targi bywają przywożone, albo też (jak n. p. groch, fasola, kartofle) nie bywają na targu w większych naraz ilościach dla handlu sprzedawane, lecz sprzedaż tych produktów (z wyjątkiem może Lwowa), wyradza się w sprzedaż detaliczną, którą wykonują po części przekupnie a po mniejszej części producenci, którzy jednak przy takiej sprzedaży tracą zwykle dzień lub dwa dni, zanim cząstkami sprzedadzą przywiezioną furę takiego produktu, a często z częścią niesprzedaną wracają do domu. — Nadto jeszcze dodać należy, że u nas księgi targowe w ogóle źle są prowadzone, a w szczególności dla produktów podrzędnych z roli, dla siana i drzewa daleko gorzej, niż dla czterech głównych gatunków zboża; gdyż już nawet przepisy o formie ksiąg targowych, z roku 1822 pochodzące, polecają lepsze i wiarygodniejsze zapisywanie cen czterech głównych gatunków zboża, niż cen innych ziemiopłodów. — Aby przyłożyć się skutecznie do wykazania niestosowności użycia wykazów cen targowych dla produktów wspomnianych, powinni mężowie zaufania sami przejrzeć księgi targowe dawniejsze i nowsze w miejscach targowych, na grupy gmin im przydzielone wpływających, i przekonać się, czy i o ile te księgi prowadzone są w sposób przepisany i wiarygodny, mianowicie: czy w księdze po zapiskach cen z każdego targu podpisana jest komisya targowa? — czy pojedyncze przypadki sprzedaży takich produktów są zapisane? — czy przy pojedynczych przypadkach zapisane jest nazwisko sprzedającego i kupującego, i ilość sprzedanego produktu? — czy i z wielu pojedynczych sprzedaży obliczone jest przecięcie, które służyć powinno za podstawę do wykazania ceny z każdego targu? — Jeżeli znajdą w księdze targowej z czasów najnowszych, każdemu pamiętnych, ceny takie, które zupełnie nie są zgodne z cenami otrzymywanymi przez producentów, powinni starać się wykryć przyczyny takich zapisowań, mianowicie: czy są jeszcze używane większe miary i nasepy, czy redukcya miar, a przy sprzedażach siana oszacowanie wagi siana na furze odbywa się należyte? — czy zapisywaną bywa tylko cena na targu przez producenta otrzymana, czy też także cena przez przekupnia na targu lub w sklepie, albo cena przez oberzystę za owies i siano w oberzy lub za karmę dla przechodzącego bydła uzyskiwana? — Wiadomości z takich śledzeń względem ksiąg targowych czerpane, powinni mężowie zaufania ile możności skonstatować, w uwagach swoich przy protokołach komisji szacunkowej zapisać, lub też do komisji inspektorackiej podać. — Również i komisye inspektorackie powinnyby względem innych ksiąg targowych swojego inspektoratu podobne czynić poszukiwania, i wiadomości ztąd czerpane podać do komisji krajowej.

Gdy dla ceny każdego podrzędnego produktu z roli powinien służyć za podstawę stosunek tego produktu do produktu głównego w każdej gminie, a rzadko gdzie znajdują się daty dokładne dla udowodnienia takiego stosunku stałego i przeciętnego, przeto musi tu służyć za główną podstawę sąd ludzi, ze stosunkami miejscowymi dokładnie obeznanych. Takimi są właśnie mężowie zaufania; ich przeto obowiązkiem będzie rzecz dokładnie zbadać i zwrócić szczególnie uwagę na okoliczności w §. 11 nowej informacji wskazane, mianowicie: na ilość i jakość ziemiopłodu w gminie produkowanego, jakoteż i na to, czy ziemiopłód jest artykułem obszerniejszego handlu, czy z łatwością lub trudnością odbył znajduje, i czy w stosunku do swej objętości, wagi i ceny, mniejszego lub większego kosztu wywozu wymaga.

Do tych uwag ogólnych dodamy jeszcze uwagi szczegółowe co do cen niektórych ziemiopłodów.

Bardzo różne są zbiory hreczki i prosa. Czasem zbiór jest bardzo obfity, daleko częściej bardzo mały. Przy zbiorze małym, po odtrąceniu ziarna na zasiew i na potrzeb gospodarską, nic albo nie wiele na sprzedaż zostaje; przy obfitym zaś zbiorze tych produktów

w okolicy, ceny ich są bardzo niskie, odbył staję się trudnym, a nawet część w domu z małym pożytkiem zużyć się musi, gdyż te produkta nie dają się przechowywać długo, i nie są przedmiotem obszerniejszego handlu. Biorąc ceny uzyskane przy sprzedażach z lat kilku, okaże się, iż daleko większą ilość sprzedawano w latach urodzajnych za cenę bardzo niską, a bardzo małą ilość w latach nieurodzajnych za cenę wyższą. Te okoliczności przy ustanawianiu cen hreczki i prosa uwzględnić potrzeba.

Kukurudzę dawniej uprawiano na rolach tylko w niektórych okolicach kołomyjskiego i czortkowskiego obwodu, gdzie klimat i ziemia dla kukurudzy są stosowne; w innych obwodach widziano kukurudzę tylko po ogrodach. Od czasu, gdy kartofle psuć się zaczęły, musieli posiadacze ról starać się zastąpić kartofle innym płodem okopowym, i poczęli uprawiać kukurudzę na rolach także w tych obwodach, w których grunt i klimat mniej sprzyja tej uprawie. W tych obwodach nie tylko mniej rodzi się kukurudzy na morgu, lecz także jakość jest gorszą, waga mniejszą, a nawet nie mała część przeciętnie zbiera się w stanie niedojrzałym. Z tych powodów powinna w katastrze przyjętą być znaczna różnica między okolicami uprawie kukurudzy mniej lub więcej sprzyjającymi, co do ceny kukurudzy w stosunku do ceny żyta.

Najważniejszą dla ról jest cena *kartofel*; bo kartofle z obfitszym niż inne produkta plonem, i w znacznej w stosunku do innych produktów ilości w operatach katastralnych są wykazane. Kartofle reprezentują w tych operatach po największej części także inne rośliny głębiaste (rzepę, buraki i t. p.); bo te rośliny rzadko wykazywano w operatach, po części dla tego, iż na mniejszej stosunkowo przestrzeni są uprawiane, po części także dla tego, aby nie mnożyć rubryk z cyframi, już i tak zbyt licznych.

Cena kartofel, równie jak innych podrzędnych ziemiopłodów z roli, powinna być ustanowioną w każdej gminie podług stałego stosunku wartości kartofel do wartości głównego produktu, którym u nas zwykle jest żyto.

Ile nam wiadomo, przyjmowano dotąd w operatach katastralnych Galicyi wschodniej ceny kartofel w cyfrze równającej się 22 do 25% ceny żyta, a w przecięciu mało co mniej od czwartej części ceny żyta.

Taki stosunek cen nie zgadza się ani z teorią ani z praktyką gospodarstwa. Ledwie w przerobieniu na wódkę mogłyby kartofle spieniężone być w takim do żyta stosunku, i jeszczeby potrzeba uwzględnić miarę dla kartofel znacznie większą, koszt transportu stosunkowo większy, niemniej i tę okoliczność, że tylko kartofle zdrowe dałyby się tak spieniężyć. Lecz spieniężanie kartofel w gorzelniach nie może tu iść w rachunek, gdy kilkaset gorzelń istniejących w Galicyi w rękach większych właścicieli lub spekulantów nie należą do trybu gospodarskiego, w gminie pospolitego, który w katastrze stanowi podstawę szacowania.

Podług trybu gospodarowania, w gminie pospolitego, używa się najznaczniejsza część kartofel do żywienia tej ludności wiejskiej, która grunta posiada i uprawia; część kartofel, równie jak inne rośliny głębiaste, w operatach katastralnych przez kartofle reprezentowane, używają się na karmę dla bydła; mała tylko stosunkowo część kartofel w gminie produkowanych idzie na sprzedaż; część ta bywa większą w gminach, położonych blisko większych targowisk konsumujących, a mniejszą w gminach od takich miejsc odległych.

Byłoby rzeczą w ogóle niesprawiedliwą i do nierówności w oszacowaniu prowadzącą, gdyby katastralną cenę kartofel ustanawiano tylko podług cen uzyskiwanych za małą część kartofel sprzedanych, a nie uwzględniano tej okoliczności, iż dochód pieniężny z największej części kartofel i reprezentowanych przez nie w katastrze innych roślin głębiastych, użytych w gospodarstwie do tworzenia sił roboczych ludzkich i innych płodów zwierzęcych, jest daleko mniejszy od ceny za kartofle sprzedane uzyskanej*).

*) Dla braku dat dokładnych trudno jest nawet w przybliżeniu dowieść dochód pieniężny z ziemiopłodów, użytych w gospodarstwie do tworzenia różnych płodów zwierzęcych. Mamy tylko co do mięsa

Lecz są jeszcze inne powody, za znacznem zmniejszeniem katastralnej ceny kartofel w stosunku do ceny żyta przemawiające. Najpierw wspomnieć musimy o rzeczy wszystkim wiadomej, że kartofle sprzedają się u nas na miarę większą, z nasepem czyli wierzchem bardzo wielkim. Nadwyżka ta w miarze wynosiła w nowszych nawet czasach, w różnych latach i okolicach, podług naszych wiadomości 15 do 60%; a w latach dawniejszych, tańszych, bywała jeszcze większą. — W prowincjach najdawniej szacowanych (wyższej i niższej Austrii, Styrii i Karyntyi) wynosi katastralna cena kartofel przeciętnie $\frac{1}{6}$ ceny żyta, a więc w stosunku do ceny żyta daleko mniej, niż ją przyjęły organa katastralne w Galicyi. Jednakże już stosunki odbytu i handlu ziemiołódami, powszechnie znane, powinny były wskazać, iż wartość pieniężna kartofel w Galicyi, w stosunku do wartości pieniężnej zboża, musi być znacznie niższą niż w krajach zachodnich; zboże bowiem z Galicyi idzie do tych krajów i staje się w Galicyi z powodu tego wywozu droższem, gdy przeciwnie kartofle, dla stosunkowo większych kosztów transportu, nie mogą być wywożone. — W ksiązkach gospodarskich bywa stosunek, wartości żyta do kartofel rozmaicie podawany. Pabst podaje ten stosunek jak 1 do $4\frac{1}{2}$.

cenę targową, która jest wiarygodniejszą od innych cen wykazanych w księgach targowych; gdyż ceną mięsa dawniej ustanawianą bywała taksą urzędową, a teraz ją ustanawiają wprawdzie sami rzeźnicy, lecz muszą o niej zawiadamiać urząd i nie mogą zmieniać jej każdej chwili dowolnie; cena więc mięsa była i jest stałą, wszystkim wiadomą, i nie może być tak błędnie zapisaną jak ceny ziemiołódów, które po różnych cenach, przez różnych ludzi bywają sprzedawane. — Cenę więc targową mięsa w porównaniu do ceny targowej żyta z lat 1857 do 1862 wzięli obywatele nasi, w r. 1864 do obrad nad katastrem w Krakowie powołani, za podstawę do kombinacji, i obliczyli, że dochód pieniężny z jednego centnara dobrego siana, równającego się koniczynie, użytego do produkcji mięsa, równa się $\frac{1}{6}$ części ceny targowej jednej n. a. mecy żyta, a dochód pieniężny z jednej n. a. mecy kartofel, do produkcji mięsa użytych, równa się $\frac{1}{12}$ części ceny targowej jednej n. a. mecy żyta. — Obliczenie podobne można zrobić w każdej okolicy. Weźmy n. p., że w miasteczku N. w przecięciu z pewnej liczby lat ostatnich cena targowa n. a. mecy żyta była 3 zł., a cena 1 funta mięsa 11 centów. Z ceny mięsa wypadnie odjąć około 20% na akcyzę, na wydatki i na zysk rzeźnika, zostanie więc niespełna 9 centów za 1 funt mięsa dla producenta. — Do wyprodukowania centnara mięsa przyjmują ksiązki gospodarskie 25 centnarów dobrego siana, równego koniczynie, lub 50 centnarów kartofel, których wartość pożywna stosunkowo do wagi równa się połowie wartości siana. U nas trzeba więcej ziemiołódów do produkcji centnara mięsa, niż wykazują ksiązki w innych krajach pisane; bo klimat nasz gorszy i krajowe zwykle rasy bydła, mające kość grubą i skórę twardą, trudniej się opasają. Przypuściwszy jednak, iż 25 centnarów siana lub 50 centnarów kartofel wystarczą do produkcji centnara mięsa, wypadnie na 1 funt mięsa 25 funtów siana lub 50 funtów kartofel. Więc z 1 centnara siana będzie 4 funtów mięsa, przeto za centnar siana, użyty do produkcji mięsa, uzyska się 36 centów, czyli 12% t. j. około $\frac{1}{8}$ część wskazanej powyżej ceny żyta. Gdy n. a. meca dobrych kartofel z małym czubem waży 80 funtów, a 50 funtów idzie na produkcję 1 funta mięsa, więc z jednej n. a. mecy będzie $1\frac{3}{5}$ funtów mięsa, które licząc po 9 centów dadzą $14\frac{2}{5}$ centów, czyli około $\frac{1}{12}$ części ceny żyta, na 3 złr. wykazanej.

Wprawdzie przy użyciu ziemiołódów do tworzenia płodów zwierzęcych zostaje gospodarzowi gnój, lecz ten gnój kosztowałby bardzo wiele, gdyby w nim odszukać przyszło całą różnicę, jaka zachodzi między dochodem pieniężnym z ziemiołodu do tworzenia płodów zwierzęcych użytego, a ceną, uzyskiwaną za tę część produktu, która się sprzedaje.

Katastralne szacowanie nie liczy jednak nic na koszta produkcji, ani na koszta wywozu gnoju; więc powinien przynajmniej w cenie produktów uwzględniony być mniejszy dochód z produktów, użytych do tworzenia płodów zwierzęcych. — Mówią nam wprawdzie, że katastralne szacowanie z drugiej strony nie uwzględnia słomy, plewy i innych podobnych odpadów. Lecz przy sianie i przy kartoflach niema ani słomy, ani rzeczonych odpadów, których wartość w ogóle nie jest w stanie pokryć kosztów przywozu produktów z pola do zabudowań gospodarskich — i wielu innych kosztów, w katastrze również nieuwzględnionych.

Wyznać wprawdzie potrzeba, że niepodobniestwem jest w danej gminie nawet w przybliżeniu obliczyć, jaka część kartofel lub innych roślin głębokich jakoteż zboża idzie na wyżywienie ludzi, jaka część tych roślin, siana i zboża się sprzedaje, jaka zaś używa się do tworzenia różnych płodów zwierzęcych: mleka, masła, sera, wełny, mięsa, słoniny, które znowu podług stosunków miejscowych rozmaity dochód pieniężny przynoszą.

Trudności podobne, zwalczyć się nie dające, zachodzą także i w innych czynnikach sztucznego szacowania gruntów, z kombinacji wielu czynników powstającego. Ztąd pochodzi, że szacowanie takie posługiwad się musi przypuszczeniami i fikcjami dowolnemi. Z tej też przyczyny w nowszych ustawodawstwach państw innych porzucono sztuczne systemy szacowania. U nas jednak system taki dotąd się praktykuje.

Petri jak 1 do 6, Block jak 1 do $6\frac{1}{2}$. Lecz w tych książkach jest mowa o kartoflach zdrowych, dobrze zebranych. Wartość kartofel, chorobą od lat tyłu często grasującą psutych, jest oczywiście mniejszą. — Już nawet w instrukcyi technicznej, w r. 1859 dla lokalnych komisji serwitutowych wydanej, przyjęto wartość kartofel tylko jako równą wartości $\frac{1}{7}$ do $\frac{1}{6}$ części żyta. — Nadto jasną jest rzeczą, że kartofle nawet w stosunku do swojej wartości pożywnej muszą mieć w miejscu produkcji cenę mniejszą niż żyto, już dla tego, iż w stosunku do swojej ceny większą mają wagę, przeto koszta ich transportu są daleko większe*). — Okoliczności te muszą być uwzględnione już nawet stosownie do informacji dla rewizji wydanej, która w §. 11 poleca uwzględniać jakość produktu, trudność odbytu i stosunkowy koszt transportu.

Po rozważeniu tych okoliczności słusznem będzie przyjmować cenę kartofel równą 14 do 18% ceny żyta, czyli $5\frac{1}{2}$ do 7 razy mniejszą od tejże ceny**). W tych granicach należałoby ustanawiać cenę kartofel wyższą w rzadkich gminach, w których kartofle się nie psują lub mniej się psują, lub w gminach, blizkich miejsc targowych, kartofle konsumujących; mniejszą zaś w gminach innych.

c) Ceny siana i innych roślin trawiastych.

Ceny siana łąkowego i innych roślin trawiastych powinny tak być w każdej gminie ustanowione, aby w porównaniu tak między sobą jako też i do ceny katastralnej głównego produktu, (więc w regule do ceny żyta) odpowiadały dokładnie stosunkom lokalnym w gminie (§. 12 informacji dla rewizji).

Organa katastralne przyjmowały dotychczas ceny siana podług pewnych stosunków do cen zboża, mianowicie owsa; przyjmowały w regule cenę centnara siana z koniczyny jakoteż i siana słodkiego łąkowego równą cenie n. a. mecy owsa, a ceny siana mieszanego i kwaśnego i potrawu w pewnych między niemi odstępach, i w takich stosunkach do ceny owsa, które mniej więcej odpowiadały stosunkowi dla słodkiego siana przyjętemu. Takie stosunki cen siana nie mogą odpowiadać ani teorii, ani praktyce gospodarskiej. Odwoływały się organa katastralne na prawidła ekonomiczne, równające wartość pożywną centnara dobrego siana z 50 funtami owsa. Pominąwszy, iż tylko siano bardzo dobrze zebrane ma taką wartość — co u nas rzadko się zdarza dla deszczów świętojańskich, — musimy tu głównie podnieść okoliczność, że wartość pożywna wcale jeszcze nie daje miary dochodu pieniężnego, który nie może być w równym stosunku do wartości pożywnej przy sianie i przy zbożu, gdyż siano tylko dla bydła, zboże zaś także na inne służy użytki. Ceny siana i potrawu w katastralnych naszych operatach ustanowione są, w stosunku do cen zboża, daleko wyższe, niż w prowincjach najpierw szacowanych, i niż to wskazują daty przeciętne z prowizoryum gruntowego z roku 1820 i z wykazów cen z roku 1824, sporządzonych w roku 1826.

Powody, które powyżej przytoczyliśmy za znizieniem ceny kartofel, przemawiają w daleko większym stopniu za znizieniem ceny siana i potrawu, gdyż kartofle w najznaczniejszej części służą dla ludzi, siano tylko dla bydła; siana stosunkowo jeszcze daleko mniej się sprzedaje niż kartofel; siano także dla większej objętości swojej stosunkowo więcej sprawia kosztów przy wywozie; cena katastralna kartofel stosuje się do produktu zebranego, gdy cena siana i potrawu jest także zastosowaną do trawy spasanej na łąkach i pastwiskach, do trawy na ugorach a nawet i na rowach.

*) Waga n. a. mecy kartofel z małym czubem równą jest wadze żyta. Weźmy n. p., iż w mieście cena żyta jest 3 zł., a kartofel 50 centów; fura zaś 12 mecami naładowana kosztuje z pewnej gminy do tego miasta z rogatką 1 zł. 50 cent., więc na mecę wypadnie $12\frac{1}{2}$ cent., co czyni około 4% od ceny żyta a 25% od ceny kartofel. Po odtrąceniu kosztów transportu zostanie za żyto 2 zł. $87\frac{1}{2}$ cent., a za kartofle $37\frac{1}{2}$ cent.; więc cena kartofel, która była w mieście 6 razy mniejszą od ceny żyta, będzie po odtrąceniu kosztów transportu już około $7\frac{1}{2}$ razy od ceny żyta mniejszą.

***) W gminach, w którychby zamiast żyta był owies głównym produktem, w którychby więc ceny kartofel ustanawiane być miały w stosunku do ceny owsa, wypadłaby cena kartofel na 36 do 45% ceny owsa.

To też informacja dla rewizji poleca, przy ustanawianiu cen siana i wszelkich roślin pastewnych, uwzględniać nie tylko okoliczności przy produktach podrzędnych z roli uwzględniać się mające (t. j. jakość i ilość ziemiopłodów, i czy ziemiopłód stanowi przedmiot obszerniejszego handlu, czy z łatwością lub trudnością odbyt znajduje, czy w stosunku do swej objętości ceny i wagi mniejszego lub większego kosztu wymaga) — lecz także i sposób użycia roślin pastewnych, przestrzeń i położenie gruntów trawę rodzących, i stosunek tej przestrzeni do przestrzeni ornych gruntów.

Jak więc зниżenie cen siana w ogóle jest niezbędnem, tak równie koniecznem jest badać stosunki miejscowe, którym ceny siana i potrawu mają odpowiadać dokładnie. Większą więc stosunkowo cenę przyjąć potrzeba n. p. w gminach, które mają małą przestrzeń łąk i pastwisk w stosunku do przestrzeni ról, więc traw wszystkich korzystnie użyć mogą; lub które dla bliskości miasta, więcej siana konsumującego, znacznieszą część sprzedają w stanie, albo które z powodu bliskości takiego miasta zużyć mogą siano do produkcji mleka i mleko sprzedają w stanie surowym, gdyż ze wszystkich płodów zwierzęcych mleko najlepiej się opłaca, gdzie w stanie surowym może być sprzedane. Mniejszą zaś stosunkowo cenę przyjąć wypadnie w gminach, w których łąk i pastwisk wiele, w których siano się nie sprzedaje albo małą ma cenę, w których mleka w stanie surowym sprzedają nie można, w których nakoniec rośliny trawiaste służą już tylko do produkcji mięsa lub do chowu bydła.

Położenie gruntów trawę rodzących potrzeba uwzględnić przy ustanawianiu cen szczególnie w takich miejscach, gdzie wylewy wód szkodzą jakości trawy; a najbardziej w górach, w których są pastwiska od wsi odległe, tylko dla owiec lub młodszego bydła służące. Dla gmin górskich, które obok blizkich mają także odległe grunta, trawę rodzące, mogą i powinny zdaniem naszym proponowane być w razie potrzeby ceny dwojakie dla jednego i tego samego gatunku siana (n. p. siana lub potrawu słodkiego, lub mięszanego), mianowicie: większe dla gruntów blizkich, mniejsze dla zbyt odległych. Ustanawianie takich dwojakich cen w gminach górskich praktykowane było w krajach dawniej szacowanych.

Zdarzało się w operatach katastralnych gmin niektórych, iż aby nie mnożyć klas gruntów, kładziono łąki słodką trawę rodzące w jedną klasę z łąkami innymi, i — aby je zrównać w dochodzie, umieszczano dla tych łąk zamiast mniejszej ilości siana słodkiego, większą ilość siana mięszanego lub kwaśnego. Dla takich gmin trzeba także sprawdzić i ustanowić cenę siana słodkiego i otawy słodkiej, aby strony wiedziały, jaka powinna być katastralna cena tego produktu w gminie się znajdującemu. Cena ta może być także potrzebna; czy to przy dalszej operacji rewizyjnej, w której przyjdzie kombinować cenę z przychodem w naturze, czy też przy reklamacyach, w których mogą być klasy inaczej ustanowione, więc łąki z trawą słodką od innych odłączone.

A) Po kilkakrotnych obradach ze znakomitszymi gospodarzami naszymi, ułożyliśmy tabelę załączoną **A)**, która wskazuje stosunki cen, na teorii i praktyce naszego kraju oparte, między pojedynczymi produktami rolnymi i łąkowymi, i stosunek cen każdego z tych produktów do ceny żyta.

Musimy tu jeszcze dodać uwagę, że gdyby dla popierania stosunków cen przytaczano przypadki pojedynczych sprzedaży, szczególnie z czasów nowszych, to trzeba brać te przypadki ze sprzedaży działanych na miejscu przez samych producentów i w porach roku takich, w których produkt dotyczący zwykle w większych ilościach bywa przedawany.

Już wyżej wspominaliśmy, że co do cen głównych gatunków zboża (pszenicy ozimej, żyta ozimego, jęczmienia, owsa) mogą być czynione uwagi i wnioski; lecz cyfry tych cen muszą pozostać w operacie katastralnym niezmiennie, dopóki wyższe Władze nie zadecydują inaczej. — Co do cen innych ziemiopłodów z ról i łąk, nie są komisye szacunkowe związane ani tą ceną, która jest w operacie gminy, ani stopniami cen w krajowej taryfie ustanowionymi; lecz winny podać cenę każdego z tych ziemiopłodów taką, jaka w skutek sprawdzenia potrzebną się okaże (§. 15 informacji dla rewizji).

II.

Co do ceny drzewa *).

Najważniejszym niemal czynnikiem przy szacowaniu lasów są ceny drzewa. Bardzo wiele skarg było przeciw dowolnemu tych cen ustanawianiu. To też §. 13 informacyi poleca wysledzić te ceny najdokładniej, i daje szczegółowe do tego wysledzenia przepisy.

Należy przestrzegać ścisłego wykonania tych przepisów, do których dla wyjaśnienia dodajemy następujące uwagi:

Podług wstępu do §. 13 i podług §. 5 informacyi, dochodzić będzie cen drzewa komisya złożona z komisarza i mężów zaufania; a do tej czynności komisyjnej mają być powołani właściciele większych obszarów lasowych lub tychże zastępcy, w tym celu mianowani — i ile możności także rzeczoznawcy, obeznani z miejscowemi stosunkami gospodarstwa leśnego.

Do ustępu a).

Cena drzewa ma być wysledzona na podstawie sprzedaży rzeczywistych przez posiadacza lasu zdziałanych, więc nie przez przekupniów. Cena drzewa winna być dochodzoną dla każdego gatunku drzewa według miary sągowej w lesie używanej; a jeżeli miary były rozmaite, to należy podać każdą z tych miar osobno, jakoteż ile możności ilość drzewa według każdej miary sprzedanego **).

Do ustępu b).

Jeżeli sprzedaż częściowo lub w całości nie odbywała się na zrębie samym, lecz na składzie w lesie lub w magazynie, albo z dostawą na inne miejsce odbytu, to trzeba ile możności wysledzić: jaka część drzewa była sprzedaną na każdym z tych miejsc i za jaką cenę, i potrącić należyte koszta ściągania, splawiania, składania i dostawy, do których to kosztów należą oczywiście nietylko zapłata fur i robotników pieniędzmi, lecz także i dawane im naturalia.

Do ustępu c) i d).

Przy robieniu sągów w lesie zwykle do przecinania drzew nie używają u nas piły lecz siekiery. W niektórych tylko okolicach używają piły, albo po części piły a po części siekiery. Przy użyciu piły płaci się zwykle robotnikom od sága daleko więcej, niż gdy się rąbie siekierą. Lecz przy użyciu siekiery odpadają trzaski, które w miarę grubości drzewa wynoszą 10 do 20% tegoż drzewa. Rzeczoznawca potrafi w danym przypadku osądzić, wiele odpada na trzaski. Posiadacz lasu prawie nigdzie nie ma użytku z tych trzasek, które po części zabierają ludzie robiący sági, a po części zostają w lesie bez żadnego użytku. Odpadanie trzasek jest jednym z kosztów wyrębu. Jeżeli więc w którym lesie policzy się na koszt rąbania tylko mniejsza zapłata, dawana przy rąbaniu z użyciem siekiery, to potrzeba dodać do tej zapłaty jeszcze wartość drzewa, odpadającego na trzaski.

Do ustępu e).

Do innych różnych kosztów w §. 13 wyraźnie niewymienionych, a w ustępie e) w ogólności wspomnianych, mają oczywiście policzone być także koszta utrzymania i dozoru składów lub magazynów, jeżeli drzewo w nich się sprzedaje, jakoteż faktorne i inne koszta przy sprzedaży.

Przy liwerunkach do kolei żelaznej i tp, również przy sprzedażach drzewa z dostawą, zdarza się często (z różnych przyczyn, których przytaczać nie chcemy), iż aby oddać na

*) Doszła nas wiadomość, że mężowie zaufania mianowani dla lasów, mają sobie przydzielone zbyte rozległe dystrykty inspektorackie. Gdyby temu nie mogli podołać, niech natychmiast udadzą się do Wydziału krajowego z prośbą, aby dla okolic odległych od ich mieszkania mianował innych mężów zaufania albo zastępców.

***) Np. sprzedano drzewa bukowego 200 łatrów, 8' wysokich, 6' szerokich, 6' długości polan po 2 złr. 20 ct.; sągów 300, 7' wysokich, 6' szerokich, 3' długości polan po 1 złr. 10 ct.; drzewa osikowego 350 sągów, 6' wysokich, 6' szerokich, 8' długości polan, po 70 centów itd.

II.

Co do ceny drzewa *).

Najważniejszym niemal czynnikiem przy szacowaniu lasów są ceny drzewa. Bardzo wiele skarg było przeciw dowolnemu tych cen ustanawianiu. To też §. 13 informacyi poleca wysledzić te ceny najdokładniej, i daje szczegółowe do tego wysledzenia przepisy.

Należy przestrzegać ścisłego wykonania tych przepisów, do których dla wyjaśnienia dodajemy następujące uwagi:

Podług wstępu do §. 13 i podług §. 5 informacyi, dochodzić będzie cen drzewa komisya złożona z komisarza i mężów zaufania; a do tej czynności komisyjnej mają być powołani właściciele większych obszarów lasowych lub tychże zastępcy, w tym celu mianowani — i ile możliwości także rzeczoznawcy, obeznani z miejscowemi stosunkami gospodarstwa leśnego.

Do ustępu a).

Cena drzewa ma być wysledzona na podstawie sprzedaży rzeczywistych przez posiadacza lasu zdziałanych, więc nie przez przekupniów. Cena drzewa winna być dochodzoną dla każdego gatunku drzewa według miary sągowej w lesie używanej; a jeżeli miary były rozmaite, to należy podać każdą z tych miar osobno, jakoteż, ile możliwości ilość drzewa według każdej miary sprzedanego **).

Do ustępu b).

Jeżeli sprzedaż częściowo lub w całości nie odbywała się na zrębie samym, lecz na składzie w lesie lub w magazynie, albo z dostawą na inne miejsce odbytu, to trzeba ile możliwości wysledzić: jaka część drzewa była sprzedaną na każdym z tych miejsc i za jaką cenę, i potrącić należyte koszta ściągania, splawiania, składania i dostawy, do których to kosztów należą oczywiście nietylko zapłata fur i robotników pieniędzmi, lecz także i dawane im naturalia.

Do ustępu c) i d).

Przy robieniu sągów w lesie zwykle do przecinania drzew nie używają u nas piły lecz siekiery. W niektórych tylko okolicach używają piły, albo po części piły a po części siekiery. Przy użyciu piły płaci się zwykle robotnikom od sąga daleko więcej, niż gdy się rąbie siekierą. Lecz przy użyciu siekiery odpadają trzaski, które w miarę grubości drzewa wynoszą 10 do 20% tegoż drzewa. Rzeczoznawca potrafi w danym przypadku osądzić, wiele odpada na trzaski. Posiadacz lasu prawie nigdzie nie ma użytku z tych trzasek, które po części zabierają ludzie robiący sągi, a poczęści zostają w lesie bez żadnego użytku. Odpadanie trzasek jest jednym z kosztów wyrębu. Jeżeli więc w którym lesie policzy się na koszt rąbania tylko mniejsza zapłata, dawana przy rąbaniu z użyciem siekiery, to potrzeba dodać do tej zapłaty jeszcze wartość drzewa, odpadającego na trzaski.

Do ustępu e).

Do innych różnych kosztów w §. 13 wyraźnie niewymienionych, a w ustępie e) w ogólności wspomnionych, mają oczywiście policzone być także koszta utrzymania i dozoru składów lub magazynów, jeżeli drzewo w nich się sprzedaje, jakoteż faktorne i inne koszta przy sprzedaży.

Przy liwerunkach do kolei żelaznej i tp, również przy sprzedażach drzewa z dostawą, zdarza się często (z różnych przyczyn, których przytaczać nie chcemy), iż aby oddać na

*) Doszła nas wiadomość, że mężowie zaufania mianowani dla lasów, mają sobie przydzielone zbyt rozległe dystrykty inspektorskie. Gdyby temu nie mogli podołać, niech natychmiast udadzą się do Wydziału krajowego z prośbą, aby dla okolic odległych od ich mieszkania mianował innych mężów zaufania albo zastępców.

***) Np. sprzedano drzewa bukowego 200 katrów, 8' wysokich, 6' szerokich, 6' długości polan po 2 zhr. 20 ct.; sągów 300, 7' wysokich, 6' szerokich, 3' długości polan po 1 zhr. 10 ct.; drzewa osikowego 350 sągów, 6' wysokich, 6' szerokich, 8' długości polan, po 70 centów itd.

miejscu odbytu ilość drzewa zakontraktowaną, potrzeba wydać z lasu daleko więcej *). Bywały przypadki, w których taka nadwyżka sięgała 10 do 30%. — Takie stosunki należy uwzględnić w miarę okoliczności, albo przez dodanie rzeczony nadwyżki do kosztów dostawy, albo też przez przyjęcie większej liczby sągów sprzedanych za sumę ogólną za nie uzyskaną. Jeżeli np. posiadacz lasu zawarł kontrakt z innym przedsiębiorcą o dostawę pewnej ilości drzewa zaliwerowanego, i temu przedsiębiorcy prócz zapłaty pieniężnej daje pewną część drzewa w dodatku lub na możliwe dokłady, to tę dodaną część drzewa do kosztów dowozu doliczyć wypada **). Jeżeli zaś sam posiadacz lasu odstawia zaliwerowaną pewną ilość, i aby ją oddać w miejscu odbytu wyda z lasu ilość większą, wtedy należy całą ilość wydaną z lasu z kosztami jej transportu przyjąć do obliczenia, i rozdzielić na nią ową sumę, jaką otrzymano za drzewo odstawione ***). We wszystkich podobnych przypadkach należy także przy obliczaniu i odtrącaniu kosztów wyrębu i stawiania sągów, uwzględnić te koszty odnośnie do całej ilości sągów wydanych, więc odtrącić całą sumę tych kosztów od sumy za drzewo otrzymanej †).

Do ustępu f).

Dopiero po odtrąceniu wszystkich kosztów od ceny za zwyczajową lasową miarę drzewa otrzymanej, ma być pozostająca czysta cena zredukowaną na miarę katastralną; a w przypadku, gdyby wysledzone ceny jednego i tego samego gatunku drzewa były rozmaite, wtedy potrzeba obliczyć przecięcia ile możności podług ilości drzewa po rozmaitych cenach sprzedawanego.

Sąg katastralny ma 6 stóp wysokości, 6 stóp szerokości, i 30 cali czyli $2\frac{1}{2}$ stóp długości polan, zatem 90 stóp kubicznych. Na tę więc miarę powinny być zredukowane ceny za zwyczajowy sąg lasowy wysledzone ††).

Zdarza się często, że mała ilość drzewa sprzedaje się w miejscu w lesie za cenę wyższą konsumentom miejscowym, którzy więcej płacą za drzewo bliżkie; większa zaś część drzewa sprzedaje się za cenę mniejszą kupcom hurtownym na wywóz, lub też sprzedaje się w maga-

*) Przy liwerunkach do kolei żelaznych zdarza się, iż każą składać znaczną ilość, np. 20 sągów w jednym rzędzie, a zarząd stacyjny odbiera i wydaje kwit dopiero po odstawieniu wielkiej ilości np. 200 sągów. Mijają tygodnie, zanim liwerujący cały rząd o 20 sągach ustawić jest w stanie; a mijają miesiące, zanim odstawi 200 sągów. Ztąd pochodzi, że liwerujący nie jest w stanie kontrolować swoje drzewo ani przy odstawianiu ani na składzie, i dopiero przy odbieraniu kwitu dowiaduje się o znacznych defektach, które na jego koszt spadają.

**) Np. posiadacz lasu, wzięwszy liwerunek 300 sągów drzewa, ugodził się z przedsiębiorcą, który ma odstawić to drzewo po 2 złr. 50 ct. od sąga, i dodał mu 50 sągów, (których wartość w lesie jest 1 złr. 50 ct.), jako dodatek do zapłaty lub na pokrycie możliwych strat albo dokładów; wtedy policzy się zapłata za dostawę od 300 sągów po 2 złr. 50 ct., tj. 750 złr., i doliczy się wartość dodanych 50 sągów (po 1 złr. 50 ct.), więc 75 złr., co uczyni razem 825 złr.: rozdzieliwszy tę kwotę na zaliwerowaną ilość 300 sągów, wypadnie koszt transportu od sąga po 2 złr. 75 ct.

***) Np. posiadacz lasu liwerował 300 sągów po 5 złr., więc odebrał za nie 1500 złr.; odstawić zaś musiał więcej, np. 350 sągów, i płacić za dostawę po 2 złr. od każdego z tych sągów; koszt więc transportu wynosi od 350 sągów 700 złr., które odtrąciwszy od sumy 1500, jaką wziął za cały liwerunek, zostanie mu suma 800 złr.; tę sumę potrzeba rozdzielić na całą wydaną z lasu ilość 350 sągów; zostanie więc za sąg po 2 złr. $28\frac{1}{2}$ ct.

†) Przyjmijmy przykład poprzedzający, w którym na 300 sągów w liwerunku zapłaconych, odstawiono z lasu 350 sągów, a po odtrąceniu kosztów dostawy zostało za te 350 sągów tylko 800 złr. Jeżeli wyręb piłą (albo siekierą z dodaniem wartości odpadłych trzasek) kosztował po 80 ct., a ściąganie po 10 ct. razem po 90 ct. od sąga, więc te koszty trzeba policzyć od całej ilości 350 sągów, i wypadnie suma 315 złr., którą odtrąciwszy od rzeczonych 800 złr. zostanie 485 złr.; tę sumę rozdzieliwszy na 350 sągów zostanie za sąg 1 złr. $38\frac{1}{3}$ ct.

††) Jeżeli n. p. lasowy sąg drzewa bukowego ma po wyschnięciu 8' wysokości, 6' szerokości i 3' długości polan, więc 144' kubicznych — i za ten sąg wysledzoną była czysta cena po odtrąceniu kosztów 1 zł. 40 cent., wtedy z tej ceny zredukowanej na sąg katastralny w stosunku: jak 144 do 90, zostanie za tenże sąg $87\frac{1}{2}$ centów, czyli 50 kr. mon. konw.

Jeżeli drzewo sprzedawane było nie wyschnięte, to od wysokości sąga lasowego wypadnie odtrącić, około trzech cali przy drzewie twardem, a około 6 cali przy drzewie miękkim.

zynach albo z odstawą na inne miejsca odbytu, przyczem, po odtrąceniu kosztów magazynowych i dostawy zostaje także cena daleko mniejsza, niż płacą konsumenci miejscowi. Dlatego też nie powinien się brać za podstawę jeden rodzaj sprzedaży, ani też obliczać przecięcia podług rodzajów sprzedaży — lecz podług ilości drzewa ze wszystkich rodzajów sprzedaży *).

Takiego przeciętnego obliczenia przestrzegać szczególnie należy przy wysledzaniu cen w lasach kameralnych lub innych większych lasach, w których są taryfy cen na sprzedaż miejscową, w których jednak część drzewa nie sprzedaje się na miejscu, lecz inaczej.

Zdarza się, iż leśniczowie stawiają dowolne ceny na drzewo w potrzeb własnego skarbu brane, aby wykazać większy dochód lasowy. Takie ceny nie są cenami sprzedaży, więc nie powinny być uwzględnione, tem bardziej, gdy ustęp a) §. 13 informacyi: poleca dochodzić ceny drzewa tylko na podstawie sprzedaży rzeczywistych.

Z tegoż samego powodu nie należy brać za podstawę do obliczeń, taryfy cen dla lasów ustanawiane, lecz ceny przy sprzedażach rzeczywiście osiągnięte.

Do ustępu g).

Ustęp ten poleca dochodzić przedewszystkiem sprzedaży drzewa na pniu.

Jeżeli taka sprzedaż odbywa się za cenę ustanowioną na sęgi, to obliczenie ceny drzewa z niej nie podlegnie trudnościom.

Jeżeli zaś taka sprzedaż odbywa się całemi sekcyami albo morgami, to ona tylko wtedy nie może być użytą do obliczenia ceny drzewa, jeżeli zdziałaną była w skutek niegospodarności lub naglącej potrzeby (*Noth*) posiadacza; albo też jeżeli na sprzedanej drzewa przestrzeni nie znajduje się w czasie sprzedaży drzewostan pełny (to jest jeżeli z tej przestrzeni przed sprzedażą część drzewa wybrano), a wybranej ilości drzewa nie można dociec dokładnie.

Przy użyciu sprzedaży pewnych przestrzeni drzewa do obliczenia jego ceny, potrzeba najpierw osądzić wiele sągów ta przestrzeń wydała; potem odtrącić od ceny za całą przestrzeń uzyskanej nadwyżkę wartości drzewa materiałowego, tam się znajdującego, którą w przybliżeniu oznaczy rzeczoznawca — a pozostającą po tem odliczeniu kwotę podzielić przez całą liczbę sągów na tej przestrzeni uzyskaną, i cenę za sąg zwyczajowy wypadającą zredukować na sąg katastralny **).

Do ustępu h).

Bardzo ważnym jest przepis tego ustępu szczególnie w okolicach wiele lasów mających, w których mniejsza lub większa część drzewa nie zużywa się, w których gałęzie i wierzchy żadnej nie mają wartości i gniją w lesie, w których nakoniec podlejsze gatunki drzewa (n. p. osika, lipa) w największej części albo całkiem odbytu nie znajdują.

Wszystkie te okoliczności potrzeba dokładnie opisać, dla każdej klasy lasów dotyczącej gminy, — również podać w jakim stosunku ilość drzewa, w przecięciu rocznie zużyta, stoi do

*) Jeżeli n. p. przedano 20 sągów konsumentom miejscowym, i te po odtrąceniu kosztów wyregu przyniosły po 1 zł. 50 cent, razem 30 zł.; zaś kupcowi hurtownemu lub z odstawą sprzedano 300 sągów — i te, po strąceniu kosztów dowozu i innych kosztów przyniosły po 80 cent. za sąg, więc 240 zł., to tę kwotę 240 zł. trzeba zsumować z owemi 30 zł., i będzie razem 270 zł., które podzieliwszy przez całą ilość 320 sprzedanych sągów, wypadnie za sąg przeciętnie po $84\frac{1}{3}$ cent. czyli 48 kr. mon. konw.

**) N. p. 4 morgi drzewa sprzedano za 350 zł. Uzyskano na tych morgach 220 sągów drzewa opałowego, mających 7' wysokości, 6' szerokości i 3' długości polan; jakoteż i drzewo materiałowe, którego masa równa się 60ciu takim sągów, i które ma wartość o 50% wyższą od drzewa opałowego. Należy więc najpierw odtrącić nadwyżkę wartości drzewa materiałowego, tym sposobem, iż od ogólnej masy 60 sągów tego drzewa odtrąci się 20, zostanie więc 40, które dodawszy do sumy 220 sągów opałowych, uczyni razem 260 sągów. Tą ilością sągów podzieli się suma 350 zł. za całą przestrzeń otrzymana, i wypadnie sąg jeden po 1 zł. $34\frac{1}{2}$ centów, czyli 1 zł. 17 kr. mon. konw.

rocznego przyrostu drzewa, — gdyż okoliczności te muszą wpłynąć po części na katastralną cenę drzewa, po części zaś na oszacowanie przychodu w naturze.

Do ustępów i), k), l).

Przepisy w tych ustępach zawarte nie potrzebują bliższego objaśnienia; przestrzegać ich należy najściślej.

Zwrócimy tylko uwagę na tę okoliczność, iż według naszej wiadomości w dotychczasowych operatach katastralnych przyjmowano najczęściej stosunki cen między pojedynczymi gatunkami drzewa, podług prawideł idealnych o ich wartości opałowej; brano w regule za podstawę wysledzoną cenę lepszego gatunku drzewa, i układano na tej podstawie ceny dla innych gatunków w takim stosunku, w jakim się ma idealna wartość opałowa tych gatunków do wartości opałowej gatunku pierwszego.

Błędnem było to postępowanie, niezgodnem z przepisami, które rzeczywistości trzymać się polecają, i niezgodnem z rzeczywistością, która wedle rozmaitych okoliczności miejscowych, rozmaite stosunki cen między pojedynczymi gatunkami drzew wykazywać musi. Przypuściwszy nawet (co się nie zgadza z rzeczywistością), iż cena każdego gatunku drzewa opałowego stosuje się w miejscu odbytu do wartości opałowej tego gatunku; to cena na pniu w lesie musi znacznie oddalić się od tego stosunku, z tej przyczyny, iż koszt dowozu przy gatunkach, mających mniejszą wartość opałową, będzie w stosunku do tej wartości daleko większy, niż koszt dowozu przy gatunkach mających wartość opałową większą. *)

Podług rzeczywistości będzie w ogóle cena czysta w lesie dla gatunków drzewa podlegszych, w stosunku do ich wartości opałowej, daleko mniejszą niż dla gatunków lepszych; a w okolicach obfitujących w lasy zdarzy się często, iż gatunki podlegsze nie będą miały żadnej wartości, chociaż gatunki lepsze znajdują odbyt.

Do ustępu 2.

Z daleko większą jeszcze ostrożnością, niż przy cenach z lat najnowszych, postępować należy przy śledzeniu cen z roku 1824. Bardzo rzadko znaleźć można dokładniejsze o tych cenach zapiski. Nawet z lasów kameralnych, gdzie rachunki dokładnie były prowadzone, trudno dzisiaj znaleźć rachunki takie, z którychby można dojść dokładnie cenę przeciętną drzewa z roku 1824, czystą w lesie na pniu po odtrąceniu wszystkich kosztów. Zachowały się wprawdzie jeszcze rejestry główne, wykazujące ceny; lecz rzadko już znaleźć można załączniki tych rejestrów, któreby wykazywały, z której części lasu drzewo pochodziło, gdzie zostało sprzedane, i jakie przytem były koszta. Nie dbano o zachowanie tych załączników i niszczone je nawet w czasach ostatnich razem z niepotrzebnymi aktami, chociaż one tak bardzo dla celów katastralnych były potrzebne.

Co do użycia rejestrów z roku 1824, tak z dóbr kameralnych jakoteż i prywatnych w ogóle, zalecamy jak największą ostrożność w przekonywaniu się: jakie miary drzewa istniały podówczas w lesie, z którego pochodzą rejestry; na jakim miejscu drzewo było sprzedawane; jakie koszta przy tem sprzedający ponosił. Gdyby względem niektórych pozycji sprzedaży zachodziła wątpliwość co do tych okoliczności, to pozycję tę nie trzeba uwzględniać.

Co do rejestrów z lasów kameralnych z roku 1824 musimy jeszcze dodać uwagę, że z nich nie można wyciągać tylko ceny taryfowe, lub ceny mniejszych ilości drzewa, podług taryfy dla miejscowych konsumentów sprzedanego; lecz muszą oczywiście także uwzględnione być sprzedaże większe z dostawami, które to dostawy odbywały się podówczas albo pańszczyzną, albo też za małą opłatą, za którą dawni poddani w dobrach kameralnych z mocy kontraktów tak zwanych abolicyjnych (zwykle w przeszłym jeszcze wieku zawartych) drzewo dosta-

*) Jeżeli n. p. za sąg buczyny w miejscu odbytu płaci się 6 zlr., za sąg osiczyny zaś 3 zlr., więc o połowę mniej, a koszt dowozu sęga buczyny wynosi 3 zlr., zaś sęga osiczyny 2 zlr. 25 cent.; to po odtrąceniu kosztów dowozu zostanie w lesie za sąg bukowy 3 zlr. a za sąg osikowy 75 centów, więc już cztery razy mniej niż za sąg bukowy.

wiać byli obowiązani. Ceny, które idealnie zapisywano za dnie pańszczyźniane, równie jak i zapłata z mocy kontraktów abolicyjnych za dowóz jakoteż i za rąbanie drzewa dawana, nie mogą być przyjęte za jedyną podstawę do obliczenia kosztów dowozu i rąbania; gdyż te ceny idealne i zapłaty były, jak nam z aktów niektórych wiadomo, mniejsze od zapłaty robotnika wolnego. Potrzeba więc starać się o należyte sprostowanie cyfry kosztów dowozu i wyrębu, do czego (jeżeli się nie znajdą dane w aktach z roku 1824) posłużą po części ceny dni roboczych dla katastru ustanowione, a po części stosunek teraźniejszych kosztów dowozu i wyrębu drzewa, do teraźniejszych cen drzewa.

Przy dochodzeniu cen drzewa z roku 1824 trzeba także dokładnie wysledzić i te w ustępie *h*) wskazane okoliczności, jaka ilość drzewa w owym roku lub w latach około 1824 bywała wyrębywaną i zużywaną, i w jakim ona jest stosunku do rocznego przyrostu drzewa; niemniej, jakie gatunki drzewa nie znajdowały odbytu, — gdyż te okoliczności muszą oczywiście wpłynąć na ustanowienie ceny. Cena w roku 1824 za małą stosunkowo ilość drzewa uzyskana, nie może być bezwzględnie zastosowaną.

Przy większych obszarach lasowych należy także dokładnie wysledzić, w których częściach lasu ceny wykryte z roku 1824 były praktykowane, i dla tych samych części lasów wysledzić także ceny teraźniejsze; aby z tych danych wykryć należyte stosunek cen teraźniejszych do cen z roku 1824, który to stosunek jest nadzwyczaj ważnym, bo ma służyć za podstawę do redukcji cen teraźniejszych w gminach innych.

Ostatni ustęp §. 13 informacyi dla rewizyi poleca, aby komisya szacunkowa — nie mogąca w gminach do komisji przeznaczonych lub w gminach analogicznych dociec czystej ceny drzewa z roku 1824 — zapisała to w akcie i dochodzenie swoje zakończyła. W takich przypadkach będzie komisji krajowej staraniem na podstawie dat innych wynaleść stosunek, w jakim wykryte ceny drzewa teraźniejsze mają być redukowane.

A.

T a b e l a

wykazująca stosunek cen ziemiopłodów z ról i łąk do ceny żyta.

Przyjąwszy cenę n. a. macy **żyta ozimego** w cyfrze 100 — wypadają ceny:

	za n. a. macy na 135 do 150
Pszeniczy ozimej	60 " 65
Jęczmienia	36 " 42
Owsa	115 " 130
Pszeniczy jarej	87 " 93
Żyta jarego	90 " 100
Grochu lub fasoli	80 " 90
Bobu	70 " 80
Wyki i soczewicy pastewnej	50 " 60
Hreczki	75 " 90
Prosa	60 " 80
Kukurudzy	14 " 18
Kartofel	centnar " 23 " 34
Koniczyny i siana słodkiego	" " 16 " 27
Siana mieszanego	" " 10 " 18
Siana kwaśnego	" " 15 " 24
Potrawy słodkiego	" " 10 " 19
„ mieszanego	" " 6 " 12
„ kwaśnego	

Podług tych stosunków ułożoną została następująca tablica, w której — przy każdym stopniu ceny żyta ozimego przyjętym w katastrze — wykazano, jakie ceny innych produktów przyjąćby wypadało. — W tej tabeli zestawione są dość obszerne granice, w obrębie których wypadnie znaleźć cyfrę odpowiadającą jakości i ilości produktu — i innym stosunkom miejscowym, o których w piśmie naszym wspomnieliśmy.

t o p o w i n n a   b y ć   c e n a

Jeżeli katastralna cena żyta ozimego jest	Pszenicy ozimej		Jęcz- mienia		Owsa		Pszenicy jarej		Żyta jarego		Grochu i Fasoli		Bobu		Wyki i Soczowicy pastewnej		Hreczki		Prosa		Kuku- rudzy		Kartofel		Koni- czyny i słodkie- go Siana		Mięsza- nego Siana		Kwaś- nego Siana		Otawy słodkiej		Otawy mięsza- nej		Otawy kwaśnej						
	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do	od	do			
	za n. a. mecę kr. M. konw.														za n. a. mecę krajcarów monetą konwencyjną														za centnar wiedeński krajcarów mon. konw.												
56	75	84	33	37	21	23	65	73	49	52	50	56	45	50	40	44	28	33	42	50	33	45	8	10	13	19	9	15	6	10	8	13	6	11	3	7					
52	70	78	31	34	19	21	60	68	45	48	47	52	42	47	37	42	26	31	39	47	31	42	7	9	12	18	8	14	5	9	8	12	5	10	3	6					
48	65	72	29	32	17	20	55	62	42	45	43	48	38	43	34	38	24	29	36	43	29	39	7	9	11	16	7	13	5	9	7	11	5	9	3	6					
44	59	66	26	29	16	19	51	57	38	41	40	44	35	40	31	35	22	26	33	40	26	35	6	8	10	15	7	12	4	8	6	10	4	8	3	5					
40	54	60	24	26	14	17	46	52	35	37	36	40	32	36	28	32	20	24	30	36	24	32	5	7	9	14	6	11	4	7	6	9	4	8	2	5					
36	48	54	22	24	13	15	41	47	31	33	32	36	28	32	25	29	18	21	27	32	21	29	5	7	8	12	6	10	3	6	5	9	4	7	2	4					
32	43	48	19	21	11	13	37	42	28	30	29	32	25	29	22	26	16	19	24	29	19	26	4	6	7	11	5	9	3	6	5	8	3	6	2	4					
28	38	42	16	18	10	12	32	37	24	26	25	28	22	25	20	22	14	17	21	25	17	22	4	5	6	9	4	8	3	5	4	7	3	5	2	3					
24	32	36	14	15	8	10	27	31	21	22	22	24	19	22	17	19	12	14	18	22	14	19	3	5	5	8	4	7	2	4	4	6	2	5	1	3					

112

Lp. poz. (nr. listy)		Miesiące												Razem	
		Styczeń	Luży	Marc	Kwiec	Maj	Czer	Lipiec	Sierp	Wrzes	Paździ	Listop	Grudni	Łączn.	Średn.
53	...														
54	...														
55	...														
56	...														
57	...														
58	...														
59	...														
60	...														
61	...														
62	...														
63	...														
64	...														
65	...														
66	...														
67	...														
68	...														
69	...														
70	...														
71	...														
72	...														
73	...														
74	...														
75	...														
76	...														
77	...														
78	...														
79	...														
80	...														
81	...														
82	...														
83	...														
84	...														
85	...														
86	...														
87	...														
88	...														
89	...														
90	...														
91	...														
92	...														
93	...														
94	...														
95	...														
96	...														
97	...														
98	...														
99	...														
100	...														

III.

Dodatkowe uwagi nad katastralnymi cenami ziemiopłodów.

Do podanych już poprzednio wskazówek o cenach ziemiopłodów, dodamy jeszcze uwagi następujące:

Przy wysledzaniu cen siana i potrawu powinien być brany w regule za podstawę stosunek wartości siana i potrawu do wartości żyta ozimego (nie do owsa jak dotąd czyniono), gdyż w regule żyto jest głównym w gminach produktem, z którym mają się podług §§. 50 do 53 instr. szacunk. porównywać podrzędne produkta z ról i produkta z łąk.

Odnosnie do cen kartofel musimy wspomnieć, że w sporządzanych w r. 1826 wykazach cen z r. 1824, ceny kartofel w stosunku do cen żyta są w ogólności zbyt wysokie. Pochodzi to po części ztąd, iż miary na kartofle były jeszcze większe niż dzisiaj a ceny za te miary nie zostały w stosunku do miar przepisanych zredukowane, i że niektóre gminy i dominia, z przepisami niedokładnie obeznane, podawały zamiast cen miejscowych ceny kartofel targowe. Mogły także ceny kartofel w latach 1824 do 1826 stać wyżej stałego ich do żyta stosunku z powodów następujących: Uprawa kartofel nie była podówczas tak jak teraz rozpowszechniona, i dlatego w wielu gminach nawet nie podano ceny kartofel w wykazach z r. 1826, bo kartofel w tych gminach albo zupełnie nie uprawiano, albo tylko w ogrodach. Kartofle nie podlegały wtedy chorobie, której od r. 1846 mniej więcej co roku, więc stale podlegają. Nakoniec, przed r. 1826 było przynajmniej 5 razy więcej gorzeli niż teraz; mogły więc te gorzelnie znacznie częściej kartofel w mniejszej ilości produkowanych lepiej płacić i zużyć. Zresztą co do cen kartofel powołujemy się na poprzednie wskazówki nasze.

Sądzimy także potrzebnem, dać bliższe wyjaśnienia o sporządzonych w r. 1826 wykazach cen z r. 1824. Wykazy te sporządzone były wskutek polecenia, zawartego w cyrkularzu gubernialnym z 22. października 1825. Podług tego cyrkularza miały dominia, protokolarnie z gminami, spisać ceny ziemiopłodów z r. 1824, a mianowicie: ceny głównych gatunków zboża, podług cen średnich targowych; — ceny innych ziemiopłodów z roli i łąk, podług podań gmin o cenach miejscowych; — ceny zaś drzewa, na pniu, po odtrąceniu wszelkich kosztów. Było wiele dominium, które nie rozumiały tych przepisów i podawały ceny targowe także dla podrzędnych ziemiopłodów z roli, dla ziemiopłodów z łąk, a nawet i dla drzewa*). Z wykazów dominikalnych robiły c. k. urzędy obwodowe zestawienia obwodowe. Niektóre z tych urzędów wkładały tam swoje poprawki, zapisywały czasem cenę produktu, chociaż dominium i gmina nie podały żadnej, lub zapisywały cenę targową zamiast ceny przez gminę i przez dominium podanej, lub cenę inną niż podały gmina i dominium**). Wielka podówczas

*) Widzieliśmy np. z obwodu Tarnopolskiego wykazy dominikalne, w których zamiast cen drzewa na pniu, zapisane były ceny drzewa targowe, bez odtrącenia kosztów dowozu i rąbania.

**) Tak np. w wykazie c. k. urzędu obwodowego Stryjskiego widzieliśmy umieszczone przy wszystkich gminach dla wszystkich produktów ceny targowe, chociaż znalezione jeszcze niektóre wykazy dominikalne zawierały ceny inne, miejscowe, więc daleko mniejsze; zawierały ceny drzewa na pniu kilkakrotnie mniejsze, niż ceny targowe, w wykazie obwodowym umieszczone. Pomimo, iż było najzupełniej widocznem, że wykaz obwodu Stryjskiego zawierał ceny drzewa targowe; — pomimo że na wykazie obwodu Tarnopolskiego c. k. urząd obwodowy przy znacznej części cen drzewa sam w r. 1826 zanotował, iż ceny te podane są bez odtrącenia kosztów dowozu; — pomimo, iż w wykazach innych także obwodów były pozycje, zawierające ceny drzewa targowe lub bez potrącenia kosztów podane, albo też ceny przez sam urząd obwodowy bez podania dominium lub gmin zamieszczane, to jednak organa katastralne, obliczwszy z takich wykazów przecięcia krajowe, porównały z nimi przecięcia własnych swoich cen kata-

była obojętność dla spraw krajowych, gdyż nikt nie pomyślał o dokładnem rozpoznaniu i sprostowaniu tych podań i wykazów. Wykazy obwodowe niesprostowane złożono w r. 1826 do aktów gubernialnych departamentu rachunkowego, i tam leżały one aż do chwili, gdy ich użycie stało się potrzebnem, i gdy po upływie trzydziestu kilku lat nikt już nie był w stanie sprostować należycie cyfry tam nagromadzone. Trudno już teraz o dowody do osądzenia tych cyfr o cenach, do wykazania dokładnego za jakie miary te ceny były praktykowane. Mówią nam wprawdzie, że gdzie miary były większe, tam dominia musiały już ceny za te miary uzyskiwane, zredukować na miarę niższoaustriacką, na którą cena w wykazach była zapisana. Lecz w r. 1826 mało kto wiedział w naszym kraju, jaka jest niższoaustriacka miara, a kto zna zwyczaje i stosunki naszego kraju, nie będzie wątpił, iż wspomnianą redukcję tylko tam można przyjąć za dokonaną, gdzie ona była w akcie dotyczącym wyraźnie wykazana *). Brakuje już nawet nie mało wykazów dominikalnych, z których w r. 1826 sporządzane były wykazy obwodowe, i brakuje ile nam wiadomo większa część protokołów z gminami, na podstawie których te wszystkie wykazy miały być sporządzone; nie można więc skontrolować wszystkich tych wykazów nawet i pod tym względem, czy i o ile w nich podania stron są zamieszczone. Z tych to powodów lepiej będzie nie opierać się przy rewizji w grupach na sporządzonych w r. 1826 wykazach cen z r. 1824, które tylko w sumarycznych przecięciach z całego inspektoratu lub z całego kraju, przy niektórych produktach, mogą do kombinacji być użyte, o ile do tego będą należycie przygotowane. Óbrobieniem i przygotowaniem dat z wykazów cen z r. 1826 powinnyby zająć się komisye inspektorackie. W tym celu należy osobno spisać wszystkie te gminy, względem których znalezione zostały nietylko wykazy dominikalne, lecz i protokoły z gminami w r. 1826 sporządzone. Na podstawie tych protokołów należy wciągnąć do spisu, ceny produktów, stosownie do przepisów cyrkularza z 22. października 1825, a mianowicie: 1) co do czterech głównych gatunków zboża, ceny targowe średnie podług ceduły targowej tego miejsca targowego, które dla dotyczącej gminy było wskazane; 2) co do podrzędnych ziemiopłodów z roli i produktów z łąk, ceny podług podań gminy, miejscowe, więc z wyłączeniem cen targowych, jeżeli te błędnie zamiast cen miejscowych zostały zapisane; 3) co do drzewa, ceny podług podań gmin lub oficjalistów leśnych, miejscowe za drzewo na pniu w lesie, więc również z wyłączeniem cen, równających się cenom targowym, jako też i takich cen, o których z protokołów i innych aktów nie można przekonać się, czy one były podane jako ceny na pniu w lesie po odtrąceniu wszelkich kosztów dowozu i wyrębu, a jeżeli w protokole podana jest miara na drzewo inna niż katastralna, to należy cenę w protokole za tę miarę zapisaną zredukować na miarę katastralną **); jeżeli zaś w protokole nie ma podanej miary sąga, należy dochodzić tej miary według zwyczajów miejscowych, a gdyby to nie dało się skutecznie wiarygodnie, zapisać tę okoliczność w spisie w osobnej rubryce, przeznaczonej na uwagi. W tejsze rubryce należy w krótkości przytoczyć wszelkie uwagi wpływ wywierające, jakieby się znajdowały w protokołach z gminami lub w wykazach dominikalnych z r. 1826. Dla dokładnego porównania

stralnych za drzewo na pniu ustanowionych, a c. k. krajowa dyrekcyja skarbową, w drukowanym memoriale swoim, użyła tego porównania jako dowodu, iż ceny drzewa katastralne są nadto umiarkowane, bo niższe niż ceny z r. 1824 podane w r. 1826 przez dominia, które starały się cenę podać jak najniżej (str. 15 memoriału c. k. Dyrekcyi Skarbu „stały kataster w Galicyi“ w r. 1866 w sejmie rozdanego i gminom rozestanego)!!

*) Wiemy np. jak rozmaite w lasach były sągi; nawet w jednym i tym samym lesie w różnych latach lub dla różnych gatunków drzewa stawiano sągi miary rozmaitej. Dotąd jeszcze praktykują się sągi różnej wysokości i długości polan; są okolice, w których pod sągiem rozumieją sąg kubiczny (later). Rzadko kto w r. 1826 redukował sągi zwyczajowe na sąg katastralny. Zdarzyło nam się widzieć protokoły z roku 1826, w których np. podane było, iż polana w sągu mają 36 cali długości, a jednakże cena, za taki sąg w protokole podana, przeniesioną potem była bez żadnej redukcji do wykazu dominikalnego i obwodowego jako cena za sąg katastralny, mający polana 30 cali długie.

*) Jeżeli np. w protokole podana jest długość polan na 36 cali a cena 1 zlr. k. m. to tę cenę należy zredukować o $\frac{1}{6}$ część więc na 48 kr. k. m. aby odpowiadała sągowi katastralnemu, mającemu 30 cali długości polan.

cen z operatów z r. 1826, tym sposobem spisanych, z cenami w operatach katastralnych przyjętymi, należy te ostatnie ceny spisać względem tych samych gmin i względem tych samych produktów dla każdej z tych gmin, względem których ceny w nowym wyciągu z operatów z r. 1826 będą wykazane *).

Nakoniec musimy co do cen ziemiopłodów zwrócić uwagę (szczególnie komisji inspekcyjnej) na przepisy §. 64 instr. katastralnej, które wskazują: że ceny każdego produktu w takich stopniach mają być ustanowione, aby w nich w ogólności cena roku 1824 jako najniższa w ciągu lat 50 się przedstawiała, aby zachowany był ile możności należyty stosunek między różnymi produktami i przeto każda miejscowość znalazła dla produktów w katastrze zamieszczonych takie stopnie cen, których zastosowanie odpowiada stałym (nieprzemijającym) stosunkom wartości tych produktów jako też i w ogólności najniższej cenie z peryodu lat 50 **) — nakoniec, że duchowi systemu odpowiedniejszym jest, aby w razach wątpliwych stopień ceny mniejszy w gminie był zastosowany.

*) Gdy w operatach z r. 1826 wykazane są tylko ceny siana i potrawu słodkiego i kwaśnego, więc tylko ceny katastralne tych samych gatunków z nimi porównać można.

Co do drzewa, wykazane są czasem w operatach z r. 1826 ceny rozmaitych gatunków drzewa twardego i miękkiego, czasem zaś wykazaną jest tylko cena za drzewo twarde lub za drzewo miękkie. W pierwszym przypadku porówna się cena wykazanego gatunku z ceną katastralną tegoż samego gatunku, jeżeli ta w katastrze jest umieszczoną. W drugim przypadku — jako też jeżeli w operatach z roku 1826 są gatunki drzewa inne niż w katastrze — mogą zajść trudności przewidzieć się niedające, które rzeczoznawcy na podstawie wiadomości miejscowych rozwiązać powinni. Podamy w tym względzie tylko niektóre wskazówki, oparte na doświadczeniach. W nowszych nawet czasach, a dawniej daleko więcej, uważano (szczególnie w tych okolicach, które nie mają drzewa prawdziwie miękkiego) takie gatunki drzewa jako miękkie, które kataster uważa jako twarde. Widzieliśmy nawet w wykazach targowych z naszego Podola, iż do drzewa miękkiego liczono brzozę, którą katastr liczy do drzewa twardego. Jeżeli więc w operatach z r. 1826 podaną jest cena drzewa miękkiego, bez oznaczenia gatunku, to należy z zeznań rzeczoznawców znajdujących stosunki miejscowe dociec, do jakich gatunków drzewa ta nazwa się odnosiła, i ceny w r. 1826 za te gatunki wykazane porównać z cenami katastralnymi tych samych gatunków. — Widzieliśmy sporządzone przez organa katastralne porównania cen katastralnych z cenami prowizoryum gruntowego z r. 1820, w którym zapisane jest tylko drzewo twarde i drzewo miękkie bez oznaczenia gatunków. W celu tych porównań obliczały organa katastralne przecięcia cen katastralnych podług cyfr cen dla różnych gatunków w katastrze ustanowionych; jeżeli więc były trzy gatunki drzewa miękkiego, wtedy trzy ceny tych gatunków sumowano i tę sumę dzielono przez trzy. Takie obliczanie cen przeciętnych jest błędem, gdyż przecięcie rzeczywiste obliczone być może tylko podług ilości sągów dla każdego gatunku naszacowanych. Weźmy np., iż naszacowano w gminie roczny przychód 300 sągów drzewa bukowego po 1 zlr., zaś 50 osikowego po 60 ct., a 10 topolowego po 50 ct., to podług pierwszego błędnego obliczenia byłaby przeciętna cena (1 zlr. + 60 ct. + 50 ct., razem 2 zlr. 10 ct. podzielone przez 3) tylko 70 ct., zaś podług obliczenia sprawiedliwego (300 sągów buczyny po 1 zlr. = 300 zlr., 50 osiczyny po 60 ct. = 30 zlr., 10 sągów topoli po 50 ct. = 5 zlr., razem 335 zlr. podzielone przez całą ilość 360 sągów) 93 ct. — Przecięcie w wyż rzezonony sposób błędnie obliczone nie może być porównywane z cenami operatów w r. 1826, w którychby ceny były podane za drzewo twarde lub miękkie, bez oznaczenia gatunków, — tem bardziej, gdy podania z r. 1826 odnosić się mogą jedynie do tych gatunków drzew, które w r. 1824 przeważnie były produkowane i sprzedawane; te gatunki rzeczoznawcy mogą oznaczyć, a ceny z r. 1826 przyjęte być powinny tylko dla tych gatunków i porównane z cenami katastralnymi tychże samych gatunków; gdyby jednak te gatunki nie dały się oznaczyć należycie, wtedy dla porównania cen z r. 1826 z cenami katastralnymi, potrzeba najpierw wyłączyć ceny katastralne takich gatunków, które w drobnej ilości i nie na sprzedaż w gminie się znajdują (np. wierzb, lip, topoli naszacowanych na łąkach, pastwiskach, ogrodach lub rowach), do których więc nie mogą odnosić się ceny sprzedaży z r. 1826, a przecięcia cen reszty gatunków należy obliczyć podług ilości dla każdego gatunku naszacowanej, jak to wyżej przykładem wyjaśniliśmy. Gdyby w pojedynczych pozycjach nasunęły się w obliczeniu takie trudności, których zwalczenie zbyt wiele czasu lub kosztów by wymagało, to lepiej te pozycje wypuścić z tego spisu, w którym porównyują się ceny z operatów z r. 1826 z cenami katastralnymi.

Gdyby gdziekolwiek wypadło porównywać ceny ziemiopłodów katastralne z cenami prowizoryum gruntowego r. 1820, to przy skutecznieniu tych porównań mogą także służyć powyższe uwagi.

**) Te 50 lat mają się rozumieć od 1774 do 1824 (obacz cyrk. gub. z dnia 22. października 1825). W ten 50 letni okres wpadają lata, z których ceny były wzięte do prowizoryum gruntowego z r. 1820. Ztąd wynika, że ceny katastralne z r. 1824 powinny w ogóle być także niższe od cen w prowizoryum z roku 1820.

IV.

Co do cen przedmiotów nakładu.

Po dokonaniu rewizji cen ziemiopłodów mają komisje przystąpić do rewizji cen przedmiotów nakładu. Temi przedmiotami są: 1) Naturalia, 2) Robocizna, 3) Koszta utrzymania budynków.

1. Ceny naturaliów.

Ceny naturaliów (nasion i t. d.) mają być ustanowione podług przepisów, zawartych w §§. 66 do 68 katastralnej instrukcji szacunkowej.

2. Ceny robocizny.

a) Koszta robocizny
w ogólności.

Zasadą naszego oszacowania katastralnego jest, przyjmować jako nakład na uprawę tylko dni robocze, potrzebne do skutecznego pewnych robót gospodarskich, i obliczać ceny tych dni z kosztów utrzymania sił roboczych.

Zasada ta nie odpowiada rzeczywistości, szczególnie w kraju naszym, i musi prowadzić do rezultatów bardzo błędnych. — Nawet posiadacz średniego gospodarstwa włościańskiego musi mieć bydło robocze i pewną liczbę osób zdolnych do pracy, jeżeli ma wykonać roboty polowe w czasie stósownym. Tę swoją, że tak powiemy domową siłę roboczą, tak pieszą jak i ciąglą, musi gospodarz utrzymywać cały rok, a w czasie zbiorów donajmuje często innych jeszcze robotników. Całoroczny koszt utrzymania domowych sił roboczych jest nakładem w gospodarstwo, który może być zmniejszonym tylko o tyle, o ile gospodarz jest w stanie siły te wynająć innym osobom lub użyć ich do innych robót korzystnych a niezostających w bezpośrednim związku z jego gospodarstwem polowem. — Dni roboczych, wynajętych osobom innym lub użytych do robót wspomnianych, będzie zwykle bardzo mało, gdyż w kraju naszym nie ma przedsiębiorstw przemysłowych, potrzebujących sił roboczych. To się stosuje szczególnie do sił roboczych ciągłych, których gospodarz, gdy ich nie potrzebuje w gospodarstwie własnym, może użyć zwykle tylko przez wynajęcie do robót polowych dla innych mniejszych posiadaczy, niemających bydła ciągłego. Zdarzy się czasem sposobność zarobku przy transporcie obcych ziemiopłodów, lecz gospodarz włościański rzadko będzie w stanie korzystać z tego, gdyż dla zarobku rzadko się zdarzającego nie może czynić ciągłych wydatków na takie karmienie bydła roboczego, któreby je utrzymywało zawsze w stanie zdolnym do pracy.

Gdy katastralne szacowanie policza do kosztów małą tylko liczbę dni roboczych, potrzebnych do pewnych robót, więc najznaczniejsza część rocznych kosztów utrzymania domowych sił roboczych pozostaje niewzględnioną.

Jakkolwiek koszta robocizny muszą być w terażniejszych operatach obliczone podług zasady przepisanej, to jednak obywatele, do współdziałania w tej sprawie powołanych, zadaniem będzie, rozpoznać zasadę samą i wykazać jej błędność na podstawie wiadomości własnych i na podstawie danych, które uzyskać powinni przynajmniej w jednej gminie każdej grupy do rewizji przeznaczonych.

Za podstawę do uzyskania takich danych należy przyjąć jedno w gminie gospodarstwo włościańskie średniej wielkości (mające n. p. 10 do 15 morgów roli i średnią ilość łąk), w którym gospodarz ma bydło robocze, i w którym, licząc gospodarza z rodziną i czeladzią, znajduje się średnia liczba (n. p. 6) osób zdolnych do roboty, nietrudniących się jak zwykle przemysłem lub rzemiosłem, więc stanowiących siłę roboczą pieszą tego gospodarstwa.

Przypuściwszy n. p., że w takim gospodarstwie włościańskim jest 6 osób zdolnych do pracy, z których jedna zatrudniona przy bydłe roboczem stanowi z niem siłę roboczą ciągłą, więc będzie 5 robotników pieszych, których gospodarz musi utrzymywać przez całe 365 dni w roku, co redukując na jedną osobę, uczyni 1825 dni. Do tych dni wypadnie dodać wysledzoną ile możności w przybliżeniu ilość (n. p. 30) dni, które gospodarz zwykle donajmuje przy zbiorach, a potem odtrącić również w przybliżeniu ilość (n. p. 200) dni wynajętych lub użytych do robót niezostających w bezpośrednim związku z gospodarstwem polowem*), zostanie 1655 dni utrzymania robotnika, które to utrzymanie jest rzeczywistym kosztem nakładu w gospodarstwo. Tę ilość dni należy porównać z ilością dni, jaka w operacie katastralnym przyjętą jest dla wszystkich robót pieszych w tem samem gospodarstwie, a pokaże się znaczna między pierwszą a drugą ilością różnica.

Więcej jeszcze rażąca będzie różnica między rzeczywistą ilością dni w roku, w których utrzymanie siły roboczej ciągłej spada na gospodarstwo, a tą ilością, którą przyjmuje katastr jako roczny nakład. Zwykle zaledwie przez dni kilkadziesiąt w roku jest gospodarz włościański w stanie użyć swojej siły roboczej ciągłej przez wynajęcie lub do robot innych przynoszących korzyść, a niebędących w bezpośrednim związku z jego gospodarstwem**). Tę ilość dni w danem gospodarstwie wysledzić można w przybliżeniu, a potrąciwszy ją od ogólnej ilości dni w roku, pozostanie zwykle więcej niż 300 dni, przez które koszt utrzymania bydła roboczego (i parobka od niego) spadają w zupełności na gospodarstwo i są wydatkiem na gospodarstwo; katastr zaś uwzględnia bardzo małą część tego wydatku; bo do kosztów nakładu przyjmuje tylko dni ciągłe, do orania lub włóczenia potrzebne, których według operatów katastralnych przypadnie na wspomniane wyżej średnie gospodarstwo włościańskie zaledwie 30 do 50 na rok. — Za podstawę do podobnego porównania kosztów rzeczywistych z kosztami w katastrze przyjętymi można także przyjąć folwark większego właściciela, w którym nie ma gorzelnii ani innej przemysłu, ani drzewa z lasów na sprzedaż wywożonego, w którym więc siła robocza ciągła jedynie do gospodarstwa polowego jest użyta. Przypuśćmy n. p. folwark, mający 300 morgów roli, trzymający 17 par bydła roboczego (koni lub wołów). Utrzymanie tego bydła przez 365 dni w roku, zredukowane na jedną parę, przedstawi 6205 dni utrzymania jednej pary. Z tą ilością dni należy porównać ilość dni ciągłych, policzonych w operatach katastralnych tylko do orania i włóczenia, i okaże się, iż ta ostatnia wyniesie daleko mniej niż pierwsza.

Nie uwzględnia katastr najznaczniejszą część nakładu na utrzymanie sił roboczych; nie uwzględnia także kosztów produkcji gnoju; nie uwzględnia kosztów dozoru i administracji***); nie uwzględnia więc największą część wydatków.

Słyszeliśmy wprawdzie, że przyjęcie nakładu znacznie mniejszego od nakładu rzeczywistego zrównoważać się ma tem, iż w operatach katastralnych przyjmuje się przychód w na-

*) Np. 140 dni wynajmie gospodarz innym osobom a gospodyni z córką, sporządzając przedzę na sprzedaż, zarobi przytem tyle, iż pokryje 60 dni utrzymania robotnicy. Dnie użyte w kuchni, do prania, do usługi w domu lub do obsługi krowy albo innego bydła użytkowego, lub też do tworzenia nabiału i innych płodów zwierzęcych nie powinny tu być odtrącone; bo one także włożone są w gospodarstwo i odrębnej nie przynoszą korzyści. Mógłby kto zarzucić, że dni użyte do tworzenia płodów zwierzęcych powinny być także odtrącone z przyczyny, iż katastr nie uwzględnia dochodu z tych płodów. Zarzut ten jednak jest bezzasadny, gdyż płody zwierzęce nie tworzą się same lecz przez ziemiopłody zwierzętami skarmiane; katastr zaś przyjmując dla tych ziemiopłodów ceny, po jakich mogą być sprzedane, przyjmuje dochód z nich nawet daleko wyższy niż ten, które oni czynią przez tworzenie płodów zwierzęcych, jak to już wskazaliśmy powyżej.

***) Np. jeśli kupuje obce drzewo i inne produkty i wozi na sprzedaż. Koszt wożenia własnych produktów na targ jest oczywiście nakładem we własne gospodarstwo.

****) W gospodarstwie włościańskim jest gospodarz sam dozorcą i administratorem a koszt utrzymania jego osoby są w stosunku do przychodu z gospodarstwa, nie mniejsze od kosztów dozoru i administracji w posiadłościach większych.

turze mniejszy od rzeczywistego. Pominąwszy, że nie wszędzie (a może rzadko) znajdziemy w operatach przychód w naturze mniejszy od rzeczywistego, zapytać się godzi, gdzie jest miara dla przyjęcia tego mniejszego przychodu w naturze? gdzie prawidło, któreby wskazywało, o ile przychód ten ma być mniejszy dla zrównoważenia nieuwzględnionych najważniejszych kosztów nakładu? Nie ma tych prawideł i nawet nikt nie jest w stanie wymyśleć w tym względzie prawidła takie, któreby odpowiadały stosunkom, w każdej okolicy i w każdej niemal gminie inaczej się składającym *). Rzecz ta więc pozostawioną jest dowolności organów wykonujących.

Z tych przyczyn przyszło katastralne szacowanie gruntów (mające przyjmować za podstawę ceny ziemiopłodów z r. 1824, najmniej 3 razy niższe od teraźniejszych) do takich rezultatów, które w regule nie wiele są mniejsze od teraźniejszych cen kupna gruntów i czynszów dzierżawnych, a często z temi cenami i czynszami się równają lub takowe przewyższają.

Prawidła katastralne, nieuwzględniające najznaczniejszą część kosztów utrzymania sił roboczych, są także jedną z przyczyn, dla których grunta w kraju naszym oszacowane są wyżej, niż w krajach innych austriackich, w których klimat pozwala dłużej używać sił roboczych w polu i w których siły robocze w gospodarstwie wiejskiem utrzymywane, znajdują, w czasie do robót gospodarskich niestosownym, łatwe i korzystne użycie przy licznych przedsiębiorstwach przemysłowych i przy daleko żywszym niż u nas ruchu handlowym.

Wskazaliśmy sposób uzyskania pewnych danych, jako dowodu niestosowności zasady przyjętej do obliczenia nakładu w robociznie.

Gdy jednak przepisy polecają trzymać się tej zasady przy zamierzonej teraz rewizji, więc musimy także podać niektóre uwagi co do wykonania tych przepisów.

Dla ustanowienia ceny dnia roboczego *pieszego* zwykłego (podług §§. 70 i 71 instr. szac. i §. 14 lit. a informacji dla rewizji) obliczają się najpierw koszta utrzymania (prócz ubioru) rodziny włościańskiej i jej czeladzi; suma tych kosztów dzieli się przez liczbę osób (przyjmując dzieci dwoje lub mniejszych troje za jedną osobę) a do ilorazu ztąd wypadającego dodaje się dopłata roczna, dawana parobkowi lub dziewczce w pieniądzu, w ubiorze, lub w innych naturaliach; ztąd wynika suma, którą dzieli się znowu przez 260, jako przyjętą liczbę dni roboczych w roku **); iloraz z tego dzielenia wypadający przedstawia utrzy-

b) Cena dnia roboczego
pieszego, zwykłego.

*) W ogóle do obliczenia kosztów nakładu w gospodarstwie z pojedynczych czynników niepodobna obmyśleć prawidła, odpowiadające różnym stosunkom. I dlatego, jak już na str. 6 wspomnieliśmy, w najnowszych podatkowych ustawodawstwach państw innych zarzucono takie systemy szacowania gruntów, które polegają na kombinacji licznych czynników.

**) Tę liczbę dni przyjęło c. k. Ministerstwo, chociaż komisya krajowa proponowała liczbę mniejszą. Jakkolwiek komisye muszą trzymać się tej cyfry w swoich obliczeniach, to jednak mężów zaufania i obywateli powołanych do komisji inspektorackich zadaniem będzie, obliczyć ilość dni roboczych w roku i podać to obliczenie w uwagach swoich do protokołów. Przytem należy najpierw obliczyć ilość niedziel i dni świątecznych (ruskich z dodaniem łacińskich większych, w których nie ma robót gospodarskich), którą to ilość wskaże najlepiej paroch miejscowy. Dalej należy oznaczyć miesiące, w których dni są krótsze, również wskazać, wiele godzin do roboty można przyjąć przeciętnie na dzień w tych miesiącach, i dni robocze, które na te miesiące po odtrąceniu świąt przypadają, zredukować w tym stosunku, w jakim zostaje liczba godzin roboczych w tych miesiącach do zwykłego 10 godzinnego dnia roboczego w innych miesiącach.

Obliczenie to objaśnimy przykładem, przytaczając obliczenie zdziałane przez mężów zaufania, którzy w roku 1864 w Krakowie brali udział w obradach nad operacyami katastralnymi. Przyjęli oni najpierw dla ośmiu miesięcy, mających dni dłuższe, 10 godzin roboczych na dzień jako normę, gdyż więcej jak 10 godzin przeciętnie przyjąć jest niepodobniestwem w jakiegokolwiek porze roku; zaś dla 4 zimowych miesięcy (od Listopada do końca Lutego) przyjęli przeciętnie 6 godzin roboczych; przyjęli dalej 85 dni świąt, z których przypada 28 na 4 miesiące zimowych, mających w ogóle 121 dni, a 57 na

manieienne robotnika, do którego należy dodać dzienny koszt ręcznych narzędzi rolniczych (sierpa, ruskala i t. p.), gdyż §. 78 instr. szac. wskazuje, że te narzędzia dlatego nie liczą się osobno, iż są już zrozumiane w taryfie cen robocizny*). Dzienny koszt tych narzędzi można policzyć dzieląc koszt ich sprawienia przez ilość dni ich użycia (trwania).— Dzienny koszt utrzymania robotnika razem z dziennym kosztem narzędzi ręcznych stanowi cenę dnia pieszego.

Zaprawdę, ciężkie to i ciekawe zadanie wysledzać wskazanym sposobem cenę dnia roboczego pieszego, gdyż żadna rodzina włościańska nie prowadzi rachunków z wydatków swoich; nie wie ile w roku spotrzebuje zboża, kartofel, kapusty, drobiu, mięsa, słoniny, nabiału, opału, bielizny do pościeli i stołu, mydła do bielizny, światła i t. p., — a jeszcze mniej wie, ile te rozmaite rzeczy kosztowały i ile kosztowała dopłata dla czeladzi w piędzicach lub ubiorze w r. 1824. — Nie nasza w tem wina, że podobne zadania przypadły nam w udziale. Nie możemy brać za podstawę cen najmu z r. 1824, w którym istniała pańszczyzna, ani też stosunku terażniejszych cen najmu do terażniejszych cen produktów, bo to nie jest zgodne z przepisami i nie zgadzałyby się z systemem, który złożony z samych przypuszczeń i fikcyi, nie uwzględnia całorocznych kosztów utrzymania sił roboczych, lecz tylko dni do pewnych robót użyte, i przypuszcza 260 pełnych dni roboczych w roku, więc też zniewala do fikcyi innych, mogących przynajmniej w małej części zrównoważyć niestosowność przypuszczeń już przyjętych. — Z labiryntu cyfr wadliwych, spisanych w każdej gminie dla wysledzenia ceny dnia roboczego pieszego, musi się przyjść do rezultatów w rażącej między sobą zostających sprzeczności. Potrzebne więc jest pewne regulujące prawidło, które ustanowić sobie będzie zadaniem mężów, powołanych do współdziałania przy tych operacyach. Prawidło to należy sformułować podług okoliczności miejscowych przez postawienie pewnego stosunku wartości dnia roboczego do ceny głównego produktu chlebowego, więc w regule do ceny żyta. Przy formułowaniu tego prawidła należy jednak przyjąć za podstawę przepisana ilość 260 dni roboczych w roku, i osądzić, wiele potrzebuje na zupełne utrzymanie roczne taki robotnik, któryby mógł przez pełnych dni 260 w roku spełniać takie roboty, jakie uwzględnia szacowanie katastralne. To roczne utrzymanie potrzeba wyrazić w pewnej liczbie korcy lub meców żyta i podzielić przez 260 dni, a iloraz ztąd wypadający wskaże stosunek wartości dnia roboczego do ceny żyta **).

c) Cena dnia roboczego pieszego dla robót szczególnej zręczności wymagających.

Cena dnia pieszego dla robót szczególnej wymagających zręczności (§§. 69 i 73 instr. szac.) przyjmuje się o 50 procent wyższą, niż cena zwykłego dnia roboczego pieszego.

Podług §. 14 (ustęp b) informacji dla rewizyi, ma komisya szacunkowa wysledzić, jakie roboty w gminie uważać należy jako szczególnej zręczności wymagające, a więc lepiej

8 innych miesięcy, mających w ogóle 244 dni: pozostało więc, po odtrąceniu dni świątecznych, 93 dni roboczych na 4 miesiące zimowe, a 187 dni roboczych na resztę miesięcy; — po zredukowaniu zaś 93 dni roboczych zimowych 6godzinnych na dni pełne 10godzinne (więc w stosunku jak 10 do 6), pozostało z tych dni 56, a dodawszy do nich 187 dni roboczych z reszty miesięcy, wypadło razem 243 pełnych dni roboczych w roku. Dla Galicyi wschodniej, w której więcej świąt się obchodzi, okazałby podobny rachunek mniej dni roboczych.

We wszystkich tych obliczeniach nie potrącono żadnych dni na choroby, którym czeladź podlega, gdyż przepis na to nie pozwala, lecz mężowie zaufania mogą podać w uwagach swoich także pewną ilość dni na choroby.

*) Dzienny koszt tych narzędzi będzie zwykle mały, wynoszący czasem tylko frakcyę krajcara, która jednak dodana do frakcyi z utrzymania robotnika wypadającej, uczynić może cały krajcar.

**) Mężowie zaufania, którzy brali udział w obradach nad katastrem w r. 1864 w Krakowie, przyjęli, iż dla robotnika pracującego tylko 243 dni pełnych rocznie, potrzebne jest utrzymanie przynajmniej takie, które równa się wartości 1 n. a. mecy żyta na tydzień, czyli 52 n. a. mecom żyta na rok. Podzieliwszy te 52 meców żyta przez przyjętych dla Galicyi wschodniej rocznie 260 dni roboczych, wypadłoby $\frac{1}{5}$ mecy na 1 dzień roboczy, więc cena 1 dnia pieszego równałaby się $\frac{1}{5}$ części ceny n. a. mecy żyta.

wynagradzane. Ile nam wiadomo, liczone do tych robot w operatach katastralnych koszenie i sianie. Potrzeba więc wysledzić, czy i jakie inne jeszcze roboty (n. p. prowadzenie pługa, stożenie zboża i t. d.) do robót szczególnej zręczności wymagających policzyć należy.

d) Cena dnia roboczego ciągłego.

Przepisy dla ustanowienia ceny dnia roboczego ciągłego zawarte są w §. 14 lit. c, informacji dla rewizyi i w §§. 69 i 72 katastr. instr. szacunkowej.

Najpierw mają być obliczone (na podstawie cen z r. 1824 i pospolitego w gminie używania) roczne koszta utrzymania pary koni lub pary wołów roboczych *) wraz z uprzężą, które to koszta dzielą się przez ilość dni roboczych w roku. — Mamy więc i tu zadanie, które rozwiązać prawie niepodobieństwem jest w sposób nawet tylko do prawdy przybliżony, gdyż włościanin nieprowadzący rachunków racjonalnych, nie wie, ile i jakiej karmy rocznie przeciętnie daje bydłu, i ile ta karma ma wartości; nie wie, ile konie i kucie koni kosztowały w roku 1824; nie wie także, ile całych dni w roku używa koni lub wołów roboczych.

Ażeby co do żywienia bydła roboczego przynajmniej nie bardzo oddalić się od pospolitego w gminie używania, a z drugiej strony zachować między żywnością i pracą stosunek taki, który przynajmniej racjonalnie byłby dopuszczalnym, potrzeba najpierw osądzić wagę bydła roboczego w gminie używanego, potem wysledzić w przybliżeniu ilość dni całych, w których to bydło może być użyte do pracy, i podług tego obliczyć żywność dlań potrzebną.

Podług §. 14 (ustęp c) informacji, należy potrącić — oprócz dni ze względu na święta i na krótsze dni zimowe przy obliczeniu ceny dnia pieszego potrąconych — także ową liczbę dni, w których koni lub wołów roboczych ani w gospodarstwie, ani też w inny sposób użyć nie można. — Bydła roboczego nie można użyć w dniach, w których są przeszkody klimatyczne (gruda, gołoledź, zasy lub zawierzuchy śniegowe, ulewne deszcze i t. p.), a trudno oznaczyć, ile takich dni jest przeciętnie w roku. Bydła roboczego nie można użyć także wtedy, gdy nie ma ani roboty w gospodarstwie, ani sposobności innego użycia. — Gdy włościanin ma $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ lub $\frac{1}{2}$ morga do zorania lub zawłóczenia, to tyleż zorze lub zawłóczy i na tem poprzestaje; gdy przez parę dni orze więcej, to potem kilka dni daje odpoczynku; gdy zwozi swój produkt z pola, to obróci parę razy i robotę dzienną kończy; tożsamo czyni przy wywozie gnoju; gdy powiezie część produktu na targ, choćby najbliższy, to straci przynajmniej dzień cały. — Któż będzie w stanie osądzić, wiele godzin on bydlęm swoim robił dziennie przy tych robotach? — a tu właśnie iść powinno o ustanowienie ilości dni roboczych całych, gdyż katastr uwzględnia tylko dni użyte do orania i włóczenia, więc do najcięższej gospodarskiej pracy, i przepisuje małemu włościańskiemu bydłu taką na jeden dzień robotę, jaką bydło takie, z uwzględnieniem różnych przeszkód, zaledwie w całym dniu skutecznie jest w stanie.

Gdy niepodobna dociec negacyi (tj. liczby dni, w których bydła roboczego użyć nie można) więc najstosowniej będzie osądzić, przez ile dni całych w roku bydło w gospodarstwie włościańskim może być użyte. Za podstawę do tego obliczenia należy przyjąć średnie gospodarstwo włościańskie w gminie, w którym gospodarz ma bydło robocze (konie albo woły). Z operatów katastralnych można dociec, wiele dni orania i włóczenia przypada na to gospodarstwo. Dalej należy osądzić w przybliżeniu, wiele całych dni potrzeba do zwiezienia z pola produktów w katastrze naszacowanych, do wywiezienia gnoju, i do wywie-

*) Do kosztów utrzymania koni należy także zużycie koni. Przy obsadach urzędowych żądali reprezentanci nasi, aby także przy wołach roboczych liczone koszta ich zużycia, lecz c. k. władze nie przystały na to, z powodu, że gospodarz szanujący woły robocze, może sprzedać je dobrze i nie na nich nie straci. Powód ten byłby słusznym, gdyby przyjmowano dla wołów rzeczywistą, małą ilość dni roboczych w roku, lecz był istotnie niesłusznym, gdyż przyjmowano dla wołów taką ilość dni roboczych, którą w ogóle u nas nikt nie osiągnie, i przy której gospodarz nie mógłby wołów zaszanować, lecz owszem na nich straciłby musiał.

zienia sprzedażnej części produktów na targ. Do obliczonej tym sposobem ilości dni, potrzebnych przy własnym gospodarstwie, dodać należy wysledzoną w przybliżeniu ilość dni, w których gospodarz innym sposobem znaleźć może i znajduje zarobek swoim bydłem, a suma ztąd wypływająca przedstawi ilość dni w roku, w których gospodarz użyć może i używa swojego bydła roboczego.

Do tej ilości dni roboczych i do wysledzonej przeciętnej wagi bydła roboczego włościańskiego, należy zastosować obliczenie rocznej karmy bydła. Tę karmę należy przyjąć w owsie i sianie dla koni, a w sianie dla bydła; bo takie obliczenie karmy jest najłatwiejszem i najracjonalniejszym. Chociaż bydłu dają się także inne produkty, to jednak wartość pożywna tych produktów musi równać się wartości pożywej takiej ilości owsa lub siana, jaka jest potrzebną do wyżywienia bydła zdolnego do pracy.

Karma roczna, obliczona po cenach dla katastru proponowanych, przedstawia sumę pieniężną, do której dodać należy roczny koszt uprzęży (chomontów lub szli i postronków przy koniach, jarzma przy wołach), a przy koniach także koszt kucia i koszt ich zużycia, obliczony z ceny kupna koni, podzielonej liczbą lat ich trwania. Ztąd wyniknie roczna suma kosztów utrzymania pary bydła roboczego (koni lub wołów), którą podzieliwszy przez roczną ilość dni roboczych, okaże się dzienny koszt utrzymania bydła, do którego dodać należy: 1) cenę katastralną dnia roboczego pieszego za robotnika do pługa lub brony użytego, którąto cena będzie o 50% wyższą od ceny robotnika zwykłego, jeżeli prowadzenie pługa należy w gminie do robót szczególniejszej rzęczności wymagających, więc lepiej (równie jak kosarz i siewacz) wynagradzanych; 2) cenę dnia poganiacza, jeżeli ten do pługa parobydłanego pospolicie w gminie używa; 3) dzienny koszt na pług i bronę, któryto koszt podług §. 14 (ustęp c) informacji oblicza się w ten sposób, iż wydatek na sprawienie tych narzędzi z r. 1824 wykryty, dzieli się najpierw przez liczbę lat ich trwania, a iloraz ztąd wypadający dzieli się znowu przez liczbę dni roboczych na miesiące od kwietnia do końca października przyjętych*). Dzienny koszt utrzymania pary bydła roboczego z dodatkami wspomnianymi, stanowi katastralną cenę parobydłanego (parokonnego lub parowołowego) dnia roboczego.

Zadaniem komisji będzie także przekonać się, czy w gminie do pługa pospolicie zaprzęgają 3, 4 lub 6 koni lub wołów, w którymto razie ceny takich dni ciągłych odpowiednio obliczyć należy**).

*) Komisya krajowa proponowała: wysledzić wydatek na sprawienie tych narzędzi, liczbę lat ich trwania, i liczbę dni, przez które w tych latach mogą być użyte, i tą liczbą dni podzielić wydatek na ich sprawienie.

Inaczej zdecydowało c. k. Ministerstwo; ta jednak decyzja nie może być przeszkodą do słusznego tych kosztów uwzględnienia; przyjmując bowiem większą roczną liczbę dni użycia tych narzędzi w roku, naturalną być musi konsekwencya, iż one mniej lat trwać będą, więc musi być przyjętą mniejsza liczba lat ich trwania.

***) Aby rzecz wyjaśnić przytaczamy przykłady obliczenia cen dni ciągłych.

Obliczywszy według wskazówek powyżej podanych cały czas, w którym gospodarz włościański może użyć swojego bydła roboczego, cały rok utrzymywanego, w gospodarstwie swoim lub innym sposobem, okaże się, iż ilość całych dni takiego użycia wyniesie, podług okoliczności miejscowych, dla koni nie więcej jak 140 do 200 a dla wołów nie więcej jak 120 do 160 na rok.

Przyjąwszy dla koni w danej gminie n. p. 180 całych dni roboczych w roku, należy przyjąć przez najmniej 270 dni karmę pełną, potrzebną do utrzymania koni zdolnymi do pracy, gdyż taką karmę potrzeba dawać nietylko w dniach, w których koń pracuje, lecz także przed temi dniami, a w czasie cięższych robót potrzeba dawać ciągle karmę pełną. Dla reszty 95 dni można przyjąć karmę, potrzebną tylko do utrzymania konia przy życiu. Karmę należy liczyć podług prawideł gospodarskich, więc na 1 centnar żywej wagi konia roboczego, karmę pełną taką, która równa się wartości pożywej $3\frac{1}{2}$ funtom siana normalnego (siana z koniczyny lub siana łąkowego temuż równego, w katastrze słodkiem zwanego); karmę zaś tylko dla życia potrzebną po 2 funty takiegoż siana.

Jeżeli waga jednego konia żywego będzie np. 5 centnarów, więc pary koni 10 centnarów, to licząc na 1 centnar tej wagi po $3\frac{1}{2}$ przez 270 dni, a po 2 funty przez 95 dni, wypadnie na rok karma, równająca się w wartości pożywej $113\frac{1}{2}$ centnarom rzezonego siana. Gdy koniom musi być dawany owies (lub inne ziarna) szczególnie w czasie robót, więc powyższą karmę przyjdzie rozdzielić na owies i siano np. 40 mec owsa (równe 40 centnarów siana) i $73\frac{1}{2}$ centnarów siana normalnego.

3. Koszta utrzymania budynków.

Mamy znowu trudne zadanie, obliczyć, z zastosowaniem cen z r. 1824, roczny wydatek na utrzymanie budynków gospodarskich: stodoły, składu na produkty, stajni itd. (ustęp 2. §. 14 informacyj).

Za podstawę do tego obliczenia należy przyjąć średnią posiadłość włościańską, opisać każdy z osobna budynek gospodarski do niej należący, oszacować dokładnie, ile i jakiego materiału i robotnika postawienie takiego budynku wymaga, oznaczyć podług cen z r. 1824 wartość roboty i wartość materiałów z ich przywozem na miejsce budowy, osądzić jak długo trwać może każda część budynku, jak więc często odnawianą i jak często i jakim kosztem naprawianą być musi, i obliczyć z tych danych roczny wydatek na utrzymanie.

Jeżeli w danej gminie jest katastralna cena mecy owsa 16 kr. a mężowie zaufania podali dla niej cenę centnara siana z koniczyny lub słodkiego na 12 kr. m. k.

to wypadnie 40 mecy owsa po 16 kr.	10 zlr. 40 kr.
73 $\frac{1}{2}$ cent. siana „ 12 „	14 „ 42 „
	Razem 25 zlr. 22 kr.

Gdyby w gminie nie było ceny katastralnej za siano koniczynne lub słodkie, lecz tylko cena za siano mieszane, lub gdyby chciano za podstawę do obliczenia karmy przyjąć siano mieszane, którego cenę mężowie zaufania podali np. na 8 kr. m. k. i gdyby to siano miało o $\frac{1}{3}$ mniej wartości pożywnej od siana koniczynnego lub słodkiego, wtedy zamiast 113 $\frac{1}{2}$ centnara siana słodkiego, przyjmie się o 50% więcej siana mieszane, tj. 170 $\frac{1}{4}$ centnara, jako karmę roczną, a meca owsa policzy się jako równa 1 $\frac{1}{2}$ centnara takiego siana. Będzie więc:

40 mecy owsa (równe 60 centnarom siana mieszane) po 16 kr.	10 zlr. 40 kr.
reszta 110 $\frac{1}{4}$ „ „ „ „ 8 „	14 „ 42 „
	Razem 25 zlr. 22 kr.

do tego dodać: koszt zużycia pary koni, które np. w roku 1824 kosztowały

45 zł. k. m., a trwać mogą 7 lat, więc wypadnie na rok	6 zlr. 26 kr.
Koszt kucia koni według cen z r. 1824, np. 32 podków po 10 kr. k. m.	5 „ 20 „
Szle lub chomonty, dalej postronki dwa razy na rok się zmieniające, około	1 „ 30 „
	Razem 38 zlr. 38 kr.

tę kwotę podzieliwszy na przyjętą ilość 180 całych dni roboczych w roku, wypadnie na dzień 13 kr k. m. do tego dodać jeszcze należy:

1) cenę dnia pieszego, podaną np. przez mężów zaufania jako równą piątej części ceny żyta przyjętej w tej gminie na 40 kr., — więc 8 „ „

2) dzienny koszt zużycia pługa i brony; przyjąwszy, że w r. 1824 kosztował pług 6 zł. brona 2 zł. i trwać mogą najwięcej 1 $\frac{1}{2}$ roku (w tem przypuszczeniu, że się ich podług §. 14 lit c) informacyi używa przez całą ilość dni roboczych od kwietnia do końca października) więc wypadnie na rok 4 zł., co podzieliwszy przez ilość dni roboczych w rzeczonych miesiącach, uczyni dziennie około $\frac{1}{3}$ „ „ „
będzie więc cena dnia parokonnego okrągło 22 kr. m. k.

Jeżeli w gminie pospolicie używają poganiacza do pługa parobydłanego, — wtedy doda się cena dnia poganiacza, równa cenie dnia pieszego zwykłego 8 „ „
więc będzie cena dnia parokonnego z poganiaczem 30 kr. m. k.

Obliczając cenę dnia ciągłego czterokonnego dla tej samej gminy, przyjmie się koszt żywienia koni w dwójnasób większy, więc wypadnie na dzień 26 kr. m. k.
do tego dodać jak wyżej cenę dnia pieszego 8 „ „
koszt zużycia narzędzi 1 „ „
cenę poganiacza 8 „ „
więc będzie cena dnia czterokonnego 43 kr. m. k.

Dla obliczenia ceny dnia ciągłego parowołowego wypadnie rachunek np. następujący: Przyjąwszy w danej gminie przeciętną ilość roboczych dni całych dla wołów 140, potrzeba, aby nie na wołach nie stracić, dawać im karmę pełną po 3 $\frac{1}{2}$ funtów siana normalnego na jeden centnar żywej wagi przez 280 dni a przynajmniej po 2 $\frac{1}{2}$ ft. przez resztę 85 dni. Dając karmę mniejszą, musiałby gospodarz stracić na wartości wołów, a przepisy nie pozwalają nie liczyć za zużycie wołów. Jeżeli waga wołu żywego średniego włościańskiego będzie 6 centn. (wół roboczy zwykle więcej waży niż koń), to będzie para wołów 12 centn., a licząc na 1 centn. 3 $\frac{1}{2}$ ft. siana normalnego przez 280 dni, zaś 2 $\frac{1}{2}$ ft. przez 85 dni, wypadnie karma, równa wartości 143 $\frac{10}{100}$ centn. siana koniczynnego lub słodkiego, albo też 214 $\frac{65}{100}$ centnarom siana mieszane, jeżeli to siano ma wartość pożywną o $\frac{1}{3}$ mniejszą od siana słodkiego.

Dla oznaczenia ceny roboty ma być wzięta za podstawę cena katastralna robocizny, więc dla dni ciągłych i dla dni zwykłych robotników pieszych do budowy potrzebnych, można przyjąć katastralne ceny dla danej gminy oznaczone. Zaś dni majstrów lub rzemieślników wypadnie przyjąć na rok 1824 w takim stosunku do ceny katastralnej zwykłego dnia pieszego, w jakim się ma terazniejsza cena dnia takiego majstra lub rzemieślnika do terazniejszej ceny zwykłego dnia pieszego.

Cenę materiałów — szczególnie drewnianych — w braku innych danych, może najłatwiej będzie oznaczyć na rok 1824 tym sposobem, aby terazniejszą ich cenę zredukować w tym stosunku, w jakim się ma terazniejsza cena drzewa opałowego do wysłędzonej ceny katastralnej tegoż drzewa *).

Licząc siano po cenie przez mężów zaufania podanej (np. siano słodkie 143 ¹ / ₁₀ centn. po 12 kr. lub	28 zł. 37 kr.
mięszane 214 ⁶⁵ centn. po 8 kr.), wypadnie roczny koszt karmy na	15 "
do tego jarzmo na rok podług cen z r. 1824	razem 28 zł. 52 kr.

co podzieliwszy na przyjętą ilość 140 całych dni roboczych dla wołów w roku, wypadnie na jeden dzień	12 kr. m. k.
--	--------------

do tego dodać jak przy dniu parokonnym cenę dnia pieszego	8 " "
koszt zużycia narzędzi	1 " "
	21 kr. m. k.

więc będzie cena dnia parowołowego	29 " "
zaś z ceną poganiacza 8 kr. będzie	

Do obliczenia zaś ceny dnia czterowołowego w takiej samej gminie przyjmie się koszt	24 kr. m. k.
żywienia czterech wołów dwa razy większy — więc na dzień	8 " "
dodawszy do tego cenę dnia pieszego	8 " "
cenę dnia poganiacza	1 " "
koszt zużycia pługa i brony	41 kr. m. k.
będzie cena dnia czterowołowego	

Jeżeli w danej gminie prowadzenie pługa (pługator) należy do robót szczególniejszej zręczności wymagających, równie jak kosarz lub siewacz lepiej wynagradzanych, to cenę robotnika pieszego przy obliczaniu ceny dnia ciągłego należy przyjąć o 50% wyższą od ceny dnia pieszego zwykłego (więc w powyższych przykładach, 12 kr. zamiast 8 kr.) a wtedy można także przyjąć cenę dnia poganiacza około $\frac{1}{4}$ niższą od ceny dnia zwykłego. Jeżeli zaś cena dnia pługatora przyjmie się równą cenie dnia pieszego zwykłego, to i dla poganiacza taką samą cenę przyjąć należy, gdyż wtedy większa wartość dnia pługatora zrównoważy się mniejszą wartością dnia poganiacza, dla którego nie będzie już żadnej przyczyny kłaść cenę niższą, nieznaną żadnego w przepisach uzasadnienia.

*) Przytoczony przykład obliczenia wydatku na utrzymanie jednego budynku. Dane co do kosztów postawienia czerpaliśmy z budynku przez włościanina świeżo postawionego. Jestto stajnia z szopą razem, 22 $\frac{1}{2}$ łokci długa, 8 $\frac{1}{2}$ szeroka.

1. Materiał dębowy: słupów 12 po 5 łokci długich; 3 pary oddzwierków po 3 $\frac{1}{2}$ długich; podwalin 70 łokci; na snozy do żłobów 40 łokci cieńszej dębiny; razem 195 łokci. Na to kupiono 8 dębów i 1 dęba na podłogę do stajni, więc 9 dębów po 2 zł. 50 ct. = 22 zł. 50 ct.; za pienkowe i za zrąbanie 4 zł., razem więc w lesie 26 zł. 50 ct.
prócz tego kupiono na 240 kołów 4 kłocce dębowe, które z pienkowem kosztowały 8 " 40 "
razem materiał dębowy kosztował w lesie 34 zł. 90 ct.

czyli w monecie konwencyjnej 33 zł. 15 kr.

Gdy cena materiału z r. 1824 nie jest wiadomą, więc rzeczony wydatek na materiał redukuje się na r. 1824 na podstawie stosunku terazniejszej ceny drzewa opałowego na pniu do ceny katastralnej z r. 1824. Stosunek ten jest np. w lasach okolicznych jak 3 do 1, więc z powyższej kwoty 33 zł. 43 kr., w tym stosunku zredukowanej, wypadnie 11 zł. 5 kr. m. k.

2. Materiał drewniany jodłowy:

na płatewki i beleczki wyszło 6 jodełek, które kupiono za	18 zł. — ct.
krokiewek małych 24 po 22 ct.	5 " 28 "
łat sztuk 45 po 10 ct.	4 " 50 "
tarcie 1 $\frac{1}{2}$ calowych na drzwi i żłoby 15 po 1 zł.	15 " — "
opólków na ściel 40 po 32 ct.	12 " 80 "
	razem 55 zł. 58 ct.

czyli w monecie konwencyjnej 52 zł. 56 kr.;

też kwotę zredukowawszy z tej samej przyczyny i w tym samym stosunku jak koszt materiału dębowego, więc na $\frac{1}{3}$, wypadnie 17 zł. 39 kr. m. k.

Jeszcze dotąd nie jest stanowczo zdecydowanym, w jaki sposób ma być przy szacowaniu katastralnym uwzględniony wydatek roczny na utrzymanie budynków gospodarskich. Ile nam wiadomo, ma komisya krajowa dopiero uczynić wnioski w tym względzie, do czego potrzebne jej będą pewne dane. Dla uzyskania tych danych należy przy wysledzaniu rzeczzonego wydatku uwidocznic nie tylko ogólną powierzchnię gruntów ekonomicznych rodzajów uprawy (ról, łąk, pastwisk, ogrodów i innych gruntów, prócz nieużytków, parcel budowlanych i lasów) należących do gospodarstwa, wziętego za podstawę do obliczenia wydatku na budynki, lecz także wykazać: ile z tych gruntów należy do każdego rodzaju uprawy i klasy, ile czystego dochodu naszacowano w katastrze z morga, ile ogółem wynosi oszacowany czysty dochód z tych gruntów, i wiele procentów od tego czystego dochodu wynosi wysledzony wydatek na utrzymanie budynków.

3. Dnie ciągle do sprowadzenia materiału drewnianego: Materiał dębowy kupiony był w lesie N. o 2 mile odległym. Na sprowadzenie jednego dęba wyszło 4 dni, więc na 9 dębów 36 dni, a na 4 kloce dębowe 4 dni, razem podmateriał dębowy dni parokrotnych ciągłych	40
Materiał jodłowy, kupiony na splawie nad rzeką N. o 1 milę odległości. Fury jednak obrabiały tylko raz, bo ze splawu trzeba było wyciągać drzewo. Wyszło dni ciągłych parokrotnych	13
	razem parokrotnych dni ciągłych 53
licząc dzień, po cenie katastralnej dla tej gminy przyjętej, np. po 22 kr. k. m., wypadnie	19 zł. 26 kr. m. k.
4. Okłotów do poszycia kupiono 5 kóp po 6 zł., więc 30 zł. w. a., którą to kwotę, gdy cena okłotów z r. 1824 niewiadoma, redukuje się tak samo jak koszt materiału drewnianego na $\frac{1}{2}$, więc będzie 10 zł. w. a. czyli	9 zł. 32 kr. m. k.
5. Dowóz okłotów wymagał 3 dni ciągłych parokrotnych, które licząc jak w pozycji 3 po 22 kr. wypadnie	1 zł. 6 kr. m. k.
6. Siekiernicy. Użyto 24 dni siekierników. Gdy cena dnia siekierników z r. 1824 niewiadoma, a teraz dzień siekiernika kosztuje dwa razy więcej niż zwykły dzień pieszego, więc i na rok 1824 podobny przyjmuje się stosunek. Cena katastralna zwykłego dnia pieszego jest dla tej gminy 8 kr. m. k., więc cena dnia siekiernika wypadnie na 16 kr. — a 24 dni wyniosą	6 zł. 24 kr. m. k.
7. Cieśle. Roboty ciesielskiej wyszło dni 50. Taki dzień teraz płaci się (pieniądzmi, wiktem i wódką razem) trzy razy więcej niż zwykłego robotnika, więc także na rok 1824 wypadnie trzy razy więcej niż cena katastralna dnia robotnika zwykłego, na 8 kr. m. k. przyjęta. Będzie więc dzień 24 kr., a za 50 dni wypadnie	20 zł. m. k.
8. Pomocników do plantowania i przy robocie ciesielskiej do dźwigania i t. d., dni 50, które licząc po cenie katastralnej zwykłego dnia pieszego, więc po 8 kr. m. k. wypadnie	6 zł. 40 kr. m. k.
9. Do płaskiego poszycia dachu 15 dni, które to dni płacą się teraz tak jak dni siekierników (pozycja 6), więc przyjmują się na rok 1824 także po 16 kr., wypadnie przeto	4 zł. m. k.
10. Wałkowanie i lepienie ścian i powały: do wożenia gliny 8 dni parokrotnych po wyżej wyrażonej katastralnej cenie 22 kr.	2 zł. 56 kr. m. k.
słomy własnej mierzwiastej 3 fur w stosunku do cen siana z r. 1824, więc po 10 kr.	30 " "
na wałkowanie i lepienie ścian mających $30\frac{1}{2}$ sążnia kwadr. po dwa dni na sążeń i na lepienie powały 12 dni; — razem 73 dni roboczych po katastralnej cenie zwykłego robotnika, więc po 8 kr.	9 " 44 " "
	razem 13 zł. 10 kr. m. k.

Obliczenie wydatku rocznego:

Materiał drewniany w tym budynku nie dość silny może potrwac częścią 18 do 25 lat, lecz po 10 roku już koły, a po 12 lub 15 także inne części, szczególnie w ziemi zostające odnawiać potrzeba, tak, iż w przecięciu przyjęc można trwanie całego drewnianego materiału najwięcej na 20 lat. Do wydatków na materiał drewniany, na jego przywóz, obrobienie i złożenie w budynek, odnoszą się pozycje 1, 2, 3, 6, 7, 8. wynoszące razem 81 zł. 14 kr. m. k., co podzieliwszy na lat 20 uczyni rocznie 4 zł. 4 kr. m. k.

Poszycie jest płaskie, trwać może przeciętnie 10 lat. Wydatki do poszycia się odnoszące, w pozycjach 4, 5 i 9 wskazane, czyniące razem 14 zł. 38 kr. m. k. podziela się na 10 lat, wypadnie więc rocznie

1 " 28 " "

Lepienie ścian co roku, wałkowanie zaś co 5 lat odnowić, lecz częściej naprawiać potrzeba; przyjmuje się więc wydatek 13 zł. 10 kr. na wałkowanie i lepienie, w pozycji 10 wykazany przeciętnie na lat $3\frac{1}{2}$, wypadnie więc rocznie

3 " 47 " "

Wyniesie przeto roczne utrzymanie takiego budynku podług cen na r. 1824 zredukowanych 9 zł. 19 kr. m. k.

V.

Co do zakresu działania organów wykonujących, ich stosunku między sobą i do stron.

Komisja krajowa ma w sprawach katastralnego szacowania gruntów taki zakres działania, jaki miały przedtem c. k. krajowe Dyrekcje Skarbu we Lwowie i w Krakowie; ona także kieruje rewizją operatów zarządzoną najpierw we wschodnich obwodach Galicji; jej podlegają wszystkie inne organa katastralne w kraju.

Zakres działania komisji inspektorackich jest ten sam, jaki dotąd miały urzędy inspektorackie; im podlegają komisje szacunkowe. — Ustęp 20. regulaminu dla komisji inspektorackich zostawia każdej z tych komisji postanowienie, w jakim języku mają być prowadzone protokoły jej obrad*). Nie możemy wątpić, że wszystkie komisje inspektorackie prowadzić będą protokoły obrad w języku polskim, i że w tym także języku wydawać będą swoje polecenia komisjom szacunkowym.

Każdy Członek komisji inspektorackiej ma prawo i obowiązek nietylko być przytomnym na posiedzeniu i dawać głos swój, lecz przed posiedzeniem rozpoznać dokładnie sprawę i akta jej dotyczące. Bez takiego rozpoznania nikt nie byłby w stanie dać zdanie stosowne w trudnych i zawilych przedmiotach katastralnych.

Ustęp 24. regulaminu dla komisji inspektorackich stanowi: że referent inspektorackiej komisji, którym jest inspektor lub komisarz, ma objeżdżać komisje szacunkowe przynajmniej raz na miesiąc; komisji inspektorackiej wolno wysyłać na takie objazdżki także jednego z Członków swoich, przez Wydział krajowy mianowanych. Zbytecznym byłoby dowodzić, że wysyłanie takiego Członka jest potrzebnem. Ustęp 25. tegoż regulaminu zawiera następujące postanowienie: „Jeżeliby referent komisji inspektorackiej znalazł, że któryś z organów szacunkowych w postępowaniu swoim zbacza od przepisów, natenczas ma obowiązek zwrócić jego uwagę na te zboczenia i usterki, i pouczyć go, jak ma postępować.“ Pouczenie to może odnosić się tylko do formy postępowania; wskazówki zaś prostujące zboczenia od przepisów co do istoty rzeczy, wydane być mogą komisjom szacunkowym jedynie przez komisję inspektoracką, gdyż ustęp 8. lit. b, przepisów zasadniczych, przez Najjaśniejszego Pana zatwierdzonych, przyznaje prawo kierowania i nadzorowania komisji szacunkowych jedynie komisjom inspektorackim, więc nie inspektorom lub innym referentom. Jakoż i §. 9. informacji do rewizji wskazuje, że komisje stosunkowe otrzymują polecenia od komisji inspektorackich i mają odnosić się do niej w razach wątpliwych.

Wszystkie czynności komisji szacunkowej odbywać się mają podług przepisów, ogłoszonych i przez nas na wstępie niniejszych uwag (str. 1) przytoczonych. Prócz władzy krajowej, nad którą stoi c. k. Ministerstwo, nikt nie ma prawa wydawania w drodze urzędowej jakichkolwiek instrukcji, ani obowiązujących objaśnień, ani też przyczynków lub dodatków do przepisów.

Już na wstępie pisma naszego wspomnieliśmy, iż tak Członków komisji inspektorackich, jakoteż i mężów zaufania obowiązkiem jest, przedewszystkiem poznać dokładnie przepisy do katastralnego szacowania gruntów się odnoszące. Nie możemy pominąć uwagi, że, prócz informacji do rewizji, redagowanej w największej części pierwotnie po polsku, wszystkie inne przepisy były redagowane po niemiecku, a polskie ich tłumaczenia mają często błędy, które zmieniają sens lub czynią go niezrozumiałym. Nie czynimy ztąd zarzutu tłumaczom, którzy

*) W komisji krajowej prowadzą się protokoły obrad w języku polskim.

może nie mieli wiadomości fachowych do tego potrzebnych, lub do szybkiego tłumaczenia nagłoni, nie mogli uniknąć błędów. Poprawianie błędów takich było obowiązkiem urzędów przepisy ogłaszających. Mniemamy, że komisja krajowa powinna postarać się o dokładne przepisów tłumaczenie. Zanim to nastąpi, radzimy mężom zaufania, aby jeżeli zrozumieją po niemiecku, nie spuszczaali się na przekład polski, lecz czytali także oryginał niemiecki.

We wszystkich urzędowych czynnościach komisji szacunkowej mają współdziałać mężowie zaufania, przez Wydział krajowy mianowani (Ustęp 10. przepisów zasadniczych i §. 4. informacji dla rewizji). Współdziała ten, bez którego żadna czynność urzędowa komisji nie może być ważnie dokonana, musi być rzeczywistym, czynnym, od samego rozpoczęcia czynności komisyjnej, aż do zupełnego jej ukończenia. Mężowie zaufania mają być wcześniej zawiadomieni o dniu i przedmiocie komisji, i przedmiot ten, niemniej odnoszące się do niego przepisy, należyście rozpoznać. Mniemamy, że komisarz szacunkowy winien przedewszystkiem obradzić się z mężami zaufania o przedmiocie komisji i zasięgnąć ich zdania. Mężowie zaufania powinni przy komisji każdą czynność badać, daty pomocnicze rozpoznawać, wyciągi z dokumentów z oryginałami porównywać, obliczenia sprawdzać, przy czynnościach komisyjnych ze stronami do komisji powołanymi (większymi właścicielami lub ich pełnomocnikami, zastępcami gmin, rzeczoznawcami) objaśniać strony, i baczyc, aby ich zeznania dokładnie były zapisane. Jeżeli strony, mimo danych im objaśnień, nie rozumieją sprawy należyście, lub nie są przekonane, że podania ich własne lub propozycje przez komisję im czynione są zgodne z rzeczywistością, wtedy mężowie zaufania zapiszą te okoliczności (gdyby urzędnik katastralny sam tego nie uczynił) w uwagach swoich do protokołu.

Po ukończeniu czynności komisyjnej powinni mężowie zaufania zastanowić się nad jej całością i nad jej wynikłościami, i podpisać akt z domieszczeniem potrzebnych uwag co do postępowania komisji i co do samej istoty przedmiotu komisyjnego, względem którego mężowie zaufania mają dać swoje zdanie, t. j. poczynić swoje wnioski, jakie po rozpoznaniu stosunków miejscowych za najstosowniejsze uznają. — Gdyby mężowie zaufania nie byli w stanie przy komisji samej podać rzeczzone uwagi (zdania i wnioski), to powinni przy podpisie aktu zastrzedz sobie, iż uwagi podadzą później, a zarazem z aktów poczynić wyciągi, które im do ułożenia takich uwag mogą być potrzebne, i ułożywszy później te uwagi, podać je do komisji inspektorackiej.

Wydział krajowy mianował zastępców dla mężów zaufania. — Z natury rzeczy wypływa, że zastępca może być tylko wtedy powołany do komisji, jeżeli mąż zaufania pisemnie wezwany oświadczy, iż nie może być obecnym. Dla sprawy samej byłoby korzystniej, gdyby jedni i ci sami obywatele pełnili te obowiązki, w które tylko ciągłą i dłuższą praktyką wprawić się można.

Podług przepisów dawniejszych miały gminy przy komisjach zastępywane być przez osobne wydziały do tego wybrane; gminy nadto były obowiązane trzymać ludzi do pomocy czy też do kierownictwa (*Geschäftsleiter*), których zatwierdzał urząd powiatowy. — Później polecono, aby do każdej komisji powoływani byli także więksi właściciele lub ich zastępcy.

Podług §. 5. informacji do rewizji „będą do każdej czynności z gminami powołani z każdej gminy dwaj zastępcy przez przełożonych gminy wyznaczeni i posiadacz większej posiadłości lub jego zastępca do tej sprawy mianowany; zaś do czynności odnoszących się do szacunku lasów powołani będą (tylko) właściciele większych obszarów lasowych lub tychże zastępcy w tym celu mianowani, i ile możności także rzeczoznawcy z miejscowemi stosunkami gospodarstwa leśnego dokładnie obeznani. Wszystkie te osoby powinny przynajmniej kilka dni naprzód zawiadomione być o dniu, miejscu i przedmiocie czynności komisyjnej; niestawienie się ich nie wstrzymuje jednak działań komisji. Gminy nie mają

obowiązku przyjmować urzędnika pomocniczego; pozostawia się jednak gminie do woli, aby albo sama dla siebie, albo też w połączeniu z innymi gminami lub posiadaczami większych posiadłości przyjęła ludzi do pomocy, których wybór nie wymaga dalszego potwierdzenia.“

Radzimy, aby więksi właściciele, do jednego dystryktu szacunkowego należący, czy to sami, czy wspólnie z gminami, mieli jedną osobę zdolną do pomocy w tych sprawach. Jedna lub dwie takich osób może wystarczyć na cały dystrykt szacunkowy.

Nie tylko z powodu, postanowienia §fu 5. informacji dla rewizji, lecz także z powodu zmienionego stanowiska gminy, nie może gmina być zmuszoną do przyjmowania osobnych urzędników pomocniczych (*Geschäftsleiter*), ani też do uzyskania urzędowego potwierdzenia osób do pomocy w tej sprawie przez nią obranych. W żadnym przypadku nie mogą gminy (lub więksi właściciele) zmuszone być do szukania dla robót katastralnych osób takich, któreby umiały po niemiecku, ani też może osobom przez nie do pomocy obranym nałożony być obowiązek tłumaczenia z polskiego na niemieckie lub z niemieckiego na polskie, jak to dla wygody urzędników nieumiejących po polsku wymagała np. informacja reklamacyjna przez c. k. krajową Dyрекcję Skarbu Krakowską wydana.

Teraz każdy urzędnik katastralny powinien umieć dokładnie język krajowy, a protokoły wszystkie w języku krajowym powinny być prowadzone.

Szczególnie mężowie zaufania baczyć na to powinni, aby protokoły komisyjne w całości prowadzone były w języku krajowym.

VI.

Oznaczenie rodzajów uprawy, klasyfikacja i klasowanie gruntów.

Przepisy do oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikowania i klasowania gruntów, zawarte są w osobnej: „Instrukcji dla przełożonych gmin, wydziałów gromadzkich i urzędników pomocniczych, powołanych do współdziałania przy robotach wstępnych.“

W późniejszych rozporządzeniach dodano do tych przepisów niektóre wyjaśnienia, lub poczyniono w nich zmiany, które przytoczymy o ile nam są znane:

1. Oprócz gruntów w §. 53. wspomnianej instrukcji, jako nieużyteczne wymienionych, mają do gruntów nieużytecznych zaliczone być także drogi polowe i rowy (*Feldwege und Abzugsgräben*. Rozp. minist. 25. stycznia 1863).

2. Rodzaj uprawy zwany: rolą odłogową (*Trischacker*) ma być w gminie ustanowiony także i w tym przypadku, jeżeli grunta tego rodzaju uprawy tylko w posiadaniu dworu się znajdują.

3. Mieszane rodzaje uprawy, w §. 16. wyżej wspomnianej instrukcji dla gmin wspomniane, mogą być w gminie ustanawiane tylko wtedy, jeżeli na gruntach, do tych rodzajów uprawy policzyć się mających, uprawa podrzędna obejmuje przynajmniej jedną czwartą część powierzchni (punkt VI. Rozp. minist. z 15. maja 1861). — Gdyby więc n. p. w gminie były grunta, które dają równocześnie użytek z drzewa i z trawy, to trzeba osądzić, jaką część powierzchni obejmują drzewa (t. j. jaka część zajęta jest pniami drzew, lub ich koronami tak zacienioną, iż na niej trawa użyteczna albo się nie rodzi, albo rodzi się tak skąpo, iż jej zbiór nie mógłby się wynagrodzić). Jeżeli drzewa wskazanym sposobem nie obejmują przynajmniej $\frac{1}{4}$ przestrzeni, to te grunta zaliczą się do łąk lub do pastwisk, podług tego, czy trawa na nich zwykle kosi się lub spasa; — jeżeli zaś drzewa obejmują $\frac{1}{4}$, lecz nie całe $\frac{3}{4}$ przestrzeni, to dla tych gruntów powinien być ustanowiony osobny, mieszany rodzaj uprawy: łąki lub pastwiska z drzewem; — jeżeli nakoniec drzewa obejmują całe $\frac{3}{4}$ przestrzeni lub więcej, to grunta te mają być zaliczone do lasów.

Wiadome nam są błędy w klasyfikacji i klasowaniu gruntów. Błędy te pochodzą po części z przepisów samych, po części zaś z mylnego tych przepisów wykonania.

Zasada szacowania klasowego, połączona z przepisami niedozwalającymi ustanawiać wielką ilość klas w jednej gminie, prowadzi do tego, że pomiędzy klasami gruntów w jednej gminie są nadto wielkie w dochodzie oszacowanym różnice, — że do jednej klasy zaliczają się grunta różnej jakości i różnego położenia i dla nich ustanawia się jedna średnia cyfra dochodu bez względu na różnice między niemi zachodzące, że więc dla znacznej części gruntów do klasy wyższej zaliczonych, stykających się z gruntami klasy niższej i od nich nie wiele lepszych, ustanowiony jest dochód nadto wysoki, rzeczywistemu stosunkowi ich wartości do wartości gruntów klasy niższej nieodpowiadający. Błędniejszym od przepisów było częste ich wykonanie; albowiem przepisy wprawdzie polecają unikać wielkiej ilości klas, jednakże nie postanawiają, wiele klas ma być w gminie, i polecają trzymać się głównie stanu faktycznego*). — Mniemamy więc, że gdzie różnice w dochodzie oszacowanym między klasami są zbyt rażące i nieusprawiedliwione, można i należałoby poprawić błąd ustanowieniem większej ilości klas.

Błędem w wykonaniu przepisów było także, iż w zaliczaniu gruntów lub całych niw do pewnej klasy nie uwzględniano dostatecznie wszystkich okoliczności na wartość i dochód wpływających. Często n. p. nie uwzględniano dostatecznie odległości gruntów i zaliczano grunta odleglejsze lepszej jakości do klasy wyższej razem z gruntami bliskimi, które, chociażby co do jakości podlejsze, zawsze lepiej są uprawiane, więcej rodzą, mniej wydatków na uprawę sprawiają; więc też najczęściej znacznie większy czysty dochód przynoszą, i większą wartość mają. — Szczególnie co do pól ornych powinny do klasy pierwszej policzone być zwykle tylko te, które są najbliższe, n. p. takzwane zagumienki pod wsią leżące.

Najlepsze i najpraktyczniejsze правило dla klasyfikacji gruntów znajdujemy w §§. 25. i 36. instrukcji dla gmin, które polecają mieć głównie na oku ceny kupna i dzierżaw gruntów i różnice w wartości kapitałowej i dzierżawnej, jakie między gruntami albo rzeczywiście zachodzą, albo też po dokładnem osądzeniu mogą być przyjęte. — Te więc n. p. role lub łąki należy policzyć do klasy pierwszej, które mają w gminie wartość największą; do klasy drugiej zaś te, które w porównaniu z pierwszymi mają wartość znacznie niższą itd.

Przy ustanawianiu liczby klas, również i przy klasowaniu lasów powinna być uwzględniona nietylko jakość gruntu i jakość i ilość produktu, jakie każda część lasu wydaje lecz (szczególnie w lasach większych) także odległość każdej części lasu od miejsca odbytu i jej większa lub mniejsza przystępność (§. 33. instr. dla gmin.); bo te okoliczności wpływają znacznie na wartość drzewa w lesie na pniu. W regule więc, szczególnie w lasach większej objętości, nie można dopuszczać, aby część lasu odległa lub leżąca za przykrym parowem albo za górą zaliczoną była do jednej klasy z częścią bliższą, krajną lub dostępnejszą. — Gdy podług przepisów tylko opałowa wartość drzewa powinna być szacowaną, więc i przy klasyfikacji nie można uwzględniać wartości drzewa materiałowego. — Lasy u nas zwykle nie są sztucznie zasiewane, lecz same odmładzają się z nasienia lub z korzenia. Najczęściej las wyrabany nie rodzi już tych samych gatunków drzew co pierwiej, lecz podlejsze, n. p. po dębinie, buczynie lub grabinie, rodzi w części większej osiczynę. Często się zdarzy, że stara część lasu ma jeszcze gatunki drzewa lepsze, część zaś wyrabana gorsze; w takich przypadkach należy już podług §. 33. instrukcji dla gmin podzielić las na klasy i część lasu młodszą zaliczyć do klasy niższej, niż część starą**).

*) §. 24. instrukcji dla gmin poleca, aby nie pomnażać ilości klas bez dostatecznego powodu i mieć na baczności, że grunta klasy niższej winny co do przychodu znacznie różnić się od gruntów klasy wyższej, że więc małe różnice nie powinny być uwzględnione. — Rozp. minist. z 15. maja 1861 stanowi w punkcie VI, że przy reklamacjach przeciw klasyfikacji dążyć należy do jaknajmożliwszego ograniczenia ilości klas. — Rozp. minist. późniejsze z 5. stycznia 1863 jednak poleca, aby przy tem ograniczeniu ilości klas nie wykroczać przeciw stanowi faktycznemu.

**) Gdyby nie uwzględniono tych okoliczności przy klasyfikacji i klasowaniu, wtedy przy ustanawianiu przychodu w naturze tem większą baczność zwrócić należy na to, aby stosunek różnych gatunków drzew w lesie produkowanych wysledzony był dokładnie z przecięcia całego lasu.

Z powodu związku, w jakim operacje wstępne (oznaczenie rodzajów uprawy, klasyfikacja i klasowanie) zostają z szacowaniem właściwym, i z powodu znanych błędów tych operacji, proponowała komisja krajowa, aby przy próbnej rewizji w grupach gmin rozpoznawano i prostowano w razie potrzeby także operacje wstępne. Ministerstwo Skarbu jednak nie przychyliło się do tego wniosku i natomiast wydało następujące polecenie zawarte w §. 1. informacji do rewizji: „Gdyby się w ciągu rewizji okazało, że w skutek znacznych usterek w operacjach wstępnych nie podobna w danej gminie uniknąć całkowitej zmiany tych operacji — bo bez takiej zmiany nie możnaby wykonać rewizję bez naruszenia faktycznych stosunków dochodu — to należy tę gminę wyłączyć z grupy do rewizji przeznaczonej, a natomiast wybrać do rewizji gminę inną, która z grupą graniczy.“ W tym przypadku należy wybrać i zaproponować komisji krajowej do zatwierdzenia taką gminę, która ma obszar większy i rozmaite rodzaje uprawy, i w której daty pomocnicze, szczególnie kontrakty kapna i dzierżaw gruntów, w większej znajdują się ilości. Gdyby się okazało, iż nie tylko w gminach do grupy należących, lecz także w gminach, które z niemi graniczą, są znaczne błędy w operacjach wstępnych, to należy zawiadomić o tem komisję krajową, która zarządzi co potrzeba. — Jeżeli mężowie zaufania nie zgodzą się z komisarzem co do osądzenia operacji wstępnych, lub co do wyboru gminy, powinni donieść o tem komisji krajowej za pośrednictwem komisji inspektorackiej. W każdym przypadku powinny być dokładnie wykazane wszystkie błędy w oznaczeniu rodzaju uprawy i w klasyfikacji dostrzeżone.

VII.

Wyciągi z rachunków gospodarskich co do przychodu w naturze z ról i łąk.

Urzednicy katastralni, którzy nie znali języka krajowego i stosunków miejscowych, nie mogli być skłonni do starannego zbierania niezrozumiałych im rachunków gospodarskich. W nielicznych wyciągach z rachunków, które nam się widzieć zdarzyło, zapisywali oni zwykle tylko ilość nasienia i zbioru; nie wysledzali ile morgów było obsianych nasieniem w rachunkach wykazanym, lecz przyjmowali ilość nasienia na morg podług zdania własnego lub podług dat innych nie pochodzących z tego samego gospodarstwa, z którego pochodziły rachunki. Ztąd musiały powstawać znaczne błędy w ocenianiu i zastosowywaniu wynikłości tych rachunków *). — Na podstawie doświadczeń zebranych z operatów katastralnych W.

*) Ilość nasienia zależy od sposobu siania i od gatunku ziarna nasiennego. Przy użyciu siewnika wyjdzie daleko mniej nasienia, niż przy siewie ręcznej; żyta zwanego krzywą, owsa szkockiego, jęczmienia kawalerskiego sieje się na morgu mniej niż żyta, owsa lub jęczmienia prostego; dwa do trzech garncy kukurudzy wychodzi na morg przy sadzeniu ręką, a do 8 garncy przy siewie rzutnym. — Jeżeli przy kombinacji z rachunków gospodarskich, z których wypisano ilość wysiewu i zbioru, zastosuje się ilość nasienia na morg mniejsza niż rzeczywista, to plon z morga wypadnie znacznie większy od rzeczywistego.

Przypuśćmy np. że podług rachunków gospodarskich pewnego folwarku wysiano przez 10 lat 600 korcy żyta, z których było plonu 3773 kor., a kukurudzy wysiano 15 korcy, z których było plonu 960 kor.; wysiano zaś żyta prostego i krzywego po części siewnikiem po części ręką przeciętnie 28 garn. na morg; a kukurudzy sadzonej rękami przeciętnie 3 garn. na morg, więc obsiano w ogóle żytem 686 morg.; a kukurudzą 160 morg.; rozdzieliwszy na tę ilość morgów plon wyżej wskazany, wypadnie żyta $5\frac{1}{2}$ korcy, a kukurudzy 6 korcy z morga.

Jeżeliby zaś w danym przypadku urzednik katastralny nie wysledził, ile wysiano na morg w tym samym folwarku, i jeżeliby n. p. podług zdania swojego lub podług podań włóscian (siejących więcej lub mniej, mających iż podanie większej ilości nasienia jest dla nich korzystniejszem) przyjął, iż na nasienie wychodziło żyta $1\frac{1}{16}$ korca a kukurudzy 8 garncy na morg — to zastosowując ten wysiew do powyższych rachunków folwarcznych, przyszedłby do wniosku, iż rzeczzone 600 korcy żyta posiane były na 565 morgach, a 15 korcy kukurudzy na 60 morgach; rozdzieliwszy zaś na tę ilość morgów plon wyżej wskazany, wypadłoby żyta 6 korcy $21\frac{3}{4}$ garn., a kukurudzy 16 kor. z morga, więc wypadłby plon żyta o 1 kor. $5\frac{3}{4}$ garn. a kukurudzy o 10 korcy z morga większy od plonu rzeczywistego.

Księstwa Krakowskiego, przedstawił także Wydział krajowy w relacji swojej do Sejmu z 17. grudnia 1865, że nie zważano na takie wyciągi z rejestrów gospodarskich które wskazywały plony mniejsze, i czyniono przeciw tym rejestrom zarzuty; zaś powoływano się na rejestra, wykazujące plony większe, chociaż te ostatnie rejestra nie mogły służyć za podstawę, gdyż pochodziły z gospodarstw najlepszych, łożących znaczne w rolnictwo wydatki; z gospodarstw mających gorzelnie, które przyczyniają się znacznie do sprawiania ról; nakoniec, z gospodarstw zostawiających znaczną część roli w ugorze. Wynikłościami z rejestrów takich gospodarstw uzasadniano plony, ustanawiane w gminach, dla których operaty szacunkowe nie przyjmowały żadnych lub przyjmowały bardzo mało ugorów, i w których właściciele nie łożą wielkich wydatków i nie mają gorzelń. Takie postępowanie było przeciwne przepisom, które polecają brać za podstawę tryb gospodarstwa w gminie zwyczajny.

Teraźniejsze więc komisje szacunkowe powinny poprawić dawne błędy; powinny zbierać rachunki gospodarskie i rozpoznawać je dokładnie, gdyż jedynie tylko z tych rachunków, z dłuższego lat okresu pochodzących, można czerpać dane o plonach przeciętnych, i już §. 35. katastralnej instrukcji szacunkowej wskazuje, iż dane z tych rachunków są najpewniejszym punktem oparcia nie tylko dla gmin okręgu dotyczącego, lecz także dla podobnych im gmin okręgów granicznych.

Co do zbierania i użycia tych rachunków znajdujemy w §. 19. informacji do rewizji postanowienia szczegółowe, z myślą dawniejszych przepisów zgodne.

Rachunki gospodarskie (rejestra, raporty, wykazy dziesięcin i t. p.) powinny być wzięte z dłuższego okresu, ile możliwości z 10 do 20, rozumie się także i z większej liczby lat, jeżeli się takie znajdują. — Rachunki z takich gospodarstw, w których używa się nawozu uzyskanego z przedsiębiorstw przemysłowych (gorzelń i t. p.) albo które prowadzą się z niezwykłym w gminie na przychód w naturze znaczny wpływ wywierającym nakładem (z użyciem wapna, kości do gnojenia i t. p.) — jako też i rachunki z gospodarstw w skutek niedbalstwa znacznie gorzej, niż to w gminie pospolicie bywa, prowadzonych, nie powinny być uwzględnione.

Sporządzanie wyciągów z rachunków gospodarskich ma się odbywać z oględnością *). Wszystkie okoliczności wpływ wywierające jak n. p. zmiany powierzchni pojedynczych rodzajów uprawy w ciągu lat, z których rachunki pochodzą **), należy wyjaśnić, a w przypadkach wątpliwych zasięgać dokładnych wiadomości.

Z rachunków gospodarskich należy wysledzić stosunki uprawy (Anbauverhältnisse), t. j. ile morgów przeciętnie rocznie było obsiewanych każdym produktem, i ile zostawało ugorem. Wyśledzone tym sposobem stosunki uprawy, można porównać ze stosunkami uprawy przyjętymi w operatach katastralnych.

Z rachunków gospodarskich ma się także wysledzić ilość wysiewu i zbioru każdego ziemiopłodu, niemniej ilość morgów, które były obsiane, i z których sprzęt pochodził.

Szczególniejszą baczność na to zwrócić potrzeba, aby cała ilość nasienia była z rachunków gospodarskich przeniesioną do wyciągu. Gdyby zaś zdarzyło się, iż w samych rachunkach cała ilość nasienia nie jest zapisaną, to należy brak ten w przybliżeniu ile możliwości uzupełnić. — Są u nas n. p. folwarki, w których kawałki ról dawane bywają do obsiewania na spółkę (kukurudzą lub innymi ziemiopłodami) włościanom, którzy je obsiewają nasieniem własnym, niezapisanym w rejestrach folwarcznych. W takim przypadku należy zbadać najściślej wszystkie okoliczności, wysledzić ilość morgów w każdym roku na spółkę obsianych;

*) Najczęściej w folwarkach prócz rejestrów są także raporty tygodniowe lub miesięczne. Raporty będą źródłem pewniejszym, bo są zwykle kontrolowane przez właścicieli lub rządców.

***) Jeżeli rachunki pochodzą z lat, wśród których przybyło lub ubyło roli, to trzeba wysledzić w którym roku i wiele przybyło lub ubyło, i obliczyć wiele roli było w przecięciu z lat wszystkich; n. p. w pierwszych 7 latach było 300 morgów, w następnych 5 zaś uprawiono także 30 mor. przybyłych z karczunku, więc na całe 12 lat wypadnie w przecięciu 312 $\frac{1}{2}$ morgów rocznie. Porównanie tej przeciętnej ilości ról z przeciętnym rocznym plonem z tych samych lat wykaże plon na 1 morg przypadający.

również wysledzić ilość nasienia przez włościan danego i tę ilość doliczyć do ilości nasienia w rachunkach wykazanego, i doliczyć także część zbioru przez włościan wziętego, jeżeli ta nie była w rachunkach zapisana, do ilości zbioru w rachunkach wykazanego.

W przypadkach, w których nie można dociec z rachunków gospodarskich ilości morgów każdym gatunkiem ziemiopłodów obsianych (a to właśnie u nas najczęściej się zdarza), należy z dokładnością dochodzić, w jaki sposób odbywał się zasiew i wiele każdego rodzaju ziemiopłodów wysiewano przeciętnie na morg w tem samem gospodarstwie, i na tej podstawie obliczyć liczbę morgów każdym ziemiopłodem obsianych. — Już wyżej wskazaliśmy jak wielki wpływ wywierają te okoliczności na obliczenie z rachunków gospodarskich plonu na morg wypadającego.

Plon z gruntów rolnych w rejestrach wykazany, należy podług §. 19. informacji porównać z całym obszarem tych gruntów, i z tego porównania w przecięciu z lat wszystkich wykazać, ile z wszystkich ziemiopłodów w ciągu tych lat zebranych na jeden morg rocznie przypada *). Wykaz taki może być szczególnie użyty do porównania z przychodem w naturze i z pieniężnym dochodem surowym w operatach katastralnych obliczonym.

*) Dla ułatwienia rachunku przy sporządzaniu wspomnianego wykazu najlepiej będzie przyjąć wartość mecy żyta ozimego jako jednostkę, na którą zredukuje się także wartość każdego innego ziemiopłodu, podług stosunku podanej ceny katastralnej tego ziemiopłodu do katastralnej ceny żyta. — Sposób ten obliczenia objaśnimy przykładem.

Dwunastoletnie rejestra folwarku N. mającego 320 morgów roli

wykazują ogólny przychód w naturze		podana cena katastralna	Stosunek ceny katastralnej żyta do ceny katastralnej każdego innego ziemiopłodu		Redukując w tym stosunku wartość ziemiopłodu na żyto, wypadnie
Gatunek ziemiopłodu	ilość	Mon. konw. kr.	jak	do	żyta ozimego mec
Żyta ozimego mec	5120	40	—	—	5120
Pszenicy ozimej mec	4790	57	40	57	6825
Jęczmienia	4690	25	"	25	2931
Owsa	8600	16	"	16	3440
Hreczki	3900	22	"	22	2145
Kartofel	12580	6	"	6	1887
Grochu	595	40	"	40	595
Koniczyny cetnarów	4260	11	"	11	1171
Ugoru było przeciętnie rocznie 60 morg., więc przez 12 lat 720 morg. — Ugor przeorywany wcześniej pod oziminę, rzadką trawą porośły, bywał spaszany, przyczem część trawy bydło stratowało — więc użytek z ugoru przyjmuje się po 1½ cetn. mieszanego siana z morga, wypadnie przeto na 12 lat siana mieszanego centnarów					1080
Suma					24357
podzieliwszy tę sumę na lat 12, wypadnie na rok					2029 ⁷⁵ / ₁₀₀
tę sumę roczną podzieliwszy na 320 morgów wypadnie przychód w naturze na 1 morg rocznie					6 ³⁴³ / ₁₀₀₀

ten przychód roczny z morga policzyć po cenie katastralnej 40 kr. m. konw., wypadnie pieniężny dochód surowy z morga 4 zł. 13⁷/₁₀ kr. mon. konw.

Gdyby w dawniejszym operacie katastralnym dołączone były wyciągi z rachunków gospodarskich, albo gdyby w nim odwoływano się do wyciągów z gmin innych, powinna komisja wyciągi te z oryginalnymi rachunkami porównać, sprostować i w sposób wyżej wskazany uzupełnić.

Jeżeli w grupie gmin do rewizji przeznaczonych niema dokładnych rachunków gospodarskich, wyszuka takowe komisja w innych gminach podobnych, i użyje wynikłości tych rachunków, z dokładnem uwzględnieniem różnic, zachodzących między gminami co do jakości gruntu i co do innych miejscowych stosunków.

VIII.

Daty o wartości gruntów (cenach kupna i czynszach dzierżawnych).

Szacowanie gruntów, obliczające dochód z kombinacji licznych czynników, chociażby z największą wykonywane było oględnością, musi prowadzić do wynikłości błędnych; bo niepodobniestwem jest mieć materiały do należytego osądzenia cyfry każdego czynnika, przeciętnej i z rzeczywistością zgodnej, ani też obmyśleć takie reguły do ustanawiania tych cyfr i do ich kombinacji między sobą, któreby mogły być zastosowane sprawiedliwie do gmin i okolic, mających różne gospodarskie stosunki. Wszystkie więc reguły od władz wyższych wydawane mogą odpowiadać tylko zdaniom w biurach powziętym, zastosowanie ich jednak będzie zawsze oddalać się od rzeczywistości; gdzie zaś albo niema reguł, albo reguła przepisuje tylko pewne granice, w obrębie których poruszać się można, tam rozstrzygać będzie dowolność niższych organów wykonujących. W ogóle jest pewnem, że czem więcej czynników używa się do kombinacji przy szacowaniu, tém więcej jest błędów, a błąd w cyfrze jednego czynnika popelniony rośnie przez kombinację z innymi czynnikami.

Z tej przyczyny w krajach — w których dawniej odbywało się szacowanie gruntów z różnych kombinowane czynników, chociaż lepiej niż u nas wykonywane, — używano zawsze dat o rzeczywistej wartości gruntów, kapitałowej i dzierżawnej, jako regulatora i korektora, niedozwalającego, aby wynikłości idealnego szacowania odbiegały zbyt od stanu rzeczywistego. — Mąż, który miał znaczny udział w podobnem szacowaniu gruntów, ukończonem około r. 1836 w dwóch prowincjach pruskich, powiada w znakomitem dziele swoim: że ten, kto wykonuje takie szacowanie, musi sobie wyrobić z innych wiadomości zdanie o czystym dochodzie z gruntów, któreby mu służyło za regulatora przy kombinacji cyfr różnych czynników. — W naszych także przepisach szacunkowych rzeczywista wartość gruntów uznana jest za regulatora i korektora, — §§. 25. i 34. instrukcji dla gmin do robót wstępnych polecają baczyć przy klasyfikacji głównie na wartość kapitałową i dzierżawną gruntów. Zaś §. 36. katastralnej instrukcji szacunkowej, poleca zbierać od początku operacji szacunkowych jak najwięcej dat o rencie gruntowej *), która ma służyć w swoim czasie do uzasadnienia (zur einstigen Begründung) czystego dochodu; więc §. ten wskazuje, iż rzeczony daty należy przy szacowaniu ciągle mieć na oku. — §. 186. tejże instrukcji wskazuje nawet, iż czynsz dzierżawny może być użyty jako podstawa do szacowania pastwisk; §. 198. wskazuje, iż szacowanie ma być modyfikowane, jeżeli nie znajduje uzasadnienia w datach o wartości kapitałowej i o czynszach dzierżawnych; §§. 213. i 214. nakazują stanowczo, aby dochód czysty był uzasadniony i usprawiedliwiony przez powołanie się na wynikłości cen kupna gruntów i czynszów dzierżawnych.

*) Rentą gruntową nazywa się czynsz dzierżawny lub procent od ceny kupna.

Z powodu, iż te przepisy instrukcji były po części zaniedbane, po części zaś błędnie zastosowane, powstały skargi, w których reprezentanci nasi żądali, aby daty o rencie gruntowej były starannie zbierane, rozpoznawane i należycie zastosowane; żądali także, aby do szacowania gruntów, opierającego się na cenach ziemiopłodów z r. 1824, zbierane były daty o cenach kupna gruntów i o czynszach dzierżawnych z lat rokowi 1824. najbliższych, lub też aby ceny gruntów z lat nowszych redukowane były w tym stosunku, w jakim zostają ceny produktów tych lat do cen produktów z r. 1824. — Gdy nareszcie komisja krajowa, w r. 1867 ustanowiona, podała wnioski swoje także co do zbierania i użycia dat o wartości gruntów, zatwierdziło c. k. Ministerstwo Skarbu te wnioski, jednakże z odmianami o których wspomniemy.

1. Zbieranie i rozpoznawanie dat o wartości gruntów.

Osobny przepis zawiera postanowienia co do zbierania tych dat z kontraktów kupna i dzierżawnych. Objasnimy niektóre ustępy tego przepisu.

Do artykułu I.

Komisja krajowa proponowała zbieranie dat z dokumentów tylko pisemnych z lat 1851 do 1867; lecz c. k. Ministerstwo Skarbu poleciło zbierać je z lat 1858 do 1867 i nietylko z dokumentów pisemnych, lecz co do dzierżaw także z ugód ustnych *) — Ostatni ustęp art. I. poleca zbierać na miejscu protokolarnie daty o dzierżawach opierających się na ugodach ustnych. Liczne mamy doświadczenia o niedokładnościach i błędach podobnych czynności protokolarnych. Komisje terażniejsze powinny unikać takich błędów, i przy dochodzeniu protokolarnem z ugód ustnych starać się wysledzić dokładnie warunki dzierżawy i wszystkie okoliczności, które do osądzenia i obliczenia czystego czynszu dzierżawnego z gruntu są potrzebne.

Do artykułu II. lit. a.

Punkt 7 przepisów zasadniczych przez Najjaśniejszego Pana zatwierdzonych poleca zbierać daty o rencie gruntowej z dokumentów dotyczących dobrowolnej sprzedaży i dzierżaw. Komisja krajowa więc proponowała wyłączyć wywłaszczenia dla celów publicznych jako też sprzedaż i wydzierżawienia w drodze egzekucji odbyte. C. k. Ministerstwo nakazało wyłączyć także sprzedaż i wydzierżawienia między krewnymi zawarte i dzierżawy lacińskich beneficjów podczas interkalendarjów (art. II. lit. a.).

Gdy w myśl art. I. mają być zbierane tylko daty z sprzedaży i dzierżaw gospodarstw gruntowych i pojedynczych gruntów, i gdy dla celów katastralnych mogą służyć tylko daty odnoszące się do gruntów do uprawy (Urproduktion) przeznaczonych, więc rozumie się, iż dotych dat nie należą kupna, dzierżawy lub najmy samych tylko domów, budynków lub parcel gruntowych, nabytych do budowania, do rozszerzania dziedziców i t. p. — że więc takie przypadki kupna, dzierżaw lub najmów również wyłączone być powinny.

Do artykułu III.

Odnosnie do każdego przypadku kupna i dzierżawy ma komisja szacunkowa wysledzić dokładnie parcele gruntowe, nabyte lub wydzierżawione, niemniej wszystkie przedmioty i ciężary przez kupiciela lub dzierżawcę razem z gruntami przejęte. — Artykuły V. i VI. wskazują przedmioty i ciężary, których wartość kapitalowa w przypadkach kupna, zaś war-

*) Ustęp polecający zbierać te daty także z ugód ustnych powołuje się na §. 82. instrukcji szacunkowej. — Przepisy zasadnicze umyślnie dla rewizji wydane, przez Naj. Pana w r. 1866 zatwierdzone, więc późniejsze i większą moc niż dawna instrukcja mające, polecały w ustępie 7. lit. a. zbierać te daty z dokumentów pisemnych, więc nie z ugód ustnych, z których trudno powziąć dokładne wiadomości o wszystkich warunkach dzierżawy, na obliczenie czystego czynszu z gruntu wpływających. — Nie wiemy z jakich powodów c. k. Ministerstwo Skarbu odstąpiło od przepisu Cesarskiego.

tość użytkowa w przypadkach dzierżawy ma być od ceny kupna lub od czynszu dzierżawnego odtrąconą, lub do tejże ceny i tego czynszu dodaną, w tym celu, aby wysledzić cenę kupna lub cenę dzierżawną za sam grunt przypadającą. — Artykuł VII. wskazuje, jak ma być oznaczoną wartość rzeczonych przedmiotów i ciężarów.

Niepodobieństwem było w przepisach wyliczyć wszystkie rodzaje przedmiotów i ciężarów razem z gruntami nabywanych lub wydzierżawianych i oznaczyć dokładnie reguły szacowania ich wartości. W praktycznym więc wykonaniu muszą komisje uzupełnić to co brakuje w przepisach, a w razach wątpliwych zasięgnąć wyjaśnienia od komisji krajowej.

Do art. V. lit. a.

Komisja krajowa proponowała, aby od czynszów dzierżawnych potrącono także wartość użytkową budynków gospodarskich. Nie przyjęło jednak c. k. Ministerstwo Skarbu tej propozycji. Według art. V. lit. a. przepisu, zrehabilitowanego na podstawie decyzji ministerjalnej, ma się przy kupnach odtrącać od ceny kupna wartość kapitałowa budynków gospodarskich; przy dzierżawach zaś wartość użytkowa tych budynków nie ma być odtrąconą od czynszu dzierżawnego. Nie możemy dopatrzeć logicznej konsekwencji w tym przepisie, który dla porównania z wynikłościami szacunku katastralnego poleca brać z jednej strony ceny kupna gruntów, z potrąceniem wartości kapitałowej budynków gospodarskich, a z drugiej strony czynsze dzierżawne bez potrącenia wartości użytkowej tychże budynków. — Znajdujemy także, że przepis ten nie jest zgodnym z systemem całym, który chce mieć oszacowanym czysty dochód z samych gruntów, więc też do uzasadnienia tego czystego dochodu nie powinien brać czynsze dzierżawne płacone za grunta z budynkami. — Mniemamy, że komisja krajowa nieomieszka w tym względzie uczynić c. k. Ministerstwu przedstawienie, które może otrzymać skutek pożądanym. Gdyby jednak komisje szacunkowe tymczasowo nie uwzględniały budynków gospodarskich przy rozpoznawaniu przypadków dzierżaw, to w razie spodziewanej zmiany przepisu musiano by powtarzać dochodzenia na miejscu w gminach. Radzimy więc, aby komisje szacunkowe, w przypadkach, w których dzierżawy są puszczane z budynkami gospodarskimi, zdziałały także opisanie tych budynków, i załączały to opisanie do aktów dotyczących, razem z oszacowaniem wartości użytkowej tychże budynków.

Do art. V. lit. c.

Do praw w ustępie c. przytoczonych, których wartość od ceny gruntów kontraktem umówionej ma być potrąconą, należą oczywiście także prawa wřębu lub pasania w lasach lub na pastwiskach gminnych, o ile te prawa nabyte są razem z gruntami przez kupującego lub dzierżawcę.

Do art. V. lit. d.

Do rzeczy ruchomych w ustępie d. wspomnianych należą także wszystkie prawa w ustępie c. nie zawarte, razem z gruntami nabyte. Różnie należą tu dodawane dzierżawcom drzewo opałowe i materiałowe, do pożyczane im; szczególnie przy wydzierżawieniu pastwisk, kapitały dodawane dzierżawcom pastwisk, parobcy, osepki, sól dla bydła itd.

Do art. VI. lit. c.

C. k. Ministerstwo Skarbu poleciło, aby do czynszu dzierżawnego dodawany był także wydatek na zabezpieczenie budynków, jeśli dzierżawca kontraktem zobowiązał się do ponoszenia tego wydatku. — Nie mielibyśmy nic do zarzucenia przeciw temu przepisowi, gdyby przy dzierżawach gruntów z budynkami odłączono zupełnie czynsz dzierżawny za budynki od czynszu dzierżawnego za grunta, t. j. gdyby całkowitą wartość użytkową wszystkich budynków odtrącono od ryczałtowego czynszu dzierżawnego. Gdy jednak Ministerstwo jak wyżej wspomnieliśmy, nie dozwoliło potrącać od czynszu dzierżawnego wartości użytkowej budynków gospodarskich, więc też do tego czynszu nie powinien być dodany wydatek na zabezpieczenie

tychże budynków, jeśli go dzierżawca ponosi. Spodziewamy się, że komisja krajowa i w tym względzie uczyni stosowne przedstawienie. Aby na przypadek zmiany przepisu mieć materiał do tej zmiany zastosować się mogący, radzimy komisjom, żeby w każdym przypadku w którym dzierżawca jest do zabezpieczenia budynków obowiązany, zapisała w akcie swoim osobno premię asekuracyjną za budynki gospodarskie, a osobno za budynki inne.

Do art. VI. lit. a.

Stosownie do art. VI. lit. a. ma być do ceny w dokumencie wyrażonej dodaną także należność prawna od przeniesienia własności. Rozumie się jednak, że ta należność o tyle tylko ma być dodaną do ceny kupna, o ile kupujący do jej płacenia był obowiązany. Toż samo ma się rozumieć o innych ciężarach, których wartość do ceny kupna lub do czynszu dzierżawnego tylko wtedy ma być dodaną, jeżeli je kupiciel lub dzierżawca kontraktem na siebie przejął.

Do art. VI. lit. a.

i VII. lit. a.

C. k. Ministerstwo Skarbu poleciło (stosownie do dawniejszych swoich przepisów) aby do ceny kupna lub dzierżawy dodaną była także wartość kapitałowa lub odpowiednia kwota za dodatki konkurencyjne i wydatki z tytułu patronatu, przez nabywcę lub dzierżawcę razem z gruntami przejęte (VI. a), i aby w przypadkach kupna dodatki konkurencyjne obliczane były według przecięcia z ostatnich trzech, a wydatki z tytułu patronatu według przecięcia z ostatnich dziesięciu lat, zawarcie kontraktu kupna poprzedzających (VII. a).

Przepis ten jest ze względu na stosunki kraju naszego niestosownym i zbyt czynnym; nieodpowiednie jego wykonanie spowodowałoby wynikiłości niesłuszne i takie trudności, których zwalczenie byłoby prawie niepodobnem.

Co do patronatu, wspomnieć najpierw musimy, że oszacowanie wartości kapitałowej wydatków z tytułu patronatu, podług wydatków z ostatnich lat dziesięciu, nietylko znacznym podlega trudnościom, lecz także prowadzi do błędnych wynikiłości. Przypuściwszy bowiem, że ten kto kupuje majątek ziemski uwzględnia w cenie kupna wydatki na patronat, to uwzględniłby oczywiście nie te wydatki, które jego poprzednik ponosił w latach ostatnich, lecz te, które jego samego czekają w przyszłości; zapłaciłby przeto więcej za majątek, jeżeli jego poprzednik w ostatnich latach znaczne łożył wydatki i zostawia mu budynki kościelne i parafialne nowe; zapłaciłby zaś mniej, jeżeli poprzednik nic na te budynki nie łożył i w złym stanie je zostawił. W moc przepisu ministerjalnego zaś miałoby się dziać wręcz przeciwnie; bo ten przepis, polecając dodawać wartość kapitałową wydatków patronatowych do ceny kupna, każe przyjmować wartość większą, jeżeli wydatki w ostatnich latach były większe, mniejszą zaś lub żadną, jeżeli wydatki te były mniejsze lub żadne; przypuszcza więc ten przepis, że ten kto kupił majątek, zapłacił za niego mniej, jeżeli zastał budynki parafialne nowe i dobre, a więcej, jeżeli zastał je w najgorszym stanie. Takich rzeczy oczywiście przypuszczać nie można. —

Lecz i to przypuszczenie, że kupujący płaci mniej za majątek, z którym połączony jest patronat, jest w ogóle mylnem. Albowiem patronat sprowadza z jednej strony wydatki, — z drugiej zaś daje prawa. Gdyby więc chciano uwzględniać wartość wydatków na patronat, to z drugiej strony musiano by uwzględniać także wartość praw z patronatu wpływających. — Wydatki patronatowe są przeciętnie małe; są one od 1854 znacznie mniejsze niż były dawniej, — a przecież i dawniej nawet przy szacunkach dóbr przyjmowano patronat nie jako ciężar, lecz jako prawo, wartość mające. — Z tych to powodów mniemamy, że przy teraźniejszym obliczaniu cen kupna gruntów, wartość wydatków patronatowych powinna być uważaną jako skompensowana prawami z patronatu wpływającymi, więc też nie powinna być ani szacowaną, ani do ceny kupna dodawaną.

Tylko w przypadku, jeżeli kupiciel kontraktem obowiązał się zapłacić zaległość wydatków patronatowych, które sprzedający już przed zawarciem kontraktu powinien był zapłacić, to uiszczenie tych zaległości już nie będzie dla kupiciela wydatkiem z tytułu patronatu, lecz obowiązkiem zapłacenia należności za poprzednika, i wtedy ta należność powinna być podług art. VI. lit. c. do ceny kupna dodaną. Podobnie jeżeli dzierżawca, który

nie wykonuje praw patronatu, przyjął kontraktem obowiązek uiszczenia za właściciela pewnych wydatków z patronatu płynących, to wydatki te powinny być jako przyczynek do czynszu dzierżawnego uważane i do niego dodane.

Co do innych wydatków konkurencyjnych, musimy najpierw wspomnieć, że gdyby chciano wysledzać, obliczać i dodawać do ceny kupna gruntów i czynszu dzierżawnego wartość wszystkich wydatków, w kraju naszym konkurencyjnymi zwanych, po największej części w naturze uiszczanych, i gdyby konsekwentnie postępując chciano to zastosowywać także do kupowanych parcel pojedynczych, toby wywołano gmatwaniny i trudności, które tylko otworzyłyby pole do największej dowolności. Przepis c. k. Ministerstwa Skarbu, iż przy kupnachs ma być obliczana wartość tych wydatków na podstawie wydatków z ostatnich lat trzech doprowadziłby zaś do wynikłości jeszcze błędniejszych, niż wskazane powyżej wynikłości obliczania wydatku patronatowego z ostatnich lat dziesięciu.

Lecz dodawanie wartości tak zwanych wydatków konkurencyjnych jako takich do ceny gruntów i podwyższanie przez to tej ceny, jest nawet zasadniczo błędnem i niesłusznem.

Mamy w kraju naszym trzy rodzaje wydatków tak zwanych konkurencyjnych: do dróg, do szkół i do budynków parafialnych.

Wydatki w robociznie na drogi w obrębie obszaru dworskiego i gminy nie rozkładają się u nas na grunta lecz na rodziny lub na Nra. domów. Wydatki na te drogi są prostymi wydatkami w gospodarstwo łożonemi; bo bez tych dróg ani z pola ani w pole ani na targ dostaćby się nie można. Uwzględniając wartość tych wydatków przez dodanie jej do ceny gruntów (ceny kupna lub czynszów dzierżawnych) musiano by konsekwentnie także uwzględniać wydatki na tamy przy rzekach lub inne w gospodarstwo łożone, i wartość ich dodawać do ceny gruntów, lecz wtedy przyszyłoby się do przedstawienia takich cen gruntów, które nie mogłoby służyć do porównania z dochodem czystym, w katastrze szacować się mającym. Nadto musimy zwrócić uwagę na tę okoliczność, że drogi gminne, niemniej drogi krajowe i powiatowe, nie budują się i nie utrzymują się przez konkurujących dla tego, iż im sprowadzają wydatki, ale dla tego, iż im przynoszą korzyść, i to korzyść większą niż wydatki, inaczej bowiem byłoby bezsenssem drogi budować i utrzymywać*). Gdy więc bez popelnienia prawdziwej niedorzeczności, nie można przypuścić, aby wydatki na drogi nie były przynajmniej skompensowane korzyścią z drogi, więc też nie można dopuścić, aby przy obliczaniu wartości gruntów z kontraktów kupna i dzierżaw, wartość wydatków konkurencyjnych do drogi była doliczoną do ceny gruntów kontraktem umówionej.

Wydatki konkurencyjne na szkołę jako takie nie ciężły i nie ciężą na gruntach lecz na gminach i jej Członkach. Podług §. 9. nowej ustawy o konkurencji szkolnej, rozkładają się te wydatki na gminy i na obszary dworskie w stosunku do zamieszkałej w nich ludności, a nie w stosunku do gruntów lub do podatku gruntowego. Robocizna do budowy szkolnej rozkłada się jak inne robocizny w gminie podług Nrów. domów kolejno, więc także nie na grunta. Do szkół wyznaniowych konkurują tylko członkowie gminy dotyczącego wyznania dla tego, że należą do tego wyznania, a nie dla tego, iż mają grunta. Nadto wydatki na szkołę kompensują się korzyściami ze szkoły. Wydatki konkurencyjne do kościołów i budynków parochialnych (oprócz wydatków patronatowych) ciężą jedynie na parafianach nie dla tego, że parafianie mają grunta, ale dla tego, że należą do parafii

*) Że samo c. k. Ministerstwo Skarbu uważało, iż korzyść z dróg przewyższa wydatki na nie, mamy dowód w tej okoliczności, iż dozwalało a nawet polecało przy szacowaniu katastralnem podnosić ceny produktów, więc podnosić także i oszacowany dochód z gruntów tam, gdzie powstały nowe środki komunikacyjne. Nie można więc mniemać, żeby to samo Ministerstwo przy obliczaniu cen kupna gruntów dopuszczało, iż grunta z powodu wydatków na drogi są mniej warte, że więc może byłyby warte więcej gdyby dróg nie było, albo gdyby drogi były złe.

dotyczącej. Właściciel gruntu leżącego nawet w obrębie parafii jego własnego wyznania nie przyczynia się do wydatków konkurencyjnych tej parafii, jeżeli sam mieszkając gdzieindziej, do innej parafii należy. Jeżeli ten kto kupił grunt należy do innego wyznania, to nie konkuruje do wydatków kościelnych tej parafii, do której należał jego poprzednik. Wydatek więc konkurencyjny do kościoła nie ciąży na gruncie, lecz na osobie. Z wyłożonych tu stosunków wypływa, że wydatki konkurencyjne (na szkoły i na kościoły) jako takie nie są ciężarami gruntowymi, nie mogą wpływać na wartość gruntów, że więc wartość tych wydatków nie powinna być przy terażniejszym obliczaniu wartości gruntów doliczana do ceny gruntów kontraktem umówionej.

Jeżeli nabywca gruntu prócz obowiązku płacenia ceny za grunt umówionej przyjął obowiązek uiszczania wydatków na szkołę lub kościół, prawną konkurencję przenoszącą; jeżeli więc przyjął obowiązek, oparty na tytule specjalnym, lub jeżeli przyjął obowiązek płacenia zaległości konkurencyjnych za poprzednika, wtedy ciężary takie przez nabywcę przejęte już nie są dla niego właściwymi wydatkami konkurencyjnymi, lecz prestacją lub należnością, z innego tytułu pochodzącą, której wartość powinna być podług art. VI. lit. b. i c. doliczana do ceny gruntów kontraktem umówionej.

Musimy tu na koniec wyrazić nadzieję, że komisja krajowa postara się o takie zmienie-
nie lub wyjaśnienie przepisu co do wydatków patronatowych i konkurencyjnych, któreby odpowiadało słuszności i stosunkom kraju naszego.

Do art. VII. lit. a.

Z polecenia c. k. Ministerstwa Skarbu zamieszczono w art. VII. lit. a. dodatek, że przy dzierżawach wartość użytkowa budynków mieszkalnych obliczy się odpowiednio stosunkom miejscowym „a w przypadkach wątpliwych przyjęta będzie w 4% prawdopodobnych kosztów stawiania budynków.“

Ostatnia część tego przepisu jest dla kraju naszego niestosowną. Prócz procentu od kapitału na postawienie budynku, zachodzą także koszty zużycia budynków, które przy naszych budynkach, szczególnie włościańskich z drzewa i gliny stawianych i słomą posytych, wynoszą więcej jak 4% od kapitału w budynek włożonego. Obliczenie wartości użytkowej, budynków dla dzierżawcy podług procentu od kapitału w budynek włożonego jest także w zasadzie błędem. Wartość użytkowa pałaców będzie dla dzierżawcy mniejszą a wartość użytkowa małego domku drewnianego będzie dla niego większą niż procent od kapitału w stawianie tych budynków włożonego. Myśl przewodnicząca szukana być powinna w celu, do którego się dąży, a tym celem jest obliczenie, wiele z czynszu dzierżawnego, kontraktem umówionego, przypada na sam grunt. Należy więc wyłączyć z tego czynszu to, co dzierżawca płaci za inne użytki, zatem także za używanie budynków. Na to nie potrzeba dopuszczać przypadków wątpliwych, ani uciekać się do obliczania procentów od kosztów budowania, które nie przedstawiają wartości użytkowej budynków — lecz osądzić, wiele dzierżawca płaci za budynki do gruntów mu dodane, a za podstawę do tego osądzenia posłużą zdania rzeczoznawców miejscowych i wiadomości o czynszach płaconych za podobne budynki bez gruntów najmowane, w gminie dotyczącej, lub w gminach okolicznych.

Do art. VII. lit. b.

Ustęp ten wskazuje podstawy do oszacowania przedmiotów, których wartość ma być do ceny gruntów kontraktem umówionej dodaną, lub od niej potrąconą.

Zwrócimy tu w szczególności uwagę na dodawane dzierżawcom inwentarze żywe lub martwe, na dożyczane im kapitały szczególnie przy wydzierżawieniu pastwisk. Przedmioty te powinny być szacowane według tej wartości, jaką mają dla użytkującego z nich

dzierżawcy, gdyż dzierżawca z powodu dodanych mu rzeczonych przedmiotów za dzierżawę tyle płaci więcej, ile dla niego jest wart użytek z tych przedmiotów *).

Do art. VII. lit. c. i d.

Według ustępu c. mają dochody lub prestacje perjodycznie się powtarzające zredukowane być na pewną cyfrę roczną, a ta cyfra roczna dla obliczenia jej wartości kapitałowej mnożoną będzie podług ustępu d. przez 25. Rozumie się jednak, że jeżeli prestacja perjodycznie się powtarzająca nie jest wieczną lecz czasową, to jej kapitalizowanie odpowiadać musi temu czasowi, przez który ona trwać ma. Jeżeli więc nabywca majątności przejął obowiązek uiszczania renty dożywotniej lub prestacji rocznej n. p. na 6 lat, to renta dożywnia skapitalizuje się według prawideł do tego zwykle przyjętych, a cyfra roczna prestacji sześciolatniej pomnoży się przez 6, i od kapitału ztąd wypadającego potrąci się pewien procent za to, że ten kapitał nie był splecony od razu lecz przez pewien przeciąg lat.

Do art. X.

Daty o rencie gruntowej z kontraktów kupna i dzierżaw, zbierane w 700 gminach przez komisję krajową wskazanych, mają służyć do ogólnego ocenienia wynikłości dotychczasowych operatów szacunkowych. W wykazach więc, w których zamieszczoną będzie renta gruntowa, należy według art. X. zapisać także czysty dochód parcel dotyczących, w dotychczasowych operatach katastralnych ustanowiony, i porównać go z rentą gruntową.

Art. X. poleca także aby komisja, odnośnie do pojedynczych przypadków kupna i dzierżaw, poczyniła swoje uwagi, szczególnie wtedy, jeżeli zachodzą okoliczności wyjątkowe, wywierające wpływ znaczny na podwyższenie lub niżenie ceny gruntów, i w skutek których powstały znaczne różnice między tą ceną a pospolitą wartością gruntów w gminie. Osądzić wartość pospolitą (zwyczajną) gruntów, potrafią właśnie najlepiej mężowie zaufania, ze stosunkami swojej okolicy obeznani; oni więc powinni pod tym względem rozpoznać każdy przypadek kupna i dzierżawy, osądzić, czy cena kupna i dzierżawna różni się znacznie od ceny gruntów zwyczajnej, a gdyby jaka różnica zachodziła, dowiedzieć się o jej przyczynach, i tę różnicę równie jak jej przyczyny zamieścić w uwagach swoich **).

2. Użycie dat o wartości gruntów przy rewizji szacowania gruntów w grupach gmin.

Przy rewizji szacowania, która przeprowadza się w małej ilości gmin, służyć mają rzeczne daty do prostowania, uzasadnienia i usprawiedliwienia wynikłości rewizji, stosownie do §§. 36, 198, 213 i 214 katastralnej instrukcji szacunkowej i do §§. 24, 39 i 42 informacji do rewizji. Jeżeli w grupie gmin do rewizji przeznaczonej nie ma dostatecznych i od-

*) Stopa procentowa, wysoka w ogóle dla kapitałów w obrótłożonych, zwykle jest wyższą dla kapitałów czy to w pieniądzu czy też w innych ruchomościach u dzierżawców lokowanych. Wiemy n. p. że 2 i więcej procentów na miesiąc płacą dzierżawcy pastwisk od pożyczek na kupienie bydła; jeżeli więc do pastwiska wypuszczonego za 1500 zlr. wydzierżawiający dołożył dzierżawcy 4000 zlr. na 6 miesięcy bez procentu, a w okolicy tej od podobnych pożyczek płacą dzierżawcy 2% na miesiąc, to procent za 6 miesięcy od 4000 zlr. wyniesie 480 zlr., i stanowić będzie wartość użytkową kapitału dożywnego, która potrąci się od czynszu dzierżawnego; zostanie przeto 1080 zlr. jako czysty czynsz dzierżawny za pastwisko.

***) Jeżeli n. p. kawał roli od dawna znacznie gorzej niż inne w tejże niwie położone zagospodarowany, przedany lub wydzierżawiony został znacznie niżej od wartości zwyczajnej ról podobnych — lub jeżeli folwark, w którym role oddawna sprawiają się gnojem z gorzelnii, przedany lub wydzierżawiony był znacznie drożej, — albo też kawał pastwiska kupiony dla powiększenia ogrodu, lub kawał gruntu kupiony w celu zaokrąglenia posiadłości, zapłacony był znacznie drożej niż wynosi wartość zwyczajna gruntów podobnych, to te wyjątkowe okoliczności w uwagach podać należy.

powiednich dat o rencie gruntowej z kontraktów kupna i dzierżaw, to komisja winna (w myśl §. 214. instrukcji szacunk. w §. 42 informacji przytoczonego) użyć daty z innych gmin okolicznych, z dokładnem uwzględnieniem różnic zachodzących w stosunkach gospodarskich między temi gminami.

§. 42. informacji stanowi, że przy uzasadnieniu cyfry czystego dochodu winna komisja powołać się na rentą gruntową, z kontraktów kupna i dzierżaw obliczoną, mając wzgląd na tę okoliczność, że szacunek odbywa się na podstawie cen katastralnych ze zastosowaniem do terażniejszego stanu uprawy.

Terażniejsza cena gruntów (kapitałowa lub dzierżawna) jest wyrazem terażniejszego stanu uprawy i terażniejszych cen produktów. Gdyby przy terażniejszym stanie uprawy istniały ceny katastralne produktów z roku 1824, to cena gruntów byłaby w ogóle o tyle mniejszą, o ile ceny produktów są mniejsze od terażniejszych. W tym więc stosunku należy zmniejszyć rentę gruntową z terażniejszych kontraktów kupna i dzierżaw obliczoną, a renta tym sposobem zmniejszona ma służyć do uzasadnienia wynikłości rewizji szacunku gruntów*). Do wynalezienia cyfry tego stosunku dość będzie porównać przeciętną cenę żyta z lat 1858 do 1867, z których daty o rencie gruntowej mają być zbierane, z ceną żyta katastralną, gdyż żyto jest naszym głównym krajowym produktem, a ceny innych produktów mają być w katastrze tak ustanawiane, aby odpowiadały stałym ich stosunkom do ceny żyta. Jeżeli więc n. p. przeciętna cena żyta z lat rzeczonych będzie trzy razy większą od ceny żyta katastralnej, to renta gruntowa powinna być na $\frac{1}{3}$ zredukowana.

Powyżej już wspomnieliśmy, że katastralne szacowanie, z różnych czynników kombinowane, potrzebuje regulatora i korektora, którym jest wartość kapitałowa i dzierżawna gruntów. Zdaniem naszym powinny więc komisje przed rozpoznaniem cyfr przychodu w naturze i kosztów nakładu zająć się zbieraniem i rozpoznaniem dat o rencie gruntowej z kontraktów kupna i dzierżaw, i z tych dat użyć szczególnie średnie, odnoszące się do gruntów zwykłym w okolicy trybem zagospodarowanych, przedstawiające pospolitą wartość gruntów w gminach. Szczególnie mężowie zaufania, ze stosunkami miejscowemi obeznani, i na datach z przypadków kupna i dzierżaw oparci, powinni w początku operacji rewizyjnych wyrobić sobie dokładne zdanie o wartości gruntów i o czystym dochodzie tej wartości odpowiadającym, i to dla każdego rodzaju uprawy i dla każdej klasy gruntów tych gmin, w których szacowanie ma się rewidować. Przy tem należy mieć zawsze na uwadze, że w jednej klasie są grunta rozmaitej wartości, że więc wartość i odpowiadający jej czysty dochód powinien być obmyślany z uwzględnieniem ogółu gruntów do klasy dotyczącej przydzielonych.

Dochód z gruntów, terażniejszej ich wartości odpowiadający i z niej wyprowadzony, i w rzeczonym powyżej stosunku zredukowany, powinien być miany ciągle na oku; on bowiem jedynie może być regulatorem i przewodnikiem przy osądzeniu owego labiryntu cyfr, które się składają dla przedstawienia przychodu w naturze, kosztów nakładu i wykombinowania dochodu surowego i czystego.

*) Wypływa to z natury rzeczy. Jakoż i §§. 24 i 39 informacji do rewizji wskazują wyraźnie, że jeżeli czynsz dzierżawny służy do obliczenia wartości użytku ze spasanja łąki przed lub po zbiorze siana wykonywanego, lub do obliczenia czystego dochodu z pastwisk, to czynsz ten ma być zredukowany na ceny z roku 1824, t. j. w tym stosunku, w jakim stoi terażniejsza cena siana do ceny siana katastralnej.

Pod. d. 15° Bar. Siemna 868. 128

L. 1027

Katavty

Kreemowar

Winnary, Dubowy
przed Woda ractm,
mek a krowi 998
za Wragi nowa katal,
strem p. Kreemowar,
widra. —

Exp

Do WPana Krowla
Kreemowia

we
Lwowie.

WP.

exp.

20/8/86 J. Lubowski

Na zgodzie WPana rajmo-
wata w krowlonych Tow. g. g.
Inchym. krowlony "Wrag"
w sprawie w sprawie krowlony
wzrost operatora 1100000-
wzrost " tut y"
Nadstany z krowlony Winnia
na rachunek na krowlony
"wrag" (a krowlony 2 20
wzrost w inicy WPana w
wzrost po 18 H. w. w krowlony
wzrost) w krowlony
krowlony Tow. g. g. WPana
puz inicy w krowlony
inicy krowlony w krowlony
19. Gwiazd. 1868. w krowlony

20/8/86 w krowlony

Prep. i eksp. d. 20/8/86 J. Lubowski

1007
868

Priore 1.890
868

Na Radri Komitatu J. 19
Grušica 1868.

Učevalno.

Ovesti radnik p. Kose
umovnosti i pravi go
aly igdani dnelavni rapt.
bi rapt.

19 sbs
12

23

Szanowny Komitecie!

Obstawiam Komisji inspektorackich, którzy
 członkami w tych Komisjach reprezentują, byli
 zwatani przez p. Grac holskiego do narad ze-
 miny, na pierwsze dni Lipca r. z. — Do kilko-
 dniowych naradach, uznali konieczną, i natę-
 potrzebną utworzenia ^(miękkiej) wydrukowania i rozsetania
 przez Komitet daw. gospodarskiego, pewnych
 wskazówek dla członków Komisji inspektorackich
 i dla merów zaufania, wyrażających się w
 pracy Komisjach szacunkowych; bez takich
 bowiem wskazówek mogłyby ograniczyć tych
 Panów zamiast pożytku szkoda przynieść
 szkodliwym.

Projektem się wtedy napisania wskazówek rzeco-
 mych; o drukowaniu zaś i rozsetaniu z Komitetu
 mówitem z p. Edwardem hr. Dzieduszyckim,
 który rzecz tę miał wnieść w Komitecie.
 Ukonieczony najnaglejszą częścią pierwszą
 wskazówek — odwróciła się do cen pro-
 duktion, które miały być pierwszym przed-
 miotem prac Komisji katastralnych —
 zedaniem ^(sekretarza) u p. Grölingera, aby to część, a
 później część dalsze w miarę jak je nadeszły,
 były z Komitetu podawane do druku i rozsetane.
 Gdy p. Grölinger nie miał wtedy jeszcze upo-
 ważnienia od Komitetu, sprawa jednak
 natę nie mogła być przewlekana, zedaniem
 aby to część pierwszą zaraz dać do druku
 i powiadziat ~~em~~ ^{em} mi, że odpowiedzialność
 za ten brak jego, bez upoważnienia Komitetu
 zdziałany, przyjmuję na siebie.

Zaraz potem wyjechałem na wieś, zkładając
postatem czesie drugą, rozkarówek do Kancelaryi
Komitetu, która ta czesie data do druku i
nawnie jak czesie pierwsza rozestata gdzie należy.

Następnie, gdy w drukowaniu i rozestaniu
czesie drugiej niedziatem zwołole, dla sprawy
szkadiwa, postatem czesie trzecia, ze wsi prosto
do p. Winiarza, który drukował dwie pierwsze
czesie, i obciążon mu 3 f. osobno dla rezerwy,
alby pracowali w nowy, uzyskaniem przyspie-
szenie. Exemplarze tej trzeciej czesie oddat
p. Winiarz do Kancelaryi Komitetu, która
je rozestata w powrothkuh Siernia.

Od tego czasu mijały miesiące, wśród
których sprawa ta jak widai nie była
promuszona, w Radzie szanownego Komitetu,
gdy dopiero w drugiej połowie Sycznia
b. r. otrzymanem pismo szanownego
Komitetu z 15 Sycznia, w którym zostatem
wezwan do zastawania p. Winiarzowi
99 f jako kosztów druku i zerwanym wsha-
zówek.

Przyjatem wyprawdzie w Lipsu odpowie-
dzialnośi za te koszty, zkład może spocis-
na mnie kadetskomy abawiarzek ich ptacenia.
Lecz przyjmując tą odpowiedzialnośi matem
na celu jedynie zniewolić p. Grelingera do
działania szybkiego, w abec nagłośi rzewy.
Bytem przekonany, że odpowiedzialnośi maja
stawać może dni kilka lub kilkanaśie, wśród
których Komitet ten sprawę zastawic nie
omieszka. Mniematem takze, iż Komitet,
zastawiony interesu radnictwa, w tak ważnej
i nagłej dla radnictwa ~~sprawie~~ potrzebie mógł
pracuc się ~~do~~ abawiarzku nie tylko drukowaniem
i rozestaniem ale nawet napisaniem stosownych
uwag dla abywateli, którzy mieli zasadywać

rolnikoie przy Komisjach Katastralnych,
ze wiec Szanownemu Komitetowi oddam
przystup, pisza sam rzeczane
uwagi, ktorych napisaniem tudniec sie
Komitet nie miaa czasu.

Z tych to niekudktowych wyprawdzie
prawadaw pozwalam sobie wyrazac
szanownego Komitetu, aby z Kasy
swajej rzeczane Korzta dnutku zastanic,
i mnie o uchwale swajej, na przedstawienie
nimajore zapadtej, zawiadomic rwyjt

Lwów 24 Lutego 1869

Komitet Przeranowicz

Podano dnia 24 Lutego 1869.

(L. 299.)

Do

szanownego Komiteta
c. k. galicyjskiego
Towarzystwa gospo-
darskiego

we Lwowie

Wny Rajnkowski

27/7 869

Kirowa

L. 890 7 868

1027

Wobec uchwały z dnia 1027/868
Komitetu c. k. galicyjskiego
Towarzystwa gospo-
darskiego

Przebiegając sobie dotychczasowa
praca w sprawie korekcyjnej
szkolnictwa i w sprawie
szkolnictwa wsi. Towarzystwo
Tutejsze było wystawione
na uwagę rządu przez Wydział
Kraj. mianowicie w sprawie
szkolnictwa wsi. Do Wydziału
Kraj. w sprawie - tam o mi-
nie w sprawie korekcyjnej
szkolnictwa wsi. Towarzystwo
było wyrażnie -

Uchwała została już przyjęta -
a w sprawie korekcyjnej
szkolnictwa wsi. Towarzystwo
było wyrażnie - tam o mi-
nie w sprawie korekcyjnej
szkolnictwa wsi. L. 890.

595
869

XLIII
Kamerynów
Dachauer

Szanowny Komitecie!

Z Karcą, Księgarnią, i tablicie
& Towarzystwem gospod. Krakowskim
miewatem rachunki za działka u mnie
brane; rachunki te zatwierdzone były
zawsze w porządku co roku.

W Kamelaryi jednak szanownego
Komitetu z podobnymi rachunkami,
pomimo prób i starań wielokrotnych,
do tego prorysować nie mogę.

1. W r. 1859 wydrukowatem broszurę: „Przewidzenie
o katastrze” - 550 exemplarzy porostato
w Kamelaryi szanownego Komitetu.
& tych Kupił Komitet (jak świadczą pisemno
do L. 847 z r. 1862) dla rozdania
Kamerynów Towarzystwa 341 exemplarzy
po 50 x - więc należało mi . . . 170/50
zaś 209 exemplarzy porostato
w Kamelaryi Komitetu osobno
w Komisie do rozprziedania.

2. W lecie 1862 wydrukowatem
dla rozdawania w Reichsracie
trzy broszury niemieckie z powodu
projektów rządowych o gwałtownym
gruntuńwym, a mianowicie:
a) Hebron Dir Anzeigen des Ministeriums
betreffend die Angelegenheit des Landbesitzes
b) die Schrift des Finanzministeriums
c) die Schrift des Ministeriums
betreffend die Angelegenheit des
Po 100 exemplarzy każdej z tych
trzech broszur datam Kamelaryi

szanownego Komitetu w Komis
do rozprzestrzenienia po 1750 x
za jeden exemplarz trzech broszur —

3 W r. 1861/2 na prośbę delegatów
narady w Beckstracie — potrzebujących
obrony przeciw dyktandom sujskich
włoszianiskich nadawanym do
Beckstratu przez Komisję ruskich —
napisatem:

a broszura „Petrowyńskiemu ułom
dir Sofonudliwyj dno Staridnyj Dostan
zwyjszym dno znowyżnym tyron
sifusym i dno reformulujym
Dutrot formam et
co tyje sprawie

b. Krótky artykuł do gazety niemieckiej, który osadeno zostat
adleity —

Z tych piśm datam w Komis do kancelaryi
szanownego Komitetu po 100 exemplarzy
z których piśmiej 40 adlewatam,
zostato wiew w tej kancelaryi
60 exemplarzy broszury po 175
40 " " artykułu po 40x

Na rachunek należytości mojej
z powyższych tytułów:

najpiermo zaplatit Komitet za mnie

p. Bawa Kowalskiemu . . . . . 50 fr

poźniej potrącono od tej należytości

jednoročna, rata, należna, towarzystwu
odemnie . . . . . 15 fr

W r. 1866 potrącono podobnie

raty roczne za rok 1864, 5, 6 . . . 45 fr

należne w styczniu 1868 potrą-
cono raty za r. 1867 i 1868

razem oddano mi tym sposobem 140 fr

Myraszom szanownego
Komitetu o polecenie, aby
Kancelarya Komitetu
wezutowanie

zdata mi rachunek z moich
nalezytosu i z dzietek w
Komis wzietych,
zwrota mi nalezytosu, jakie
pozostana, po straceniu rzeczonych
140fn, niemniej dzietka w
Komis wzieta a data mi,
wzryprzedane

Lwów 26 Maja 1869

Renek Krzeczanowicz

Pod. 25° Maja 869

S. 595

Do

szanownego

Komitecie

galijskiego

Towarzystwa

gospodarskiego

w

Lwowie

Wz. Tybinka samy
utrzye rachunek zdanym,
i przedlozyc go do apro,
baly przerydymu.

26

J. Hal

Wz. i starannie 2. alto
jako cenny wotony 26
obtizenie w 2 p. kromu
przejm

21
12

L. 50. 1294
864

XLIIA
133

Karlsruhe

Świetny Komitecie!

Do wypośredkowania wartości gruntów celem nowego opodatkowania rządają^{ck.} komisje katastralne wykazów cen ziemiopłodów i robocizny z ostatnich lat 16^u 15

Wykazy cen produktów sporządzone na przedzie przez sessionalne zwrotanie i przestuchanie reprezentantów Gmin i posiadłości dworskich nie mogą być wyrazem rezerwistycznych stosunków — w szczególności zaś ceny robocizny z wielu gminnych podane zostały niżej rezerwistosi w miarę, iż będą użyte ~~to~~ za podługę do wypośredkowania podatku zarobkowego.

Dane powyższe są jednak najwyższą doniosłością dla przy- tego katastru, stanowiąc tegoż kontrolę i powinny być wyrazem rezerwistosi, obliżeniem i doświadczeniem stwierdzonej.

Rada Oddziału gospodarczego Sambor - Stare Miasto - Turka w przekonaniu że wykazy powyższe jakkolwiek stwierdzone podpisami interesowanych ^{będą raczej prawdopodobnie} mają wartość prawomocnej fassii nabyły by dopiero prawdopodobieństwa gdyby przez władze dotychczas interesowanym gminom i obszarom dworskim do wspólnego stwierdzenia na miejscu zwrocione zostały, z porostawieniem tymże terminu

1122

starszego, przynajmniej 30^{sta} dniowego, do rozpatrzenia się, wyjasnienia, poprawienia i zatwierdzenia wykarów, celem odstania tychże napowrót do komisji katastralnej - uprasza: Święty Komitet racy w tym celu u władz dotyczących stosowne pożyczyć kroki.

Sambor 23 listopada 1869.

Rady Podziatu gosp. Sambor-Marchwisto-Tuda.

Torwikowski
Przes

Maluchy
za sekretarza

God. 26° liston stg

L. 1294

Provi by material WR
Unreunonra, aby ve
ryt ten referat unigil
na vrbu JH

W. 18 Gaudin - 1869
Uchvat, abwin, abur
i. doro referat p.
Korud. Unreunonra
cia do l. unigilny
18 stg JH
12

nam. W'm. Swatley. aduic
surg. aduic. v. 1879. 1879.
s. de. p. 1879. 1879.
t. 1879. 1879.

Co. J. D. Swatley. aduic.
b. 1879. 1879. 1879.
e. 1879. 1879. 1879.
m. 1879. 1879. 1879.
y. 1879. 1879. 1879.
s. 1879. 1879. 1879.

W. Swatley. aduic.
i. 1879. 1879. 1879.
e. 1879. 1879. 1879.
j. 1879. 1879. 1879.
s. 1879. 1879. 1879.
t. 1879. 1879. 1879.

Swatley. aduic.
1879. 1879. 1879.

+ O. Swatley. aduic.
1879. 1879. 1879.

Swatley. aduic.
1879. 1879. 1879.

2. l. 1297/1869

137

Na Rawiu 18 Grudnia 1869

Świętym Księstwu!

Odmówiłeś do scharowanego pisma z 30 Listopada b.r. l. 1297, nam zaswój przedstawie, że procedury katastralne ~~z~~ które użala się Rada adunata tow. gospod. Sambor-
 stare-Miasto i Turka, w podaniach swoich z 23 List. l. 1297 i 1298 ~~12~~ przewidzianym najprzód i określitem je ~~...~~ jako sprawodawca podatkowej Komisji w Sejmie w sprawozdaniu (str. 9 i 11 i 17 do 20) które zatwierdził

Te procedury usasadnione są, no ~~...~~ w samej ustawie o regalarji podatku gruntowego z 24 Maja 1869, w Radzie Państwa uchwalonej, dla Króju naszego niestosownej.

Projekt rządowy do tej ustawy, który prawie w zupełności się ułożył, rozbiertany był, na przeszkodę ~~...~~ raciem ogólnem zgrupowaniem naszego Towarzystwa gospodarskiego, do skutku uchwały tego zgrupowania, jednogłośnie powziętej, podał Świętym Księstwu do Rady Państwa, przez delegatów tam naszych, petycję z 23 Lutego 1869 ~~4~~ w której wyrażał:

1. aby ustawa państwowa, jedynie tylko kwota ogólna podatków państwowych, gruntowego i domowego nam wsieltych — czy to w oznaczonej pewnej cyfrze czy też w pewnym do całej Summy tych podatków w Państwie określonym stosunku — dla galicji

2

3

o nam z projektem do podatku ludyńskiego,

4

była ustanowiona, na podstawie
stosunku, jaki zachodzi między
ocenioną, podług cen zamieszkałych
z ostatnich lat dwudziestu wartości
gruntów i budynków w Galicji, a
wartości, tychże w innych Krajach
Koronnych, i z uwzględnieniem
ciężarów Krajowych i innych pu-
blikanych, jakie posiadane grunty
i budynki ponoszą, w Galicji
w stosunku do podobnych
ciężarów w innych Krajach Koronnych;
2. aby ustanowienie procentu
podług kwoty kwota podatkowa,
dla Galicji oznaczona, ma być
wzorcową Krajową, prozo-
stawione było ustanowieniem
Krajowemu.

Podobnie podług podatku przez
Rząd państwa i tawarz-
gospod. Krakowskie.

Podług te jednak nie odmiany
porównanego skutku. Nawet dele-
gacja nasza w Radzie Państwa
nie powzięła się do obawianego
stawiania w tej Radzie wniosków,
tym przeto odprawiających.

Na tegoż samego posiedzeniu
sejmowem mianowana, była Komisja
do rozpatrzenia ustawy o podatku
gruntowym z 24 Maja 1869 i projektu
rządowego o budży podatku ludzkiego
Korony. Komisja ta rozważała
też ustawę, rzeczoną, i wspanię
projekt jako zupełnie niestosowne
dla Kraju naszego, uszytą
w Sejmie wniosek, w sprawie
nin (str. 5) zawarty, zadający
aby Sejm uchwalił wniosek:

1. iż ustawa z 24 Maja 1869 o podatku
gruntowym ma obowiązywać
w Galicji -
2. iż ustawa państwowa, tylko
kwota ogólna podatków państwowych

gruntowego i domowego razem
 wziętych, w pewnym do całej
 summy ~~z~~ tych podatków w
 Państwie aptacarych i sterowka,
 ma być dla Galicyi ustanowioną,
 na podstawie dat o cenach kryzysa,
 gruntów i budynków i o wynarach
 dzierżawnych, które mają być
 zbierane we wszystkich Krajach
 Koronnych, pod nadzorem Amster-
 stwa, przez Komitę Krajową
 i powiatową.

3. w ustanowienie prawdy do
 porządku Kwoty podatkowej
 wezwanej Krajie, ma być zosta-
 wionem ustanowieniem Krajowemu.

Wnioski te Komisyjne - po najdłuż-
 szej dyskusji głosowaniami w Sejmie
 wśród których najgłośniejszą zdawało
 się, iż wnioski te nie są do przyjęcia
 znaczna większość - usadły
 głaśnie przegłosowały ich usadku
 była sprzeczna z interesem
 Przewodzącego Towarzystwa Gójsko-
 darskiego p. Grackolskiego.

Odrzuceniem tych wniosków,
 a mianowicie jeszcze z tego z
 nich nie przyjętych się Sejm
 do zdania Komisji, iż ustawa
 z 24 Maja 1869 jest stała i dla
 Kraju naszego nieodzowna.
 Tej jednak ustawie przypisali natwier-
 że dnie i dnia się bada sprawy
 podane do tych, na które uskarża-
 się adriat Towarzystwa w podaniach
 swoich i z.

Sądze, że najstosowniejszym
 będzie przestąpić te podania p.
 Grackolskiemu do Wiednia, aby
 szukał rady lub dał radę przeciw
 temu skutkom ustawy, gdy on spowo-

dotyczy, że Sejm nie ~~opowiada~~
wystąpił energicznie przeciw
ustawie, i nie dał uchwały,
swoją podstawą silną do
bronięcia Kraju przeciw ~~ty~~
temu składowi ustawy.

Co do przedmiotów dotkniętych
w podanym oddziale, mem
jeszcze dać następujące uwagi:

~~CH~~ — Zbieranie dat o cenach lokalnych
ziemiopłodów podrzędnych z roli,
siłwa, drzewa i rozmaitych
przedmiotów nakładu — o cenie
wspomina podanie — urzędnic
jest w §§ 22 i 24 ustawy, która
daty o cenach lokalnych tych
wzrostlich przedmiotów
składać i z nich przeciwie
obliczać poka. — Dmować u nas
nie ma dat o wzrostych cenach
lokalnych tych przedmiotów,
więc ~~jest~~ urzędnic pyta
gminy o te ceny i to o ceny
z lat 15, z każdego roku
z osobna, dla każdego z
66 przedmiotów w formularzu
wydziałkowanych. — Gdyby
urzędnic gminy Komisjach datowa
cych szukać rzeczywistości
i prawdy, to go krótkim trakto
waniem Komisyznem ~~z~~ mógłby
zdać taki tylko raport, że
zwrotami do Komisji reprezentacji
gmin nie parustają, cen i nie
da w stanie dać stosownych wy
jaśnień o cenach wzrastających przed
miotach, cenach ~~wzrostlich~~ lokalnych,
na miejscu produkcji praktykowanych.

2
D. l. 1297/869.

133

Wiem, że gdy urzędnicy nasi tak
przesiadał serwilizmem, iż
nie się zdaje, że wszystko
co z góry zadają, jest
zadane oni wykonali muszą,
nie najwięksi, chociaż ich często
zniewoli gminy do podawania
cen lub do przystawiania
na cenny proponowane i do
podpisywania takich podań,
Stanie się tak jak się
działo przy dawnym katastrze,
przy którym urzędnicy
katastralne wystawiali
podpisy stron na rzeczy
tychże nawet nie znane,
a podpisy te stawały
się dowodem w ręku urzę-
dników, nożem leży
nie miał jako faszy. — Z datami
tym sposobem teraz zliczaniem
nie da sobie dawać już sobie
rady przyzwoite Komisyje
powiatowe i Krajowe;
nie wybrna, z labiryntu ufr;
nie będą w stanie naprawić
szkodliwe ich skutki.

Przedstawiana teraz czynione
nie wywra, skutku groźno
rozporządzeniem ministeryalnym,
w moc których odległa się
zdecyduje dat, i które
zysknie w dawnym bezimiennym
i zaciężnym sędziace dudem
umyślnie tak są. w tym kierunku
są wydane, aby strony do
Komisyji które przystąpią,

do Komisji, mającej ich
wypytawać o ceny,
nie były przygotowane
aby wierzyć w ich
szereż do góry
na wyjątkowo
wysokim. —
Sądzi się, że Komitet w tej
sprawie mógłby serwie
tylko starać się o zebranie
wyjaśnień o postępowaniu
urzędów przy ~~stwierdzeniu~~^{zyskaniu}
dat rezerwowych. Wyjaśnieniami
te liżniej zebrane mogłyby
w przyszłości postawić do
wzięcia przedstawicieli
silniejszych, tem gdzie
je czynić wyjątkiem.
Wnoszę, przeto, aby Komitet
wezwał adwersarzy Stowarzyszenia
do zwrócenia uwagi na
te okoliczności i do odpowiedzi
na następujące pytania:

1. czy strony do Komisji powoły-
wane uwzględniane były
naprawdę dokładnie o przed-
miocie Komisji, i czy im
naprawdę udzielano ^{były} ~~to~~ formułami,
z którychby się dowiedziaty
o latach o wszystkich przedmio-
tach i o latach, z których
ceny mają gadać?
2. Czy strony przygotowujące
do Komisji mogą być

149

przy niej w stanie podać
cena, przebieg, lokalna,
Keciego z ~~przedmiotami~~
dionymi ~~przedmiotami~~ diemio,
zstawa i przedmiotów
na kładu, z lat 15, z
Keciego roku z osobna?

3. Na jakiej w powołaniu
podstawie strony (reprezentacji
duarów i gmin) badania
czytany? ~~Sub~~ - czy in wiec
stawiane były propozycje
względem tych cen? -
i na jakiej podstawie
strony o tych propozycjach
czychś nie wydawały i
czy ~~Sub~~ i z jakich powodów
na nie przygotowały?

4. Jakim imie sportreżem na
~~oddział~~ nasuwały się Radca
oddziałowej w tej sprawie?

Lwów 18 grudnia 1869

Wojciech Kruczyński

N° 1869
1869

1. *Piscis* *Preseri* *gobius*
2. mioskion
2. *Lepidostei* *Arctii* *gobius*
2. mioskion

$\frac{18}{12}$ flg Jy

L. 50
1298
869

XLIII

2 142
Katastr

Świetny Komitecie.

W celu wyposrodkowania wartości gruntów do nowego opodatkowania zbierają c.k. komisie katastralne od gmin włościańskich wykazy pretań i ponoszonych wydatków z ostatnich lat piętnastu.

Przy nowo opracowywanym katastrze wartościowym nie można wątpić, że suma tych wydatków jako oczywisty wyrost dochód urzędu, zostanie przy obliczaniu wartości gruntów — zważywszy:

- 1° że pretań powyższe ponoszone są w gminach nie tylko przez właścicieli gruntowych ale oraz przez komorników i chatupników;
- 2° że dochód z gruntów mniejszych posiadłości w powiatach Sambor i Staromieście Turka nadzwyczajnie rozdrobionych wolowicznie nie wystarcza na wyżywienie i utrzymanie rodzin właścicieli gruntowych, którzy z zarobku z pracy ręcznej i „przemysłu więksim lub w handlu bytlem szukają zarobku i zasłanki;
- 3° że zatem powyższe pretań nie mogą być w żadnym sporób być wyrazem dochodu gruntowego;
- 4° i dlatego wliczenie tychże sum pretań do dochodu gruntowego i użycie takowych przy obliczaniu wartości gruntów byłoby zupełnie fałszywem, dla właścicieli gruntowych krzywdzącem, a wynikiem stałby się wyznaczenie podatku zupełnie niesprawiedliwym, Rada Oddziału gospodarczego Sambor-Staromieście-Turka uchwalita uczynić niniejsze przedstawienie Świetnemu Komitetowi, ażeby przyjmując do wiadomości powyższe uwagi zechciał

Przekonać się, o ile powyższe data w nowym katastrze mają
być uwzględnionemi, a przy ważności sprawy w jaknajkrótszym
czasie stosowne kroki pozycić rasył celem oświecenia in-
teresowanych przy sporządzeniu wykazów prestatii i zapobiere-
nia fałszywego tychże zastosowaniu przy obliczaniu wartości
gruntów.

Vambor 23 listopada 1869.

Radę Oddziału Vambor - Stare Miasto - Turka.

Przełożeniu
Preris

Ant. Kralicki
K. Sekretarza

Boj. 26-listop. 869

L. 1298

L. Pady Oddzialu Sambor - Harekasto - Turka

L. 50. Do Swietnego Komitetu

z Towarzystwa Gospodarszego

Lwów

Przebieg by nakładem W.
Urzedu pocztowego - jak

1297

Wskazanie na Parcie d.
18 Grudnia 1869.

Ł
Zatoh. pod l. 1297
869.

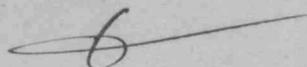
Prace

L. 1298. 12. 26 listop 1869

Odsiast Samborke - Staromiej-
skich - Turcanski adnomiej-
u swawie prectaryj gmin-
nych, ktorijch wybrany s. b.
komisje statutowalnej obecni-
stwierdz, i pow. o instanc-
ys i jich te wybrany spory -
zaci walyj.

143
Katastr

Wykaz prectaryj
gminnych

Katastr. pod L. 1297/869
prowadzony wyg. i. p.
Komisarzem, pow. 1868
o opisy i wypracowa-
nie takich instrukcyj.
20 869 K
11

Pádana dña 20 Gradua 1889.

XXXIII
3 145

£. 1386

J. a. n. wglwem arakim
sachambad aedronbud, adde-
nyth karrstangi Tarasgetad
u karris praz para kar.
nald. tharannawira. -

Komis

Vasirunon

Prokluu

V

Jan Sebrestia aedra sprang
Ag rita majnasii jibe najrpiisomij
satasvii. -

20/12. 89.

Lu

Do akt

1386/869.

N. 259/870.

Katowice
Kierujacy
Kierujacy

Oddziały Tow. odwołani do
Miłkacza z d. 20/1. 870 l. 1297
nadwyżką zainicjowane wyją-
tkowo do postępowania
~~zainicjowane~~ przez doty-
czną organizację 229 d. przy spisy-
waniu ~~zainicjowanych~~ przez
zainicjowanych i kwoty w r. 1870
do 20 stycznia lat 15-

- N. 1 $\frac{18}{2}$ O. Sokołowski
- N. 2 " O. Samborski
- N. 3 $\frac{26}{2}$ O. Nowicki
- N. 4 " O. Hasiński
- N. 5 " O. Nowicki (l. 282/87)
- N. 6 $\frac{1}{3}$ O. Kamiński
- N. 7 $\frac{11}{3}$ O. Ławicki
- N. 8 $\frac{17}{2}$ O. Hosiński
- N. 9 $\frac{16}{2}$ O. Brzeziński
- N. 10 $\frac{20}{2}$ O. Rudziński - (Górecki)
- N. 11 $\frac{17}{2}$ O. Nowicki - inwazyjny
inne wyjątkowo
(ob. l. 376/870 N. 2)
- N. 12 $\frac{24}{2}$ O. Jaworski - odwołani po
10 kwietnia
(ob. l. 376/870 N. 4)
- N. 13 $\frac{22}{2}$ O. Rokietnicki - odwołani po
skierowaniu organizacji
Katowice. było formalne
(ob. l. 376/870 N. 5)

Zamogawani renty
Oddziału w odparci
kierujacych z d. 377
870
P. 10/2 870 K

Per
Do Wp. Wydział. kraj.

W. W.
Zobacz w roku następnym
l. 1870

Lange 2 10 O'dristen Ter. g. g.
 a postspensum ³⁰⁴⁹⁷⁶ ~~Ter. g. g.~~ v. 25 de.
 wijk, ~~but~~ lang spij.
 wami een poverijtegele riamid-
 p'tudo's i' Kortin's v. d. t. a. l.
 v. o. t. a. w. i. d. h. t. 15-st a. t. o.
 v. O'dristen. L. t. h.

- a) Schakelrijk
- b) Lamborickrijk
- c) Boudrijk
- d) Huietyn'rijk ^{verrekenrijk}
- e) Noordrijke Ranskerijk
- f) Kamierrijk
- g) Luicari'rijk
- h) Herweiske. Metenrijke
- i) Amie'rijk
- k) Oudeiske - Grijdelrijk

many rancijt p'vonten' p'ng
 v. a. i. e. p. v. a. n. f. j. a. l. e. v. l. o. g. e. t.
 v. e. n. g. d. e. m. o. s. t. l. i. n. g. e. k. i. e. d. p. i.
 v. i. t. h. e. -

2 Wth
 Luns 10 Lity 877
 v. g. 13/14 877
 L. g. e. t.
 E. g. v. P. o. l. e. n. t. i. e.

Padano dia 18vo Junho 1870.

£. 259.

✓

S/ P. J. C.

Wzrostka ...
odpowiedzi ...
otagundistoy ...
pomy ...

2. 11. 1874

6/7 874

przepraszam
[Signature]

[Signature]
7/7 874
[Signature]

Post: 11: Maxima 873

L. 1235

L

9
POD: 2. 2/II 1876

L. 215.

151
~~Adm. Kancel.~~

P. 2. 11. co do referatu spraw
kulturalnych, przyjętego w
programie X R. O. S. 33/876
(1. punkt 10. a.)

V

L: 215.
H

Słownik do uchu Powielka
na Sępi 6: b. m.

W. Brachmann

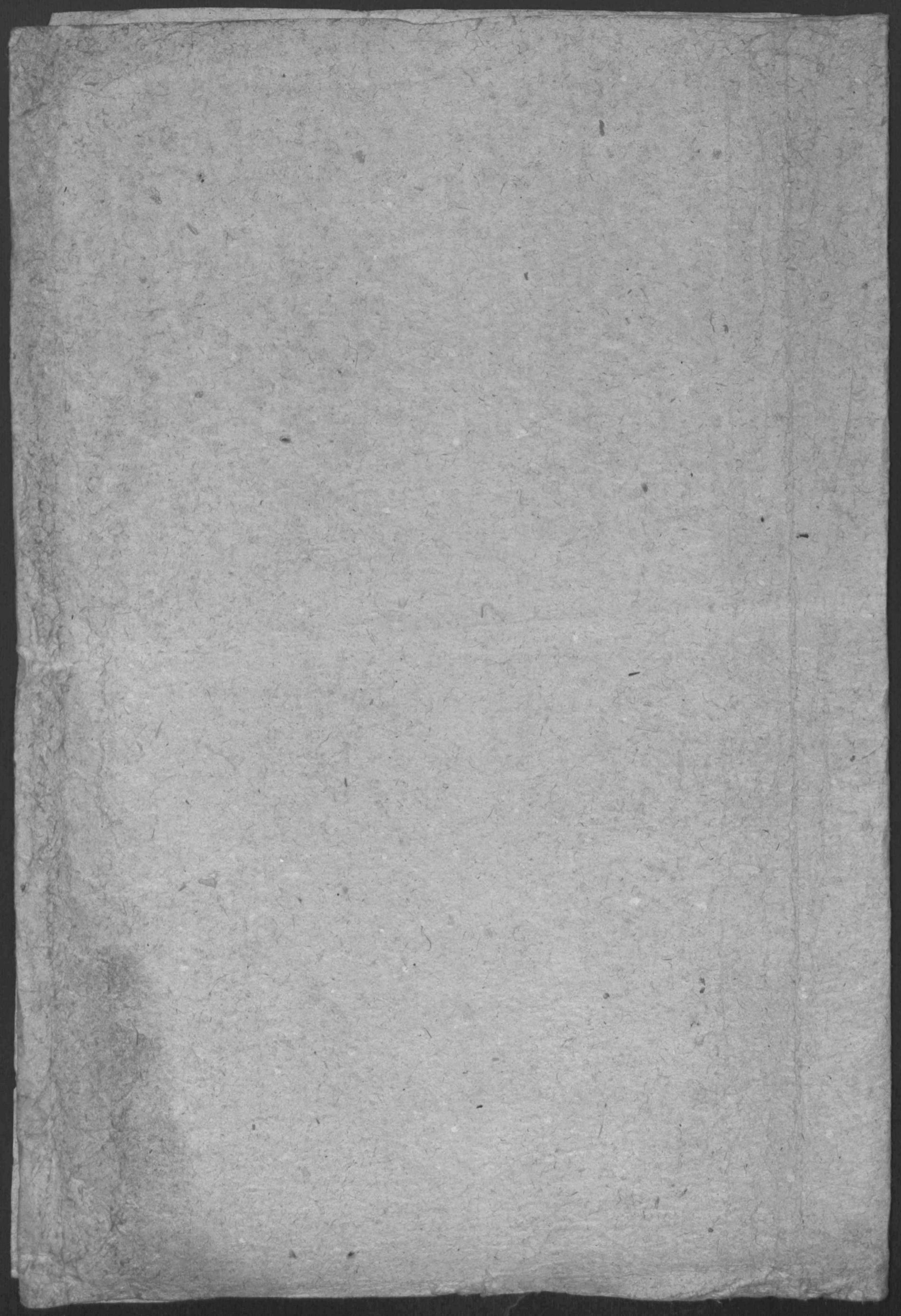
7/276 H

Kawalnicy do allert
26/6 876 H

Nie było wcale wata-
twione - bez oboro
policione -

Wata do allert
L 215 H 276 H

✓

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.